

Τ.Ε.Ι. ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ»

ΚΟΤΣΑΥΤΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ-ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ

ΜΟΝΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΠΑΠΠΑ ΛΑΜΠΡΙΝΗ

Πάτρα, 2016

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι εναλλακτικές μορφές ποιηής αποτελούν έναν από τους πιο σύγχρονους τρόπους αντιμετώπισης της παραβατικότητας η οποία παγκοσμίως αυξάνεται ραγδαία. Σκοπός της παρούσας πτυχιακής, είναι η διερεύνηση των εναλλακτικών ποιων τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό. Επίσης η πτυχιακή πραγματοποιείται για τη συγκέντρωση πληροφοριών με σκοπό τη συσχέτιση των εναλλακτικών ποιων, με τις γνώσεις των Κοινωνικών Λειτουργών οι οποίοι εργάζονται στις δομές εποπτείας του θεσμού αυτού. Στη μελέτη αυτή συμμετείχαν δέκα (10) Κοινωνικοί Λειτουργοί οι οποίοι εργάζονταν σε Αγροτικά Καταστήματα και Υπηρεσίες Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής. Στη συγκεκριμένη έρευνα χρησιμοποιήθηκε ποιοτική μέθοδος και εργαλεία αυτής ήταν οι ημι-δομημένες συνεντεύξεις, οι οποίες απαρτίζονται από ερωτήσεις ανοιχτού και κλειστού τύπου. Η επεξεργασία των αποτελεσμάτων μας οδήγησε στο συμπέρασμα ότι, ο θεσμός των εναλλακτικών ποιων στην Ελλάδα είναι ελλιπής τόσο σε θέματα βιβλιογραφίας, όσο και σε θέματα γνώσεων από τους επαγγελματίες. Τέλος η μελέτη αντίστοιχων ευρωπαϊκών προγραμμάτων, η ενδυνάμωση των εκάστοτε υπηρεσιών και οι τροποποιήσεις των νόμων όσον αφορά τις εναλλακτικές ποιές, μπορούν να δημιουργήσουν ένα νέο σωφρονιστικό σύστημα ικανό να βοηθά ουσιαστικά τα άνομα άτομα.

Λέξεις κλειδιά: εναλλακτικές ποιές, θεσμός, κοινωνικός λειτουργός, ευρωπαϊκά προγράμματα

ABSTRACT

Alternative forms of punishment are one of the most modern ways of dealing with delinquency, which is rising worldwide. The purpose of the present paper is to research the alternative penalties in Greece and in the rest of the world. This paper is also gathering information which can help us relate alternative penalties with the knowledge of Social Workers, who work on surveillance structures of this institution. Ten (10) Social Workers, who work in Rural Prisons and Social Assistance Services, took part in this research. Qualitative method was used in this inquiry and its tools was the semi structured interviews, which are composed from questions of open and closed type. The processing of the results lead us to the conclusion that the institution of alternative penalties in Greece is defective both in matters of bibliography and in matters of professional knowledge. Lastly, the study of corresponding European programs, the empowerment of the proper agencies and the necessary amendments of the laws regarding alternative penalties can help us build a new correctional system capable of essentially helping the offenders.

Key words: Alternative penalties, institution, social worker, European programs

ΑΡΤΙΚΟΛΕΞΟ

Α.Δ. = Αποκαταστατική Δικαιοσύνη

Α.Π. = Άρειος Πάγος

ΑΡΘ. = Άρθρο

Ε.Ε. = Ευρωπαϊκή Ένωση

Ε.Ε.Κ. = Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Δ.Ε.Π. = Δικαστής Εκτέλεσης Ποινών

Η.Ε. = Ηνωμένων Εθνών

Η.Π. = Ηλεκτρονική Παρακολούθηση

Η.Π.Α. = Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Κ.Π.Δ. = Κώδικας Ποινικής Δικονομίας

Μ.Μ.Ε. = Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

Ν. = Νόμος

Ν.Ε.Λ.Ε. = Νομαρχιακή Επιτροπή Λαϊκής Επιμόρφωσης

Ν.Π.Δ.Δ. = Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου

Ν.Π.Ι.Δ. = Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου

Ο.Η.Ε. = Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

Π.Δ. = Ποινικό Δίκαιο

Π.Κ. = Ποινικός Κώδικας

ΠΟΙΝΧΡ = Περιοδικό "Ποινικά Χρονικά"

Π.Κ.Ε. = Ποινή Κοινωφελούς Εργασίας

Σ.Κ. = Σωφρονιστικός Κώδικας

Σ.τ.Ε. = Συμβούλιο της Επικράτειας

Υ.Α. = Υπουργική Απόφαση

Υ.Ε.Κ.Α. = Υπηρεσία Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής

Φ.Ε.Κ. = Εφημερίδα της Κυβερνήσεως

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
ABSTRACT.....	3
ΑΡΤΙΚΟΛΕΞΟ	4
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
Α. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΥΠΟ ΟΡΟΥΣ ΑΠΟΛΥΣΗ, ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑ	13
1.1 Απόλυση Υπό Όρο.....	13
1.2 Προϋποθέσεις για Απόλυση Υπό Όρο.....	14
1.3 Ιστορική αναδρομή	16
1.4 Ο χρόνος υποβολής της αίτησης για αποκατάσταση των υπό όρο απολυμένων... ..	19
1.5 Η δυνατότητα επιβολής πρόσθετων υποχρεώσεων στην περίπτωση των απολυμένων υπό όρο ενηλίκων και το περιεχόμενο τους.....	20
1.6 Αναστολή Υπό Όρους.....	22
1.6.1 Ποινές που αναστέλλονται.....	23
1.6.2 Όροι αναστολής	23
1.7 Κοινωφελής Εργασία.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ	28
2.1 Κατ' οίκον περιορισμός μέσω ηλεκτρονικής επιτήρησης.....	28
2.2 Εφαρμογή ηλεκτρονικού βραχιολιού	28
2.3 Προϋποθέσεις εφαρμογής.....	29
2.3.1 Άρθρο 110 Γ (προϋποθέσεις και διαδικασία για την απόλυση υπό τον όρο του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση καταδίκων και την ανάκλησή της)	30
2.3.2 Προϋποθέσεις υποδίκων και αδειούχων	30
2.4 Κόστος εφαρμογής και αδικήματα που δεν δικαιούνται την ισχύ του μέτρου.....	31
2.5 Ορισμοί που χρησιμοποιούνται στο εξωτερικό	31
2.6 Ιστορική αναδρομή ηλεκτρονικού βραχιολιού	32
2.7 Μορφές ηλεκτρονικής επιτήρησης	33

2.8 Γαλλικός ποινικός κώδικας (διατάξεις, νομοθεσία και ορισμοί).....	34
2.9 Υιοθέτηση ηλεκτρονική παρακολούθηση από την Εσθονία	35
2.10 Ιστορική αναδρομή Επανορθωτικής Δικαιοσύνης	36
2.10.1 Χρονολογική επισκόπηση της Ευρώπης.....	38
2.11 Επανορθωτική δικαιοσύνη.....	39
2.12 Διαμεσολάβηση: Διαφορά Ελλάδας – Εξωτερικού.....	40
2.13 Διαφορά Νομικής Διαμεσολάβησης -Δικαστική Διαιτησία	42
2.14 Ταξινόμηση ορισμών	43
2.15 Διαχωρισμός ορισμών σε δύο κατηγορίες.....	44
2.16 Αρχές αποκαταστατικής δικαιοσύνης.....	45
2.17 Ανταποδοτική δικαιοσύνη	46
2.18 Οργανισμοί Ευρώπης (συμβολή και προγράμματα).....	46
2.18.1 Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ)	46
2.18.2 Συμβούλιο της Ευρώπης	47
2.19 Προγράμματα Α.Δ.	48
2.19.1 Άλλα σημαντικά προγράμματα στη διεξαγωγή της Α.Δ.....	49
2.20 Η πρακτική εφαρμογή της αποκαταστατικής δικαιοσύνης στο πεδίο των ενδοοικογενειακών συγκρούσεων: Το παράδειγμα της Νέα Ζηλανδίας και του Καναδά.....	52
2.21 Η Στάση των Ελλήνων ως προς την αποκαταστατική δικαιοσύνη.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΤΜΗΜΑΤΙΚΗ ΕΚΤΙΣΗ ΠΟΙΝΗ ΚΑΙ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	
ΗΜΙΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ	54
3.1 Τμηματική Έκτιση της ποινής	54
3.2 Άρση ποινής.....	55
3.3 Άρθρο 61 Σωφρονιστικού Κώδικα	55
3.4 Εφαρμογή του μέτρου σε χώρες του εξωτερικού	56
3.5 Καθεστώς Ημιελευθερίας	57
3.6 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα.....	58
3.7 Προϋποθέσεις χορήγησης ποινής	58
3.8 Διαδικασία χορήγησης.....	59
3.9 Στόχος ημι-ελεύθερης διαβίωσης	59

3.10 Ανάκληση ποινής.....	60
3.11 Εφαρμογή του θεσμού στο εξωτερικό.....	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΜΕΛΗΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΡΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΦΥΛΑΚΕΣ.....	62
4.1 Αγροτικές Φυλακές - Θεσμικό πλαίσιο.....	62
4.2 Τρόπος λειτουργίας Αγροτικών Φυλακών.....	63
4.3 Κίνηση κρατουμένων.....	64
4.4 Πειθαρχία κρατουμένων.....	65
4.5 Σίτιση κρατουμένων.....	65
4.6 Αγροτικά καταστήματα στην Ελλάδα.....	65
4.6.1 Ειδικό Αγροτικό Κατάστημα Κράτησης Νέων Κασσαβέτειας.....	65
4.6.2 Αγροτικό Κατάστημα Κράτησης Κασσάνδρας-Χαλκιδική.....	66
4.6.3 Αγροτικό Κατάστημα Κράτησης Ενηλίκων Τίρυνθας.....	66
4.6.4 Αγροτικό Κατάστημα Κράτησης Αγιάς.....	66
4.7 Υπηρεσία Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής (Υ.Ε.Κ.Α.).....	67
4.8 John Augustus: Ο ιδρυτής των Υ.Ε.Κ.Α.....	67
4.9 Εφαρμογή και προϋποθέσεις θεσμού δοκιμασίας.....	68
4.10 Καθήκοντα επιμελητών και κατηγορίες βάση του μοντέλου της Αγγλίας.....	69
4.11 Οι Επιμελητές Κοινωνικής Αρωγής στην Ελλάδα.....	71
4.12 Στόχος Υ.Ε.Κ.Α.....	73
4.13 Τμήματα Υ.Ε.Κ.Α. (Αθήνας, Θεσσαλονίκης, Πειραιά).....	74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΡΟΛΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ.....	76
5.1 Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού.....	76
5.2 Καθήκοντα προϊστάμενου του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας.....	78
Β. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	79
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	79
6.1 Σκοπός έρευνας – Ερευνητικά Ερωτήματα.....	79
6.2 Υλικό και Μεθοδολογία της Έρευνας.....	80
6.2.1 Εργαλείο της Έρευνας.....	80
6.2.2 Μέθοδος ποιοτικής ανάλυσης και κωδικοποίηση.....	81

6.2.3 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της ποιοτικής έρευνας	82
6.3 Δείγμα έρευνας	83
6.3.1 Δειγματοληψία	83
6.3.2 Διαδικασία Συλλογής Δεδομένων	83
6.3.3 Δυσκολίες της έρευνας.....	84
6.3.4 Περιορισμοί Της Μελέτης	84
6.4 Παρουσίαση του δείγματος.....	85
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΈΡΕΥΝΑΣ	87
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	109
8.1 Συμπεράσματα	109
8.2 Προτάσεις	111
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	114
ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΕΣ	114
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΕΣ	119
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	121

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε μία εποχή όπου τα κρούσματα βίας και οι εγκληματικές πράξεις αυξάνονται μέρα με τη μέρα γίνεται λόγος, για το θεσμό όπου «καλύπτει» τα παραβατικά άτομα. Ο θεσμός αυτός, κοινός φυλακή είναι στο προσκήνιο την τελευταία 10ετία καθώς καθημερινά απασχολεί τόσο τα Μ.Μ.Ε. (Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης), όσο και το αρμόδιο υπουργείο που καθιστάτε υπεύθυνο για ότι αφορά ένα σωφρονιστικό κατάστημα. Πολύ συχνά ακούμε το ότι κάποιος ο οποίος ήταν για αρκετό καιρό στη φυλακή βγήκε και μετά από λίγο καιρό ξανά μπήκε με το ίδιο έγκλημα όπου είχε δικαστεί και την πρώτη φορά. Έτσι ενδιαφέρον είναι να ασχοληθούμε με τη σωφρονιστική πολιτική ή οποία ακολουθείτε και το κατά πόσο σωφρονιστική είναι. Ως λέξη η σωφροσύνη υπάρχει από τα χρόνια του Αριστοτέλη και οι λέξεις οι οποίες τη χαρακτηρίζουν είναι εκείνες του δίκαιου, αγαθού και ευσεβή πολίτη.

Ο σωφρονισμός για τα άτομα τα οποία έχουν διαπράξει κάποιο έγκλημα θεωρείται μέχρι και σήμερα εν έτη 2016 ότι επιτυγχάνεται μέσω της φυλάκισης, δηλαδή τη στέρηση της ελευθερίας τους. Όμως ο ορισμός της λέξης αναφέρεται σε πράξεις οι οποίες αντιβαίνουν τους νόμους της κοινωνίας, το άτομο το οποίο έδρασε άνομα τιμωρήθηκε, η τιμωρία αυτή είχε τη μορφή της νουθέτησης, όχι της εκδίκησης και η παραπάνω διαδικασία έκανε το άτομο ικανό να καταλάβει το λάθος με αποτέλεσμα να μη ξανά επαναληφθεί. Αυτό όμως δεν επιτυγχάνεται μέσω της φυλάκισης όπως έχουν δείξει τα δεδομένα.

Το να στερείς από κάποιον την ελευθερία του, έχοντας τον απομονωμένο από το κοινωνικό περίγυρο και εντελώς παρατημένο από όλες τις πλευρές τόσο από θέματα υγιεινής όσο και από νομικά θέματα φέρνει τα αντίστοιχα αποτελέσματα από αυτά της σωφροσύνης. Γι' αυτό οι περισσότεροι άνομοι πολίτες «μπαινοβγαίνουν» αρκετές φορές από τα σωφρονιστικά καταστήματα. Θα μπορούσαμε μάλιστα να θεωρήσου ότι γίνονται πιο σκληροί καθώς οι συνθήκες μέσα στη φυλακή τους κάνουν τέτοιους.

Η κάθειρξη και ο εγκλεισμός λοιπόν, δεν είναι η μοναδική λύση στη ποινική μεταχείριση. Πολλές από τις διατάξεις του σωφρονιστικού κώδικα που έχουν μείνει κενές έχουν αρχίσει να εξετάζονται από το 2001 και μερικές από αυτές έχουν τεθεί

ήδη σε εφαρμογή. Εξωϊδρυματικές ποινές, παροχή κοινωφελούς εργασίας, διερεύνηση περιπτώσεων αναστολής, ποινή με επιτήρηση, επιβολή διοικητικών μέτρων και η αποποινικοποίηση πράξεων βρίσκονται στο επίκεντρο την τελευταία 10ετία με σκοπό την αναβάθμιση των σωφρονιστικών πολιτικών.

Η παραμονή μέσα στο ίδρυμα ωθεί τον έγκλειστο σε μία ένταξη στην «υποπολιτισμική» ομάδα της φυλακής και σε σταδιακή υιοθέτηση του ρόλου του εγκληματία. «Έχει χαρακτηριστικά λεχθεί ότι το σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης είναι ο πιο δραστικός παράγοντας συντήρησης της παραβατικότητας, εφ' όσον διατηρεί το status quo της κοινωνίας και καλλιεργεί τις κοινωνικές ανισότητες» (Κατσίρας, 2008).

Ποινές στερητικές της ελευθερίας είναι το έσχατο μέσο στο οποίο μπορεί να καταφύγει ο δικαστής και αντί αυτού έχει τη δυνατότητα να επιβάλλει μέτρα όπως η επίπληξη, η θεραπεία του ανηλίκου σε ειδικό κέντρο, η κοινωφελής εργασία κ.ά.. Το μέτρο λοιπόν του σωφρονισμού σε κάποιο ειδικό κατάστημα κράτησης (φυλακή), ασκεί τόσο αρνητική ψυχοκοινωνική όσο και σωματική συνέπεια για τους παραβάτες όπου στερούνται την ελευθερία τους είτε βραχύχρονα είτε μακρόχρονα καθώς το άτομο αποκόπτεται άμεσα από την κοινωνία χάνοντας έτσι του δεσμούς του οικογενειακού του περιβάλλοντος αλλά και αυτούς που το καθιστούσαν λειτουργικό μέλος της κοινωνίας.

Κάποιες λοιπόν άμεσες αρνητικές συνέπειες της βραχύχρονης στέρησης της ελευθερίας, είναι η κοινωνική απομόνωση και η αποστέρηση του δικαιώματος στην ελεύθερη αυτοδιάθεση και στον ιδιωτικό του βίο καθώς το άτομο πλέον δεν δρα αυτοβούλως καθώς οι πράξεις του χαρακτηρίζονται καταναγκαστικές τις περισσότερες φορές αφού δεν τις επιλέγει το ίδιο. Σαν έμμεση συνέπεια χαρακτηρίζεται αυτή όπου βλάπτει το κρατούμενο γρήγορα και δεν θα μπορούσε να είναι καμία άλλη από αυτή των σωματικών συμπτωμάτων αλλά και των ψυχικών. Η μη άσκηση, η μη συναναστροφή με τον έξω κόσμο καθώς και όλα αυτά τα δεινά που συμβαίνουν στη φυλακή κάνουν να το άτομο μελαγχολικό, διαστροφής, ειδική και πολλές φορές αυτοκαταστροφικό καθώς δεν είναι λίγες οι αναφορές που γίνονται για αυτοκτονικές τάσεις.

Οι απόπειρες που διεξήχθησαν πρώτες σχετικά με τις αλλαγές για τη βραχύχρονη ή μακρόχρονη ποινή κατά της ελευθερίας χρονολογούνται μεταξύ 1960

και 1970. Η μέχρι τότε σωφρονιστική πολιτική άλλαξε λόγω της Απόφασης 10/1976 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα ποινικά μέτρα υποκατάστασης της στερητικής της ελευθερίας ποινής. Αποτέλεσμα της απόφασης αυτής είναι η μη επιβολή ποινών κατά της ελευθερίας καθώς κοστολογικά είναι λιγότερα από τη ποινή της φυλάκισης και η κοινωνική επανένταξη αυτών των ατόμων γίνεται με μεγαλύτερα ποσοστά επιτυχίας έναντι αυτών των Κέντρων Κράτησης. Η Γαλλία ήταν αυτή η οποία πρώτη έθεσε σε εφαρμογή την παραπάνω απόφαση με την εναλλακτική ποινή της κοινοφελούς εργασίας.

Δημιουργήθηκε νέα Σύσταση από την Επιτροπή Υπουργών με την οποία διαμορφώθηκε ένας ολόκληρος Κώδικας με κανόνες για την εφαρμογή κυρώσεων και μέτρων που επιβάλλονται αντί της ποινής φυλάκισης και τα οποία εκτελούνται στην κοινότητα (Σύσταση R16/1992: Ευρωπαϊκοί κανόνες για τις κυρώσεις και τα μέτρα που εκτελούνται στην κοινότητα). Οι κανόνες αυτοί αποτελούν σύνολο παράλληλο των Ευρωπαϊκών Σωφρονιστικών Κανόνων που εφαρμόζονται στην κράτηση μέσα στην φυλακή (Συκιώτου, 2011).

Γίνεται διάκριση ανάμεσα σε δύο μέτρα:

1. Υποκατάστατα της ποινής κατά της ελευθερίας
2. Μέτρα εναλλακτικά της έκτισης/εκτέλεσης της ποινής κατά της ελευθερίας

Τα πρώτα επιβάλλονται από την αρχή, ενώ το δεύτερο επιβάλλεται μόνο εάν ο έγκλειστος έχει εκτίσει κάποιο μέρος της ποινής του. Συνεπώς, αν ένα άτομο έχει φυλακισθεί σε ποινή 200 ημερών τότε το ένα τρίτο της ποινής του θα είναι οι 66 ημέρες οι οποίες θα είναι μέσα στην φυλακή.

Αναφερόμενοι στα δεύτερα μέτρα λοιπόν παρατίθενται παρακάτω μερικά από αυτά που προβλέπει ο ποινικός κώδικας:

1. εκτέλεση ποινής σε καθεστώς ημι-ελευθερίας (άρθ. 59-62 Σ.Κ : «ημι-ελεύθερη διαβίωση»)
2. τμηματική έκτιση της ποινής (Σαβ/κα και αργίες) άρθ. 63ΣΚ
3. την παροχή κοινοφελούς εργασίας (σε κοινοφελείς φορείς) άρθ. 64ΣΚ απόλυση υπό όρους (άρθ. 105 Π.Κ.)
4. κατ'οίκον επιτήρηση (Ν.4205/2013 (ΦΕΚ Α'242))

Η παρούσα εργασία λοιπόν στοχεύει στη μελέτη των εναλλακτικών μορφών ποινής τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό. Ειδικότερα, μελετώνται οι απόψεις των Κοινωνικών Λειτουργών από Αγροτικές Φυλακές και Υπηρεσίες Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής, για την χρησιμότητα του θεσμού της εναλλακτικής ποινής καθώς και την πρακτική εφαρμογή αυτής. Το υλικό της μελέτης αποτέλεσε ξενόγλωσση και ελληνική βιβλιογραφία. Σημαντικό ποσοστό του υλικού αντλήθηκε από άρθρα της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως και από έγκυρες διαδικτυακές πηγές καθώς διαπιστώθηκε ανεπάρκεια ερευνητικών δεδομένων στη χώρα μας. Η συγκεκριμένη μελέτη περιλαμβάνει δύο μέρη, το θεωρητικό και το ερευνητικό. Το πρώτο μέρος αναφέρεται στη βιβλιογραφική ανασκόπηση των εναλλακτικών μορφών ποινής και χωρίζεται σε πέντε (5) κεφάλαια, ενώ το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει τη μεθοδολογία, τα αποτελέσματα της ποιοτικής έρευνας και τις προτάσεις μας σχετικά με το θεσμό, αποτελούμενο από τρία (3) κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναφέρονται οι προϋποθέσεις χορήγησης των τριών πιο συνηθισμένων εναλλακτικών μορφών στην Ελλάδα, της υφ'όρον απόλυσης της Αναστολής Υπό Όρους και της Κοινωφελούς Εργασίας. Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στην Ηλεκτρονική Επιτήρηση καθώς επίσης και στην Επανορθωτική δικαιοσύνη. Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά της Τμηματικής Έκτισης ποινής και του Καθεστώτος σε μορφή Ημί-Ελευθερίας. Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται λόγος για τις δομές εφαρμογής των εναλλακτικών μορφών, ενώ στο πέμπτο αναφέρεται ο ρόλος των Κοινωνικών Λειτουργών. Στο έκτο κεφάλαιο ορίζεται ο σκοπός, η σημαντικότητα της έρευνας και η μεθοδολογία της ποιοτικής μελέτης ενώ στο έβδομο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα. Στο όγδοο και τελευταίο κεφάλαιο πραγματοποιείται συζήτηση και ανάλυση των συμπερασμάτων.

Τα αποτελέσματα της ερευνητικής δραστηριότητας, επικεντρώνονται στις εναλλακτικές μορφές ποινής στη Ελλάδα, στο προφίλ των ατόμων που χρήζουν τέτοιες ποινές και στον ρόλο των δομών επίβλεψης των παραβατικών ατόμων.

A. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΥΠΟ ΟΡΟΥΣ ΑΠΟΛΥΣΗ, ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑ

1.1 Απόλυση Υπό Όρο

Η απόλυση υπό όρο συνιστά εναλλακτική μορφή έκτισης ποινής, όπως η έκτιση σε καθεστώς ημι-ελευθερίας, η τμηματική έκτιση της ποινής, και η παροχή κοινωφελούς εργασίας. Συνιστά τον παλιότερο θεσμό στην χώρα μας εναλλακτικής έκτισης της ποινής κατά της ελευθερίας (προβλέφθηκε πρώτα από τον Ν.811/1917).

- Αποτελεί στάδιο δοκιμαστικό και προπαρασκευαστικό του καταδίκου για την οριστική ελευθερία. Κατά την κρατούσα άποψη είναι θεσμός του ουσιαστικού ποινικού δικαίου, γι' αυτό σε περίπτωση που από την τέλεση της πράξης έως την αμετάκλητη καταδίκη ισχύσουν περισσότεροι νόμοι, εφαρμόζεται ο ευμενέστερος για τον κατηγορούμενο.
- Θεωρείται μέτρο επιείκειας ιδιαίτερα όταν ο συνθήκες κράτησης είναι κακές και επιδεινώνουν σε μεγάλο βαθμό το κακό της προσβολής της προσωπικής ελευθερίας του καταδίκου.
- Αποτελεί λύση ανάγκης για την αντιμετώπιση του προβλήματος του υπερκορεσμού των φυλακών.
- Αποτελεί ευεργετικό μέτρο, το οποίο ωθεί τον κατάδικο να συμπεριφέρεται άψογα κατά τη διάρκεια της κράτησης του προκειμένου να την κερδίσει, γεγονός που συμβάλλει στην τήρηση της τάξης μέσα στην φυλακή (ωστόσο δεν ξέρουμε πόσο ειλικρινής είναι).
- Αποτελεί πρόκληση για τον κατάδικο στον οποίο χορηγήθηκε γιατί για να την διατηρήσει, καταβάλλει προσπάθεια να συμπεριφέρεται νομότυπα κατά τη διάρκεια του χρόνου δοκιμασίας (υποτίθεται ότι αυτό τον εθίζει στην νομότυπη συμπεριφορά για όλη την υπόλοιπη ζωή του).
- Εκφράζει αποδοκιμασία του θεσμού της φυλάκισης, γιατί αποδεικνύει ότι οι κατάδικοι σε μακρόχρονες ποινές τις εκτίουν έξω από την φυλακή χωρίς πρόβλημα και γι' αυτό υιοθετείται ως υποκατάστατο.

Ο θεσμός χρησιμοποιείται άλλοτε καταχρηστικά, άλλοτε ως θεσμός καθαρά σωφρονιστικός με στόχο τον ίδιο τον κατάδικο και άλλοτε ως θεσμός άσκησης σωφρονιστικής πολιτικής με στόχο την λειτουργία του σωφρονιστικού συστήματος. Το θεσμό συνιστούν ο Βασικοί Κανόνες του ΟΗΕ (Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών) για την Μεταχείριση των Κρατουμένων του 1957 ως μέτρο προπαρασκευής του κρατούμενου για την επιστροφή του στην κοινωνική ζωή. Το 1964 στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης, καταρτίστηκε η «Σύμβαση για την επιτήρηση των εγκληματιών που καταδικάστηκαν υπό όρους ή απολύθηκαν υπό όρους» (30/11/1964 τέθηκε σε ισχύ στις 22/8/1975).

1.2 Προϋποθέσεις για Απόλυση Υπό Όρο

Προϋποθέσεις χορήγησης του θεσμού της απόλυσης: την δικαιούνται κατάδικοι που εκτίουν ποινή κατά της ελευθερίας ακόμη και εάν η καταδίκη της δεν έχει καταστεί αμετάκλητη αφού εκτίσουν:

- Ø 2/5 της ποινής σε περίπτωση φυλάκισης
- Ø 3/5 της ποινής σε περίπτωση πρόσκαιρης κάθειρξης
- Ø 20 χρόνια όσον αφορά την ισόβια κάθειρξη
- Ø αν ο κατάδικος έχει υπερβεί το 70ό της ηλικίας του το όριο των 3/5 περιορίζεται σε 2/5 και για τα ισόβια στα 16 έτη –άρθ. 105 παρ.2ΠΚ
- Ø Μετά την συμπλήρωση του 65^{ου} έτους κάθε μέρα υπολογίζεται ευεργετικά έως 2 ημέρες εκτιμώμενης ποινής (Συκιώτου, 2011).

Σε περίπτωση που ο κατάδικος κατηγορείται για περισσότερες από μία ποινές, ο κατάδικος μπορεί να απολυθεί υπό όρους εάν έχει εκτίσει το άθροισμα των τμημάτων των ποινών που προβλέπονται για το ελάχιστο της απόλυσης του δηλαδή, αντίστοιχα της φυλάκισης (2/5), κάθειρξης (3/5), ισόβια (20 χρόνια). *«Το χρονικό διάστημα των δύο πέμπτων ή, σε περίπτωση ισόβιας κάθειρξης, των δεκαέξι ετών, προσαυξάνεται κατά τα δύο πέμπτα των λοιπών που τυχόν έχουν επιβληθεί, στην περίπτωση που αυτές συντρέχουν σωρευτικά. Σε κάθε περίπτωση της ο κατάδικος μπορεί να απολυθεί αν έχει εκτίσει είκοσι έτη»* (Συκιώτου, 2011).

Σε κάθε περίπτωση, ο κατάδικος μπορεί να απολυθεί εάν έχει εκτίσει 25 έτη, ακόμη και αν το παραπάνω άθροισμα υπερβαίνει το όριο αυτό. (παρ.1 άρθ. 105 Π.Κ.) Προκειμένου για κάθειρξη δεν μπορεί να χορηγηθεί υφ' όρον απόλυση αν ο κρατούμενος δεν έχει παραμείνει πραγματικά στο κατάστημα, διάστημα ίσο με το 1/3 της ποινής που του επιβλήθηκε. Σε περίπτωση ισόβιας κάθειρξης πρέπει να έχει κάνει τουλάχιστον 16 έτη (άρθ. 105 παρ.6 Π.Κ.).

Όσοι εκτίουν ποινή πρόσκαιρης κάθειρξης για έγκλημα σχετικό με ναρκωτικά απολύονται αφού εκτίσουν τα 4/5 της ποινής και όσοι σε ισόβια μετά τα 25 έτη (το ίδιο ισχύει και για όσους καταδικάστηκαν για τρομοκρατία) (άρθ. 18 Ν.3727/2008).

Σύμφωνα με το άρθ. 110Α Π.Κ. ο κρατούμενος μπορεί να απολυθεί ανεξαρτήτως προϋποθέσεων εάν νοσεί από σύνδρομο επίκτητης ανοσοποιητικής ανεπάρκειας (AIDS), χρόνια νεφρική ανεπάρκεια, φυματίωση, κίρρωση ήπατος με αναπηρία άνω του 67%, αν είναι τετραπληγικός ή έχει γεροντική άνοια και είναι άνω του 80ου έτους ή πάσχει από κακοήγη νεοπλασμάτα (καρκίνο) στο τελικό στάδιο.

Σύμφωνα με το άρθ. 17 του Ν. 3727/2008 (Α' 257/18.12.2008) κρατούμενοι που εκτίουν ποινή φυλάκισης για πλημμέλημα, μπορούν να απολυθούν με διάταξη του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών του τόπου έκτισης (υπό τον όρο της ανάκλησης) χωρίς προϋποθέσεις, εφόσον : α) η ποινή τους είναι μέχρι 2 έτη και έχουν εκτίσει το 1/5 αυτής και β) Η ποινή τους έχει διάρκεια μεγαλύτερη των δύο ετών και έχουν εκτίσει ή εκτίουν με οποιονδήποτε τρόπο το ένα τρίτο αυτής.

Σύμφωνα με το άρθ. 26 παρ. 1 του Ν. 3811/2009 (Α' 231/18.12.2009), η ποινή κατά της ελευθερίας, η οποία έχει καταγνωσθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του ανωτέρω νόμου (μέχρι δηλαδή 18.12.2009) και δεν έχει καταστεί αμετάκλητη, εφόσον δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη συμπεριλαμβανομένης και της πενταετούς, μετατρέπεται με αίτηση του καταδικασθέντος σε χρηματική. Η κατά τον τρόπο αυτό περιοριστική της ελευθερίας ποινή, που δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη φυλάκισης, μπορεί να μετατρέπεται περαιτέρω, με την ίδια ή μεταγενέστερη απόφαση του δικαστηρίου που αποφάσισε τη μετατροπή, σε ποινή παροχής κοινωφελούς εργασίας, αν το ζητεί ή το αποδέχεται εκείνος που καταδικάστηκε και εφόσον η παροχή τέτοιας εργασίας από το συγκεκριμένο καταδικασμένο, είναι εφικτή. Εάν ο κατάδικος που παρέχει

κοινωφελή εργασία, έχει εκτίσει με τον τρόπο αυτόν τα τρία πέμπτα της ποινής του, μπορεί να τύχει απόλυσης υφ' όρον.

Σύμφωνα με τη Μασούρη (2006), η απόλυση υπό όρους και τα συστήματα της πρόωρης απόλυσης ίσως είναι τα πιο δημοφιλή σωφρονιστικά συστήματα σχεδόν όλων των ευρωπαϊκών χωρών και των Η.Π.Α. Θεωρείται ότι αυτά, έχουν τη δυνατότητα να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και στις προσδοκίες των κρατούμενων της διοίκησης των πολιτικών και του κοινού. Επιτρέπουν στους πολιτικούς να περικόπτουν τις δαπάνες για τη συντήρηση των κρατουμένων στη φυλακή, αλλά και να ανταμείβουν τους κρατούμενους για την καλή τους διαγωγή. Η απόλυση υπό όρους ως ένα κίνητρο για την επίδειξη καλής διαγωγής, διευκολύνει την ομαλή διοίκηση της φυλακής, ενώ η πιθανή ανησυχία του κοινού για την απόλυση των κρατουμένων πριν την έκτιση ολόκληρης της ποινής τους στη φυλακή αντισταθμίζεται από την επιτήρηση των πρόωρα απολυμένων. Επιπλέον προ τριών δεκαετιών ήταν διαδεδομένη η πεποίθηση ότι η απόλυση υπό όρους συμβάλλει στην μάχη κατά του εγκλήματος με την μείωση της υποτροπής των ατόμων, εξαιτίας της αναμορφωτικής επίδρασης του μέτρου σε αυτούς κατά το χρόνο της φυλάκισης ή της πρόωρης απόλυσης.

1.3 Ιστορική αναδρομή

Η απόλυση υπό όρο συνδέθηκε με τον σκοπό της κοινωνικής επανένταξης κυρίως μετά τα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Συγκεκριμένα, η αναζήτηση των ανώτερων ριζών της υπό όρο απόλυσης οδηγεί σε εκείνα τα μέτρα σύντμησης της ποινής που πρωτοεφαρμόσθηκαν τον 16^ο αιώνα από την αγγλική κυβέρνηση για οικονομικούς κυρίως σκοπούς. Η μητρόπολη της Αγγλίας, προκειμένου να εδραιώσει την αποικιοκρατική της εξουσία, προώθησε ένα χαριστικό σύστημα για την ποινή της εξορίας στις αποικίες, το οποίο αποσκοπούσε στην εκμετάλλευση της εργασιακής δύναμης των καταδικασθέντων σε αυτή. Η πιο κοντινή μορφή του συστήματος αυτού προς την σημερινή απόλυση υπό όρο ήταν η χορήγηση των «δελτίων άδειας» (tickets of leave during good conduct), η οποία πολύ αργότερα κατοχυρώθηκε και σε νομοθετικό επίπεδο (1824). Χορηγούνταν δηλαδή στον κατάδικο ένα δελτίο πρόσκαιρης ή αόριστης εξόδου από τη φυλακή, αν η διαγωγή του ήταν καλή, και, εφ'

όσον αυτό συνεχιζόταν για χρόνο ικανοποιητικό, η ποινή του χαριζόταν υπό τον όρο της παραμονής του στην αποικία (conditional pardon).

Η δυνατότητα αυτή χαρισμού της ποινής μετεξελίχθηκε το 1840 σε ένα ενδιάμεσο στάδιο μεταξύ εγκλεισμού και ελευθερίας, το οποίο αποτελούσε ταυτόχρονα το τελευταίο τμήμα ενός «προοδευτικού συστήματος» έκτισης της εξορίας. Βαθμιαία, και καθόλη τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, η δυνατότητα υπό όρο απόλυσης των κρατουμένων εν γένει ενσωματώθηκε στα δίκαια πολλών χωρών, χωρίς, ωστόσο, η τάση αυτή να υποδηλώνει ακόμη το ενδιαφέρον της Πολιτείας για τον εγκληματία άνθρωπο. Αυτό που προείχε στην ποινική σκέψη της εν λόγω περιόδου ήταν η εξασφάλιση της έννομης τάξης από τις οποιεσδήποτε προσβολές της. Η παραπάνω εξέλιξη, άλλωστε, σημειωνόταν στο περιθώριο ενός ποινικού δικαίου που αρκούσαν στην επιβεβαίωση των γενικοπροληπτικών και αποδοτικών αναγκών της τιμωρίας. Μόλις στα τέλη του 19^{ου} αιώνα άρχισε να επικρατεί στην ποινική σκέψη ένα ανανεωτικό πνεύμα που εμφορούνταν από τις θεωρίες που θεμελιώναν την ποινή στην ειδική πρόληψη. Το κλίμα αυτό συνηγορούσε υπέρ της εισαγωγής θεσμών, οι οποίοι απέβλεπαν στο να αποτραπεί ο δράστης του εγκλήματος από την τέλεση νέων εγκλημάτων στο μέλλον, όπως η υπό όρο απόλυση. Οι έννοιες δηλαδή της ειδικής πρόληψης/βελτίωσης άρχισαν να συνέχουν τον σκοπό του θεσμού από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα και μετά.

Από τη μεταπολεμική περίοδο και εντεύθεν στην οριοθέτηση του σκοπού της ποινής κατά το στάδιο της έκτισης άρχισε να κερδίζει όλο και περισσότερο έδαφος η έννοια της κοινωνικής αναμόρφωσης, όπως και οι άλλες παρεμφερείς με αυτήν έννοιες. Συγκεκριμένα, με την εξάπλωση του «αναμορφωτικού ιδεώδους», απώτερος σκοπός της υπό όρο απόλυσης θεωρήθηκε η κοινωνική αναπροσαρμογή των αποφυλακισμένων, οι οποίοι βελτιώθηκαν κατά την περίοδο του εγκλεισμού. Η δε βελτίωση νοήθηκε ως αποτέλεσμα μίας διαδικασίας επανακοινωνικοποίησης η οποία αξιοποιούσε τα τελευταία σημαντικά επιτεύγματα επιστημών, όπως η ψυχολογία, ψυχανάλυση, ψυχιατρική κ.ά., για μία εξατομικευτική θεραπευτική μεταχείριση του κρατούμενου. Τη τάση αυτή αποδίδει με σαφήνεια το βρετανικό παράδειγμα, στο οποίο αξίζει να γίνει αναφορά στο σημείο αυτό.

Στη Βρετανία την μεταπολεμική περίοδο η «μεταρρύθμιση» απέβη έννοια συνώνυμη της «αναμόρφωσης». Οι θρησκευτικές και ηθικές ιδεολογικές συνιστώσες

που επικρατούσαν στο παρελθόν «εκκοσμικεύθηκαν», «ψυχολογικοποιήθηκαν» και «επιστημονικοποιήθηκαν». Ειδικότερα, μετά το 1960 τη βρετανική ποινική σκέψη άρχισε να διακατέχει η αντίληψη ότι οι ισχυρές επιστημονικές αλλαγές που είχαν ήδη επέλθει κάνουν εφικτό τον προσδιορισμό ειδικής αποτελεσματικής θεραπευτικής μεταχείρισης για κάθε ειδική κατηγορία εγκληματιών. Ως αποτέλεσμα των αντιλήψεων αυτών ο θεσμός της απόλυσης υπό όρο εδραιώθηκε ιδεολογικά σε επιχειρήματα που αντλήθηκαν από τη φιλοσοφία της «αναμόρφωσης».

Στην αρχή της δεκαετίας του 1970 όμως το «αναμορφωτικό ιδεώδες» υπέστη εντονότατη κριτική, κυρίως σε σχέση με τις προνοιακού-ιατρικού χαρακτήρα προβλέψεις του. Η κριτική αυτή έθεσε σε κίνδυνο το ιδεολογικό υπόβαθρο της υπό όρο απόλυσης και πυροδότησε μία θεωρητική συζήτηση για το μέλλον του θεσμού, η οποία συνεχίστηκε καθόλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980. Στη βρετανική νομοθεσία η εν λόγω θεωρητική συζήτηση είχε ως αποτέλεσμα την αναθεώρηση του θεσμού με την Criminal Justice Act του 1991, ενός νόμου με νεοκλασικά ιδεολογικά ερείσματα. Στη σχετική πρόταση αναθεώρησης, ωστόσο, η επιτυχής επανένταξη των κρατουμένων στην κοινότητα συμπεριλήφθηκε στους σκοπούς του θεσμού μαζί με την προστασία του κοινού και την πρόληψη της υποτροπής. Αν μάλιστα οι επί μέρους διαφορές στη νομοθετική ρύθμιση του θεσμού παραμεριστούν, αντίστοιχα παραδείγματα επιβίωσης του σκοπού της κοινωνικής επανένταξης μπορούν να αντληθούν και από σχετικές νομοθεσίες άλλων χωρών. Ο σκοπός δηλαδή της κοινωνικής επανένταξης, παρότι αποσιλωμένος από τις «θεραπευτικές υπερβολές» της δεκαετίας του 1960, συνέχισε να διαποτίζει τη νομοθεσία, ακόμη και μετά την κριτική που υπέστη το «αναμορφωτικό ιδεώδες».

Από την αναδρομή αυτή στην ιστορία της υπό όρο απόλυσης συμπεραίνεται ότι: α) Η σύγκλιση του θεσμού με τον σκοπό της κοινωνικής επανένταξης των αποφυλακισμένων παρατηρείται ιδιαίτερα μετά την επικράτηση των θεωριών που θεμελιώναν την ποινή στην ειδική πρόληψη. Και β) ακόμη και μετά την κριτική που υπέστησαν το αναμορφωτικό ιδεώδες και η έννοια της επανένταξης του κρατούμενου κατά τη δεκαετία του 1970 η κοινωνική επανένταξη διατηρήθηκε ως ένας από τους κύριους σκοπούς της απόλυσης υπό όρο δίπλα στην προστασία του κοινωνικού συνόλου. Σαφής σύνδεση του θεσμού με τον σκοπό αυτόν παρατηρείται και στη νεότερη ελληνική νομοθεσία.

1.4 Ο χρόνος υποβολής της αίτησης για αποκατάσταση των υπό όρο απολυμένων

Σύμφωνα με τη Γιοβάνογλου (2006), ο καταδικασθείς σε αποστέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων μπορεί να ασκήσει αίτηση αποκατάστασης μετά την πάροδο πενταετίας σε περίπτωση κάθειρξης και τριετίας σε περίπτωση φυλάκισης από τη στιγμή που η ποινή εκτίθηκε, χαρίσθηκε ή παραγράφηκε (άρθ. 66 παρ.1 α' και β' Π.Κ.). Η έλλειψη διευκρίνησης στον νόμο για την έναρξη της προθεσμίας αυτής στην περίπτωση υπό όρο απόλυσης είχε ως αποτέλεσμα την πρόκληση διχογνωμίας στη θεωρία και τη νομολογία. Υποστηρίχθηκαν συγκεκριμένα δύο αντιτιθέμενες μεταξύ τους απόψεις, η μία από τις οποίες καταλήγει να παρεμποδίζει την κοινωνική επανένταξη του απολυθέντος υπό όρο ατόμου, ενώ η άλλη να την ευνοεί.

1) Κατά την πρώτη από αυτές, η οποία ακολουθεί την αυστηρή γραμματική ερμηνεία του νόμου, η προθεσμία προς υποβολή της αίτησης για αποκατάσταση εκκινεί από τη λήξη του χρόνου δοκιμασίας. Ο σχετικός όρος του άρθ. 66 Π.Κ., «...από τότε που εκτίθηκε ...η ποινή...», ερμηνεύεται με βάση τη διάταξη του άρθ. 109 Π.Κ., σύμφωνα με την οποία η ποινή σε περίπτωση απόλυσης υπό όρο θεωρείται ότι εκτίθηκε, όταν το υπολειπόμενο προς έκτιση διάστημά της παρέλθει, χωρίς να γίνει ανάκληση. Η επιλογή αυτή του νομοθέτη, ωστόσο, θεωρήθηκε ακόμα και από τους ίδιους τους υποστηρικτές της αυστηρής νομοθετικής ερμηνείας ανεπιεικής και προτάθηκε η μεταρρύθμισή της, εφ' όσον ο δοκιμαζόμενος εκτίει την ποινή του «εν ελευθερία» και η βελτίωσή του μπορεί να αποδειχθεί.

2) Σύμφωνα με τη δεύτερη άποψη, η συγκεκριμένη προθεσμία θα πρέπει να εκκινεί από την ημέρα της εξόδου του απολυθέντος υπό όρο από τη φυλακή., λύση που ευνοεί τόσο η διάταξη του άρθ. 65 § 2 ΠΚ, η οποία καθορίζει ως χρόνο έναρξης της διάρκειας της αποστέρησης σε περίπτωση απόλυσης υπό όρο την ημέρα εξόδου του απολυθέντος από τις φυλακές, όσο και η επιείκεια που συνεπάγεται η εφαρμογή της. Κατά την ίδια άποψη, επίσης, η λύση της αυστηρής γραμματικής ερμηνείας αντενδείκνυται ως ανωφελής, επειδή από την ανάλυση των κατ' ιδίαν περιπτώσεων επιβολής της αποστέρησης, προκύπτει ότι, και αν ακόμη γίνει δεκτό ότι η αποκατάσταση έχει ωφέλιμα αποτελέσματα στην περίπτωση της ισόβιας κάθειρξης, δεν ισχύει το ίδιο για την πρόσκαιρη κάθειρξη και τη φυλάκιση. Στις δύο τελευταίες

περιπτώσεις τα αποτελέσματα της αποκατάστασης είναι ασήμαντα ή ανύπαρκτα, επειδή ο δικαιούμενος αποκαθίσταται στα πολιτικά του δικαιώματα ούτως ή άλλως από τον ίδιο τον νόμο σε σύντομο σχετικά διάστημα.

1.5 Η δυνατότητα επιβολής πρόσθετων υποχρεώσεων στην περίπτωση των απολυμένων υπό όρο ενηλίκων και το περιεχόμενό τους

Από την εισαγωγή του Π.Κ. και έως το 1991 οι υποχρεώσεις που μπορούσαν να συνοδεύουν την υπό όρο απόλυση δεν συγκεκριμενοποιούνταν στον νόμο. Η γενική κατεύθυνση της και σήμερα ισχύουσας (άρθ. 106 παρ.2 Π.Κ.) δεν εξειδικευόταν περαιτέρω, ενώ στη θεωρία ως πρόσθετες υποχρεώσεις αναφέρονταν συνήθως: η απαγόρευση ενάσκησης ορισμένου επαγγέλματος, όπως υπαλλήλου σε χαρτοπαικτική λέσχη· η υποχρέωση ενάσκησης ορισμένης εργασίας ή χώρων, όπως οίκων ανοχής κλπ., και ορισμένων τόπων, όπως του τόπου του εγκλήματος· η αποχή από την κατάχρηση οινοπνεύματος· η υποχρέωση διαμονής σε ορισμένο τόπο.

Με τον Ν. 1968/1991 μία Τρίτη παράγραφος προστέθηκε στην παραπάνω διάταξη του άρθ. 106 ΠΚ, σύμφωνα με την οποία στην περίπτωση της υπό όρο που αφορούν τους όρους της αναστολής υπό επιτήρηση. Συνεπώς, οι τυχόν επιβαλλόμενοι για την περίοδο της δοκιμασίας όροι μπορούν από το 1991 και εντεύθεν να αφορούν ιδίως: Την απαγόρευση απομάκρυνσης του απολυομένου από τον συνήθη τόπο διαμονής του ή από τον τόπο που όρισε το δικαστήριο χωρίς αδεία, την αφαίρεση του διαβατηρίου του ή άλλου ισοδύναμου εγγράφου, την υποχρέωση εμφάνισής του στο αστυνομικό τμήμα σε τακτά χρονικά διαστήματα, την αφαίρεση της άδειας οδήγησης και την απαγόρευση συναναστροφής του με ορισμένα πρόσωπα (άρθ. 100Α παρ 2 Π.Κ.).

Το περιεχόμενο, ωστόσο, των παραπάνω ενδεικτικά απαριθμούμενων στον νόμο όρων, είναι αποκλειστικά αστυνομικό ή απαγορευτικό. Κατά το Τμήμα Νομοτεχνικής Επεξεργασίας της Βουλής που ασχολήθηκε με το σχέδιο του μετέπειτα. Ν. 1941/1991 θα έπρεπε στο άρθ. 100 ΠΚ να συγκαταλεχθούν και όροι που να αφορούν την επικουρία του υπό όρο απολυομένου, όπως η βοήθεια για την ανεύρεση εργασίας ή η ιατρική φροντίδα ή η προσπάθεια επαγγελματικής εκπαίδευσης. Την άποψη του αυτή το παραπάνω Τμήμα της Βουλής θεμελιώνει στην

ανάγκη της πρόβλεψης όρων όχι μόνον εποπτείας αλλά και επικουρίας, η οποία προκύπτει από το άρθ. 15 παρ.4 του Ν. 1941/1991. Ο τελευταίος εισήγαγε τον θεσμό των Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής και ανέθεσε σε αυτούς την επίβλεψη της εκπλήρωσης των όρων του άρθ. 100 παρ. 4 Π.Κ.. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον νόμο αυτόν, οι Επιμελητές Κοινωνικής Αρωγής επικουρούν και εποπτεύουν όσους απολύονται υπό όρους. Ο προσδιορισμός του έργου των οργάνων αυτών ως έργου των επικουρίας και εποπτείας θα έπρεπε, συνεπώς, να καθορίσει και το περιεχόμενο των όρων που μπορεί να επιβάλει ο δικαστής στον απολυόμενο.

Η ανάγκη, όμως, του εμπλουτισμού της ενδεικτικής αυτής απαρίθμησης με όρους προνοιακού χαρακτήρα δεν θεμελιώνεται μόνο σε όσα το παραπάνω Τμήμα της Βουλής αναφέρει, αλλά και στον σκοπό της επιβολής των επιπρόσθετων υποχρεώσεων, όπως αυτός ορίζεται στην ποινική θεωρία, την ΑιτΕκθ του Ν. 1968/1991, αλλά και τα διεθνή νομικά κείμενα. Ειδικότερα:

α) Στη θεωρία ως σκοπός των υποχρεώσεων αυτών ορίζεται η εξυπηρέτηση της κοινωνικής επανένταξης των υπό όρο απολυόμενων. Η επιβολή τους αποβλέπει συγκεκριμένα στην ενίσχυση της προσπάθειας βελτίωσης του απολυομένου ή αλλιώς στην αποτροπή του κινδύνου υποτροπής του, χωρίς παρεμπόδιση της προόδου που σημειώνει κατά τη διαδικασία της κοινωνικής του επανένταξης. Συνεπώς, η επιβολή των όρων αυτών δεν είναι αυτοσκοπός και δεν έχει τιμωρητικό χαρακτήρα.

β) Στην ΑιτΕκθ του Ν. 1968/1991, σκοπός των ενδεικτικά απαριθμούμενων στις παρ.2-3 του άρθ. 100Α Π.Κ. υποχρεώσεων ορίζεται η αποφυγή της υποτροπής και η αναμονή ευεργετικών αποτελεσμάτων στην «κοινωνική και ηθική επανένταξη» των απολυομένων. Αν τα προβλήματα που γεννά ο όρος «ηθική επανένταξη» παραμερισθούν, προκύπτει ότι η κοινωνική επανένταξη ανήχθη σε σκοπό της επιβολής των όρων από τον ίδιο τον νομοθέτη.

γ) στην Απόφαση (70) 1 του Συμβουλίου της Ευρώπης «Η πρακτική οργάνωση των μέτρων για την επίβλεψη και την κατοπινή μέριμνα των εγκληματιών που καταδικάστηκαν υπό όρους ή απολύθηκαν υπό όρους» ορίζεται ότι ο επιτηρητής λειτουργός θα πρέπει να διατηρεί μία σχέση βοηθού του επιτηρουμένου στα προσωπικά προβλήματα του τελευταίου (άρθ. 3). Στην Αναφορά που συνοδεύει την παραπάνω Απόφαση η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα Προβλήματα της Εκκληματικότητας αναγνωρίζει επίσης ότι οι όροι που είτε από τον απολυόμενο και

κατατάσσει πρώτες από άποψη σπουδαιότητας τις υποχρεώσεις προνοιακού χαρακτήρα. Κατά την ίδια Επιτροπή οι ανάγκες της μεταχείρισης δεν θα πρέπει να δικαιολογηθούν μία εκτεταμένη επέμβαση στην προσβολή για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Συνεπώς, με βάση την κριτική του νομοσχεδίου από το Τμήμα Νομοτεχνικής Επεξεργασίας της Βουλής, αλλά και τον σκοπό της επιβολής των όρων, όπως αυτός προκύπτει από τη θεωρία, την ΑιτΕκθ του Ν. 1968/1991 και τη σχετική Απόφαση του Συμβουλίου της Ευρώπης, συμπεραίνεται ότι: Η ενδεικτική απαρίθμηση των όρων του άρθ. 100Α Π.Κ. από τον νομοθέτη είναι μονοδιάστατη, επειδή απουσιάζουν εντελώς από αυτήν οι όροι υποβοηθητικού της επανένταξης ή αλλιώς προνοιακού χαρακτήρα. Εμπεριέχοντας δε έναν σαφή προσανατολισμό προς όρους απαγορευτικούς ή αστυνομικούς, η ρύθμιση αυτή είναι δυνατόν να ερμηνευθεί αρνητικά για την μελλοντική επανένταξη του απολυόμενου.

Για τους λόγους αυτούς προτείνεται: α) Η de lege ferenda συμπλήρωση της συγκεκριμένης διάταξης με όρους προνοιακούς, όπως και η αναγνώριση δυνατότητας στον δικαστή να επιβάλλει όρους κυρίως προνοιακού χαρακτήρα σε βάρος όρων με καθαρά αστυνομικό χαρακτήρα, τουλάχιστον στις περιπτώσεις που η διαγωγή του απολυόμενου κατά την περίοδο της φυλάκισης το επιτρέπει. Και β) για όσο καιρό η σχετική διάταξη παραμένει, ως έχει, η λήψη υπόψη κατά τη δικαστική κρίση της ανάγκης επιβολής όρων προνοιακού χαρακτήρα. Η επίλυση του εξετασθέντος προβλήματος εξαρτάται, περαιτέρω, και από τη λειτουργία του θεσμού των Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής.

1.6 Αναστολή Υπό Όρους

Σύμφωνα με το άρθρο 100 που εκδόθηκε στις 23 Δεκεμβρίου 2010 με τίτλο «Αναστολή σε ποινές άνω των τριών ετών. Αναστολή υπό επιτήρηση» προβλέπεται ότι αν κάποιος έχει κάθειρξη άνω των τριών ετών τότε το δικαστήριο διατάσσει την αναστολή της ποινής του υπό όρους. Το χρονικό διάστημα ορίζεται από τον εισαγγελέα. Η διάρκεια δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη των 5 ετών. Επίσης στο άρθρο αυτό αναφέρεται η επιμέλεια του Επιμελητή Κοινωνικής Αρωγής καθώς είναι ένας από τους όρους του δικαστηρίου. Ο Επιμελητής είναι υπεύθυνος να συνεδριάζει με το άτομο είτε ατομικά είτε με άλλα άτομα που έχουν παραβιάσει τους ίδιους

νόμους. Επίσης επιβλέπει το άτομο σχετικά με το αν τηρεί τους όρους που του έχει αναθέσει το δικαστήριο.

1.6.1 Ποινές που αναστέλλονται

Σύμφωνα με το άρθ. 99 Π.Κ. οι ποινές οι οποίες αναστέλλονται είναι ποινές φυλάκισης έως ένα έτος, ενώ στην περίπτωση περισσότερων αποφάσεων ή αποφάσεων που εκκρεμούν τότε η διάρκεια των ποινών δεν πρέπει να ξεπερνάει τα τρία έτη. Ο χρόνος αναστολής δεν πρέπει να είναι βραχύτερος από την διάρκεια της ποινής. Επίσης δικαίωμα αναστολής ποινή έχουν οι αλλοδαποί, οι οποίοι έχουν καταδικασθεί σε ποινή φυλάκισης έως 5 έτη, δεν έχουν πολιτικό άσυλο και στην απόφαση του δικαστηρίου έχει διαταχθεί η απέλασή τους. Η αναστολή της εκτέλεσης της ποινής επέρχεται με την πραγματοποίηση της απέλασης του αλλοδαπού από τη χώρα. Στην περίπτωση αυτήν ο χρόνος κράτησής του, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθ. 74 του Π.Κ., αφαιρείται από την ποινή που έχει ανασταλεί.

1.6.2 Όροι αναστολής

Επιπρόσθετα, το δικαστήριο με την απόφαση για αναστολή υπό επιτήρηση, γνωστοποιεί σε εκείνον που καταδικάστηκε τους όρους υπό τους οποίους του παρέχεται, και οι οποίοι, διαζευκτικά ή σωρευτικά, μπορεί να είναι:

- Η αποκατάσταση της ζημιάς που προκλήθηκε στο θύμα της αξιόποινης πράξης.
- Η υποχρέωση του καταδικασμένου να εμφανίζεται κατά τακτά χρονικά διαστήματα στις αστυνομικές αρχές του τόπου όπου διαμένει.
- Η αφαίρεση της άδειας οδήγησης για χρονικό διάστημα μέχρι ένα έτος, αν η πράξη συνιστά σοβαρή παραβίαση των κανόνων οδήγησης.
- Η απαγόρευση απομάκρυνσης του καταδικασμένου χωρίς άδεια από το συνήθη τόπο διαμονής του ή από τον άλλο τόπο που θα ορίσει το δικαστήριο. Η άδεια απομάκρυνσής, που πρέπει να είναι έγγραφη κα προσωρινής ισχύος, χορηγείται στον καταδικασμένο από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών, μετά από πρόταση του επιμελητή κοινωνικής αρωγής, αποκλειστικά για λόγους εργασίας, σπουδών, υγείας ή οικογενειακούς.

- Η αφαίρεση διαβατηρίου ή άλλου ισοδύναμου ταξιδιωτικού εγγράφου και η απαγόρευση εξόδου από τη χώρα, εκτός αν έχει χορηγηθεί και στην περίπτωση αυτή, άδεια εξόδου, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τον ένα μήνα.
- Η απαγόρευση προσέγγισης ή επικοινωνίας με ορισμένα πρόσωπα.
- Η εκπλήρωση υποχρεώσεων του καταδικασμένου σε θεραπεία ή ειδική μεταχείριση και η διαμονή αυτού σε ορισμένο ίδρυμα.
- Η προσφορά ποσού, ύψους μέχρι δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ σε κοινωφελές ίδρυμα. Η αναστολή εκτέλεσης της ποινής δεν μπορεί να εξαρτηθεί από την προηγούμενη καταβολή των δικαστικών εξόδων
 - Η υποβολή του σε θεραπεία
 - Η διαμονή του σε συγκεκριμένο ίδρυμα
 - Να παρέχει κοινωφελή εργασία

Αν κατά τη διάρκεια της αναστολής της ποινής αυτός που καταδικάστηκε παραβαίνει τους όρους που του έχουν τεθεί και την υποχρέωση συμμετοχής στις συνεδρίες που οργανώνει ο επιμελητής κοινωνικής αρωγής, το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση, ύστερα από αίτηση του αρμόδιου εισαγγελέα, κρίνει αν πρέπει να διατάξει την ανάκληση της αναστολής. Αν το δικαστήριο αυτό είναι μικτό ορκωτό δικαστήριο ή μικτό ορκωτό εφετείο, αρμόδιο είναι το τριμελές και πενταμελές εφετείο αντίστοιχα. Η άρση της αναστολής διατάσσεται αν το δικαστήριο κρίνει ότι οι παραβιάσεις είναι σε αριθμό σοβαρότητα τόσο σημαντικές, ώστε να απαιτείται πλέον η έκτιση της στερητικής της ελευθερίας ποινής για να αποτραπεί ο καταδικασμένος από την τέλεση άλλων αξιόποινων πράξεων.

Σύμφωνα με το άρθρ. 100^Α παρ.6. το δικαστήριο μετά από αίτηση του αρμόδιου εισαγγελέα ή εκείνου που καταδικάστηκε, μπορεί να αποφασίσει την τροποποίηση των όρων, τη σύντμηση ή επιμήκυνση του χρόνου επιτήρησης ή και την πλήρη κατάργηση της επιτήρησης με παράλληλη διατήρηση της αναστολής της ποινής, εφόσον κρίνει ότι αυτό επιβάλλεται από τη γενικότερη διαγωγή του καταδικασμένου κατά τη διάρκεια της αναστολής της ποινής. Νέα αίτηση του καταδικασμένου μπορεί να υποβληθεί μετά πάροδο εξαμήνου από την απόρριψη της προηγούμενης.

1.6 Κοινωνικής Εργασίας

Σύμφωνα με τον Κουράκη (2009), η κοινωνικής εργασίας χρησιμοποιείται στη διεθνή πρακτική, ως εναλλακτικός τρόπος εκτέλεσης της ποινής με σκοπό να αποφεύγεται ο εγκλεισμός σε κατάσταση κράτησης με τις όποιες συνέπειες επιφέρει αυτό. Επιβάλλεται συνήθως για μικρής βαρύτητας ποινές με βραχυχρόνια διάρκεια. Βασίζεται σε εθελοντική εργασία σε διάφορες δημόσιες υπηρεσίες υπέρ του κοινωνικού συνόλου με ένα συνολικό αριθμό ωρών που καθορίζεται δικαστικώς.

Η Χαΐδου (2002) υποστηρίζει ότι η κοινωνικής εργασίας στοχεύει στην εξάλειψη των μειονεκτημάτων που επισύρει ο εγκλεισμός σε κατάσταση κράτησης. Συνίσταται στη συγκεκριμένη εκούσια δωρεάν παροχή εργασίας του κατάδικου για το κοινωνικό σύνολο μέχρι να συμπληρωθεί συγκεκριμένος αριθμός ωρών. Έχει καθιερωθεί ως αυτοτελής κύρωση, είτε ως ποινή εκ μετατροπής άλλης ποινής, είτε ως τρόπος έκτισης μια ποινής κατά της ελευθερίας. Στην Ελλάδα θεσπίστηκε νομοθετικά από το 1991 ως εναλλακτικό μέτρο έκτισης της στερητικής της ελευθερίας ποινής ως ενός έτους. Από το 1996 προβλέφθηκε εναλλακτικά για τις ποινές στερητικές της ελευθερίας οι οποίες είχαν ήδη μετατραπεί σε χρηματικές. Παρ' όλα αυτά όμως η κοινωνικής εργασίας εφαρμόστηκε στην πράξη σπάνια σε ανήλικους δράστες και καθόλου σε ενηλίκους. Κύριος λόγος για αυτό είναι ότι δεν έχει ιδρυθεί ακόμη ο κλάδος των επιμελητών κοινωνικής αρωγής, ο οποίος είναι απαραίτητος για την λειτουργία του θεσμού.

Σύμφωνα με τον Σορβατζιώτη (2016), η Ποινή Κοινωνικού Εργασίας (Π.Κ..Ε.) στα ευρωπαϊκά δικαιοσύνη συστήματα εμφανίζεται στο αγγλοσαξονικό δίκαιο (Community Service Orders) από το έτος 1602 (Διάταγμα της Βασίλισσας) ως αυτοτελής ποινή, με την παροχή υπηρεσιών στο Βρετανικό Πολεμικό Ναυτικό για εγκλήματα μεσαίας βαρύτητας. Το έτος 1972 εισάγεται στην ποινική νομοθεσία της Αγγλίας, ομοίως ως αυτοτελής ποινή και έκτοτε υιοθετείται από τα δικαιοσύνη συστήματα και άλλων ευρωπαϊκών χωρών, είτε ως εναλλακτικός τρόπος έκτισης της ποινής, είτε ως αυτοτελής εναλλακτική της στερητικής της ελευθερίας ποινή. Στην Ελλάδα τα αναθεωρητικά σχέδια του Ποινικού Νόμου των ετών 1924 και 1933 εισάγουν το σύστημα της «απεργασίας», σύμφωνα με το οποίο ο καταδικασθείς μπορούσε να αποτίσει τη χρηματική ποινή με ελεύθερη εργασία.

Το σύστημα της απεργασίας θεωρητικά υπήρξε ο πρόδρομος της Π.Κ..Ε., η οποία τυποποιήθηκε για πρώτη φορά με τον Ν.1941/1991. Η Π.Κ..Ε. ενσωματώθηκε στις διατάξεις του άρθ. 82 Π.Κ.. περί μετατροπής των στερητικών της ελευθερίας ποινών και προβλεπόταν ταυτόχρονα στο άρθ. 100Α Π.Κ.. που έχει καταργηθεί (Ν. 3904/2010) και στο άρθ. 122 παρ. ζ' Π.Κ.. για τα αναμορφωτικά μέτρα των ανηλίκων. Ωστόσο, παρά τον στιγματιστικό και ανταποδοτικό χαρακτήρα της ποινής της Κοινωφελούς Εργασίας, αποτελούσε πάντα έναν εναλλακτικό τρόπο έκτισης (diversion) της στερητικής της ελευθερίας ποινής για τον οικονομικά ασθενή.

Εξάιρεση αυτού του κανόνα ωστόσο αποτέλεσε η διάταξη του άρθ. 82 παρ. 6 Π.Κ., έπειτα από την τροποποίηση του Ν.2408/1996 και έως την εκ νέου τροποποίηση της διάταξης με τον Ν.3904/2010, όπου προβλεπόταν η ποινή της Κοινωφελούς Εργασίας σε ποινή φυλάκισης από δύο έως τρία έτη που δεν επιτρεπόταν η μετατροπή σε χρηματική ποινή.

Πλέον βέβαια, μετά από μια σειρά τροποποιήσεων του άρθ. 82 Π.Κ.. η ποινή της Κοινωφελούς Εργασίας συνιστά την μετατροπή της χρηματικής ποινής από την άποψη ότι προκρίνεται από τον Έλληνα Νομοθέτη η μετατροπή της ποινής φυλακίσεως έως πέντε έτη ή της συνολικής καταγνωσθείσας σε χρηματική ποινή και εφόσον ο καταδικασθείς αδυνατεί να καταβάλει αυτή σε δόσεις, τότε και μόνο δύναται να αιτηθεί την ποινή Κοινωφελούς Εργασίας. Η φύση συνεπώς της συγκεκριμένης ποινής ως μετατροπή άλλης επιβληθείσας, αποδεικνύει ότι η επιβολή της δε στηρίζεται επακριβώς στη στάθμιση της βαρύτητας του εγκλήματος.

Ωστόσο, η εφαρμογή των διατάξεων της ποινής της Κοινωφελούς Εργασίας αφορά μόνο τους οικονομικά ασθενείς, αυτούς δηλαδή που δεν έχουν τη δυνατότητα να εξαγοράσουν την ποινή τους. Καλούνται να εργάζονται πολλές φορές και με πλήρες ωράριο χωρίς αμοιβή έως και πέντε έτη, αφόσον γίνεται επιτρεπτό ότι η παροχή κοινωφελούς εργασίας επιτρέπεται και επί καταγνώσεως συνολικής ποινής φυλακίσεως [Α.Π. 319/2001 ΑΡΧΝ/2002 (259), ΠΟΙΝΔ/ΝΗ/2001 (729), ΠΟΙΝΛΟΓ/2001 (1318), ΠΟΙΝΧΡ/2001 (980)], κατώτατο όριο δέκα έτη, ενώ παράλληλα στερούνται τη δυνατότητα να εργασθούν κάπου αλλού έτσι ώστε να εξασφαλίζουν τα προς το ζην. Σημειώνεται ότι στην Ελλάδα ο θεσμός δεν εφαρμόζεται στον ελεύθερο χρόνο του καταδικασθέντα, όπως συμβαίνει σε άλλα

δικαιϊκά συστήματα τα οποία προβλέπουν ότι η ποινή Κοινωφελούς Εργασίας δεν επιτρέπεται να εκτελείται σε βάρος της κύριας εργασιακής απασχόλησης.

Συνεπώς, σύμφωνα με τον Σορβατζιώτη (2016), ο θεσμός εξασθενεί και θέτει ουσιαστικά στο εργασιακό περιθώριο των καταδικασθέντων, οδηγώντας τον αναπάντεχα στην ένδεια. Ο παρέχων Κοινωφελή Εργασία, εάν η οικογένειά του δεν δύναται να τον διαθρέψει, αδυνατεί να εξεύρει τα στοιχειώδη για να επιβιώσει. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις καταδικασθέντων οι οποίοι προτίμησαν να επιστρέψουν ή να παραμείνουν στη φυλακή, είτε γιατί παρείχε κατάλυμα και φαγητό, είτε γιατί δεν επέμειναν την εκμετάλλευση από τους εργοδότες, (διαμαρτυρίες για υπέρβαση του χρόνου εργασίας από παρέχοντες κοινωφελή εργασία, επί την απειλή αναγγελίας στον Εισαγγελέα για πλημμελή παροχή της), καθώς η εφαρμογή του μέτρου της Υπηρεσίας Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής, υλοποιήθηκε μεν, με την κανονιστική απόφαση 108842/03.12.1997, περί οργάνωσης της κοινωφελούς εργασίας, πλην όμως παρουσιάζει εν τοις πράγμασι διοικητικές δυσκολίες, αφού λειτουργούν υπηρεσίες μόνο σε δεκατέσσερα (14) πρωτοδικεία της χώρας.

Ο θεσμός με τον τρόπο αυτό, αφενός αποδυναμώνεται, αφετέρου εντείνει το χάσμα των κοινωνικών τάξεων, εφόσον ο εύρωστος καταδικασθείς δύναται πλέον να «εξαγοράσει» έως και δέκα έτη φυλάκισης (συνολική καταδικασθείσα ποινή φυλάκισης κατ' άρθ. 94 παρ. 1 Π.Κ.), αντίθετα με τον δυσπραγούντα, δηλαδή τον μέσο Έλληνα πολίτη εν όψει οικονομικής κρίσης, ο οποίος θα προτιμήσει τη φυλακή, αντί την παροχή κοινωφελούς εργασίας.

Στους παρακάτω πίνακες συμπεριλαμβάνονται οι υπηρεσίες του Κράτους, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τα Ν.Π.Δ.Δ. και τα μη κερδοσκοπικά κοινωφελή Ν.Π.Ι.Δ. που έχουν τη δυνατότητα να δεχθούν άτομα για να παράσχουν κοινωφελή εργασία, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθ. 82 του ποινικού Κώδικα, όπως ισχύει και του άρθ. 64 του Ν. 2776/99 Σ.Κ, ο οποίος διαμορφώνεται σύμφωνα με τον πίνακα που βρίσκεται στο παράρτημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

2.1 Κατ'οίκον περιορισμός μέσω ηλεκτρονικής επιτήρησης

Ο κατ'οίκον περιορισμός μέσω ηλεκτρονικής επιτήρησης, ή αλλιώς το λεγόμενο πλέον βραχιολάκι, είναι ένας νέος τρόπος αντιμετώπισης των στερητικών ποινών της ελευθερίας όχι τόσο για τις Ευρωπαϊκές χώρες και την Αμερική, όσο για την Ελλάδα. Η εφαρμογή του μέτρου σχετικά με την ελληνική νομοθεσία είχε προετοιμαστεί να γίνει τον Αύγουστο του 2013 ωστόσο, τόσο οι μη οικονομικοί πόροι όσο και τα τεχνικά προβλήματα δημιούργησαν εμπόδια στην τήρηση της εφαρμογής του. Η περίπτωση όπου «ξεπάγωσε» όλη αυτή τη διαδικασία φαίνεται να είναι η υπόθεση του Νίκου Ρωμανού όπου έπρεπε να παρακολουθεί τα μαθήματα της σχολής του.

2.2 Εφαρμογή ηλεκτρονικού βραχιολιού

Τι είναι όμως και πως λειτουργεί το ονομαζόμενο βραχιολάκι; *«Το μέγεθος του «βραχιολιού» είναι μικρό. Εκπέμπει ένα διαρκές σήμα, το οποίο λαμβάνεται από ένα άλλο μηχάνημα που εγκαθιστάτε σε ένα σταθερό τηλέφωνο μέσα στο σπίτι του αδικοπραγούντος. Η ακτίνα λήψης του αναμεταδότη καλύπτει περίπου τα 150 πόδια και όταν ο παραβάτης περάσει αυτή την απόσταση σημαίνει πως έχει περάσει τα όρια της περιοχής του και ειδοποιείται η αρμόδια αρχή»* (Στεφάνου, 2006). Όσον αφορά την ακτίνα λήψης, αυτή την αποφασίζει το δικαστήριο ανάλογα πάντα με το έγκλημα καθώς και με το αν ο κρατούμενος δουλεύει σε κάποιο κοινωφελή οργανισμό. Επίσης το δικαστήριο θα καθορίζει τον υποχρεωτικό τόπο περιορισμού του, αλλά θα μπορεί επίσης να προκαθορίζει και συγκεκριμένες ώρες της ημέρας κατά τις οποίες θα μπορεί ο κρατούμενος να βρίσκεται εκτός σπιτιού για λόγους εργασίας, εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης ή λόγω συμμετοχής του σε συγκεκριμένο πρόγραμμα απεξάρτησης.

Σύμφωνα με το Σωματείων Ειδικών Φρουρών της Ελληνικής Αστυνομίας (2013), όσον αφορά την δυνατότητα αξιοποίησης της ηλεκτρονικής τεχνολογίας στον κατ'οίκον περιορισμό, το 2013 ήταν η πρώτη φορά που μπαίνει πλέον σε φάση διαβούλευσης το νομοσχέδιο για την Η.Π. ύστερα από επεξεργασία ειδικής

νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, για να ακουστούν οι απόψεις όλων των φορέων και να εισαχθεί στη συνέχεια η σχετική ρύθμιση στη Βουλή από το υπουργείο Δικαιοσύνης. Μετά από σχεδόν δύο χρόνια και συγκεκριμένα στις αρχές του 2015 έγινε η πρώτη πιλοτική εφαρμογή στην Ελλάδα μέσα από το βραχιολάκι.

Χρονολογικά, ο νόμος για την κατ'οίκον επιτήρηση εισήχθη πρώτη φορά στην ελληνική νομοθεσία το 2013 με το Ν.4205/2013 (ΦΕΚ Α'242). Οι προϋποθέσεις που υπάγονται στο Προεδρικό Διάταγμα 64/2014 (ΦΕΚ Α'105) ανοίγουν τις πόρτες σε ορισμένες κατηγορίες κρατουμένων ώστε να μπορούν να φύγουν από την φυλακή αλλά εν μέρει να βρίσκονται τις περισσότερες ώρες στα σπίτια τους, επιβλεπόμενοι συνεχώς μέσω του ηλεκτρονικού μόνιτορ. Το σχετικό ηλεκτρονικό σύστημα γεωεντοπισμού θα παρακολουθείται από ειδική υπηρεσία της ΕΛ.ΑΣ., ώστε να ελέγχεται συνέχεια αν ο επιβλεπόμενος προσπαθήσει να παραβιάσει τους περιοριστικούς όρους.

2.3 Προϋποθέσεις εφαρμογής

Έχουν γίνει αρκετές αναφορές που υποστηρίζουν ότι το μέτρο τίθεται σε εφαρμογή για “να συμβάλει στη μείωση του υπερπληθυσμού των φυλακών, χωρίς κινδύνους για τη δημόσια ασφάλεια” (Επεξηγηματική Έκθεση σχετικά με Δίκαιο, 2013). Δεν έχουν όμως όλοι οι κρατούμενοι δικαίωμα να κάνουν αίτηση ώστε να διεκδικήσουν αυτή την νέα μορφή εναλλακτικής φυλάκισης. Σύμφωνα με το Αλφαβητάρι του Κρατούμενο εάν κάποιος έχει καταδικαστεί σε ποινή πρόσκαιρης κάθειρξης και ο τόπος μόνιμης κατοικίας του είναι η Περιφερειακή Ενότητα Αττικής ή Θεσσαλονίκης, μπορεί να ζητήσει να απολυθεί με τον όρο αυτόν (περιορισμός κατ'οίκον) με τις Διατάξεις του Άρθ. 105 του Π.Κ. όπου ισχύει η έκτιση ποινής των 3/5 για ισόβια κάθειρξη, 2/5 εάν ο κατάδικος ισόβιας κάθειρξης έχει υπερβεί το 70ό έτος (δεν ισχύει για κατάδικους όπου έχουν καταδικασθεί για το έγκλημα της εσχάτης προδοσίας με βάση το Ν.1499/1950 Π.Κ.) και εάν έχει εκτίσει το άθροισμα των τμημάτων των ποινών εφόσον συντρέχουν μαζί πολλές ποινές. *«Τη δυνατότητα απόλυσης με κατ'οίκον περιορισμό και ηλεκτρονική επιτήρηση έχουν καταδικασμένοι σε κάθειρξη 5 έως 20 ετών, εφόσον έχουν εκτίσει τα 2/5 της ποινής, αλλά και ισοβίτες εφόσον έχουν εκτίσει τουλάχιστον 16 χρόνια, από τα οποία τα 14 πρέπει να έχουν οπωσδήποτε παραμείνει στη φυλακή (στην περίπτωση κατηγορουμένων για ναρκωτικά*

τα αντίστοιχα χρονικά όρια είναι 18 και 16 χρόνια» (Σωματείων Ειδικών Φρουρών της Ελληνικής Αστυνομίας, 2013).

2.3.1 Άρθρο 110 Γ (προϋποθέσεις και διαδικασία για την απόλυση υπό τον όρο του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση καταδίκων και την ανάκλησή της)

Σύμφωνα με τον Παπαδάκη (χ.η), στο άρθρο (110 Γ) με τίτλο «προϋποθέσεις και διαδικασία για την απόλυση υπό τον όρο του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση καταδίκων και την ανάκλησή της» περιλαμβάνονται οι προϋποθέσεις, υπό τις οποίες γίνεται δεκτή η αίτηση και η απόλυση χορηγείται οπωσδήποτε, εκτός εάν κριθεί με ειδική αιτιολογία από το δικαστικό συμβούλιο, ότι η διαγωγή του καταδίκου, κατά την έκτιση της ποινής του, καθιστά απολύτως αναγκαία τη συνέχιση της κράτησής του για ν' αποτραπεί η τέλεση από αυτόν νέων αξιόποινων πράξεων.

2.3.2 Προϋποθέσεις υποδίκων και αδειούχων

Επίσης δικαίωμα στην αίτηση ηλεκτρονικής επιτήρησης έχουν οι υπόδικοι και οι αδειούχοι παραβάτες, για τους οποίους ο θεσμός της ηλεκτρονικής επιτήρησης του κατ' οίκον περιορισμού θα είναι ένας αυστηρότερος περιοριστικός όρος. Θα πρέπει πρώτα να ερευνάται από τον ανακριτή η δυνατότητα να αφήσει ελεύθερο τον κατηγορούμενο, με την υποχρέωση να τηρήσει κάποιον περιοριστικό όρο από αυτούς που ήδη ισχύουν στο Ποινικό Δίκαιο (εγγυοδοσία, παρουσία σε Αστυνομικό Τμήμα κλπ). Σύμφωνα με την εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ (2013), όσον αφορά τις άδειες των κρατουμένων αναφέρεται ότι η τακτική άδεια με ηλεκτρονικό βραχιόλι παρακολούθησης για τους αλλοδαπούς υπηκόους, άστεγους ή τρόφιμους χωρίς οικογένεια, βοηθάει την υπηρεσία δικαστικής επιτήρησης, όταν ο κρατούμενος δεν είναι σε θέση να παραστεί στο αστυνομικό τμήμα.

2.4 Κόστος εφαρμογής και αδικήματα που δεν δικαιούνται την ισχύ του μέτρου

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, δεν δικαιούνται όλοι οι κατάδικοι να εκτίσουν την ποινή τους υπό την ηλεκτρονική επιτήρηση καθώς υπάρχουν συγκεκριμένα αδικήματα στα οποία ο νόμος δεν το επιτρέπει. Εξαιρούνται λοιπόν όσοι έχουν καταδικαστεί: για εσχάτη προδοσία, συμμετοχή σε τρομοκρατική οργάνωση, συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση, ανθρωποκτονία, παράβαση της γενετήσιας ελευθερίας και για διακίνηση ναρκωτικών. Τέλος, το κόστος της δαπάνης του βραχιολιού (Στην Ελλάδα) επιβαρύνει το άτομο το οποίο θέλει να υποστεί τέτοια διαδικασία. Μόνο εάν αποδειχθεί ότι ο κρατούμενος είναι άπορος και δεν δύναται να πληρώσει την ηλεκτρονική συσκευή τότε τα χρήματα καλύπτονται από το Δημόσιο. Εφόσον αναφερθήκαμε τόσο για την ισχύ, όσο και για την εφαρμογή του νόμου στην Ελλάδα σημαντικό είναι να μιλήσουμε για το τι γίνεται σε άλλες χώρες του κόσμου αλλά και από πού προήλθε όλο αυτό το ηλεκτρονικό σύστημα το οποίο βοηθάει το νομοθετικό πλαίσιο να τροποποιηθεί ριζικά.

2.5 Ορισμοί που χρησιμοποιούνται στο εξωτερικό

Αρχικά σημαντικό είναι να επεξηγήσουμε κάποιους από τους ορισμούς όπου χρησιμοποιούνται στο εξωτερικό οι οποίοι δεν είναι πάντα κοντά στο περιεχόμενο της ηλεκτρονικής επιτήρησης και αυτό δημιουργεί αρκετές συγχύσεις. Παρακάτω αναφέρονται κάποιες από αυτές τις λέξεις καθώς και τι σημαίνουν εννοιολογικά. Ο όρος Home Confinement χρησιμοποιείται συνήθως για πιο «ελαφρά» αδικήματα καθώς το άτομο υποχρεούται να μείνει στο σπίτι του μόνο λίγες ώρες και πιο συγκεκριμένα την νύχτα. Σε αντίθεση με το παραπάνω έρχεται ο όρος Home Detention ο οποίος αναφέρεται σε ειδεχθή και επικίνδυνα εγκλήματα και γι' αυτό τον λόγο ο παραβάτης έχει την δυνατότητα να βρίσκεται για ελάχιστες ώρες εκτός σπιτιού και αυτές επιτρέπονται μόνο αν κριθεί σοβαρός ο λόγος που θέλει το άτομο να εγκαταλείψει το σπίτι του. Τέτοιοι λόγοι είναι αυτοί της εργασίας ή κάποια θεραπείας που λαμβάνει το άτομο. Οι πρώτες μορφές Home Detention εμφανίστηκαν περίπου το 1971 στην Αμερική (Τουρτζέλης & Wang 2007).

2.6 Ιστορική αναδρομή ηλεκτρονικού βραχιολιού

Χρονολογικά, η πρώτη εμφάνιση της ηλεκτρονικής επιτήρησης διαδραματίζεται τη δεκαετία του 60' όπου ο καθηγητής του Harvard, Ralph Schwitzgebel δημιούργησε ένα μηχάνημα το οποίο ονομάστηκε ηλεκτρονικό μηχάνημα αναμόρφωσης. Σκοπός του μηχανήματος, ήταν να παρακολουθούνται εγκληματίες και άτομα με σοβαρές ψυχικές διαταραχές. Ωστόσο παρά την πρόταση για λειτουργία του παραπάνω συστήματος, η αίτηση του δεν έγινε δεκτή από τις αρχές της Αμερικής, καθώς θεωρήθηκε άσκοπη δαπάνη.

Στο πείραμα το οποίο πρόβηκε ο Schwitzgebel είχε να κάνει με 16 παραβατικά άτομα, τα οποία έπρεπε να κουβαλούν συνεχώς ένα μηχάνημα μαζί τους για 55 ημέρες. Το μηχάνημα αυτό ζύγιζε περίπου ένα κιλό και το σήμα του πήγαινε στην κεντρική μονάδα λήψης όπου ανά πάσα ώρα και στιγμή μπορούσε να γίνει γνωστή η θέση του ατόμου. Σύμφωνα με τον Μαματόπουλο (2012) το πείραμα δεν είχε επιτυχία καθώς 2 μόνο ήταν τα άτομα που ολοκλήρωσαν επιτυχώς τη διαδικασία.

Το 1972 αναπτύχθηκαν άλλες δύο μορφές όσον αφορά την ηλεκτρονική επιτήρηση οι οποίες δεν βρήκαν ανταπόκριση για λόγους πολιτικούς, ιδεολογικούς, νομικούς και φυσικά οικονομικούς. Η πρώτη μορφή προτάθηκε από τους εγκληματολόγους Ingraham.B και Smith.G οι οποίοι επιθυμούσαν την εφαρμογή ενός τηλεμετρικού συστήματος επιτήρησης το οποίο θα ήταν εμφυτευμένο στο άτομο και θα έκπεπε σήμα μέσω των ραδιοκυμάτων του εγκεφάλου του. Αυτό θεωρούσαν ότι θα μπορούσε να καταστεί ικανό ώστε να ελέγχεται η οποιαδήποτε παραβατική πράξη. Η δεύτερη μορφή θεωρήθηκε περισσότερο ακραία από την πρώτη και προέρχεται από την Lehtinen.M η οποία πρότεινε την παροχή, ηλεκτρικών εκκενώσεων και φαρμάκων στο αίμα του ατόμου με σκοπό να προλαμβάνεται οποιαδήποτε παρεκκλίνουσα συμπεριφορά. *«Το επιχείρημα για την χρήση των τεχνολογικών αυτών μεθόδων είναι η αποσυμφόρηση των φυλακών, η δυνατότητα εκφοβισμού και συνετισμού όσον αφορά την ειδική πρόληψη του εγκληματία καθώς και τη εξουδετέρωσή του εφόσον ανά πάσα στιγμή μπορεί να εντοπισθεί»* (Χάιδου, 2002).

Μετά από περίπου μία δεκαετία και πιο συγκεκριμένα το 1983 ο δικαστής του Μεξικού J.Love ανέσυρε το μέτρο για την ηλεκτρονική επιτήρηση αναφερόμενος ότι

η ιδέα, του ηλεκτρονικού βραχιολιού την οποία εφάρμοσε στην αρχή πειραματικά, του δόθηκε από το κινούμενο σχέδιο Spiderman. Η πειραματική περίοδος λοιπόν είχε να κάνει με την ηλεκτρονική επιτήρηση καταδικασθέντων οι οποίοι βρισκόντουσαν σε αναστολή. Το πείραμα ολοκληρώθηκε με επιτυχία και έτσι η αρχές του Μεξικού θεσμοθέτησαν την ηλεκτρονική επιτήρηση ως εναλλακτική μορφή φυλάκισης. Λίγο αργότερα ο νόμος μπήκε και σε ισχύ στην Φλόριντα, ενώ στις περισσότερες πολιτείες της Αμερικής χρονολογείται ότι τέθηκε σε εφαρμογή το 1990.

2.7 Μορφές ηλεκτρονικής επιτήρησης

Αναφέρεται ότι στο τέλος της δεκαετίας του 80'λειτουργούσαν περίπου 16 εταιρίες κατασκευής παρακολούθησης κρατουμένων. Το σύστημα ηλεκτρονικής επιτήρησης διακρίνεται από δύο μορφές. Η πρώτη μορφή η οποία ξεκίνησε το 1983 ονομάστηκε ενεργητικό σύστημα και λειτουργούσε με τρία εξαρτήματα: τον πομπό στο σώμα του επιτηρούμενου (συνήθως στο βραχίονα), την συσκευή λήψης του σήματος στο τηλέφωνο και τον υπολογιστή στο κέντρο παρακολούθησης ο οποίος είναι συνδεδεμένος με το τηλέφωνο (Μαματόπουλος,2012). Το παθητικό σύστημα είναι μια εξυχρονισμένη και σαφώς πιο επιεική μορφή του πρώτου. Η συσκευή λοιπόν απλά καταγράφει τις κινήσεις του ατόμου και τις στέλνει στους ελεγκτές κατά καθορισμένα διαστήματα. *«Συγκεκριμένα, ο κεντρικός υπολογιστής είναι προγραμματισμένος με ένα σύστημα “random” να καλεί τηλεφωνικά τον επιτηρούμενο, εκτός φυλακής παραβάτη, τυχαίες ώρες (ημέρα και νύχτα). Ο κληθείς υποχρεούται να απαντήσει στην κλήση και να επιβεβαιώσει την παρουσία του σε ορισμένο χώρο, όπου υποχρεούται να παρευρίσκεται (κατοικία, χώρος εργασίας). Οι πληροφορίες που συλλέγονται από την τηλεφωνική επικοινωνία καταγράφονται σε μία κασέτα και κατόπιν γίνεται έλεγχος με έναν εξακριβωτή φωνής προκειμένου να διαπιστωθεί εάν τηρούνται οι όροι της επιτήρησης»* (Τουργέλης,χ.η.). Η διαφορά των δύο συστημάτων βρίσκεται στην δόνηση η οποία στην δεύτερη περίπτωση δεν μεταφέρεται μέσω του σώματος του ατόμου. Ωστόσο αναφέρεται σύμφωνα με τον Μαματόπουλο (2012), ότι μια πιο εξελιγμένη μορφή του παθητικού συστήματος είναι η υποκατάσταση του κολάρου με την φωνή. Τα παραπάνω συστήματα εφαρμόστηκαν στη Μ.Βρετανία και στις ΗΠΑ. Επίσης το κόστος εφαρμογής τους έδειξε ότι ήταν αρκετά υψηλό.

Οι πρώτες ευρωπαϊκές χώρες όπου χρησιμοποιήσαν το σύστημα ήταν η Μεγάλη Βρετανία, η Ιταλία, η Γαλλία και η Ρωσία. Ωστόσο η υιοθέτηση του ηλεκτρονικού βραχιολιού είχε αργή διείσδυση στην Γηραιά Ήπειρο. Αναφορικό με τη Γαλλία και το γαλλικό νομοθετικό σύστημα, ο νόμος για την ηλεκτρονική επιτήρηση εισήχθη πρώτη φορά στις 19 Δεκεμβρίου το 1997 με το Ν.97-1159 όπου «η τοποθέτηση υπό ηλεκτρονική επιτήρηση, συνιστάμενη στον εξ' αποστάσεως και με ηλεκτρονικά μέσα διαρκή έλεγχο των κινήσεων του καταδικασθέντα εγκληματία, ο οποίος έτσι δύναται να εκτελέσει μέρος ή όλη την επιβληθείσα σε αυτόν ποινή σε ελεύθερο ιδιωτικό περιβάλλον» (Τουργελής,χ.η). Η ηλεκτρονική επιτήρηση δεν μπορεί να επιβληθεί από το γαλλικό δικαστήριο, όμως μπορεί να γίνει εφαρμογή της μόνο υπό ορισμένες συνθήκες και μόνο με απόφαση του Δικαστή Εκτέλεσης των Ποινών, σε αντίθεση με άλλες εναλλακτικές μορφές φυλάκισης (π.χ κοινωφελή εργασία).

2.8 Γαλλικός ποινικός κώδικας (διατάξεις, νομοθεσία και ορισμοί)

Πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με τις γαλλικές διατάξεις (723-7 CPP) δυνατότητα έκτισης ποινής υπό ηλεκτρονική παρακολούθηση έχει ο κατάδικος όπου η ποινή φυλάκισής του είναι μέχρι ενός έτους ή του έχει απομείνει έκτιση ποινής ενός έτους. Ο Δ.Ε.Π είτε αυτεπάγγελτα είτε μέσω Εισαγγελέα ή μέσω αίτησης του ίδιου του κρατούμενου μπορεί να αποφασίσει εάν η ποινή ή το υπόλοιπο ποινής μπορεί να εκτιθεί με βάση την Η.Π.. «Όπως συνάγεται, λοιπόν, από την προαναφερθείσα νομοθετική ρύθμιση, το εισαχθέν εναλλακτικό μέτρο της ηλεκτρονικής παρακολούθησης αφορά στους κρατούμενους που καταδικάστηκαν σε βραχείας διάρκειας ποινές μέχρι ενός έτους, αλλά και σε εκείνους που βρίσκονται στο πέρας της έκτισης της ποινής τους. Με δεδομένο δε, ότι οι κρατούμενοι στους οποίους απευθύνεται, αντιστοιχούν στατιστικά στο 1/3 του σωφρονιστικού πληθυσμού στην Γαλλία, πρόκειται για μία θεσμικά ρηζικέλευθη ρύθμιση που θα οδηγήσει προοδευτικά στην αποσυμφόρηση των φυλακών» (Παπαθεόδωρος, 1998).

Παρότι η γαλλική νομοθεσία είχε ψηφίσει τον νόμο περί ηλεκτρονικής παρακολούθησης το 1997, η πρώτη εφαρμογή του γίνεται τον Οκτώβριο του 2000. Όπως προαναφέρθηκε το μέτρο δεν μπορούσε να εφαρμοστεί από το δικαστήριο σύμφωνα με το νόμο του 1997. Εν συνεχεία όμως και μετά τις τροποποιήσεις του

κώδικα το μέτρο μπορούσε να εφαρμοστεί κατευθείαν από το δικαστήριο με βάση το Νόμο του 2000, ωστόσο στις 9-3-2004 ο Νόμος άλλαξε ξανά ενισχύοντας τον ρόλο των επιμελητών δοκιμασίας (probation officer). Επίσης στον εν λόγω ποινικό σύστημα ο όρος ηλεκτρονική επιτήρηση καλείται είτε “tagging” είτε “tracking”. Ο διαχωρισμός των λέξεων αυτών έχει να κάνει με βάση το αδίκημα που διέπραξε το άτομο, παραδείγματος χάρη το tagging συνδέεται με ποινές σε περιπτώσεις μικροκλοπών ή οδήγησης σε κατάσταση μέθης, ενώ το tracking είχε να κάνει με τους παραβάτες οι οποίοι κατηγορούνται για πιο σοβαρά εγκλήματα και η ποινή κάθειρξής τους ήταν από 7 έτη και πάνω.

Σύμφωνα με τον Τουργελή, χρονολογικά τα κράτη της Ευρώπης εισήγαγαν στο νομοθετικό πλαίσιο τους την μέθοδο της ηλεκτρονικής επιτήρησης τη δεκαετία του 90'. Πιο συγκεκριμένα η Αγγλία υιοθέτησε την ηλεκτρονική παρακολούθηση θεσμικά με την Criminal Justice Act του 1991, η Σουηδία την εισήγαγε με ειδικό νόμο το 1994, η Ολλανδία την δοκίμασε πειραματικά το 1995, όπως και το Βέλγιο το 1997 ενώ η Ιταλία έχει εισάγει στον Κ.Π.Δ. της το μέτρο της «κατ'οίκον κράτησης» με την χρήση ηλεκτρονική επιτήρησης αλλά και τηλεφωνικής επιτήρησης. (άρθ. 284 ιταλ Κ.Π.Δ.).

2.9 Υιοθέτηση ηλεκτρονική παρακολούθηση από την Εσθονία

Άλλη μία Ευρωπαϊκή χώρα η οποία υιοθέτησε πρόσφατα την Η.Π. είναι η Εσθονία. Το Σεπτέμβριο του 2006 με σκοπό την βελτίωση του συστήματος της ψηφίσθηκε ο θεσμός του κατ'οίκον περιορισμού υπό ηλεκτρονική επιτήρηση. Ως μία από τις χώρες με τα μεγαλύτερα ποσοστά φυλάκισης της Ε.Ε. η Εσθονία άρχισε να εφαρμόζει τον θεσμό της Η.Π. το 2007 με σκοπό να μην υπάρχει υπερπληθυσμός στα σωφρονιστικά ιδρύματα της χώρας αφού υπήρχαν πολλοί υπόδικοι καθώς και παραβάτες όπου τους είχε επιβληθεί προσωρινή κράτηση. Η εφαρμογή του μέτρου γίνεται μόνο εάν ο κρατούμενος έχει εκτίσει το 1/3 της ποινής του και αυτό σε πλαίσιο μόνο της πρόωρης υφ'όρον απόλυσης. *«κατ' όμοιο τρόπο με την εγχώρια πρόβλεψη, η υπηρεσία αναστολών και το σωφρονιστικό κατάστημα προωθούν την αιτιολογημένη γνώμη τους στο δικαστήριο - αφού έχει προηγηθεί μια εκτίμηση επικινδυνότητας του κρατουμένου (Risk Assessment), το οποίο και αποφασίζει τελικώς,*

επιβάλλοντας κατ'οίκον επιτήρηση για διάστημα κυμαινόμενο από ένα μήνα έως ένα έτος» (Δουδώνη & Γερασόπουλος, χ.η).

Όσον αφορά την εποπτεία του κρατούμενου στο Εσθονικό σύστημα ο επιμελητής είναι υπεύθυνος για συγκεκριμένο αριθμό καταδίκων. Και αυτό γιατί υπάρχει διαφορά από κρατούμενο σε κρατούμενο για τη διαμόρφωση του προγράμματος του, καθώς υπάρχει μία μέρα της εβδομάδας όπου πρέπει να γίνει συνάντηση μαζί με τον επιτηρητή ο οποίος είναι υπεύθυνος για την εποπτεία της εγκατάστασης της ηλεκτρονικής συσκευής. Επίσης το εσθονικό καθεστώς δεν διαφοροποιείται με το ελληνικό όταν αναφέρεται στην διαχείριση του κρατουμένου, καθώς και τα δύο προβλέπουν μία μικρή ευχέρεια του ατόμου να βρίσκεται για συγκεκριμένες ώρες και δραστηριότητες έξω από το σπίτι του (εργασία, εκπαίδευση). Η διαφοροποίηση των δυο καθεστώτων έχει να κάνει με τις συνέπειες παραβίασης της ηλεκτρονικής συσκευής αφού το ελληνικό σύστημα όπως προαναφέρθηκε τιμωρεί τον παραβάτη με ποινή μέχρι ενός έτους ενώ το εσθονικό φαίνεται να είναι ελαστικό καθώς ο επιτηρητής είτε προειδοποιεί τον παραβάτη είτε του ζητά γραπτή εξήγηση

2.10 Ιστορική αναδρομή Επανορθωτικής Δικαιοσύνης

Η Αποκαταστατική-Επανορθωτική Δικαιοσύνη χαρακτηρίζεται ως μία ακόμα μορφή εναλλακτικής απονομής της ποινικής δικαιοσύνης. Η εφαρμογή της στη ποινική νομοθεσία είναι αρκετά σημαντική καθώς φαίνεται η ανάγκη εκσυγχρονισμού τόσο στη διεύρυνση της δικαιοσύνης, όσο και στην αλλαγή της μονοδιάστατης κατασταλτικής απάντησης του ποινικού μηχανισμού. Η εισαγωγή της έννοιας της Αποκαταστατικής Δικαιοσύνης εισήχθη αρκετά πρόσφατα στην Ελληνική νομοθεσία, όπως φαίνεται σύμφωνα με το Ν.3189/2003, ο οποίος σχετίζεται με τους ανήλικους μόνο παραβάτες και σύμφωνα με το Ν.3500/2006, ο οποίος αναφέρεται στην ενδοοικογενειακή βία. Ωστόσο αναφορές δείχνουν ότι από το αρχαίο ελληνικό δίκαιο και πιο συγκεκριμένα στα Ομηρικά Έπη, υπήρχαν μορφές εναλλακτικών διαδικασιών όσον αφορά το θύμα και το θύτη. *«Κατά την πρακτική αυτή οι συγγενείς, οι γείτονες ή οι πολιτικοί εταίροι (φίλοι) του θύματος αλλά και το ίδιο το θύμα μπορούν να επιδιώξουν να συνδιαλλαγούν με τον δράστη και να ρυθμίσουν ένα ποσό ως χρηματικό αντάλλαγμα έναντι της «ποινής». Με την απόδοση του χρηματικού αυτού*

ανταλλάγματος επέρχεται «αιδεσις» (συγχώρηση) ακόμα και του φονέα από τους συγγενείς (όπως αναφέρεται και στην Ιλιάδα του Ομήρου)» (Σπυρόπουλος 2008).

Ένα άλλο παράδειγμα αρχαίου ελληνικού δικαίου όπου φανερώνει την αποκατάσταση μεταξύ δράστη και θύματος, διαδραματίζεται το 4^ο π.Χ αιώνα όταν ο Αριστοτέλης θεωρεί ως σημαντικό στόχο της δικαιοσύνης την επίτευξη του ευ ζην, το οποίο μπορεί να επιτευχθεί εάν η αποκαταστατική διαδικασία διέπτετε από έκφραση συγνώμης και μεταμέλειας από την πλευρά του δράστη, την κάθαρση και την ανάληψη ευθύνης του. «Στα Ηθικά Νικομάχεια, στο κεφάλαιο «Περί του δικαίου των αντιποίνων», ο Αριστοτέλης αποδίδοντας στους Πυθαγόρειους τον ορισμό του δικαίου ως ‘ανταπόδοσιν εις τους άλλους εκείνου, το οποίον επάθαμεν παρ’ αυτών’ εκφράζει την αντίθεσή του υποστηρίζοντας ότι το δίκαιον των αντιποίνων δεν συμφωνεί ούτε με την διανεμητικήν ούτε με την διορθωτικήν δικαιοσύνην. Θεωρώντας το άδικο ως ‘ανισότητα’ ορίζει τη δικαιοσύνη ως ‘ισότητα’ μεταξύ των δύο και, άρα, το «επανορθωτικόν δίκαιον θα ήτο μεσότης μεταξύ της ζημίας και του κέρδους. Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί μέσα από το «δίκαιον της ανταποδόσεως» με την προϋπόθεση ότι η ‘ισότης’ θα ορισθεί κατά την έννοια της αναλογίας και η ‘αμοιβαιότης’ σύμφωνα με την αναλογία αυτή» (Φαρσεδάκης, 1990).

Σύμφωνος με τον Αριστοτέλη είναι και ο Πλάτωνας, καθώς στον Πρωταγόρα, αποκλείει ως ποινή την εκδίκηση του θύματος, όμως θεωρεί ότι πρέπει να διδαχθεί η αρετή τόσο στο άτομο που παρανόμησε όσο και στα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας. Επίσης σύμφωνα με τον Weitekamp (2003) η αποκαταστατική δικαιοσύνη υπήρχε ήδη στις «ακέφαλες κοινωνίες» αλλά και στις πρώτες οργανωμένες κοινωνίες. Πιο συγκεκριμένα αναφέρει ότι κάποια από τα προγράμματα που θεωρούνται καινούργια στην πραγματικότητα είναι πάρα πολύ παλιά καθώς οι Αβορίγινες και οι Ινδιάνοι χρησιμοποιούσαν τις οικογενειακές συναντήσεις καθώς και τις ακροάσεις σε κύκλους καθώς στόχευαν στην αποκατάσταση και τη θεραπεία της αντικοινωνικής συμπεριφορά και όχι στη τιμωρία.

2.10.1 Χρονολογική επισκόπηση της Ευρώπης

Όσον αφορά την Ευρώπη, τον 9^ο αιώνα είχε αναπτυχθεί αρκετά ο θεσμός της χρηματικής αποζημίωσης, με βάση τον οποίο ο θύτης, κατέβαλλε στο θύμα κάποιο χρηματικό ποσό. Ο σκοπός του άνωθεν θεσμού ήταν η διευθέτηση της σύγκρουσης μεταξύ των δύο ατόμων. Επίσης τον ίδιο αιώνα αναγνωρίστηκε και ένας άλλος θεσμός, αυτός της ταυτοπάθειας, του οποίου σκοπός ήταν να έρθει ο θύτης στη θέση του θύματος επιβάλλοντας στο δράστη κάτι ανάλογο με αυτό το οποίο είχε κάνει. Τον 15^ο αιώνα όταν οι Νορμανδοί κατέκτησαν το μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης μετέτρεψαν το έγκλημα ως θέμα πίστης και αφοσίωσης στο βασιλιά. Έτσι αν κάποιος προκαλούσε κακό εις βάρος άλλου τότε αυτό θεωρούταν ως έγκλημα εναντίον του βασιλιά και όχι εναντίον του θύματος. Αυτό λοιπόν άλλαξε τα δεδομένα τα οποία ίσχυαν για τα θύματα και άφηνε πίσω τους μέχρι τότε θεσμούς της αποκαταστατικής δικαιοσύνης. Η διαδικασία πλέον είχε να κάνει με το δράστη και το κράτος αφήνοντας περιθωριοποιημένο το άτομο το οποίο είχε υπέστη την πραγματική ζημιά. *«Σύμφωνα με την H. Strang και τον L. Sherman, «η αποκαταστατική δικαιοσύνη εξαφανίστηκε από την περιοχή του Βόρειο Ατλαντικού όταν οι βασιλείς θεώρησαν προσοδοφόρο να καθιερώσουν την «ειρήνη στο όνομα του βασιλιά», για την οποία έπαιρναν την αποζημίωση που μέχρι τότε εισέπραττε το θύμα»* (Κονυδάρη 2015).

Τρεις αιώνες πέρασαν για να μεριμνήσουν ξανά τη διαδικασία ποινικής δικαιοσύνης η οποία μεριμνάει για το θύμα. Αυτή τη φορά τα δικαιώματα του θύματος διαχωρίστηκαν από αυτά του ποινικού δικαίου με αποτέλεσμα η αποζημίωση του θύματος να θεωρηθεί ως μια απλή αστική απαίτηση, η οποία επικράτησε μεν στο Ηπειρωτικό δίκαιο έως και τον 20^ο αιώνα, το θύμα ωστόσο δεν αποζημιωνόταν ποτέ εξαιτίας του τυπικού και περιορισμένου ρόλου της δικαιοσύνης. Σύμφωνα με τους Bentham, Beccaria, Garofalo και Ferri (1981) το κράτος είναι υποχρεωμένο να αποζημιώσει με οποιοδήποτε τρόπο το θύμα. Το 1998 υπολογίζεται ότι στην Ευρώπη λειτουργούσαν περισσότερα από 900 προγράμματα διαμεσολάβησης, ενώ έως τον Οκτώβρη του 2002 η διαμεσολάβηση μεταξύ θύτη και θύματος, τα προγράμματα δηλαδή αποκατάστασης των σχέσεων του δράστη και του θύματος πραγματοποιούνταν στη Νορβηγία, τη Φιλανδία, το Λουξεμβούργο, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Αυστρία, τη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, το Βέλγιο, τη Δανία, τη Σουηδία, την Ολλανδία, την Ιρλανδία και την Ισπανία.

2.11 Επανορθωτική δικαιοσύνη

Ωστόσο αν και διαδεδομένη με τον όρο αποκαταστατική ή επανορθωτική δικαιοσύνη, η μορφή αυτή δεν διαθέτει κάποιον συγκεκριμένο ορισμό καθώς το περιεχόμενό της περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα από την πολιτική της ποινικής δικαιοσύνη έως την πολιτική για τη ρύθμιση της ευημερίας των παιδιών, των σχολείων, των αυταρχικών καθεστώτων όπου καταπατούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, κ.ά.. Ο Gavrielides (2007) επισημαίνει ότι παρά την εκτενή βιβλιογραφία σχετικά με την αποκαταστατική δικαιοσύνη, το ολοένα αυξανόμενο ενδιαφέρον όσον αφορά την εφαρμογή τέτοιων προγραμμάτων, δημιουργεί μία σύγχυση για το τι τελικά ορίζεται ως αποκαταστατική δικαιοσύνη καθώς η προσκόλληση σε έναν στενό ορισμό μπορεί να αποκλείσει αυτομάτως προγράμματα τα οποία θεωρούνται λιγότερο ή περισσότερο ή μερικώς αποκαταστατικά. Ωστόσο ο ίδιος περιγράφει την αποκαταστατική δικαιοσύνη ως *«ήθος με πρακτικούς στόχους, ανάμεσα στους οποίους είναι και η αποκατάσταση της βλάβης, περικλείοντας τα μέρη που επηρεάστηκαν σε μία άμεση ή έμμεση συνδιαλλαγή και μια διαδικασία που προωθεί την κατανόηση μέσα από ένα οικειοθελή και ειλικρινή διάλογο»* (Κονιδάρη,2015).

Ως όρος «restorative justice» (επανορθωτική δικαιοσύνη) εισήχθη για πρώτη φορά το 1977 από τον εγκληματολόγο Albert Eglash, ο οποίος ερμήνευε αυτή τη διαδικασία ως μία ευκαιρία να αποκαταστήσει το θύμα τη σχέση του με το θύτη. Πιο συγκεκριμένα αναφέρει ότι η αποκαταστατική δικαιοσύνη περιλαμβάνει την ανάληψη της ευθύνης από την μεριά του δράστη ούτως ώστε να αποκατασταθεί η μεταξύ τους σχέση. Η εννοιολογική ωστόσο προσέγγιση του θέματος είναι δύσκολη υπόθεση, καθώς όπως φαίνεται και από τους υποστηρικτές της υπάρχει μία πολυφωνία τόσο στον ορισμό όσο και στο ποιες είναι οι σωστές λέξεις όπου θα εισάγονται μέσα ή ταυτόχρονα με αυτόν. Φαίνεται λοιπόν ότι στο φάσμα του ορισμού της επανορθωτικής ή αποκαταστατικής δικαιοσύνης εμπλέκονται οι λέξεις της συμφιλίωσης, συνδιαλλαγής, της συμμετοχής (συμμετοχική δικαιοσύνη), της διαμεσολάβησης τις διαπραγμάτευσης κ.ά.. Οι παραπάνω λέξεις στην πλειοψηφία των βιβλιογραφικών ανασκοπήσεων συγκαταλέγονται στις λέξεις όπου μας βοηθούν ώστε να κατανοήσουμε καλύτερα την διαδικασία αυτή της επανορθωτικής δικαιοσύνης.

Όσον αφορά την συνδιαλλαγή «αποτελεί μια κατά παρέκκλιση διαδικασία (*diversion*) που χαρακτηρίζεται από τη συμμετοχή τριών μερών και ειδικότερα δύο μερών μεταξύ των οποίων υφίσταται διαφορά και ενός τρίτου που παρεμβαίνει με σκοπό την υποβοήθηση σε εξεύρεση λύσης από αυτά» (Σπυρόπουλος 2008). Στο ελληνικό δίκαιο συχνά ταυτίζεται με την λέξη συμφιλίωση και ο συμφιλιωτής είναι ο εισαγγελέας ως εκπρόσωπος της κρατικής εξουσίας. Δεν έχει ενεργό ρόλο όσον αφορά την απόφαση του αδικήματος του δράστη, ή της αποζημίωσης του θύματος. Είναι εκεί για να δώσει μία αφορμή ώστε να ξεκινήσει η διαπραγμάτευση. Σημαντική διαδικασία ώστε να λυθεί η παρεξήγηση στον μέγιστο βαθμό, διαδραματίζει η συμμετοχική δικαιοσύνη η οποία στοχεύει στην συμμετοχή όλων των μελών που θίγονται από μία διαφορά. Χαρακτηριστικό της είναι η εθελούσια παρουσία όχι μόνο του δράστη και του θύματος, αλλά και των οικογενειών τους γι' αυτό το λόγο χαρακτηρίζεται και ως συναινετική δικαιοσύνη.

Η λέξη της διαπραγμάτευσης αναφέρεται περισσότερο στο αμερικανικό δίκαιο με τον όρο «*plea bargaining*» καθώς σε αυτή την περίπτωση παρευρίσκονται ο κατηγορούμενος, ο συνήγορός του και κάποιος από τους κρατικούς φορείς της ποινικής δίκης (εισαγγελέας). Χαρακτηριστικό της διαπραγμάτευσης είναι ότι η οποιαδήποτε μορφή αποζημίωσης αποφασίζεται από τους τρεις παραπάνω χωρίς να παρευρίσκεται το θύμα καθώς υποθετικά εκπροσωπείται από κάποιον φορέα κρατικής εξουσίας.

2.12 Διαμεσολάβηση: Διαφορά Ελλάδας – Εξωτερικού

Όσον αφορά τώρα την έννοια της διαμεσολάβησης στο ελληνικό δίκαιο διαφέρει σε σχέση με τον ορισμό ο οποίος αποδίδεται από άλλες χώρες. Στην Ελλάδα ο νόμος εισήχθη για πρώτη φορά το 2006 με το Ν.3.500 ο οποίος αποδίδει στον εισαγγελέα ενεργό ρόλο σχετικά με την συνδιαλλαγή και την επιβολή εξουσιών (π.χ παρακολούθηση ειδικού συμβουλευτικού προγράμματος) στον δράστη μόνο εάν αυτός έχει παραδεχτεί την ενοχή του. Στο εξωτερικό λοιπόν και πιο συγκεκριμένα στη Νέα Ζηλανδία τον ενεργό αυτόν ρόλο τον έχει ένα ειδικός επαγγελματίας ο οποίος ονομάζεται διαμεσολαβητή ή συμφιλιωτής. Σύμφωνα με τη Σακκαλή υπάρχουν δύο είδη διαμεσολάβησης η δικαστική και η κοινωνική Στην πρώτη περίπτωση λοιπόν ο διαμεσολαβητής είναι κάποιο ποινικό διορισμένο πρόσωπο, ενώ

στην δεύτερη περίπτωση η διαμεσολάβηση εξελίσσεται σε κοινωνικές ομάδες (π.χ γειτονιά). Επίσης με βάση το βιβλίο της Αρτινοπούλου «ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΙΚΗ ΔΙΑΚΙΟΣΥΝΗ» σημαντικός διαχωρισμός γίνεται και στο κομμάτι της νομικής διαμεσολάβησης η οποία αναφέρει, ότι διαφοροποιείται από την κοινωνική, την δικαστική αλλά και την διαιτητική διαδικασία. Στόχος της νομικής διαμεσολάβησης είναι να επιλυθεί η διαφορά σε σύντομο χρονικό διάστημα, μέσα από μία διαδικασία την οποία έχουν επιλέξει τα αντιτιθέμενα μέλη με τη βοήθεια του εξειδικευμένου διαμεσολαβητή. Ο άνωθεν βοηθά τα μέλη να λύσουν τη σύγκρουση και τις παρεξηγήσεις, να καθορίσουν από κοινού την συμφωνία και να την αποτυπώσουν σε ένα κοινό κείμενο.

Η νομική διαμεσολάβηση είχε εισαχθεί δειλά στο ελληνικό νομικό σύστημα με το Άρθ. 214^A του Π.Κ.. Σύμφωνα με το Ν.2743/1999, θα άρχιζε να ισχύει από 16.09.2000. Αναφορικά με την διαδικασία, προβλέπεται από το σχέδιο νόμου (άρθ. 7), ότι τα μέλη παρευρίσκονται αυτοπροσώπως και τα δύο με τον δικηγόρο τους και στη συνέχεια βρίσκουν διαμεσολαβητή και υπογράφουν. Ο διαμεσολαβητής διαπραγματεύεται και με τις δύο πλευρές ώστε να βρεθεί μία κοινή λύση. Θεωρείται μία σημαντική δικονομική διαδικασία όλο το θέμα της νομικής δικαιοσύνης καθώς θα επιλύονται ταχύτερα και απλούστερα πολλές ιδιωτικές διαφορές. Πολλές φορές συγκρίνεται με την μορφή της διαιτησίας που υπάρχει στον νόμο ωστόσο δεν κοινή γραμμή όπως θα δούμε και στο παρακάτω πίνακα. Επίσης σύμφωνα με την Αρτινοπούλου (2010), η διαμεσολάβηση θα πρέπει να συνδυάζεται και με άλλες δράσεις όπως εκείνες της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης πολιτών και επαγγελματιών. Υπάρχουν άπειρες υποθέσεις οι οποίες εκκρεμούν στην ελληνική δικαιοσύνη. Υπολογίζεται ότι οι αστικές υποθέσεις αυξάνονται κατά 150.000 ετησίως καθώς οι εκκρεμείς αγγίζουν τις 270.000.

2.13 Διαφορά Νομικής Διαμεσολάβησης -Δικαστική Διαιτησία

Νομική Διαμεσολάβηση	Δικαστική Διαιτησία
Έλεγχος της διαδικασίας από τα ίδια τα μέρη	Έλεγχος της διαδικασίας σε τρίτα μέρη
Ουδέτερα πρόσωπα συνεργάζονται με τα μέρη	Δικαστής ή διαιτητής εκτιμά το αποδεικτικό υλικό
Το ενδεχόμενο συμβιβασμού καθορίζεται από τα μέρη	Ελάχιστες προοπτικές συμβιβασμού-καθορίζεται από το αποδεικτικό υλικό που προσκομίζεται στους δικαστές ή διαιτητές
Διευκόλυνση Διαπραγματεύσεων	Όχι διαπραγματεύσεις
Μυστική και εμπιστευτική διαδικασία	Δημόσια διαδικασία
Επικέντρωση της διαδικασίας σε συμφέροντα των μερών	Επικέντρωση της διαδικασίας σε κανόνες δικαίου
Άτυπες συναντήσεις	Συνεδριάσεις δικαστηρίων σε ορισμένο τόπο και χρόνο
Αποφάσεις σύμφωνα με τις ανάγκες των μερών	Αποφάσεις μετά από εκτίμηση των αποδείξεων και νόμου
Αμοιβαία ικανοποιητική επίλυση ανάμεσα στα μέρη.	Νίκη ενός και ήττα του άλλου διαδίκου
Ταχύτερη διαδικασία	Μακρόχρονη διαδικασία
Ευέλικτοι όροι ανάμεσα στα μέρη	Στέρηση ευελιξίας-ίδιοι κανόνες για αμφοτέρα μέρη
Μικρό κόστος της διαδικασίας	Μεγάλο κόστος διαδικασίας

(Αρτινοπούλου, 2010)

2.14 Ταξινόμηση ορισμών

Με βάση όλα τα παραπάνω λοιπόν γίνεται κατανοητός ο λόγος όπου ο συγκεκριμένος ορισμός χαρακτηρίζεται ως ορισμός ομπρέλας καθώς εμπεριέχει μέσα πάρα πολλά πράγματα θεωρητικά και πρακτικά όπου αν περιορίσουμε την επανορθωτική δικαιοσύνη σε μία πρόταση, τότε υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να αφήσουμε έξω ένα κομμάτι της, ανεξάρτητα με το πόσο σημαντικό ή όχι είναι. Ο L.Walgrave συμπυκνώνει αυτή την πολυφωνία που παρατηρείται κατά την απόδοση του όρου: « Κάποιοι θεωρούν ότι η επανορθωτική δικαιοσύνη αφορά όλους τους τρόπους επίλυσης των συγκρούσεων μέσω της διαβούλευσης για όλους του τομείς της κοινωνικής ζωής. Κάποιοι άλλη υποστηρίζουν ότι περιορίζεται στην αντιμετώπιση μόνο ποινικών υποθέσεων. Μερικοί υποστηρίζουν ότι η αποκαταστατική δικαιοσύνη είναι μία ευκαιρία για εκτροπή, λειτουργώντας επικουρικά στο παραδοσιακό σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης, ενώ οι μαξιμαλιστές την αντιλαμβάνονται ως μια πολύτιμη εναλλακτική που μπορεί μακροπρόθεσμα να αντικαταστήσει το ισχύον ποινικό σύστημα» (Κονιδάρη,2015).

ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΩΝ ΟΡΙΣΜΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ		
ΟΡΙΣΜΟΙ ΠΟΥ ΕΠΙΚΕΝΤΡΩΝΟΝΤΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ:	ΠΟΥ ΣΤΗ	ΟΡΙΣΜΟΙ ΠΟΥ ΕΠΙΚΕΝΤΡΩΝΟΝΤΑΙ :
		1.ΣΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ
		2. ΚΑΙ/Η ΣΤΙΣ ΑΞΙΕΣ
Ορισμοί των Marshall (1996), Zehr (2002), Cameron (2005)		Ορισμός των Bazemore, Gordon και Walgrave (1999)
		Ορισμός του Roche (2001)
ΟΡΙΣΜΟΙ ΠΟΥ ΣΥΝΔΥΑΖΟΥΝ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ (ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ-ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ Η/ΚΑΙ ΑΞΙΕΣ): Van Ness (2004) & Gavrielides (2007)		

(Κονιδάρη,2015)

2.15 Διαχωρισμός ορισμών σε δύο κατηγορίες

Ο Gavrielides (2013) αναφέρει ότι με βάση την πληθώρα ορισμών η ταξινόμησή τους μπορεί να γίνει σε δύο κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία έχει να κάνει με τους ορισμούς που επικεντρώνονται στη σημασία της συνδιαλλαγής ανάμεσα στα μέρη που έχουν επηρεαστεί από το έγκλημα. Ένα τέτοιο παράδειγμα ορισμού είναι αυτό του Marshall όπου χαρακτηρίζει την αποκαταστατική δικαιοσύνη ως *«μια διαδικασία όπου τα μέρη που εμπλέκονται σε ένα αδίκημα, επιχειρούν συλλογικά να αποφασίσουν πως θα χειριστούν τα επακόλουθα του εγκλήματος και τις επιπτώσεις που θα έχει στο μέλλον»* (Marshall, 1996). Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τους ορισμούς όπου έχουν σχέση με το δίκαιο και δίνουν έμφαση τόσο στα αποτελέσματα της επανορθωτικής δικαιοσύνης, όσο και στις αξίες της. Παραδείγματος χάρη οι Bazemore, Gordon και Walgrave (1999) ορίζουν την αποκαταστατική δικαιοσύνη ως μία ενέργεια η οποία γίνεται για να αποδοθεί δικαιοσύνη και αυτό ως αποτέλεσμα θα έχει την αποκατάσταση της βλάβης. Επίσης οι ορισμοί του Roche (2001) δίνουν σημαντικό ρόλο στις αξίες καθώς αναφέρουν ότι *«η αποκατάσταση της βλάβης ή η επούλωση είναι η κυριότερη αξία της επανορθωτικής δικαιοσύνης, αλλά όχι η μοναδική. Τα προγράμματα επίσης της επανορθωτικής δικαιοσύνης έχουν στόχο να προωθήσουν δημοκρατικές αξίες, και κυρίως τις αξίες της συμμετοχής και του διαλόγου... Άλλες αξίες που τιμώνται από την αποκαταστατική δικαιοσύνη συμπεριλαμβάνουν την κοινωνική ενσωμάτωση, τη συγγνώμη και τη συγχώρεση»* (Roche, 2001).

Ωστόσο υπάρχουν κοινά στοιχεία μεταξύ των διαφόρων ορισμών που έχουν έως και σήμερα διατυπωθεί για την αποκαταστατική δικαιοσύνη. Αρχικά θεωρείται ότι η διαδικασία της αποκαταστατικής δικαιοσύνης στοχεύει στην ανάπτυξη της ποινικής δικαιοσύνης καθώς επίσης και στην τροποποίηση της σκέψης ότι το έγκλημα είναι μία παράβαση μεταξύ διαπροσωπικών σχέσεων και όχι μεταξύ του κράτους. Έτσι εφόσον το έγκλημα δεν αντιμετωπίζεται ως μία αφηρημένη έννοια, στόχος της αποκαταστατικής δικαιοσύνης είναι να αποκαταστήσει τη ζημιά η οποία προκλήθηκε από το δράστη στο θύμα. Χαρακτηρίζεται λοιπόν ως μία ειδική μέθοδος χειρισμού αφού όχι μόνο φέρνει κοντά τα δύο άτομα αλλά και τις οικογένειές τους για να συζητήσουν τις επιπτώσεις του γεγονότος και στη συνέχεια να αποφασίσουν τι πρέπει να γίνει ώστε να αποκατασταθεί η βλάβη.

2.16 Αρχές αποκαταστατικής δικαιοσύνης

Εκτός όμως από τα κοινά στοιχεία των περισσότερων ορισμών η επανορθωτική δικαιοσύνη διέπεται και από τρεις συγκεκριμένες αρχές. Πιο συγκεκριμένα:

1. Η δικαιοσύνη επιβάλλει την αποκατάσταση αυτών που επλήγησαν.
2. Τα μέρη που ενεπλάκησαν και επηρεάστηκαν από το έγκλημα πρέπει να έχουν την ευκαιρία να μετέχουν πλήρως στη διαδικασία απονομής της δικαιοσύνης εάν το επιθυμούν.
3. Ο ρόλος των τοπικών κοινοτήτων πρέπει να είναι ενδυναμωμένος, με στόχο την επίτευξη και τη διατήρηση της κοινωνικής ειρήνης. (Αρτινοπούλου,2010)

Οι γενικές ωστόσο αρχές της έχουν να κάνουν με την αποκατάσταση των θυμάτων και των κοινοτήτων, την προσπάθεια επανένταξης του δράστη καθώς και την αποκατάσταση των σχέσεων μεταξύ των ατόμων που έχουν ενεπλάκη στο έγκλημα. Η θεωρητική προσέγγιση και οι εφαρμοσμένες πολιτικές σύμφωνα με την Αρτινοπούλου αποτυπώνονται σε δύο τάσεις. Η πρώτη είναι αυτή της μαξιμαλιστικής και ανταγωνιστικής τάσης η οποία υποστηρίζει ότι η επανορθωτική δικαιοσύνη προσφέρει αξιόπιστες διαδικασίες τόσο για το θύμα όσο και για το δράστη και πρέπει να εφαρμοσθεί σε όλα τα είδη των αδικημάτων (συμπεριλαμβάνει και τα κακουργήματα). Σε αυτό εντάσσεται υπέρ η Νέα Ζηλανδία και η Αυστραλία, ήπειρος από την οποία προέρχεται ο John Braithwaite ένας από τους μεγαλύτερους εγκληματολόγους υποστηρικτές της επανορθωτικής δικαιοσύνης ο οποίος θεωρεί το παραπάνω σύστημα ως πιο ευγενικό, ορθολογικό αλλά και ελπιδοφόρο. Η δεύτερη λοιπόν τάση είναι η μινιμαλιστική-περιοριστική τάση η οποία θεωρεί την αποκαταστατική δικαιοσύνη ως ένα συμπληρωματικό ή εναλλακτικό μέτρο που αφορά μόνο τα πλημμελήματα. Εδώ συγκαταλέγεται ο Καναδάς, πολιτείες της Β.Αμερικής και Μ. Βρετανίας καθώς και χώρες της Β. Ευρώπης.

2.17 Ανταποδοτική δικαιοσύνη

Αξιοσημείωτο, είναι να αναφερθεί ότι στην αντίθετη όχθη των υποστηρικτών της επανορθωτικής δικαιοσύνης είναι εκείνοι της ανταποδοτικής. Οι υπέρμαχοι λοιπόν της ανταπόδοσης θεωρούν ότι η τιμωρία αποτελεί τον κύριο στόχο της και αυτό συγκεκριμενοποιείται στη καντιανή φιλοσοφική προσέγγισή της καθώς αναφέρεται ότι μόνο οι εγκληματίες μπορούν να τιμωρηθούν και πρέπει να τιμωρηθούν. Η ιστορία της ανταποδοτικής δικαιοσύνης ξεκινάει από τα πολύ παλαιά χρόνια, με τη γνωστή φράση 'οφθαλμός αντί οφθαλμού'. *«Στο πλαίσιο αυτό, η ηθικότητα της τιμωρίας που οφείλει να υποστεί ο εγκληματίας δεν βασίζεται στο χρέος του μόνο απέναντι στο θύμα αλλά απέναντι στην ευρύτερη κοινωνία. Κατ' αυτό τον τρόπο η αποκατάσταση της δικαιοσύνης επιδιώκεται με την ανταπόδοση του εγκληματικού κακού με άλλο ισάξιο και η εξιλέωση και η μετάνοια που επέρχονται με την τιμωρία συνδέουν τη 'λειτουργία' της ανταπόδοσης με την αιτία της ποινής, εφόσον ο εγκληματίας τιμωρείται επειδή έσφαλε»* (Ζαραφονίτου, 2011). Έτσι ο νόμος του αντιπεπονητότος, όπου σημαίνει αμοιβαιότητα σε ότι έκανα δηλαδή «υποφέρω και εγώ με τη σειρά μου», στόχευε σε ένα ορθολογικό σύστημα το οποίο όμως θεωρήθηκε ακραίο από το γαλλικό ποινικό κώδικα το 1980 και χρειάστηκε να τροποποιηθεί.

2.18 Οργανισμοί Ευρώπης (συμβολή και προγράμματα)

Ευρωπαϊκοί οργανισμοί όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης, καθώς και διεθνείς όπως ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) συμβάλλουν σημαντικά στην θετική αντιμετώπιση της αποκαταστατικής δικαιοσύνης, θεωρώντας την ως εναλλακτική μορφή απάντησης στο έγκλημα. Η εμπιστοσύνη των ανωτέρων οργάνων στις αξίες της αποκαταστατικής δικαιοσύνης αντικατοπτρίζεται στα ποικίλα κείμενα προώθησής των διαδικασιών της αποκαταστατικής δικαιοσύνης, προσβλέποντάς την ως αποτελεσματική και ορθολογική άσκηση αντεγκληματικής πολιτικής.

2.18.1 Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ)

Όσον αφορά τον ΟΗΕ οι δράσεις τους πάνω στο συγκεκριμένο θέμα ξεκινούν ήδη από το 1975, όπου προέτρεψε τα κράτη-μέλη, σε συνέδριο με θέμα «Πρόληψη του εγκλήματος και τη μεταχείριση των εγκληματιών», να αντικαταστήσουν τις

ποινικές διαδικασίες με άλλες μορφές κοινωνικού ελέγχου. Δέκα χρόνια αργότερα ο ΟΗΕ άρχισε να προωθεί συστηματικά τις πρακτικές της αποκαταστατικής δικαιοσύνης. Πιο συγκεκριμένα:

- 1985: «Στοιχειώδης Κανόνες των ΗΕ για την Απονομή Δικαιοσύνης σε Ανηλίκους».
- 1999: «Εγχειρίδιο για τη Δικαιοσύνη στα Θύματα για τη χρήση και εφαρμογή της Διακήρυξης των Βασικών Αρχών Δικαιοσύνης στα Θύματα Εγκλήματος και Κατάχρησης Εξουσίας».
- 2000: «Διακήρυξη της Βιέννης για το Έγκλημα και τη Δικαιοσύνη: Συναντώντας τις προκλήσεις του 21^{ου} Αιώνα».
- 2002: «Βασικές Αρχές για τη Χρήση Προγραμμάτων σε Ποινικές Υποθέσεις».
- 2005: « Διακήρυξη του 11^{ου} Συνεδρίου των ΗΕ για τη πρόληψη του εγκλήματος και τη Μεταχείριση των Δραστών».
- 2006: «Εγχειρίδιο για τα Προγράμματα Αποκαταστατικής Δικαιοσύνης».

2.18.2 Συμβούλιο της Ευρώπης

Όπως και ο ΟΗΕ έτσι και το Συμβούλιο της Ευρώπης εκδηλώνει το ενδιαφέρον του από πολύ νωρίς, όπου περίπου το 1980 διοργανώνει μία «Έκθεση απεγκληματοποίησης» παρακινώντας τα κράτη-μέλη να αναζητήσουν διαφορετική αντιμετώπιση σε θέματα κατά της ιδιοκτησίας. Οι Συστάσεις του ΣτΕ όπου προωθούν τα μέτρα της αποκαταστατικής δικαιοσύνης είναι τέσσερις (4).

1. Σύσταση R (85) 11 για τη θέση του θύματος μέσα στα πλαίσια του ποινικού νόμου και της ποινικής διαδικασίας
2. Σύσταση R (87) 21 για τη παροχή βοήθειας στα θύματα και την πρόληψη της θυματοποίησης.
3. Σύσταση R (92) 16 αναφορικά με τους ευρωπαϊκούς κανόνες για τις κοινοτικές κυρώσεις και μέτρα.

4. Σύσταση R (99) 19 που αναφέρεται στη διαμεσολάβηση σε ποινικές υποθέσεις (Αλεξιάδης,2006).

2.19 Προγράμματα Α.Δ.

Όλα τα παραπάνω καθιστούν το θεωρητικό κομμάτι όλου αυτού του φάσματος που μπορεί να χαρακτηριστεί ως αποκαταστατική δικαιοσύνη. Αξιοσημείωτο λοιπόν είναι και η αναφορά στο πρακτικό κομμάτι όπου μπορούμε να δούμε με αποτελέσματα αν η Α.Δ. μπορεί να λειτουργήσει είτε εξατομικευμένα είτε συνδυαστικά με κάποια άλλη ποινή ή αν αυτή θεωρείται ως μία αποτελεσματική εναλλακτική μορφή φυλάκισης. Υπολογίζεται περίπου ότι το 1970 έκανα την εμφάνισή τους τα πρώτα προγράμματα συμφιλίωσης δράστη-θύματος. Ωστόσο όπως αναφέρθηκε και παραπάνω ο όρος της αποκαταστατικής δικαιοσύνης δεν υπήρχε τυπικά από τότε, οπότε γίνεται λόγος για πρώιμα, δοκιμαστικά προγράμματα. Οι πρώτες πρακτικές λοιπόν προγραμμάτων επισημαίνονται στις αρχές το 1970 στον Καναδά και στις Μεσοδυτικές Πολιτείες της Αμερικής. Μέχρι το τέλος του 1970 τα προγράμματα συμφιλίωσης φαίνεται να εξαπλώθηκαν στη Βόρεια Αμερική, τη Σκανδιναβία, την Ευρώπη και την Αυστραλία. Παραδείγματα πρακτικών και προγραμμάτων ήταν η διαμεσολάβηση δράστη-θύματος, οι συσκέψεις ομάδων οικογενειών, οι κύκλοι, τα πάνελ και άλλες μορφές διαδικασιών όπου σήμερα ονομάζονται αποκαταστατικές.

Victim-Offender Reconciliation Programs-Vorps

Σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν τα πρωταρχικά προγράμματα τα οποία έδωσαν ουσία και σχήμα όσον αφορά την εφαρμογή της Α.Δ.. Ένα από αυτά είναι το πρόγραμμα συμφιλίωσης ανάμεσα στο δράστη και το θύμα (Victim-Offender Reconciliation Programs- VORPs) όπου ξεκίνησε από την εκκλησία των Μεννονιτών και στη συνέχεια οργανώνονταν από άτομα με χριστιανική πίστη. Οι πρώτοι όπου εφάρμοσαν αυτά τα προγράμματα είναι ο Καναδάς το 1974 και οι Ηνωμένες Πολιτείες το 1977. Η διαδικασία ήταν περίπου όπως η σημερινή, μόνο που στην θέση του τρίτου, δηλαδή του συμφιλιωτή δεν ήταν ένα ειδικός επαγγελματίας αλλά κάποιο εθελοντικό πρόσωπο της κοινότητας. Η διαδικασία τίθενται σε εφαρμογή αποκλειστικά και μόνο όταν το θύμα είχε εισαχθεί στο επίσημο σύστημα απονομής της δικαιοσύνης και είχε αναγνωρίσει το σφάλμα του. σύμφωνα με τη Zehr 2005

τρία ήταν τα σημαντικά στοιχεία ώστε να διεκπεραιωθεί σωστά όλη η διαδικασία. Τα στοιχεία αυτά ήταν τα γεγονότα, τα συναισθήματα και τέλος οι συμφωνίες (Κονιδάρη, 2015). Τα αδικήματα τα οποία αντιμετώπιζαν ήταν αρχικά κατά της ιδιοκτησίας (διάρρηξη) ενώ μετέπειτα προστέθηκαν και τα αδικήματα βίας.

Victim-Offender Mediation Voms

Ένα άλλο ενδιαφέρον πρόγραμμα ως προς τη δημιουργία του είναι αυτό της Διαμεσολάβησης Δράστη-Θύματος (Victim-Offender Mediation VOMs). *«Αρκετοί θεωρούν ένα αυτοσχέδιο πείραμα, με όνομα «Υπόθεση Ελμίρα», ως αφορμή για τη γέννηση της διαμεσολάβησης ανάμεσα στο δράστη και το θύμα (VMO). Πρόκειται για μια υπόθεση βανδαλισμού αυτοκινήτων από δύο έφηβους το 1974 στο Οντάριο του Καναδά και την αντιμετώπιση της από έναν δικαστικό επιμελητή (Mark Yantzi), έναν εθελοντή και έναν δικαστή που θεώρησαν ότι το αποτέλεσμα θα ήταν περισσότερο θεραπευτικό εάν οι δράστες συναντούσαν πρόσωπο με πρόσωπο τα είκοσι θύματά τους και πλήρωναν αποζημίωση. Η συμφωνία στην οποία κατέληξαν όριζε ότι τα θύματα έπρεπε να αποζημιωθούν από τους δράστες σε διάστημα τριών μηνών»* (Zehr & Barb 2004, Κονιδάρη 2015). Έτσι αναφέρεται ότι σκοπός της συνάντησης δεν ήταν η τιμωρία των θυμάτων αλλά η συμφιλίωση και η επανόρθωση. Το «πείραμα» αυτό στέφθηκε με επιτυχία καθώς και οι δράστες κατανόησαν το λάθος τους και τα θύματα δέχθηκαν την προθυμία των πρώτων να επανορθώσουν. Φαίνεται ότι μετά την παραπάνω διαδικασία τα προγράμματα διαμεσολάβησης αυξήθηκαν κατά πολύ, καθώς το 1990 είχαν τεθεί μόνο 150 προγράμματα ενώ το 2000 ο αριθμός αυτός έφτασε τα 1200 προγράμματα σε όλο τον κόσμο.

2.19.1 Άλλα σημαντικά προγράμματα στη διεξαγωγή της Α.Δ.

Επίσης άλλα προγράμματα όπου ενδιαφέρονταν για την αποκατάσταση του θύματος ήταν αυτά του κινήματος για τα δικαιώματά τους όπου πρωτοεμφανίστηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1970 και πρωτεργάτες του ήταν φεμινιστές, ακτιβιστές, κοινωνικοί, θεωρητικοί καθώς και νομικοί. Στόχος τους ήταν η ενημέρωση των δικαιωμάτων δύο συγκεκριμένων ομάδων, των παιδιών και των κακοποιημένων γυναικών. Ακόμα οι κύκλοι (κυκλικές συνεδρίες) και οι συσκέψεις ομάδων οικογενειών (Family Group Conferences FGCs) είναι ακόμα δύο προγράμματα τα οποία διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο το καθένα για το λόγο του στον τομέα της Α.Δ..

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣ Η ΔΡΑΣΤΗ- ΘΥΜΑΤΟΣ	ΣΥΣΚΕΨΕΙΣ ΟΜΑΔΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ	ΚΥΚΛΟΙ
ΠΟΤΕ ΞΕΚΙΝΗΣΑΝ;	Στα μέσα της δεκαετίας του 1970	Στη Ν. Ζηλανδία το 1989, στην Αυστραλία το 1991	Περίπου το 1992
ΠΟΥ ΓΙΝΟΝΤΑΙ;	Σε ολόκληρη τη Βόρεια Αμερική και την Ευρώπη	Αυστραλία, Ν. Ζηλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ευρώπη, Ηνωμένες Πολιτείες (Μοντάνα, Μινεάπολις, Πενσυλβανία)	Αρχικά στο Υοκόν, και σποραδικά σε άλλα μέρη του Καναδά. Αυξημένο ενδιαφέρον στη Μινεσότα και άλλες πόλεις στις Ηνωμένες Πολιτείες.
ΠΟΙΟΥΣ ΑΦΟΡΑ;	Κυρίως υποθέσεις που παρακάμπτονται και εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας. Σε κάποιες περιοχές, χρησιμοποιούνται σε σοβαρά και βίαια εγκλήματα (εάν το ζητήσει ο δράστης ή το θύμα).	Το μοντέλο της Ν. Ζηλανδίας: όλοι οι ανήλικοι παραβάτες εκτός από όσους κατηγορούνται για ανθρωποκτονία. Το μοντέλο Wagga: καθορίζεται από τη διακριτική εξουσία της αστυνομίας ή κριτήρια εκτροπής (diversion). Ηνωμένο Βασίλειο : κυρίως εγκλήματα κατά της ιδιοκτησία, ανήλικοι και ενήλικοι παραβάτες.	Δράστες που παραδέχονται την ενοχή τους και είναι πρόθυμοι να αλλάξουν. Γίνονται δεκτά όλα τα αδικήματα και οι δράστες. Κάποιες κοινότητες περιλαμβάνουν και χρόνιους και βίαιους δράστες.

<p>ΠΟΙΟΙ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ;</p>	<p>Ο διαμεσολαβητής, το θύμα, ο δράστης είναι οι βασικοί συμμετέχοντες, ενώ οι οικογένεια και άλλοι επιτρέπονται σε σπάνιες περιπτώσεις.</p>	<p>Ο συντονιστής εντοπίζει τους ανθρώπους κλειδιά: στενοί συγγενείς του θύματος και του δράστη, καθώς και η αστυνομία και κοινωνικές υπηρεσίες.</p>	<p>Ο δικαστής, ο εισαγγελέας, ο συνήγορος υπερασπιστής σε σοβαρές υποθέσεις. Το θύμα, ο δράστης, ομάδες υποστήριξης. Είναι ανοιχτό σε ολόκληρη τη κοινότητα.</p>
<p>Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ</p>	<p>Το θύμα μιλά πρώτο. Ο διαμεσολαβητής διευκολύνει και ενθαρρύνει το θύμα και το δράστη να μιλήσουν. Δεν εμμένει σε κάποιο πρωτόκολλο, ούτε επιβάλλει τη συναίνεση.</p>	<p>Ο συντονιστής ακολουθεί το πρωτόκολλο, σύμφωνα με το οποίο ο δράστης μιλά πρώτος και ακολουθούν το θύμα και άλλοι συμμετέχοντες. Συναινετική λήψη αποφάσεων.</p>	<p>Αφού ο δικαστής ή ο εκάστοτε υπεύθυνος ανοίξει τη συνεδρία, κάθε συμμετέχων μπορεί να μιλήσει όταν του παραδώσουν το φτερό ή το ραβδί. Συνήθως τα θύματα μιλούν πρώτα. Συναινετική λήψη αποφάσεων</p>
<p>Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ</p>	<p>Πρωταρχικό ρόλο κατά την λήψη αποφάσεων σχετικά με τις υποχρεώσεις του δράστη και το περιεχόμενο του σχεδίου επανόρθωσης. Έκφραση συναισθημάτων για το έγκλημα και τις επιδράσεις του.</p>	<p>Το θύμα εκφράζει συναισθήματα για το έγκλημα, εκφέρει άποψη για το πλάνο επανόρθωσης.</p>	<p>Συμμετέχει στο κύκλο και στη λήψη αποφάσεων. Εκφράζει άποψη για την eligibility του δράστη. Επιλέγει την ομάδα υποστήριξης.</p>
<p>ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ</p>	<p>Συνήθως άμεσες επαφές με το δράστη και το θύμα για να αποσαφηνιστεί η διαδικασία. Κάποια προγράμματα πραγματοποιούν και τηλεφωνικές επαφές.</p>	<p>Τηλεφωνική επικοινωνία με όλα τα μέρη για να ενθαρρύνει τη συμμετοχή και να εξηγήσει τη διαδικασία. Το μοντέλο της Ν. Ζηλανδίας επιβάλλει για</p>	<p>Εκτεταμένη δουλειά με το δράστη και το θύμα πριν από τη συνεδρία. Επεξήγηση της διαδικασίας και των κανόνων του κύκλου.</p>

		το δράστη και την οικογένεια επισκέψεις κατά πρόσωπο	
--	--	--	--

(Κονιδάρη,2015)

2.20 Η πρακτική εφαρμογή της αποκαταστατικής δικαιοσύνης στο πεδίο των ενδοοικογενειακών συγκρούσεων: Το παράδειγμα της Νέα Ζηλανδίας και του Καναδά

Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί μία σημαντική αιτία στην καταστολή των ανθρώπων όσον αφορά την προσωπική τους ζωή. Αυτό βέβαια επιδεινώνει τα πράγματα όταν στο Π.Κ. το θέμα της αποκτά ποινική απαξία και ταυτόχρονα η τυπική ποινική διαδικασία της αφήνει αρκετά άλυτα θέματα. Η εφαρμογή της αποκαταστατικής δικαιοσύνης στο συγκεκριμένο θέμα έρχεται ώστε να δικαιώσει το θύμα το οποία επιζητά συναισθηματική αποκατάσταση και επούλωση των πληγών μέσω της εξομάλυνσης των ενδοοικογενειακών συγκρούσεων. Διαπιστώνεται λοιπόν, ότι το θύμα δεν θέλει να αποξενωθεί από το τοξικό του περιβάλλον, αντιθέτως επιθυμεί την επαναφορά της οικογενειακής ηρεμίας μέσω του σωφρονισμού του δράστη. *«Συνεπώς, σε περιπτώσεις όπου θύτης και θύμα συνδέονται με άρρηκτους συγγενικούς και οικογενειακούς δεσμούς, υπάρχει γόνιμο έδαφος να καλλιεργηθεί η ιδέα της αποκατάστασης και όχι της ανταπόδοσης, να εφαρμοστούν δηλαδή μέτρα αποκαταστατικής δικαιοσύνης που θα δράσουν θεραπευτικά σε αμφότερους δράστη και θύμα»* (Ξηρογιάννη,2016).

Μία από τις πιο αποτελεσματικές πρακτικές της Α.Δ. για την εξομάλυνση οικογενειακών καταστάσεων είναι οι συνεδρίες των οικογενειακών ομάδων οι οποίες εφαρμόζονται μόνο σε δύο περιοχές του Κόσμου, στη Νέα Ζηλανδία και στον Καναδά. Όσον αφορά την ιδέα αυτών των συνεδριών έχει να κάνει με την συζήτηση της ποινικής πράξης τόσο από το θύμα και το δράστη, όσο επίσης και από τις οικογένειές τους αλλά και από τους φορείς ποινικής δικαιοσύνης. Οι συμμετέχοντες προσπαθούν να καταλήξουν σε μία λύση ώστε να γίνει η επανόρθωση είτε μέσω οικονομικών είτε μέσω την απολογίας του δράστη.

Ωστόσο παρά τα θετικά αποτελέσματα της παραπάνω διαδικασίας γίνεται αντίλογος έναντι της αποκαταστατικής δικαιοσύνης σε κρούσματα βίας διότι

θεωρείται ότι διωκόμενοι ποινικά δράστες έχουν υιοθετήσει αυτό τον τρόπο ο οποίος δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί από το ποινικό σύστημα. Επίσης θεωρείται ότι ο κίνδυνος της κακοποίησης αλλά και της επαναθυματοποίησης του παιδιού συντηρείται καθώς η Α.Δ. διέπετε από συμφιλιοτικό χαρακτήρα. *«Η αποκαταστατική δικαιοσύνη, όμως, είναι σε θέση να προσφέρει τους τρόπους με τους οποίους θα έρθουν αυτοί αντιμετώπι με τους παράγοντες που υποκρύπτονται στη συμπεριφορά τους, καθώς και με τις συνέπειές της στο θύμα. Προσδοκάτε, ειδικότερα, ότι οι τεχνικές που χρησιμοποιεί ο δράστης για να εξουδετερώσει την ευθύνη του θα τεθούν υπό αμφισβήτηση από αυτόν τον ίδιο, με αποτέλεσμα να προβεί σε αναγνώριση της ευθύνης του αυτής»* (Ξηρογιάννη,2016).

2.21 Η Στάση των Ελλήνων ως προς την αποκαταστατική δικαιοσύνη

Παρόλο που το θέμα της αποκαταστατικής δικαιοσύνης ακούγεται ενδιαφέρον και αυξάνεται όλο και περισσότερο βιβλιογραφικά από τις ανθρωπιστικές κυρίως επιστήμες, η ενημέρωση του γενικού πληθυσμού είναι μηδαμινή. Η διαφορετική εικόνα που παρουσιάζουν τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης σε σχέση με τον εγκληματία και το έγκλημα, η μυστικότητα διεξαγωγής των διαδικασιών της Α.Δ., η μη δημοσιοποίηση της ταυτότητας του δράστη καθώς και η έλλειψη πρόσβασης στα Μ.Μ.Ε. από ειδικούς επαγγελματίες καθιστούν την αποκαταστατική δικαιοσύνη στο περιθώριο του ελληνικού ποινικού δίκαιου αλλά και της κοινωνίας γενικότερα. *«Σύμφωνα με την Αρτινοπούλου, ένας βασικός παράγοντας δυσπιστίας της κοινής γνώμης απέναντι στην αποκαταστατική δικαιοσύνη σχετίζεται με την ίδια τη φύση και τα χαρακτηριστικά της έννοιας της αποκατάστασης: Η προσέγγιση της αποκαταστατικής δικαιοσύνη αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στα συναισθήματα του δράστη (ντροπή, μεταμέλεια, μετάνοια), του θύματος (θυμός, πικρία, μεγαθυμία) και της τοπικής κοινωνίας (συγχώρεση, δυνατότητα επικοινωνίας και επιλογής της τιμωρίας)»* (Ξηρογιάννη, 2016).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΤΜΗΜΑΤΙΚΗ ΕΚΤΙΣΗ ΠΟΙΝΗ ΚΑΙ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΗΜΙΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ

3.1 Τμηματική Έκτιση της ποινής

Η τμηματική έκτιση ποινής διαδραματίζει άλλη μία μορφή εναλλακτικής ποινής, μη συνηθισμένη για τα ελληνικά δεδομένα καθώς δεν έχει εφαρμοστεί ούτε εν έτη 2016. Εισήχθη πρώτη φορά στον ελληνικό σωφρονιστικό κώδικα το έτος 1989. Δικαίωμα αίτησης είχαν οι παραβάτες οι οποίοι είχαν καταδικασθεί, σε στερητική ποινή κατά της ελευθερίας έως 18 μήνες η οποία είχε μετατραπεί σε χρηματική ποινή. Ο κατάδικος λοιπόν, είχε τη δυνατότητα αίτησης προς το Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών (ΔΕΠ). Εφόσον γινόταν δεκτό το αίτημα τότε προέβαιναν στην μετατροπή της χρηματικής σε τμηματική έκτιση ποινής. Η παραπάνω διαδικασία μπορούσε να ξεκινήσει μόνο από τον ίδιο τον κρατούμενο.

Παρόλο τον υπάρχοντα θεσμό το μέτρο τέθηκε σε αναστολή έως το 1999 όπου και καταργήθηκε. Ωστόσο ο νέος Σ.Κ του 1999 ακολούθησε το σχέδιο του 1991 όμως άλλαξαν πολλά πράγματα. Η τμηματική ποινή ρυθμιζόταν από το άρθ. 63 του Σ.Κ. Αυτό το είδος ποινής μπορούν να το ζητήσουν κατάδικοι που εκτίουν ποινή κατά της ελευθερίας η οποία όπως προαναφέρεται έχει μετατραπεί σε χρηματική ποινή και είναι αδύνατον από το άτομο να υλοποιηθεί η ενέργεια αυτή. Σε αντίθεση με το νόμο του 1989 όπου έβαζε όριο, ο νέος νόμος δεν περιορίζει τον χρόνο της ποινής όμως προβλέπει όρους οι οποίοι αναφέρονται στο άρθ. 82 Π.Κ.. Επίσης δικαίωμα έκτισης τμηματικής ποινής έχουν οι κρατούμενοι οι οποίοι εργάζονται και σπουδάζουν εκτός φυλακής.

Διαδικασία

Οι κρατούμε οι οποίοι εκτίουν την ποινή τους τμηματικά εισέρχονται στη φυλακή τα Σαββατοκύριακα ή τις αργίες. η διάρκεια κράτησής τους την εβδομάδα υπολογίζεται περίπου στις 40 ώρες. *«Κατά κανόνα ο κρατούμενος εργάζεται και παραμένει ελεύθερος όλες τις εργάσιμες μέρες της εβδομάδας. Εισέρχεται στο κατάστημα νωρίς το απόγευμα της Παρασκευής ή του Σαββάτου και εξέρχεται νωρίς το πρωί της Δευτέρας, προκειμένου να μεταβεί στον τόπο της εργασίας του. Το μέτρο αυτό προσφέρεται για ποινές κατά της ελευθερίας που η διάρκειά τους δεν ξεπερνά τους 3 μήνες.*

Το μέτρο της κράτησης κατά το τέλος της εβδομάδας εμφανίζεται με δύο μορφές:

- κατά την μία ο κρατούμενος απλώς περιορίζεται στο κατάστημα χωρίς άλλες υποχρεώσεις (Βέλγιο)
- κατά την άλλη, υποβάλλεται σε μεταχείριση, απασχολούμενος μέσα στο κατάστημα σε οικιακές εργασίες, κοινωφελείς εργασίες, παρακολουθεί διαλέξεις, κλπ (Ν. Ζηλανδία)» (Συκιάτου,2011).

Όσον αφορά τώρα τη διαδικασία χορήγησης του μέτρου το άτομο αυτό περνάει από Πειθαρχικό Συμβούλιο το οποίο απαρτίζεται από τον Κοινωνικό Λειτουργό, τον διευθυντή της φυλακής, και τέλος τον εισαγγελέα. Με λίγα λόγια γίνεται ακρόαση. Το συμβούλιο ελέγχει αν υπάρχει οποιαδήποτε απείθεια (πειθαρχικό) εντός της φυλακής, την ποινή και τους λόγους του οποίους θα παραθέσει το άτομο. Όταν τα παραπάνω ελεγχθούν από τα αρμόδια μέλη του συμβουλίου τότε το Δ.Ε.Π, το οποίο δικάζει ως Τριμελές Πλημμελειοδικείο και όχι ως δικαστικό συμβούλιο, είναι το αρμόδιο όργανο για να εφαρμοστεί το μέτρο. Στην απόφαση ορίζονται ο αριθμός των προς έκτιση τμημάτων ποινής, οι όροι τούτων, οι ακριβείς ώρες εισόδου και εξόδου από το κατάστημα ανάλογα την φύση της απασχόλησης ή των σπουδών καθώς και άλλες αναγκαίες λεπτομέρειες (Συκιάτου, 2011).

3.2 Άρση ποινής

Για να γίνει ανάκληση της ποινής πρέπει είτε να το ζητήσει ο ίδιος ο κρατούμενος είτε το Δ.Ε.Π ύστερα από εισήγηση του Πειθαρχικού Συμβουλίου εάν το άτομο παραβιάζει τους όρους ή «αν ασκηθεί εναντίον του ποινική δίωξη για αξιόποινη πράξη σε βαθμό κακουργήματος ή πλημμελήματος που τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 3 μηνών» (Συκιάτου,2011).

3.3 Άρθρο 61 Σωφρονιστικού Κώδικα

Σύμφωνα με το άρθ. 61 Σ.Κ οι κατάδικοι οι οποίοι εκτίουν ποινή κατά της ελευθερίας, η οποία είτε έχει μετατραπεί σε χρηματική, είτε σε παροχή κοινωφελούς εργασίας μπορούν να ζητήσουν την τμηματική έκτιση της ποινής τους μέχρι να αποφυλακισθούν, εάν έχουν εκτίσει σκαστά το 1/5 της ποινής τους. Επίσης τα άτομα

τα οποία εκτίουν τμηματικά την ποινή τους μένουν στις ίδιες δομές με αυτούς που υπάγονται σε καθεστώς ημιελεύθερης διαβίωσης. Οι δύο παραπάνω ποινές ταυτίζονται πολλές φορές, παρόλα αυτά υπάρχουν διαφορές. Παραδείγματος χάρη οι κατάδικοι οι οποίοι υπάγονται σε καθεστώς ημιελεύθερης διαβίωσης παίρνουν τακτικές άδειες, σε αντίθεση με εκείνους που εκτίουν τμηματικά την ποινή τους οι οποίοι δικαιούνται μόνο έκτακτες άδειες. Ακόμα οι μέρες της εβδομάδας που διαβιώνει εκτός καταστήματος κάποιος με τμηματική έκτιση ποινής δεν μετρούν ως μέρες κράτησης, αντίθετα απ' ότι συμβαίνει με τις ημέρες εξόδου της ημιελεύθερης διαβίωσης. Το δικαίωμα της υφ' όρον απόλυσης διατηρείται.

3.4 Εφαρμογή του μέτρου σε χώρες του εξωτερικού

Σύμφωνα με την Ε.Ε.Κ (2004), η τμηματική έκτιση της ποινής υφίσταται μόνο σε 5 χώρες της Ευρώπης (Βέλγιο, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Πορτογαλία). Στη Γαλλία η τμηματική έκτιση της ποινής μπορεί να αποφασισθεί μόνο εάν το άτομο έχει σοβαρούς ιατρικούς, οικογενειακούς, επαγγελματικούς ή κοινωνικούς λόγους. Σύμφωνα με το άρθ. 763-7 του ΚΠοινΔ κατά τη διάρκεια της τμηματικής έκτισης της ποινής, οι κατάδικοι που υπόκεινται σε κοινωνική και δικαστική παρακολούθηση συνεχίζουν να τηρούν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτή και η συμμόρφωση με αυτές τις υποχρεώσεις επαληθεύεται κατ' αρχήν από τις σωφρονιστικές διοικητικές υπηρεσίες. Ο εγκλεισμός του ατόμου γίνεται στο ίδιο κατάστημα με αυτό της φυλάκισής του, τις ημέρες και τις ώρες που έχει κανονίσει η αρμόδια αρχή. Οποιαδήποτε αργοπορία τιμωρείται ως απόδραση.

Στην Ισπανία η κράτηση των παραβατών στο κατάστημα διαρκεί περίπου 36 ώρες δηλαδή δύο ημέρες. Η εκτέλεση της κράτησης στο τέλος της εβδομάδας πραγματοποιείται, την Παρασκευή, το Σάββατο και την Κυριακή στο κατάστημα το οποίο βρίσκεται πιο κοντά στην κατοικία του κατάδικου. *«Ωστόσο, στην Ισπανία συζητείται νομοσχέδιο με στόχο την κατάργηση της κράτησης στο τέλος της εβδομάδας λόγω έλλειψης αποτελεσματικότητας, μετά από επτά έτη (αρνητικών) εμπειριών από αυτή την ποινή. Σύμφωνα με αυτό το νομοσχέδιο, η κράτηση στο τέλος της εβδομάδας θα υποκατασταθεί, ανάλογα με το είδος και τη βαρύτητα του αδικήματος, με ποινή φυλάκισης, πρόστιμο, κοινωφελή εργασία ή με ηλεκτρονική επιτήρηση»* (Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2004).

Όσον αφορά την Πορτογαλία, οι ποινές φυλάκισης έως και τρεις μήνες που πρέπει να υποκατασταθούν από πρόστιμο ή άλλη στερητική ποινή τότε εκτελούνται με μορφή τμηματικής κράτησης. Κάθε κράτηση στο τέλος της εβδομάδας έχει διάρκεια κατά κατώτατο όριο 36 ώρες και κατά ανώτατο όριο 48 και ισοδυναμεί με 5 ημέρες συνεχούς στέρησης της ελευθερίας. Κατ' ανώτατο όριο μπορεί να επιβληθούν 18 κρατήσεις στο τέλος της εβδομάδας.

3.5 Καθεστώς Ημιελευθερίας

Η έκτιση ποινής σε καθεστώς ημι-ελευθερίας είναι άλλα ένα είδος εναλλακτικής ποινής το οποίο όπως και το παραπάνω δεν αποκόβει τον κρατούμενο από την κοινωνία. Ο κρατούμενος ο οποίος βρίσκεται στο καθεστώς αυτό βγαίνει από το σωφρονιστικό κατάστημα την ημέρα είτε για εργασία, είτε για σπουδές και επιστρέφει πίσω σε αυτό το βράδυ. *«Η εφαρμογή του παραπάνω γίνεται με παραμονή του κρατουμένου σε καταστήματα για βραχυχρόνιες ποινές. Επειδή ωστόσο αυτό δημιουργεί προβλήματα (γραφειοκρατία, ασφάλεια του καταστήματος, κλπ), οργανώνονται ειδικοί ξενώνες με μικρή δυναμικότητα κοντά στην πόλη»* (Συκιάτου, 2011).

Όπως και τα περισσότερα εναλλακτικά μέτρα στην Ελλάδα έτσι και αυτό εισήχθη πρώτη φορά στον Σ.Κ το 1989. Το μέτρο αυτό εφαρμοζόταν σε κατάδικους οι οποίοι επιθυμούσαν και ήταν σε θέση να εργασθούν ή να φοιτήσουν σε κάποια σχολή. Αρμόδιο όργανο για την έγκριση του μέτρου ήταν το Συμβούλιο φυλακής το οποίο χορηγεί και τις άδειες. Έτσι το άτομο έβγαινε από το σωφρονιστικό κατάστημα το πρωί και επέστρεφε το βράδυ. Αυτό όμως δημιούργησε αρκετά προβλήματα καθώς τα καταστήματα *«είναι γραφειοκρατικά οργανωμένα, έχουν αυξημένους όρους ασφαλείας, και κατά κανόνα βρίσκονται μακριά από οικισμούς στους οποίους μπορεί να εργάζονται οι κρατούμενοι. Για τους λόγους αυτούς άρχισαν να δημιουργούνται μικρής δυναμικότητας ανοικτά καταστήματα μέσα στις πόλεις (Ο Κώδικας του 1989 είχε προβλέψει κέντρα ημι-ελεύθερης διαβίωσης αλλά αυτά δεν δημιουργήθηκαν ποτέ)»* (Συκιάτου, 2011).

3.6 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα

Εξαιτίας λοιπόν της μη υλοποίησης των ειδικών καταστημάτων ο θεσμός αυτός δημιουργεί ιδιαίτερα προβλήματα στα καταστήματα καθώς τα ειδικά καταστήματα θα είναι όλη την ημέρα κενά και θα λειτουργούν μόνο την νύχτα πράγμα που απαιτεί ειδικό προσωπικό. Επίσης δημιουργείται και μεγάλο πρόβλημα καθώς δεν υπάρχει δυνατότητα δημιουργίας καταστημάτων σε όλη την επικράτεια, και αυτό με την σειρά του δυσκολεύει τα πράγματα εάν η εργασία ή η σχολή είναι μακριά. Γι' αυτούς τους λόγους ο θεσμός εφαρμόστηκε σε αρκετά περιορισμένη έκταση. Παρόλα αυτά όμως το καθεστώς ημιελεύθερης διαβίωσης, σύμφωνα με τη Συκιώτου (2011), εξουδετερώνει τα μειονεκτήματα της βραχύχρονης ποινής σε καθεστώς στέρησης της ελευθερίας. Επίσης δεν αποκόπτει τον άνθρωπο από την δουλειά ή την εκπαίδευσή του, αλλά τον αποκόπτει από κρατούμενους οι οποίοι έχουν βαριές ποινές. Ακόμα του επιτρέπει να βρίσκεται με την οικογένειά του σε μέρη εκτός φυλακής εάν ο μέγιστος χρόνος περιοριστεί στις 10 ώρες κράτησης οπότε θα μένει κάποιος κενός χρόνος ώστε ο κρατούμενος να κάνει ότι θέλει πέρα από την τυπική εργασία του.

3.7 Προϋποθέσεις χορήγησης ποινής

Όπως και με την τμηματική έκτιση ποινής έτσι και η ημιελεύθερη διαβίωση είχε περιληφθεί στο Σχέδιο του 1991 και στο νέο Σ.Κ σύμφωνα με τον Ν.2776/1999. Ο παραπάνω νόμος προβλέπει τα εξής:

1. Δικαίωμα αίτησης δεν έχουν οι υπόδικοι.
2. Οι κατάδικοι οι οποίοι δικαιούνται την εφαρμογή του μέτρου είναι αυτοί οι οποίοι έχουν εκτίσει το 1/5 της ποινής τους σε περίπτωση φυλάκισης, και τα 2/5 σε περίπτωση κάθειρξης.
3. Οι ισοβίτες σύμφωνα με το άρθ. 105 του Π.Κ., πρέπει να υπολείπονται τουλάχιστον 2 χρόνια από την κατά τον νόμο θεμελίωση δικαιώματος υποβολής αίτησης για υφ' όρο απόλυση.
4. Να μην εκκρεμεί καμία άλλη ποινή από την μεριά του κατάδικου.

5. Να έχει βρει διαθέσιμη εργασία έξω από το κατάστημα ή να είναι σε θέση να εργασθεί σε συγκεκριμένο πρόγραμμα κατάρτισης.

3.8 Διαδικασία χορήγησης

Η διαδικασία για να περάσει κάποιος σε καθεστώς ημιελεύθερης διαβίωσης είναι περίπου η ίδια με την διαδικασία της τμηματικής έκτισης της ποινής. Δηλαδή ο κρατούμενος περνάει από ακρόαση από το Πειθαρχικό Συμβούλιο το οποίο εξετάζει όλους τους παράγοντες που προβλέπονται για να χορηγηθεί η άδεια. *«Ο κρατούμενος για τον οποίον χορηγείται η άδεια τοποθετείται σε Κατάστημα Ημι-ελεύθερης Διαβίωσης ή εάν δεν υπάρχει τέτοιο στον τόπο απασχόλησής του, σε τμήμα Ημι-ελεύθερης Διαβίωσης του τοπικού καταστήματος ή εάν δεν λειτουργεί τέτοιο, σε ειδική πτέρυγα του τοπικού καταστήματος κράτησης της κατηγορίας στην οποία ανήκει. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης ορίζονται οι πτέρυγες, αλλά μέχρι σήμερα δεν έχει εκδοθεί τέτοια απόφαση»* (Συκιάτου,2011).

Επίσης ένα άλλο μέρος του Πειθαρχικού Συμβουλίου είναι να ορίσει τις ημέρες, τις ώρες απασχόλησης καθώς και το κατάστημα στο οποίο θα τοποθετηθεί. Επίσης θα πρέπει να διευθετήσει το είδος απασχόλησης, τον τρόπο αμοιβής καθώς και το ασφαλιστικό θέμα του κρατουμένου. Τέλος θα πρέπει να οριστούν υπεύθυνοι τόσο στο χώρο στον οποίο έχει τοποθετηθεί όσο και στον χώρο εργασίας του.

3.9 Στόχος ημι-ελεύθερης διαβίωσης

Σύμφωνα με το άρθ. 57 του Σ.Κ σκοπός της ημιελεύθερης διαβίωσης είναι η καθημερινή έξοδος των ατόμων έτσι ώστε να μην αποκοπούν είτε από την εργασία τους, είτε από το σχολείο ή από την οικογένειά τους και την κοινωνία. Επίσης στοχεύει στην σταδιακή επάνοδό τους σε καθεστώς πλήρους ελευθερίας. *«Η ημιελεύθερη διαβίωση εκτίεται στα αγροτικά καταστήματα κράτησης, στην Κεντρική Αποθήκη Υλικού Φυλακών ή στα τμήματα και χώρους των λοιπών καταστημάτων κράτησης που διατίθενται για κρατουμένους οι οποίοι λαμβάνουν τακτικές και εκπαιδευτικές άδειες. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού ορίζονται άλλες κτιριακές εγκαταστάσεις που διατίθενται από φορείς του δημοσίου ή του ευρύτερου δημόσιου τομέα ή από νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου κοινωφελούς χαρακτήρα για*

τη διαμονή κρατουμένων οι οποίοι υπάγονται σε καθεστώς ημιελεύθερης διαβίωσης» (Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 2012).

3.10 Ανάκληση ποινής

Όσον αφορά την ανάκληση άδειας για ημιελεύθερη διαβίωση σύμφωνα με το άρθρ. 59, αυτή μπορεί να ανακληθεί είτε από τα αρμόδια όργανα του σωφρονιστικού καταστήματος, είτε από τον ίδιο τον κρατούμενο. Σε περιπτώσεις λοιπόν που ο κατάδικος παραβεί τους όρους που έχει αναλάβει, ή τιμωρηθεί για πειθαρχικό παράπτωμα, ή δημιουργεί συστηματικά προβλήματα στο χώρο που βρίσκεται εκτός φυλακής τότε γίνεται άρση του μέτρου. Μετά την ανάκληση της άδειας ημιελεύθερης διαβίωσης ο κατάδικος επιστρέφει στο κατάστημα από το οποίο προήλθε.

Για να γίνει αίτηση νέας άδειας ισχύουν τα παρακάτω από το άρθρ. 60 του Σ.Κ:

1. Νέα αίτηση άδειας για ημιελεύθερη διαβίωση επιτρέπεται να υποβληθεί σύμφωνα με τα ισχύοντα για τις τακτικές άδειες ή μετά παρέλευση έξι μηνών από την ανάκληση της προηγούμενης άδειας. Η προθεσμία αρχίζει από την κοινοποίηση της απορριπτικής απόφασης ή του βουλεύματος.

2. Δεν επιτρέπεται χορήγηση νέας άδειας για ημιελεύθερη διαβίωση, εάν μεσολάβησε άσκηση ποινικής δίωξης κατά του καταδίκου για απόδραση ή για άλλη αξιόποινη πράξη σε βαθμό κακουργήματος.

Σύμφωνα με τον Παπαδάκη (χ.η) η ημιελεύθερη διαβίωση αποτελεί ένα μέτρο προς τη σωστή κατεύθυνση της βελτίωσης της κατάστασης των καταδίκων (ιδιαίτερα των ανήλικων), εάν αυτό εφαρμοζόταν. Επίσης αναφέρει ένα παράδειγμα ενός κρατουμένου του Χ.Γ ο οποίος κρατούνταν στο Κ.Κ. Λάρισας και παρόλο που τηρούσε όλες τις προϋποθέσεις, των άρθρ. 59 και 60 του Σ.Κ, για τη χορήγηση άδειας ημιελεύθερης διαβίωσης δεν μπορούσε να κάνει χρήση αυτής, «καθόσον το Κατάστημα Κράτησης Λάρισας δεν έχει τις προϋποθέσεις για την περίπτωση αυτή, αφού δεν διαθέτει ειδική πτέρυγα, όπως ορίζεται στο άρθρο 59 του ν. 2776/1999, ούτε έχει εκδοθεί σχετική Διαταγή του Υπουργού Δικαιοσύνης, η οποία να ορίζει τα Καταστήματα όπου λειτουργούν ειδικές πτέρυγες» (Παπαδάκης, χ.η).

3.11 Εφαρμογή του θεσμού στο εξωτερικό

Αναφορικά με ο εξωτερικό το μέτρο έχει λειτουργήσει επιτυχώς τόσο στην αποσυμφόρηση των φυλακών, όσον και στην ομαλότερη επανένταξη του ατόμου. Στη Γαλλία το μέτρο μπορεί να εφαρμοσθεί εξαρχής, δηλαδή εάν η ποινής φυλάκισης είναι έως ένα (1) έτος. Επίσης μπορεί να χορηγηθεί και προς το τέλος της ποινής του, εάν η εναπομένουσα διάρκεια της είναι κατώτερη του ενός έτους. Στην Πορτογαλία η αντίστοιχη περίπτωση ισχύει σε ποινές έως και 3 μήνες και το μέτρο χορηγείται μόνο εάν δεν μπορεί να αντικατασταθεί είτε από πρόστιμο, είτε από την τμηματική έκτιση της ποινής. *«Η Ιταλία χορηγεί αυτό το μέτρο, ως μέθοδο εκτέλεσης ποινών, εάν ο κρατούμενος καταδικάστηκε σε ποινή που δεν υπερβαίνει τους έξι μήνες, ή σε περιπτώσεις σοβαρότερων ποινών εάν ο κατάδικος έχει εκτίσει το ήμισυ της ποινής»* του (Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2004).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΜΕΛΗΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΡΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΦΥΛΑΚΕΣ

4.1 Αγροτικές Φυλακές - Θεσμικό πλαίσιο

Στα αγροτικά καταστήματα κράτησης και την Κεντρική Αποθήκη Υλικού Φυλακών (Κ.Α..Υ.Φ.) δύναται να μετάγονται κατάδικοι κρατούμενοι, ικανοί για εργασία, ανεξαρτήτως αδικήματος, με απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής Μεταγωγών, μετά από πρόταση του Συμβουλίου Φυλακής και εφόσον:

- Έχουν καταδικαστεί σε ποινή ή συνολικές ποινές φυλάκισης ή κάθειρξης μέχρι 10 έτη.
- Έχουν καταδικαστεί σε ποινή ή συνολικές ποινές φυλάκισης ή κάθειρξης άνω των 10 ετών, έχουν εκτίσει πραγματικά το ένα πέμπτο (1/5) της ποινής τους και έχει χορηγηθεί τουλάχιστον μία (1) τακτική άδεια τους όρους της οποίας έχουν τηρήσει.
- Έχουν καταδικαστεί σε ποινή ισόβιας κάθειρξης, έχουν εκτίσει πραγματικά οκτώ (8) έτη και τους έχει χορηγηθεί τουλάχιστον μία (1) άδεια τους όρους της οποίας έχουν τηρήσει.

Κρατούμενοι των κατηγοριών (β) και (γ) οι οποίοι δεν λαμβάνουν τακτική άδεια γιατί δεν έχουν υποστηρικτικό περιβάλλον, ενώ πληρούν τις λοιπές προϋποθέσεις του νόμου, δύναται να μετάγονται με απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής Μεταγωγών σε αγροτικά καταστήματα κράτησης, μετά από πρόταση του Συμβουλίου Φυλακής.

Οι φορείς του Δημόσιου Φορέα, δύναται να προβαίνουν σε απευθείας ανάθεση, κατόπιν διαπραγμάτευσης, προμήθειας αγαθών ή προϊόντων σε καταστήματα κράτησης που διαθέτουν αγροτικές ή βιοτεχνικές μονάδες εργασίας, στις οποίες απασχολούνται κρατούμενοι με ευεργετικό υπολογισμό ημερών ποινής λόγω εργασίας, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις του Σωφρονιστικού Κώδικα. Καταργείται η Υ.Α 63021 (ΦΕΚ Β 2124/2012) και κάθε προηγούμενη σχετική Υπουργική Απόφαση (Σχίζας, 2013).

4.2 Τρόπος λειτουργίας Αγροτικών Φυλακών

Ο Σχίζας (2013), υποστηρίζει στις αγροτικές φυλακές δέχονται κατά κύριο λόγο παιδιά μετεφηβικής ηλικίας, δεκαεπτά έως είκοσι ένα ετών από όλη την Ελλάδα αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις και μικρότερα ανάλογα με την ποινή που τους έχει επιβληθεί. Από δεκαετίας βέβαια δέχεται παράλληλα και ενήλικες κρατούμενους. Από το 1985 λειτουργεί δημοτικό σχολείο με είκοσι τρεις μαθητές τότε και με δεκαπέντε μαθητές, είκοσι χρόνια μετά τη σχολική χρονιά 2004-2005. Στην αγροτική φυλακή η εργασία, τα μεροκάματα, η οικονομική ενίσχυση και η απασχόληση με κάτι, είναι από τους βασικούς παράγοντες που βοηθούν τους κρατούμενους και ιδιαίτερα τους ανήλικους κρατούμενους. Οι ενήλικες πηγαίνουν από ανάγκες των άλλων φυλακών όπως από το κάψιμο του Κορυδαλλού. Εκτός από αυτό, τους πήγαν και για λειτουργικές ανάγκες και για αγροτικές εργασίες. Στο κλειστό τμήμα των αγροτικών φυλακών συνυπάρχουν για κάλυψη των αναγκών, παρότι δεν πληρούν τις προϋποθέσεις. Όμως κρίνονται μέσα από ομάδα εργασίας που παρακολουθείται, δοκιμάζονται και παίρνουν άδεια μετά.

Στις αγροτικές φυλακές εργάζονται όλοι και είναι υποχρεωτικό. Στις κλειστές φυλακές υπάρχει μόνο ένα ποσοστό κρατουμένων που εργάζονται και δεν έχουν οι κρατούμενοι ελευθερία κίνησης. Εκεί είναι διαφορετική η αντιμετώπιση από τους σωφρονιστικούς υπαλλήλους. Στην αγροτική φυλακή αναπτύσσονται προσωπικές σχέσεις μεταξύ προσωπικού και κρατουμένων. Υφίσταται ημιελεύθερη διαβίωση, ο κρατούμενος δεν κλειδώνεται, δε συνοδεύεται από τον σωφρονιστικό υπάλληλο, απλά δίνουν οι κρατούμενοι το παρόν το πρωί στον αρχιφύλακα. Παλαιότερα με τη ΝΕΛΕ (φορέας της νομαρχίας για τη λαϊκή επιμόρφωση) λειτουργούσαν προγράμματα ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων μιας χρονιάς, έπαιρναν πτυχίο τα παιδιά και έβρισκαν κανονικά δουλειά. Ωστόσο, σε οποιαδήποτε παρατυπία των κρατουμένων εφαρμόζεται ό,τι επιβάλλει ο σωφρονιστικός κώδικας. Δίνεται βέβαια δεύτερη και τρίτη ευκαιρία και επιβάλλονται άλλες ποινές ως εναλλακτική λύση.

4.3 Κίνηση κρατουμένων

Όπως είναι αντιληπτό, η αρχή του θεσμού των αγροτικών φυλακών κράτησης στηρίζεται στο να γίνουν οι κρατούμενοι όσο το δυνατόν πιο υπεύθυνα άτομα, καθώς και στην ομαλή επανένταξή τους στην κοινωνία, νιώθοντας την προσφορά τους σε αυτήν. Δίνεται έμφαση στην προσωπική ευθύνη του κάθε ατόμου που μετάγεται στο κατάστημα για εργασία, ενώ παράλληλα το προσωπικό του καταστήματος προσπαθεί να ενσταλάξει στους τροφίμους τον σεβασμό στο συνάνθρωπο και στο περιβάλλον (Σχίζας, 2013). Η δράση των κρατουμένων με την προσωπική τους εργασία κινητοποιεί τη διαντίδραση με τους εκπροσώπους της κοινωνίας, τους υπαλλήλους (π.χ. τους γεωπόνους, τους κοινωνικούς, τη διεύθυνση), για να εισηγηθούν να τους εντάξουν στο κοινωνικό σύνολο με την επιβράβευση του έργου τους, υπολογίζοντας δηλαδή τα ημερομίσθιά τους τα οποία θα μειώσουν ευεργετικά το υπόλοιπο της ποινής τους.

Το έτος 2014 για τις αγροτικές φυλακές ήταν πιο αισιόδοξο από τα προηγούμενα έτη όσον αφορά το εργατικό δυναμικό των κρατουμένων. Αυτό προήλθε από την τροποποίηση των προϋποθέσεων μεταγωγής κρατουμένων στα αγροτικά καταστήματα με την υπ' αριθμόν 81630/9-10-2014 απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, βάσει της οποίας μετáγονται κρατούμενοι με ποινές φυλάκισης ή κάθειρξης επτά ετών χωρίς προϋποθέσεις. Με αυτές τις προϋποθέσεις δόθηκε η δυνατότητα στα Συμβούλια Εργασίας των αγροτικών φυλακών να μπορούν να διοχετεύουν εργατικό δυναμικό της φυλακής, δίνοντας σημαντικό κίνητρο και σκοπό στους κρατούμενους ώστε να γίνουν ακόμα πιο παραγωγικοί και συνεργάσιμοι. Στη συνέχεια, η αξιολόγηση των ουσιαστικών (εργατικότητα, ηθικό έλεγχος). Στη συνέχεια, η αξιολόγηση των ουσιαστικών (ύψος ποινής και έκτιση αυτής) προϋποθέσεων του ανωτέρου δείγματος κρατουμένων από το Πειθαρχικό Συμβούλιο της φυλακής οδηγεί στο να λάβουν οι κρατούμενοι άδειες, όπου αυτόματα κερδίζουν το δικαίωμα της διαβίωσης στις αγροκτηνοτροφικές εγκαταστάσεις της φυλακής χωρίς ουσιαστική επίβλεψη (Σχίζας, 2013).

Παράλληλα μετáγονται και κρατούμενοι που έχουν λάβει τακτικές άδειες από τα καταστήματα κράτησης, ενώ με σχετικές διαταγές του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και κατόπιν απόφασης του Συμβουλίου

Εργασίας του Α.Κ.Κ.Ε. Τίρυνθας, τοποθετούνται για εργασία στις αγροκτηνοτροφικές εγκαταστάσεις της φυλακής.

4.4 Πειθαρχία κρατουμένων

Σε γενικές γραμμές η τάξη και η πειθαρχία στο κατάστημα διατηρούνται λόγω του κινήτρου της εργασίας των κρατουμένων. Οι μεμονωμένες περιπτώσεις πειθαρχικών παραβάσεων αντιμετωπίζονται ανάλογα με τη σοβαρότητά τους, είτε με την επιβολή πειθαρχικών ποινών, είτε με την παροχή συμβουλών, συστάσεων ή παρατηρήσεων. Για την επιβολή των εν λόγω πειθαρχικών ποινών τηρείται η νομική διαδικασία, η προβλεπόμενη από τον σωφρονιστικό κώδικα. Επίσης, ορισμένοι απείθαρχοι κρατούμενοι μεταφέρονται σε κλειστές φυλακές για λόγους τάξης, κατά την προβλεπόμενη διαδικασία του Κώδικα.

4.5 Σίτιση κρατουμένων

Τα παρασκευαζόμενα και χορηγούμενα συσσίτια στους κρατουμένους είναι αρίστης ποιότητας και σε ικανοποιητικές ποσότητες. Παρασκευάζονται κατά το πλείστον από νωπά προϊόντα αρίστης ποιότητας που παράγει η φυλακή και από αυτά προμηθεύεται η υπηρεσία από το ελεύθερο εμπόριο, με τη διαδικασία που προβλέπεται από τις διατάξεις περί προμηθειών. Στα είδη που προμηθεύεται η υπηρεσία από το εμπόριο γίνεται έλεγχος της ποσότητας αυτών σε κάθε παραλαβή, δείγματα δε των προϊόντων αυτών αποστέλλονται για έλεγχο στις αρμόδιες υπηρεσίες του κράτους. Στη σίτιση των κρατουμένων λαμβάνουμε απαραίτητα υπόψη τη θρησκεία των κρατουμένων και την ιατρική σύσταση για δίαιτα κάποιων εξ αυτών (Σχίζας, 2013).

4.6 Αγροτικά καταστήματα στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τον Σχίζα (2013), τα αγροτικά καταστήματα στην Ελλάδα είναι τα εξής:

4.6.1 Ειδικό Αγροτικό Κατάστημα Κράτησης Νέων Κασσαβέτειας

Από το 1925 άρχισε να λειτουργεί σαν αγροτική φυλακή και στη συνέχεια μετατράπηκε σε αγροτικό σωφρονιστικό κατάστημα ανηλίκων για να μετονομαστεί τα τελευταία χρόνια σε Ειδικό Αγροτικό Κατάστημα Κράτησης Νέων Κασσαβέτειας. Σήμερα περιλαμβάνει: βιβλιοθήκη, χώρους εκδηλώσεων και ψυχαγωγίας,

εγκαταστάσεις αρτοποιείου και αποθηκών, καλλιέργειες και κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις.

4.6.2 Αγροτικό Κατάστημα Κράτησης Κασσάνδρας-Χαλκιδική

Μετά την απόφαση του υπουργικού συμβουλίου της 1ης Φεβρουαρίου 1925, απαλλοτριώνονται για λόγους δημόσιας ανάγκης για την εγκατάσταση κεντρικής αγροτικής φυλακής στην Κασσάνδρα Χαλκιδικής το τμήμα με ονομασία «Μετόχιον Σταυρονικήτα» με τα οικοδομήματα, έκτασης οκτώ χιλιάδων οκτακοσίων δέκα έξη (8.816) στρεμμάτων που διακρίνονται σε αγρό, αλμυρά εδάφη, αμμώδεις εκτάσεις, δάσος και έλος. Έτσι, στις αρχές Αυγούστου άρχισε να λειτουργεί η αγροτική φυλακή Κασσάνδρας με σαράντα κρατούμενους και είκοσι πέντε φυλακές. Σήμερα περιλαμβάνει: αρτοποιείο, τυροκομείο, μηχανουργείο-ηλεκτρολογείο, ξυλουργείο, σιδηρουργείο, καλλιέργειες, κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις όπως ιπποστάσιο, βουστάσιο, κονικλοτροφείο, πτηνοτροφείο. Επίσης περιλαμβάνει: περιφερειακές μονάδες και παραρτήματα, πιο συγκεκριμένα το Ποιμνίο-περιφερειακή μονάδα, την περιοχή Ξενοφώντος και την περιοχή Καρακάλου.

4.6.3 Αγροτικό Κατάστημα Κράτησης Ενηλίκων Τίρυνθας

Το αγροτικό κατάστημα κράτησης ενηλίκων Τίρυνθας που βρίσκεται περί τα τεσσερισήμισι χιλιόμετρα από το Ναύπλιο και περίπου και περίπου επτά από το Άργος λειτούργησε για πρώτη φορά τον Μάρτιο του 1925, την ίδια χρονιά που άρχισε και η λειτουργία του αγροτικού καταστήματος νέων Κασσαβέτειας, έχοντας έκταση 772 καλλιεργητικά στρέμματα και σαράντα τρεις κρατούμενους. Η έκταση του αγροτικού καταστήματος το κατατάσσει τρίτο σε μέγεθος και σε λειτουργία αγροτικό κατάστημα. Σήμερα περιλαμβάνει: βουστάσιο, πτηνοτροφείο, χοιροστάσιο, κονικλοτροφείο και ποιμνίο.

4.6.4 Αγροτικό Κατάστημα Κράτησης Αγιάς

Η αγροτική φυλακή της Αγιάς, βρίσκεται στην πεδιάδα των Χανιών που απέχει περί έξι χιλιόμετρα από τα Χανιά και ανήκει στην επαρχία Κυδωνίας. Η αγροτική φυλακή της Αγιάς ιδρύθηκε το 1928-29 και εγκαταστάθηκε σε ελώδεις ακαλλιεργητες σχεδόν εκτάσεις. Το 1930 λειτούργησε σαν αγροτική φυλακή και για ένα μικρό διάστημα λειτούργησε σαν φυλακή τοξικομανών μετά το δεύτερο

παγκόσμιο πόλεμο. Σήμερα περιλαμβάνει: βουστάσιο, χοιροστάσιο, πτηνοτροφείο και ποίμνιο.

4.7 Υπηρεσία Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής (Υ.Ε.Κ.Α.)

Για να εφαρμοστούν όλα τα παραπάνω, θα πρέπει να υπάρχει κάποιος να επιτηρεί όχι μόνο τον τρόπο λειτουργίας τους αλλά και την αποτελεσματικότητά του ως αναμορφωτικά εναλλακτικά μέτρα αντί της στέρησης της ελευθερίας. Γι' αυτό λοιπόν το σκοπό έχει δημιουργηθεί η Υπηρεσία Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής (Υ.Ε.Κ.Α.) η οποία θεωρητικά είναι η μεταίχμια οδός που θα βοηθήσει το κρατούμενο να εκτίσει την ποινή του έξω από ένα κελί και ταυτόχρονα θα τον επιτηρεί όσον αφορά τις δραστηριότητες που υποχρεούται να κάνει.

4.8 John Augustus: Ο ιδρυτής των Υ.Ε.Κ.Α.

Ο πρωτεργάτης της παραπάνω υπηρεσίας είναι ο John Augustus όπου το 1841 πρότεινε στο δικαστήριο της Βοστώνης να αποφευχθεί ο εγκλεισμός ενός ατόμου που έκανε κατάχρηση οινοπνευματωδών ποτών, όμως να ανατεθεί σε αυτό ένας επιτηρητής. Έτσι άρχισε να λειτουργεί ένας από τους προοδευτικούς θεσμούς της ποινικής δικαιοσύνης με το όρο Δοκιμασία (Probation). Στην Ελλάδα η Υ.Ε.Κ.Α. θεσμοθετείται με το Ν.1941/1991 (ΦΕΚ41/18-3-1991) όμως λειτούργησε μετά από 16 χρόνια σύμφωνα με το Π.Δ 195/2006 (ΦΕΚ199/12-9-2006). *«Με το ίδιο προεδρικό διάταγμα συνιστώνται 26 υπηρεσίες Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής που αντιστοιχούν στις περιφέρειες των πρωτοδικείων της χώρας, αλλά σε πρώτη φάση συστήνονται μόνο 15, ίσως γιατί στον ελληνικό χώρο ακόμη και για τους θεσμούς υπάρχει πάντα μια περίοδος της δοκιμασίας»* (Μαυρής, 2007).

Αναφορικά με τον John Augustus γεννήθηκε κατά το έτος 1785 στη Μασαχουσέτη της Αμερικής. Το 1829 αναφέρεται ότι κατοικούσε στη Βοστώνη και ήταν ιδιοκτήτης σε μαγαζί παπουτσιών. Εκτός από αυτό όμως, ήταν και μέλος ενός συλλόγου όπου χάρη σε αυτόν ασχολήθηκε αργότερα με τον θεσμό της Δοκιμασίας. Ο Σύλλογος αυτός ονομαζόταν «Αποχή από το Αλκοόλ». Τα μέλη του, ένα από τα οποία ήταν και ο ιδρυτής των Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής είχαν καταδικαστεί σε διάφορες ποινικές διώξεις σχετικές με το αλκοόλ και απείχαν από αυτό εθελοντικά. Ο Augustus είχε πειστεί ότι οι αλκοολικοί παραβάτες θα επανεντάσσονταν ευκολότερα

στην κοινωνία μέσω της κατανόησης, της ευγένειας και της συνεχούς ηθικής πειστικότητας, παρά με καταδικαστικές ποινές και φυλακίσεις.

Το 1841 λοιπόν, ο άνωθι προσήλθε στο δικαστήριο της Βοστώνης όπως προαναφέρθηκε και βοήθησε ένα άτομο το οποίο έκανε κατάχρηση αλκοόλ υπό τον όρο της εμφάνισής του στο δικαστήριο τρεις εβδομάδες μετά την καταδίκη του. Την καθορισμένη ημερομηνία το άτομο αυτό συνοδευόμενο από τον Augustus προσήλθε στο δικαστήριο με τελειώς διαφορετικό τρόπο από ότι την πρώτη φορά. Δηλαδή ήταν νηφάλιος και αναφέρθηκε από τους δικαστές ότι η εμφάνιση του αλλά και η συμπεριφορά του ήταν βελτιωμένη αρκετά. Μετά από το παραπάνω γεγονός το δικαστήριο τον εμπιστεύτηκε και του επέτρεψε να πάρει όλο και περισσότερους παραβάτες «υπό την κράτησή του». Βέβαια ο ίδιος όπως αναφέρεται και στην βιογραφία του επέλεγε τις υποθέσεις που θα αναλάβει με βάση το χαρακτήρα και την ηλικία. Επίσης δεν αναλάμβανε άτομα τα οποία θεωρούσε επικίνδυνα, αλλά ήταν θετικός σε άτομα τα οποία έκρινε αυτός ότι θα ανταποκρινόντουσαν καλύτερα στη θεραπεία του. Ωστόσο το 1843 έστρεψε την προσοχή του σε ανήλικους παραβάτες με μεγάλα ποσοστά επιτυχίας και σε αυτό τον τομέα.

4.9 Εφαρμογή και προϋποθέσεις θεσμού δοκιμασίας

Ο όρος Δοκιμασία (Probation) προέρχεται από την λατινική λέξη (probare) που σημαίνει απόδειξη, δοκιμή. Σήμερα ο όρος αυτός στη νομοθετική/ποινική του διάσταση αφορά κυρίως στην αναστολή μιας ποινή φυλάκισης σύμφωνα με το άρθ. 99 Π.Κ. ή την υπό όρους απόλυση μιας ποινής σύμφωνα με το άρθ. 105 Π.Κ.. Ένας παραβάτης ο οποίος θέλει να τεθεί υπό δοκιμασία πρέπει να αποφυλακισθεί υπό όρους εάν η ποινή του έχει ανασταλεί ή έχει εκτιθεί ένα μέρος της. Η ελληνική νομοθεσία προβλέπει είτε την έκτιση ποινής 2/5 είτε 3/5 ανάλογα με τη παράβαση. Εφόσον λοιπόν ο παραβάτης τεθεί πλέον υπό δοκιμασία μετά την αποφυλάκιση του η οποία γίνεται υπό όρους (υφ' όρον απόλυση) ξεκινάει μία περίοδος όπου το άτομο εποπτεύεται από έναν επιμελητή ο οποίος ελέγχει την παρούσα συμπεριφορά του και αν αυτό τηρεί τους όρους που του έχουν αποδοθεί.

Ένας όρος όπως αναφέρεται και παραπάνω είναι αυτός της κοινωφελούς εργασίας, άλλος ένας είναι η έκτιση ποινής κατοίκων εφόσον το άτομο πληροί τις προϋποθέσεις. Επίσης για τους αποφυλακισμένους με αναστολή συνήθως

επιβάλλονται περιοριστικά μέτρα όσον αφορά την κατοικία του. Ο παραβάτης δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να φύγει από την χώρα και σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμα και από τον τόπο διαμονής του. Γενικότερα τους όρους τους θέτει το δικαστήριο σε συνεργασία με τους φάκελους της φυλακής και η διάρκεια του χρόνου δοκιμασίας δεν πρέπει αν είναι κατώτερη των 2 ετών αλλά ούτε να υπερβαίνει τα 3. Έτσι μέλημα του επιμελητή είναι να ελέγχει αν το άτομο αυτό πηγαίνει στην δουλειά ή αν βρίσκεται εντός του σπιτιού του και εκτίει νόμιμα την ποινή του.

Ο θεσμός της δοκιμασίας μπήκε σε εφαρμογή κυρίως για παραβάτες οι οποίοι παραβατούσαν μία φορά και ζητούσαν μία δεύτερη ευκαιρία. Μπορεί να εφαρμοστεί στο ποινικό δίκαιο ενηλίκων σε περίπτωση

A) αναστολής εκτέλεσης της ποινής κατά της ελευθερίας

B) απόλυσης υπό όρο του καταδίκου που εκτίει (πρόσκαιρη ή ισόβια) ποινή κατά της ελευθερίας

Ωστόσο τα άτομα τα οποία έχουν καταδικασθεί και δεν έχουν ακόμη συμπληρώσει το 27 έτος της ηλικίας τους επιτηρούνται και καθοδηγούνται από τον επιμελητή δοκιμασίας, μόνο εάν οι ποινές κατά της ελευθερίας που τους επιβλήθηκαν και αναστάλθηκαν υπό όρο είναι διάρκειας κάτω των εννέα μηνών. Για τους λοιπούς ενηλίκους παραβάτες το ζήτημα της επιβολής της επιμέλειας εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου, το οποίο αποφασίζει κατά περίπτωση. «*Η επιβολή της επιμέλειας δοκιμασίας εξαρτάται από το αν αυτή είναι ενδεδειγμένη στη συγκεκριμένη περίπτωση για να συγκρατήσει τον καταδικασθέντα από την τέλεση νέων εγκλημάτων*» (Πιτσελά,2006).

4.10 Καθήκοντα επιμελητών και κατηγορίες βάση του μοντέλου της Αγγλίας

Όσον αφορά τα καθήκοντα ενός επιμελητή ενηλίκων αυτά διακρίνονται ανάλογα με την κατηγορία στην οποία βρίσκεται. Στο εξωτερικό, συγκεκριμένα στην Αγγλία υπάρχουν 4 είδη επιμελητών κοινωνικής αρωγής:

1. Οι Επιμελητές δοκιμασίας είχαν ως καθήκον τους να εποπτεύουν άτομα στα οποία η ποινή τους έχει τεθεί σε αναστολή, δεν έχουν καταδικασθεί σε ποινή στέρησης της ελευθερίας και διανύουν την περίοδο δοκιμασίας τους. Το

σημαντικότερο όμως κομμάτι των συγκεκριμένων Επιμελητών ήταν να διεξάγουν Κοινωνική Έρευνα η οποία θεωρείται ως κρίσιμο στοιχείο όχι μόνο για τον ίδιο τον παραβάτη αλλά για την αρτιότερη άσκηση την ποινικής δικαιοσύνης από τους δικαστικούς λειτουργούς. *«Βέβαια, τόσο η κοινωνική έρευνα όσων περιμένουν να εισαχθούν σε δίκη όσο και η επίβλεψη όσων έχουν απολυθεί υπό όρους, προϋποθέτει ότι οι επιμελητές κατέχουν άριστες προφορικές και γραπτές δεξιότητες επικοινωνίας και μια ευρεία γνώση του ποινικού-δικαστικού συστήματος και των ρόλων, των σχέσεων και των ευθυνών που αναπτύσσονται κατά την απονομή του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης, της ανακριτικής διαδικασίας, της σωφρονιστικής μεταχείρισης των κρατουμένων κ.λ.π.»* (Μαυρή, 2007).

2. Οι Επιμελητές Σωφρονισμού, οι Ειδικοί Σωφρονιστικοί Υπάλληλοι όπως ορίζονται οι οποίοι είναι ή διαμεσολαβητές των κρατουμένων με τον έξω κόσμο, καθώς είναι υπεύθυνοι για την κοινωνική τους επανένταξη και για την επαγγελματική τους αποκατάσταση είτε μετά το στάδιο της απόλυσης υφ' όρον είτε μετά την αποφυλάκισή τους.

3. Οι Επιμελητές Απόλυσης όπως καταλαβαίνουμε και από την λέξη είναι αυτοί οι οποίοι ασχολούνται μόνο με όσους έχουν απολυθεί από την φυλακή. Ωστόσο πολλές είναι οι φορές που θα εκτελούν καθήκοντα Επιμελητών Δοκιμασίας.

4. Οι Επιμελητές Προδικασίας είναι αυτοί οι οποίοι διεξάγουν την προδικαστική έρευνα και βοηθούν το δικαστήριο να αποφασίσει αν οι κατηγορούμενοι πρέπει να προφυλακισθούν ή όχι. Εάν αφεθούν ελεύθεροι τότε οι επιμελητές προδικασίας είναι αυτοί οι οποίοι τους εποπτεύουν.

Σε μερικά κράτη, ένα από αυτά είναι και η Ελλάδα οι εργασίες των επιμελητών Δοκιμασίας με αυτών της Προδικασίας συνδυάζονται. Σύμφωνα με τον Μαυρέα όλες οι παραπάνω κατηγορίες επιβλέπουν τους παραβάτες είτε κατά την περίοδο της αναστολής είτε της υφ'όρον απόλυσής τους. Είναι αυτοί λοιπόν, οι οποίοι θα δημιουργήσουν επαφή τόσο με τους ίδιους τους παραβάτες όσο και με συγγενικά ή φιλικά πρόσωπα αυτών. Οι συνεδρίες οι οποίες πρέπει να διεξάγονται κατά το χρονικό διάστημα της επίβλεψής τους μπορούν να γίνουν είτε στο γραφείο του επιμελητή, είτε ακόμα στο σπίτι ή στο χώρο εργασίας του ατόμου αν αυτό το επιθυμεί. Οι δύο τελευταίοι χώροι δίνουν τη δυνατότητα στον επιμελητή να βγάλει πιο ασφαλή συμπεράσματα σχετικά με την πορεία της συμπεριφοράς του παραβάτη.

Επίσης σε ορισμένες περιπτώσεις, αν η συμπεριφορά του παραβάτη χαρακτηριστεί ως ανεπαρκής ώστε να διεξαχθούν σωστά συμπεράσματα για την «ανεξαρτησία» του ως πολίτης πλέον υποχρεούται να φοράει την ηλεκτρονική συσκευή (βραχιολάκι) ώστε να ελέγχονται οι μετακινήσεις του.

4.11 Οι Επιμελητές Κοινωνικής Αρωγής στην Ελλάδα

Το 1991 διαδραματίζετε για το Ελληνικό σωφρονιστικό σύστημα ένα σημαντικό συμβάν το οποίο αλλάζει όχι ριζικά ωστόσο σημαντικά, την ελληνική νομοθεσία. Συστήνεται λοιπόν, μία ειδική υπηρεσία η οποία σκοπός της είναι να αναλαμβάνει τους παραβάτες όπου α) απολύονται υπό όρους (άρθ. 105 Π.Κ.), β) η ποινή τους έχει μετατραπεί σε κοινωφελή εργασία (άρθ. 82 Π.Κ.) και γ) καταδικάζονται με αναστολή εκτέλεσης της ποινής, όμως είναι υπό επιτήρηση (άρθ. 100 Π.Κ.). « *Ο θεσμός της αναστολής εκτέλεσης της ποινής υπό όρους και υπό την επιμέλεια και επιτήρηση επιμελητή κοινωνικής αρωγής θεσπίστηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα με το ά.4 του ν. 1941/1991, με το οποίο προστέθηκε στον Ποινικό Κώδικα το ά. 100^Α*»(Πιτσελά, 2006).

Ο κλάδος των επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής υπάγεται στη Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης και ο τρόπος λειτουργίας της υπηρεσία των Υ.Ε.Κ.Α. καθορίζεται με προεδρικό διάταγμα. Στεγάζονται σε ανεξάρτητα γραφεία του πρωτοδικείου της έδρας τους και εποπτεύονται από τον κατά τόπο αρμόδιο δικαστή. Σύμφωνα με το Άρθρο 4 του Π.Κ. ο κεντρικός Επιθεωρητής των Υ.Ε.Κ.Α. εδρεύει στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης και επιλέγεται σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθ. 17 παρ.3 του Ν.1941/91.

Όσον αφορά την Ελλάδα ο θεσμός της επιτήρησης συστάθηκε για πρώτη φορά το 2007 με το προεδρικό διάταγμα Συγκρότηση, Οργάνωση και Λειτουργία των Υπηρεσιών Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής. Σύμφωνα με την Αναγωγστάκη επειδή το ελληνικό σύστημα δικαιοσύνης βασίζεται στην αυτο-αποτρεπτική δυνατότητα της απειλής της φυλάκισης, δεν δίνει έδαφος για οποιαδήποτε μορφή βοήθειας ή στήριξης σε ενήλικες παραβάτες. Αυτός κίόλας είναι ο λόγος ο οποίος άργησε να συσταθεί το Προεδρικό διάταγμα παρόλο που είχε ψηφιστεί ο Νόμος του 1941/1991. Έτσι μέχρι το 2007 αν και υπήρχε ο νόμος για τον Θεσμό Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής τα καθήκοντα των επιμελητών επιτήρησης είχαν ανατεθεί στους

εισαγγελείς του κάθε Πρωτοδικείου και στο διοικητικό προσωπικό των υπηρεσιών της κοινότητας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αναστάτωση του συστήματος όπου δημιουργήθηκαν πολλά προβλήματα τα οποία προβλήθηκαν στο Συμβούλιο Επικράτειας. Παρόλα αυτά η υπουργική απόφαση 108842/1997 κρατάει από έξω τους επιμελητές για ενηλίκους παραβάτες.

Το Προεδρικό διάταγμα 195/2006 δημοσίευσε την είδηση της ίδρυσης υπηρεσίας δικαστικής επιτήρησης. Παρ' όλα αυτά, το προεδρικό διάταγμα εισήγαγε σοβαρά μειονεκτήματα από τις αρχικές διατάξεις του Ν.1941/1991: η διαδικασία που προβλέπεται για την πρόσληψη επιμελητών δοκιμασίας δεν τηρήθηκε. Ο αρχικός αριθμός των θέσεων των επιμελητών δοκιμασίας μειώθηκε σε 250 (από 300) και από τις 26 υπηρεσίες επιτήρησης που έχουν οριστεί από το νόμο λειτουργούν μόνο οι 14. *«Στις υπόλοιπες περιοχές όπου σήμερα δεν υπάρχει υπηρεσία δικαστικής επιτήρησης, τα καθήκοντά τους σε σχέση με τη λειτουργία της υπηρεσίας της κοινότητας εκτελούνται από την υπηρεσία δίωξης»* (Αναγνωστάκη, 2015).

Το 2010 η ελληνική νομοθεσία εισήγαγε μια σειρά μεταρρυθμίσεων και διατάξεων με στόχο την προώθηση της χρήσης, προγραμμάτων στην κοινότητα και αναστολή της ποινής υπό την επίβλεψη επιμελητή. Το τελευταίο περιγράφεται πιο λεπτομερώς στον Ποινικό Κώδικα και έτσι ενισχύθηκε από την μία πλευρά ως εναλλακτική μορφή φυλάκισης δηλαδή μη στερητική ποινή κατά της ελευθερίας. Γενικότερα όμως στον Ποινικό Κώδικα, αναλύονται τόσο ο ρόλος και τα καθήκοντα των Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής όσο και οι διατάξεις σύμφωνα με τον Ν.4205/2013 για φυλακισμένους που εκτελούν ποινή ή βρίσκονται σε άδεια στο σπίτι τους.

Ένα άλλο κομμάτι που αφορά την ελληνική νομοθεσία και είναι αρκετά σημαντικό για την χρησιμότητα των επιμελητών είναι αυτό της ένταξής τους σε περισσότερα μέτρα επίβλεψης. Όσο τα ευρωπαϊκά κοινοτικά προγράμματα αυξάνονταν, τόσο η αναγκαιότητα των επιμελητών μεγάλωνε. Γι' αυτό το λόγο οι Υ.Ε.Κ.Α. «επιβαρύνθηκαν» με περισσότερους νόμους, όπως για παράδειγμα με τις προδικαστικές παρεμβάσεις σε περιπτώσεις ενδο-οικογενειακής βίας (Ν. 3500/2006), τις θεραπευτικές παρεμβάσεις για την κατάχρηση ουσιών (Ν. 4139/2013) και τον κατ' οίκον περιορισμό με ηλεκτρονική παρακολούθηση (Ν.4205/2013). Μετά τις παραπάνω μεταρρυθμίσεις το φόρτο εργασίας δοκιμασίας αυξήθηκε σημαντικά,

παρόλα αυτά ο αριθμός των επιμελητών δοκιμασίας σε όλη τη χώρα έχει μειωθεί από 54 – 41 (Αναγνωστάκη, 2006).

4.12 Στόχος Υ.Ε.Κ.Α.

Ο στόχος των Υ.Ε.Κ.Α. είναι ουσιαστικά η μείωση του πληθυσμού των φυλακών και η αύξηση των μη στερητικών ποινών κατά της ελευθερίας. Επίσης σημαντικός σκοπός στο έργο τους είναι όχι τόσο η επίβλεψη του παραβάτη σε σημείο ελέγχου όπου το άτομο θα ενεργεί καταναγκαστικά, όσο η προσπάθεια ενίσχυσης καλών συμπεριφορών του πρώην παραβάτη. Όπως προαναφέρθηκε οι υπηρεσίες αυτές δημιουργήθηκαν ουσιαστικά για να δώσουν μία δεύτερη ευκαιρία στα άτομα τα οποία παραβίασαν. Οπότε μέλημα τους είναι ο ουσιαστικός σωφρονισμός που δεν γίνεται μέσα στις φυλακές.

«Ο κύριος στόχος της Υπηρεσίας Επιμελητών είναι η προώθηση των κοινοτικών μέτρων και κυρώσεων, ιδίως τα μέτρα της ποινής με αναστολή με δοκιμαστική εποπτεία και της κοινωφελούς εργασίας. Η αυξημένη χρήση των μέτρων αυτών πιστεύεται ότι θα συμβάλει στην ανακούφιση του σοβαρού προβλήματος του υπερπληθυσμού στις ελληνικές φυλακές. Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση του νόμου Αρθ. 1941/1991 για τη θέσπιση των μέτρων αυτών και την υπηρεσία δικαστικής επιτήρησης, τα μέτρα αυτά αποσκοπούν να υποκαταστήσουν τις βραχυπρόθεσμες ποινές φυλάκισης, με σκοπό τη μείωση του υπερπληθυσμού των φυλακών και κυρίως να συμβάλει σε μια πιο δίκαιη και αποτελεσματική σωφρονιστική πολιτική» (Αναγνωστάκη, 2006).

Σύμφωνα με το Άρθ. 12 199/2006 αναγράφονται λεπτομερώς τα καθήκοντα ενός Επιμελητή Κοινωνικής Αρωγής τα οποία θεωρούνται σημαντικά αρχικά, στην σωστή αντιμετώπιση της κάθε ποινής του παραβάτη και έπειτα στη σωστή διαχείριση της κάθε περίπτωσης. Στο άρθ. 3 παρ.1 αναφέρεται ότι περιφερειακοί επιθεωρητές Υ.Ε.Κ.Α. είναι οι διευθυντές των υπηρεσιών της Αθήνας, του Πειραιά και της Θεσσαλονίκης. Οι παραπάνω επιθεωρητές λοιπόν, είναι υπεύθυνοι να επιθεωρούν την υπηρεσία της περιφέρειάς τους, είτε αυτεπαγγέλτως είτε εκτάκτως, είτε όταν το κρίνει το Υπουργείο Δικαιοσύνης ή ο εισαγγελέας. Οι Υ.Ε.Κ.Α. πρέπει να συντάσσουν κοινωνικές εκθέσεις για τον κάθε εξυπηρετούμενο, γενικές ετήσιες εκθέσεις όπου να αναγράφονται αναλυτικά το τι έχουν κάνει ετησίως ή το τι θα

μπορούσε να γίνει έτσι ώστε να βελτιωθεί ο τρόπος λειτουργίας της υπηρεσίας. Είναι σημαντικό οι γραμματείες των δικαστηρίων να κοινοποιούν αμέσως σε αυτούς κάθε απόφαση μετατροπής οποιασδήποτε ποινής είτε σε κοινωφελή εργασία, είτε σε αναστολή ποινής ή αν το άτομο έχει απολυθεί με όρους. Επίσης μεριμνούν για την εφαρμογή ή την τροποποίηση νόμων πάνω στο κλάδο.

4.13 Τμήματα Υ.Ε.Κ.Α. (Αθήνας, Θεσσαλονίκης, Πειραιά)

Τέλος αξιοσημείωτο είναι να αναφερθούν τα τμήματα τα οποία υπάρχουν στις Υ.Ε.Κ.Α. της Αθήνας, του Πειραιά και της Θεσσαλονίκης. Σύμφωνα με το άρθρ. 10 παρ 1 υπάρχουν τα εξής τμήματα:

Α) Τμήμα Κοινωνικής Υποστήριξης: οι αρμοδιότητες των επιμελητών είναι οι εξής

- εποπτεία ατόμων που έχουν απολυθεί υπό όρους ή έχει ανασταλεί η ποινής τους μετά από απόφαση δικαστηρίου.

- διενέργεια κοινωνικής έρευνας όσον αφορά την προσωπική και όχι μόνο ζωή του ατόμου (άρθρο 282 Κ.Π.Δ

-σύνταξη και υποβολή σχετικών εκθέσεων (επιδόσεις κρατουμένων όσον αφορά την εργασία, επισκέψεις κατοίκων, παρέλευση στο Αστυνομικό Τμήμα κ.ά.)

Β) Τμήμα Κοινωφελούς Εργασίας: σε αυτό τον τομέα πρέπει να εξασφαλιστεί εργασία σε θεσμοθετημένες θέσεις (άρθρο 82, παρ 8 Π.Κ.), να υποβληθεί αίτηση προς τον εισαγγελέα και να επιβλέπεται όσον αφορά την τήρηση ωραρίου και ημερομισθίων. Στο Παράρτημα της εργασίας παρατίθενται οι αρμόδιοι φορείς που συμμετέχουν στην εφαρμογή του θεσμού της παροχής της Κοινωφελούς Εργασίας.

Γ) Τμήμα Διοικητικής Υποστήριξης:

-Τήρηση πρωτοκόλλου και αρχείου

-Διακίνηση αλληλογραφίας και τήρηση υπηρεσιακών φακέλων

-Μέριμνα εγγράφων και καλής λειτουργίας του εξοπλισμού της υπηρεσίας.

Δ) Τμήμα Κοινωφελούς Εργασίας-Τμήμα Κοινωνικής Υποστήριξης:

«Η διατύπωση προτάσεων για την αποτελεσματική λειτουργία της υπηρεσίας. Η σύνταξη, ανά τρίμηνο, εκθέσεων για τις δραστηριότητες των επιμελητών κοινωνικής

αρωγής. Η τήρηση των σχετικών φακέλων, βιβλίων και λοιπών δικαιολογητικών για τις υποθέσεις που χειρίζεται η υπηρεσία. Η εξαγωγή των ετήσιων στατιστικών στοιχείων. Η εκτέλεση κάθε σχετικής εργασίας, κατόπιν παραγγελίας του δικαστή εκτέλεσης ποινών, του εισαγγελέα ή του κεντρικού επιθεωρητή. Οι προαναφερόμενες προτάσεις, εκθέσεις και στατιστικά στοιχεία υποβάλλονται στον Κεντρικό Επιθεωρητή» (Μαυρής, 2007).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΡΟΛΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ

5.1 Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού

Σε οποιοδήποτε Σωφρονιστικό Κατάστημα είτε είναι αγροτικό, είτε κλειστό, είτε θεραπευτικό πρέπει να υπάρχει ένα άτομο το οποίο να λειτουργεί ως ενδιάμεσος κρίκος μεταξύ του κρατούμενων και των υπολοίπων τρίτων. Η λέξη «τρίτων» αναφέρεται είτε για την οικογένεια, είτε για την κοινωνία. Συνήθως τα άτομα τα οποία υλοποιούν αυτές τις ενέργειες είναι οι Κοινωνικοί Λειτουργοί. Αυτό βέβαια προβλέπεται μόνο εάν υπάρχουν στα Σωφρονιστικά Καταστήματα. Εάν δεν υπάρχουν, τα καθήκοντα αυτά εκτελούνται είτε από τον διευθυντή της φυλακής, είτε από τη γραμματεία. *« Ο κοινωνικός λειτουργός που απασχολείται στον τομέα της εγκληματολογίας είναι μέλος του επιστημονικού συμβουλίου της φυλακής ή του σωφρονιστικού καταστήματος. Συμμετέχει στα συμβούλια και τις επιτροπές που είναι αρμόδιες για τη λήψη αποφάσεων αναφορικά με τη διαβίωση και τη μεταχείριση των κρατουμένων»* (Καλλινικάκη, 1998).

Ο κύριος στόχος του Κ.Λ στα καταστήματα κράτησης, είναι να βοηθά τον κρατούμενο να διατηρεί επαφές με την οικογένεια του αλλά και να παραπέμπει την οικογένεια του σε κατάλληλες υπηρεσίες στην κοινότητα (π.χ κέντρο ψυχικής υγιεινής, πρόνοια κ.ά). Σε περιπτώσεις άπορων κρατουμένων η κοινωνική υπηρεσία είναι υπεύθυνη στην στήριξή τους. Εάν ο κρατούμενος δεν ενισχύεται οικονομικά από την οικογένειά του τότε η κοινωνική υπηρεσία κάνει αίτηση προς τον «Φιλόπτωχο» (ταμείο στήριξης άπορων κρατουμένων), έτσι ώστε να του δοθεί κάποιο ποσό. Εκτός από λεφτά η κοινωνική υπηρεσία είναι υπεύθυνη για την ενίσχυση των ατόμων είτε με ρούχα είτε με είδη πρώτης ανάγκης. Επίσης όταν κάποιος είναι νεοεισερχόμενος ο Κ.Λ είναι αυτός ο οποίος θα του αναφέρει τα δικαιώματα του ως κρατούμενος, δίνοντας του ένα βιβλιαράκι (Αλφαβητάρι Κρατουμένου) το οποίο αναφέρει του κανόνες τις φυλακής, τα επισκεπτήρια, τα προγράμματα που διεξάγονται κ.ά. Η παρέμβαση του κοινωνικού λειτουργού σε ατομικό επίπεδο (μικρο-κλίμακα) διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη πορεία του κρατουμένου μέσα και έξω από το κατάστημα.

Εκτός όμως από την ατομική συνεργασία που έχει με τον κάθε κρατούμενο ο Κοινωνικός Λειτουργός είναι υπεύθυνος για την διεξαγωγή προγραμμάτων με σκοπό την κοινωνική προσαρμογή, τη βελτίωση ποιότητας ζωής των κρατουμένων

καθώς και την επίβλεψη κρατουμένων οι οποίοι έχουν απολυθεί υπό όρους. Σύμφωνα με τον Σταθόπουλο (1999) η χρησιμοποίηση των Κοινωνικών Λειτουργών στα καταστήματα κράτησης προβλέπεται, για την αντιμετώπιση προσωπικών, οικογενειακών αναγκών καθώς επίσης και για την κοινωνική επανένταξη του κρατουμένου.

Ένα άλλο κομμάτι στο οποίο πρέπει να συμμετέχει ο Κ.Λ είναι στα Συμβούλια Φυλακής. Μέσα σε αυτά γίνονται ακροάσεις, εγκρίνονται άδειες αλλά και τιμωρούνται πειθαρχικά οι κρατούμενοι. *« Το Συμβούλιο αυτό αποφασίζει για όλα τα κρίσιμα θέματα της διαβίωσης και της μεταχείρισης του κρατουμένου. Μελετά τις δυνατότητες και προϋποθέσεις αδειών απουσίας ή άλλων μορφών ημιελεύθερης διαβίωσης, και εισηγείται σχετικά στην επιτροπή του άρθρου 55. Στο άρθρο 55, αρμόδια για την χορήγηση άδειας είναι η επιτροπή που αποτελείται από το δικαστή εκτέλεσης ποινών, το διευθυντή όπου κρατείται ο κατάδικός και έναν κοινωνικό λειτουργό. Τις επόμενες τακτικές άδειες χορηγεί ο διευθυντής του καταστήματος με εισήγηση του κοινωνικού λειτουργού»* (Σταθόπουλος, 1999).

Επίσης ο Κ.Λ είναι υπεύθυνος για τα πληροφοριακά σημειώματα που συντάσσονται είτε για μεταγωγή είτε για δικαστήριο του κρατουμένου. Συντάσσει εισηγητικές εκθέσεις, νομικές βοήθειες, κρατά ιστορικό του κάθε κρατουμένου, έρχεται σε επικοινωνία με το οικογενειακό του περιβάλλον ακόμα και μετά την αποφυλάκιση του κρατουμένου μεριμνάει για το επίδομα οικονομική ενίσχυσης των αποφυλακισμένων όπου χορηγείται από τον Ο.Α.Ε.Δ.

Σύμφωνα με το άρθ. 53 ο κοινωνικός λειτουργός εφαρμόζει μεθόδους Κοινωνικής Εργασίας με Άτομα και Κοινωνικής Εργασίας με Οικογένεια. Είναι υπεύθυνος για τις ατομικές συνεντεύξεις του κρατουμένου και την επικοινωνία με άτομα ή οργανώσεις που έχουν σχέση με τον κρατούμενο. Δημιουργεί ατομική μερίδα κρατουμένου με δελτίο κοινωνικής έρευνας και εξέλιξης ή καρτέλα και επισυνάπτει όσα έγγραφα (εκθέσεις κ.λπ.) αφορούν τον κρατούμενο και αποτελούν τον ατομικό του φάκελο. Το περιεχόμενο του φακέλου είναι απόρρητο. Γνώση των στοιχείων του λαμβάνουν μόνο οι δικαστικές αρχές και τα αρμόδια όργανα του Υπουργείου Δικαιοσύνης και του καταστήματος κράτησης.

5.2 Καθήκοντα προϊστάμενου του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας

Σύμφωνα με το άρθ. 52 το έργο του τμήματος της κοινωνικής εργασίας αφορά, την εξατομίκευση της μεταχείρισης των κρατουμένων, την προετοιμασία τους όταν βγουν από την φυλακή, την επίβλεψη τους αν έχουν απολυθεί υπό όρους μέχρι να τους ανατεθεί επιμελητής κοινωνικής αρωγής και φυσικά την συνεχή καλυτέρευση του κλάδου. Συνήθως ο προϊστάμενος Κ.Λ έχει τα περισσότερα χρόνια προϋπηρεσίας από τους υπολοίπους. Ρόλος λοιπόν του αρχαιότερου Κοινωνικού Λειτουργού είναι να μοιράζει τις περιπτώσεις κρατουμένων (συνήθως ανάλογα με τις πτέρυγες) στους υπολοίπους. Εποπτεύει και συντονίζει την υπόλοιπη ομάδα θέτοντας εσωτερικές και εξωτερικές εργασίες. Επίσης δημιουργεί συναντήσεις ώστε να γίνει ανταλλαγή απόψεων σχετικά με το τι άλλο θα μπορούσε παραπάνω να γίνει.

B. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1 Σκοπός έρευνας – Ερευνητικά Ερωτήματα

Σκοπός της παρούσας ερευνητικής δραστηριότητας είναι να αναδείξει το θεσμό των εναλλακτικών μορφών ποινής στην Ελλάδα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη καταγραφή των απόψεων των επαγγελματιών τόσο στα Αγροτικά Σωφρονιστικά Καταστήματα, όσο και στις Υπηρεσίες Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής σχετικά με την εφαρμογή των νόμων στη χώρα μας.

Τα τελευταία χρόνια, κάποιες από τις εναλλακτικές ποινές προσπαθούν να υλοποιηθούν παρά την δυσκολία εφαρμογής τους, με στόχο την αποσυμφόρηση των φυλακών αλλά και την προσπάθεια κοινωνικής επανένταξης των κρατουμένων. Ωστόσο, διαπιστώθηκε ότι στην Ελλάδα υπάρχει ελλιπής βιβλιογραφία, καθώς και οι έρευνες πάνω στον θεσμό είναι ελάχιστες. Μέσα από την συγκεκριμένη έρευνα γίνεται λοιπόν προσπάθεια να καταγραφεί τόσο η χρησιμότητα των εναλλακτικών μορφών ποινής, όσο και η δυσκολία πρακτικής εφαρμογής τους. Επίσης διερευνάτε το προφίλ του δράστη καθώς και οι ποινές στις οποίες εφαρμόζονται. Θεωρήθηκε σημαντικό να εξαχθούν διαφορετικά ερευνητικά ερωτήματα όσον αφορά την λειτουργία των επιμελητών κοινωνικής αρωγής από την λειτουργία των Αγροτικών Καταστημάτων.

Για τη σφαιρικότερη ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας καθώς και τη διεξαγωγή συμπερασμάτων, κρίθηκε απαραίτητη η διαμόρφωση ορισμένων ερευνητικών ερωτημάτων:

1. Ποιες είναι οι εναλλακτικές μορφές ποινής;
2. Ποιο είναι το προφίλ των παραβατών οι οποίοι επιθυμούν να προβούν σε ποινή μη στέρησης της ελευθέριας;
3. Ποιος είναι ο ρόλος και η λειτουργία των δομών εποπτείας και εφαρμογής εναλλακτικών ποινών κράτησης στην Ελλάδα;
4. Τι προοπτικές έχουν οι εναλλακτικές μορφές ποινής στην Ελλάδα;

6.2 Υλικό και Μεθοδολογία της Έρευνας

6.2.1 Εργαλείο της Έρευνας

Βασικό εργαλείο της συγκεκριμένης έρευνας αποτέλεσε η ποιοτική μέθοδος. Σύμφωνα με τον Ιωσηφίδη (2008), η χρήση μιας διαμορφωμένης συνέντευξης, θεωρείτε ότι δίνει τη δυνατότητα διερεύνησης βασικών ερευνητικών αξόνων καθώς στοχεύει στη περιγραφή, ανάλυση, ερμηνεία και κατανόηση των κοινωνικών φαινομένων. *«Η ποιοτική έρευνα στηρίζεται στο γεγονός ότι ο κοινωνικός κόσμος μπορεί να κατανοηθεί μόνο από τα άτομα που τον αποτελούν και στο ότι η ανθρώπινη συμπεριφορά δεν μπορεί να περιγραφεί με γενικότητες»* (Cohen et all, 2000).

Η κοινωνική έρευνα χρησιμοποιείται αρκετά στις ανθρωπιστικές επιστήμες με σκοπό την αναζήτηση ψυχολογικών, πολιτιστικών αλλά και κοινωνικών παραγόντων. Συγκεκριμένα αναζητά, αξιολογεί, καταγράφει τις αιτίες και τις επιπτώσεις των κοινωνικών προβλημάτων (Καλλινικάκη, 1998). Η ποιοτική μέθοδος έρευνας λοιπόν, δίνει έμφαση στις διαδικασίες μέσα από τις οποίες διαμορφώνονται συγκεκριμένες καταστάσεις σε αντίθεση με την ποσοτική μέθοδο έρευνας η οποία έχει ως στόχο τον έλεγχο συγκεκριμένων θεωρητικών υποθέσεων για το κοινωνικό φαινόμενο που εξετάζεται. Σύμφωνα με τον Mason (2003), τα άτομα που συμμετέχουν στην ποιοτική έρευνα δεν έχουν το ρόλο του αντικειμένου από το οποίο αντλούμε μόνο τα δεδομένα. Αντίθετα, έχουν το ρόλο του ερευνητικού συνεργάτη με τον οποίο επικοινωνούμε άμεσα και σε βάθος (Ιωσηφίδης, 2008).

Σε αντίθεση με την ποιοτική, η ποσοτική έρευνα χρησιμοποιεί μια συγκεκριμένη, δομημένη μορφή η οποία πρέπει να επιφέρει στατιστικά αποτελέσματα. Επίσης, αν η ποσοτική έρευνα ξαναγίνει με τα ίδια δεδομένα τότε θα πρέπει να επιφέρει τα ίδια αποτελέσματα. Σε αντίθεση με την ποσοτική, η ποιοτική έρευνα ακολουθεί μια πιο ευέλικτη μορφή η οποία ακόμα και αν έχει τελειώσει μπορεί να συνεχιστεί και τα δεδομένα να έχουν αλλάξει (Cohen et all, 2000). Επίσης, οι ποιοτικοί μέθοδοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να ερευνούν και να διευκολύνουν την ερμηνεία των σχέσεων μεταξύ των μεταβλητών. Η διερεύνηση των ποιοτικών μεθόδων χαρακτηρίζονται από λεπτομέρεια και βάθος.

Στη συγκεκριμένη έρευνα χρησιμοποιήθηκε ημι- δομημένη συνέντευξη, με ερωτήσεις ανοιχτού και κλειστού τύπου. Η ημι- δομημένη συνέντευξη θεωρείται ως η πιο ευέλικτης μορφή συνέντευξης καθώς επιτρέπει στον συνεντευκτή να εμβαθύνει το θέμα όσο θέλει. Επίσης οι διευκρινιστικές ερωτήσεις καθώς και η προκαθορισμένη σειρά που είχαν, μπορούν να αλλάξουν την ώρα της διεξαγωγής της. Σημαντικό ρόλο για την επίτευξή της διαδραματίζει η αλληλεπίδραση του ερευνητή με τον συμμετέχοντα. *«Η συνέντευξη μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως βασικό μέσο συλλογής πληροφοριών καθώς επιτρέπει στον ερευνητή να αντλήσει πληροφορίες σε βάθος που αφορούν στάσεις, αντιλήψεις και συμπεριφορές των συνεντευξιαζόμενων. Με την επίτευξη της σωστής επικοινωνίας μεταξύ ερευνητή και ερωτώμενου, η συνέντευξη μπορεί ακόμη, να οδηγήσει στον εντοπισμό και την διερεύνηση θεμάτων τα οποία δεν είχαν καθοριστεί από πριν»* (Ιωσηφίδης, 2008).

6.2.2 Μέθοδος ποιοτικής ανάλυσης και κωδικοποίηση

Η ανάλυση της ποιοτικής έρευνας δεν είναι ίδια, όπως αυτή των ποσοτικών ερευνών, καθώς δεν περιέχει στατιστικές αναλύσεις, ποσοστά και γραφήματα (πίτα, ραβδογράμματα κ.ά.). Στη περίπτωση των μαγνητοφωνημένων συνεντεύξεων, ο συνεντευκτής θα πρέπει να κάνει την απομαγνητοφώνησή τους καταγράφοντας κάθε λέξη από αυτές που έχουν ειπωθεί. Ακόμα και η σιωπή καταγράφεται. Αυτό παρέχει σαν δυνατότητα στον συνεντευκτή να διαβάσει τα δεδομένα του όσες φορές θέλει, ώστε να τα κατανοήσει πλήρως και στην συνέχεια να προβεί στα ακόλουθα συμπεράσματα.

Η κωδικοποίηση της ποιοτικής έρευνας είναι ένας τρόπος ώστε να συμπιεστεί ο μεγάλος όγκος απαντήσεων των συνεντευξιαζόμενων. Ο ποιοτικός ερευνητής έχει να διαχειριστεί ένα μεγάλο φάσμα πληροφοριών, το οποίο με την κωδικοποίηση γίνεται πιο απλοϊκό. Σύμφωνα με τον Τσιώλη (2014) ο ερευνητής μεταβαίνει μέσω της κωδικοποίησης σε θεωρητικές έννοιες και σχέσεις. Για να γίνει σωστή ανάλυση των δεδομένων σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι κωδικοί που τοποθετούνται σε κάθε μία από τις ετικέτες που έχει προσθέσει ο ερευνητής. Η κωδικοποίηση της ποιοτικής έρευνας διακρίνεται από τρία στάδια:

- την ανοιχτή κωδικοποίηση (open coding)
- την κατ' άξονα κωδικοποίηση (axial coding)

- την επιλεκτική κωδικοποίηση (selective coding)

Στο πρώτο στάδιο ο ποιοτικός ερευνητής δημιουργεί τις έννοιες, προσωρινά ώστε να έχει μία γενική εικόνα των απαντήσεων. Στο δεύτερο στάδιο οι έννοιες αυτές γίνονται πιο ακριβείς καθώς αναδεικνύονται οι κατηγορίες-άξονες οι οποίες πλαισιώνουν το ερευνητικό μέρος. Στο τρίτο στάδιο διαμορφώνεται «η οικοδόμηση ενός συνεκτικού θεωρητικού συστήματος» (Τσιώλης,2014), το οποίο βρίσκεται στην τελική του μορφή και ανάλυση των δεδομένων που έχουν αντληθεί από όλη την έρευνα.

6.2.3 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της ποιοτικής έρευνας

Σύμφωνα με τον Ιωσιφίδη (2008), η μέθοδος της ποιοτικής έρευνας θεωρείται ως μία καλή επιλογή για τους ερευνητές οι οποίοι θέλουν να επεκταθούν σε βάθος στο θέμα. Πιο συγκεκριμένα αναφέρει κάποια από τα πλεονεκτήματα αλλά και τα μειονεκτήματα που θα αντιμετωπίσει κάποιος ποιοτικός ερευνητής. Αρχικά αναφέρει ότι η ποιοτική έρευνα είναι ικανή να οδηγήσει τον συνεντευκτή σε διερεύνηση φαινομένων τα οποία δεν είχαν προβλεφθεί από πριν. Εκτός από τα φαινόμενα διερευνάται και η εμπειρία των κοινωνικών υποκειμένων καθώς ο ερευνητής κατανοεί καλύτερα τον κόσμο μέσα από την αντίληψη τους γι' αυτόν. Επίσης όπως προαναφέρθηκε η ποιοτική έρευνα έχει την δυνατότητα να ερευνήσει σε βάθος συμπεριφορές, φαινόμενα καθώς ο συνεντευκτής έρχεται σε άμεση επαφή με τα υποκείμενα. Όσον αφορά τώρα τα μειονεκτήματα ο ίδιος αναφέρει ότι η ποιοτική έρευνα χρησιμοποιείται συνήθως σε μικρά δείγματα πράγμα που δεν βοηθάει όταν θέλουμε να προσεγγίσουμε ένα πλήθος ατόμων (συνήθως σε κοινωνικά προβλήματα). Ακόμα, αναφέρει ότι οι προσωπικές αντιλήψεις του ερευνητή και τα «επικοινωνιακά του προσόντα» μπορεί να δυσκολέψουν την διεξαγωγή της έρευνας καθώς, είναι ικανά να αλλοιώσουν την εγκυρότητα του δείγματος. Τέλος αναφέρει ότι η ποιοτική έρευνα είναι αρκετά περιορισμένη σε σχέση με την ποσοτική όσον αφορά την δυνατότητες σύγκρισης και γενίκευσης των συμπερασμάτων.

6.3 Δείγμα έρευνας

Για να διεξαχθεί η έρευνα πρέπει πρώτα να επιλεγθεί ο πληθυσμός. Υπάρχει ένας συγκεκριμένος πληθυσμός στον οποίο θα βασιστούμε, ούτως ώστε να βγουν όσο το δυνατόν αξιόπιστα τα αποτελέσματα της έρευνάς μας καθώς για τις εναλλακτικές μορφές ποινής δεν μπορούμε να αποσπάσουμε πληροφορίες από τον οποιοδήποτε επαγγελματία. Τον πληθυσμό της συγκεκριμένης ποιοτικής μελέτης, αποτελούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί των Υπηρεσιών Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής (Υ.Ε.Κ.Α.), καθώς και οι Κοινωνικοί Λειτουργοί οι οποίοι εργάζονται σε Αγροτικές Φυλακές.

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν δέκα (10) Κοινωνικοί Λειτουργοί εκ των οποίων τέσσερις (4) από αυτούς ήταν από τις Αγροτικές Φυλακές και έξι (6) από Υπηρεσίες Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής. Ως προς τα φύλο, επτά (7) ήταν γυναίκες και τρεις (3) άνδρες. Σε επίπεδο ηλικιών, ο μέσος όρος κυμαινόταν στα 35 έως τα 40 έτη.

6.3.1 Δειγματοληψία

Χρησιμοποιήθηκε η σκόπιμη δειγματοληψία ή αλλιώς δειγματοληψία κατά κρίση. Τα υποκείμενα επιλέχθηκαν βάσει της κρίσης των ερευνητών καθώς θεωρήθηκαν περισσότερο αντιπροσωπεύτηκα για το παρόν θέμα από κάποια άλλα.

6.3.2 Διαδικασία Συλλογής Δεδομένων

Η ερευνητική δραστηριότητα υλοποιήθηκε κατά το χρονικό διάστημα 31/05/2016 έως 15/06/2016. Για την διεξαγωγή της ερευνητικής διαδικασίας πραγματοποιήθηκε η διαμόρφωση του οδηγού συνέντευξης και η καταγραφή των υπηρεσιών οι οποίοι δραστηριοποιούνται στο πλαίσιο των εναλλακτικών ποινών που λειτουργούν σε όλη την Ελλάδα.

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν κατόπιν προγραμματισμένου ραντεβού και παρέχοντας εξ αρχής στους συνεντευξιζόμενους πληροφορίες, διευκρινήσεις για το θέμα, το σκοπό και τη διαδικασία της έρευνας καθώς και τα ερευνητικά μας ερωτήματα. Η μέση διάρκεια της συνέντευξης ήταν περίπου τριάντα (30') λεπτά. Τρεις (3) από αυτές έγιναν με τη χρήση συσκευής μαγνητοφώνου, τρεις (3) μέσω

τηλεφώνου και οι υπόλοιπες τέσσερις (4) μέσω e-mail. Διευκρινίστηκε σε κάθε περίπτωση ότι τα προσωπικά στοιχεία των συνεντευζιαζόμενων θα παραμείνουν απόρρητα ενώ τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης μελέτης θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για ερευνητικούς λόγους.

6.3.3 Δυσκολίες της έρευνας

Κρίνεται σημαντικό να καταγραφούν ορισμένες δυσκολίες και προβλήματα που προέκυψαν κατά την διεξαγωγή της ερευνητικής διαδικασίας στη συγκεκριμένη ποιοτική έρευνα.

- Έλλειψη επαρκούς βιβλιογραφίας.
- Απουσία ερευνών σχετικά με τον θεσμό των εναλλακτικών μορφών ποινής στην Ελλάδα.
- Παρόλο που οι συνεντευζιαζόμενοι ενδεχομένως είχαν δηλώσει κατά τον καθορισμό συνέντευξης ότι είχαν γνώση του θεσμού, κατά τη διάρκεια της συνέντευξης διαπιστώθηκε ότι αρκετοί αγνοούσαν το θέμα.
- Δυσκολία στον καθορισμό των συνεντεύξεων λόγω του φόρτου εργασίας των επαγγελματιών ή λόγω χρονικών καθυστερήσεων-διαδικασιών έγκρισης από φορείς.
- Υπήρχε μικρό χρονικό διάστημα για να βγουν εις πέρας οι συνεντεύξεις.
- Δυσκολία στη διεκπεραίωση συνεντεύξεων μέσω e-mail και τηλεφώνου.

6.3.4 Περιορισμοί Της Μελέτης

Στο σημείο αυτό, αξιοσημείωτο είναι να αναφερθούν οι περιορισμοί οι οποίοι εντοπίστηκαν στη συγκεκριμένη ποιοτική μελέτη. Αρχικά, η απουσία ευρείας ενημέρωσης και βιβλιογραφίας για το θεσμό των εναλλακτικών μορφών ποινής αποτέλεσε έναν σημαντικό περιορισμό της συγκεκριμένης έρευνας. Επίσης ο μικρός

αριθμός του δείγματος, θα μπορούσε να λειτουργήσει ως ένας περιοριστικός παράγοντας καθώς η συγκέντρωση απαντήσεων από μεγαλύτερο ποσοστό επαγγελματιών, ενδεχομένως θα βοηθούσε στην ευκολότερη ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων.

Επιπρόσθετα, ήταν πολύ δύσκολο να διεκπεραιωθούν οι συνεντεύξεις μέσω τηλεφώνου και e-mail καθώς οι περισσότεροι συνεντευζιαζόμενοι ήταν μη σχολαστικοί και πολλές φορές υιοθετούσαν τακτικές αποφυγής, εάν οι ερωτήσεις πηγαίνουν σε βάθος. «Επιδιώκουν έτσι, πολλές φορές, να μη διαφοροποιηθούν από τον υπόλοιπο πληθυσμό, να μην εκτεθούν οι ίδιοι ή το πλαίσιο στο οποίο δραστηριοποιούνται. Έτσι, περιορίζεται ο αυθορμητισμός τους, η ελεύθερη έκφραση και η πραγματική τους άποψη για το θέμα. Ακόμα, πολλοί παράγοντες όπως είναι η αμοιβαία εμπιστοσύνη, η κοινωνική απόσταση και ο έλεγχος του συνεντευκτή διαφοροποιούνται από συνέντευξη σε συνέντευξη. Τόσο, ο ερευνητής όσο και ο ερωτώμενος συχνά, αναγκάζονται να συγκρατούν μέρος αυτών που θα ήθελαν να εκφράσουν» (Cohen et al,2000). Ακόμα η μη έγκριση από τους περισσότερους φορείς δημιούργησε προβλήματα στη διεξαγωγή συνεντεύξεων καθώς οι υπηρεσίες ζητούσαν έγκριση από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και αυτό για να διεξαχθεί χρειαζόταν έξι (6) μήνες πράγμα ακατόρθωτο.

6.4 Παρουσίαση του δείγματος

Το συνολικό δείγμα των συμμετεχόντων αποτέλεσαν δέκα (10) επαγγελματίες οι οποίοι εντάσσονται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η ειδικότητα η οποία μας βοήθησε ήταν αυτή του Κοινωνικού Λειτουργού και πιο συγκεκριμένα των Κοινωνικών Λειτουργών που απασχολούνται στα Αγροτικά Καταστήματα αλλά και στις Υ.Ε.Κ.Α..

Συγκεκριμένα το δείγμα της ερευνητικής διαδικασίας αποτέλεσαν οι Υ.Ε.Κ.Α. της Αθήνας, του Πειραιά, της Πάτρας της Θεσσαλονίκης, του Ναυπλίου, των Ιωαννίνων και οι Αγροτικές Φυλακές του Κορυδαλλού, της Κασσαβέτειας, της Αγίας Χανίων και της Τίρυνθας.

Για λόγους τήρησης απορρήτου και ανωνυμίας των συμμετεχόντων στην ερευνητική δραστηριότητα, οι συνεντευζιαζόμενοι καταγράφονται με τυχαία σειρά και παρουσιάζονται με χρήση των κεφαλαίων γραμμάτων της αλφαβήτου.

A/A		Υπηρεσία	Ειδικότητα
1	(A)	Υ.Ε.Κ.Α.	Κοινωνική Λειτουργός
2	(B)	Υ.Ε.Κ.Α.	Κοινωνική Λειτουργός
3	(Γ)	Υ.Ε.Κ.Α.	Κοινωνική Λειτουργός
4	(Δ)	Υ.Ε.Κ.Α.	Κοινωνικός Λειτουργός
5	(E)	Υ.Ε.Κ.Α.	Κοινωνική Λειτουργός
6	(Z)	Υ.Ε.Κ.Α.	Κοινωνική Λειτουργός
7	(H)	Α.Κ.Κ	Κοινωνικός Λειτουργός
8	(Θ)	Α.Κ.Κ	Κοινωνικός Λειτουργός
9	(I)	Α.Κ.Κ	Κοινωνική Λειτουργός
10	(K)	Α.Κ.Κ	Κοινωνική Λειτουργός

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΈΡΕΥΝΑΣ

Ποιες είναι οι εναλλακτικές μορφές ποινής και ποιες από αυτές εφαρμόζονται στην Ελλάδα.

Οι εναλλακτικές μορφές ποινής δίνουν τη δυνατότητα στα παραβατικά άτομα να ενταχθούν πιο δυναμικά στην κοινωνία σε σχέση με τα Κλειστά Σωφρονιστικά Καταστήματα. Οι ποινές μη στερητικές κατά της ελευθερίας οι οποίες εφαρμόζονται στην Ελλάδα είναι κυρίως η Κοινωφελής Εργασία, η αναστολή υπό επιτήρηση και η υφ' όρον απόλυση. Η Ηλεκτρονική Επιτήρηση κοινώς ως «βραχιολάκι» έχει εφαρμοσθεί μόνο πιλοτικά. Ιδιαίτερη βαρύτητα επίσης δίνεται και στα Αγροτικά Καταστήματα της Ελλάδας καθώς οι κρατούμενοι δεν είναι τόσο έγκλειστοι όσο είναι μέσα σε ένα κλειστό κατάστημα. Η απουσία ακόμα, της επανορθωτικής δικαιοσύνης και των Κέντρων Ημί-Διαβίωσης από την Ελληνική Νομοθεσία είναι εμφανής.

«Στην Ελλάδα εφαρμόζονται η κοινωφελής εργασία, η υφ' όρον απόλυση, η αναστολή υπό επιτήρηση και επίσης υφίσταται το «βραχιολάκι»... Επίσης προβλέπεται από το νόμο και τα κέντρα ημί-ελέθερης διαβίωσης ωστόσο δεν έχουν εφαρμοσθεί έως σήμερα» (Δ).

«Οι εναλλακτικές μορφές ποινής είναι η κοινωφελής εργασία, η αναστολή υπό επιτήρηση, η υφ' όρον απόλυση και το «βραχιολάκι», στο οποίο έχει γίνει μόνο πιλοτική εφαρμογή πέρυσι στη Θεσσαλονίκη. Η κοινωφελής εργασία δεν είναι προσωποποιημένη, γίνεται απέναντι στο Δήμο και όχι στον παθόντα. Όσον αφορά την Κοινωφελή στην Ελλάδα, η υπηρεσία άρχισε να λειτουργεί το 2006 όπως και για την υφ' όρον απόλυση, ενώ η αναστολή υπό επιτήρηση άρχισε να λειτουργεί του 2010» (Γ).

«Στην Ελλάδα εφαρμόζονται η κοινωφελής εργασία, η υφ' όρον απόλυση, η αναστολή υπό επιτήρηση» (Β).

«Οι εναλλακτικές μορφές ποινής είναι η κοινωφελής εργασία, η αναστολή υπό επιτήρηση, η υφ' όρον απόλυση και το «βραχιολάκι», το οποίο εφαρμόζεται πιλοτικά και κυρίως σε περιπτώσεις που υπάρχουν λόγοι υγείας» (Θ).

«Στην Ελλάδα εφαρμόζονται η κοινωφελής εργασία, η επιμέλεια και η αναστολή υπό επιτήρηση» (Α).

« Όπως θα έχετε δει μέχρι τώρα στην Ελλάδα είναι η Κοινωνικής εργασίας και η αναστολή με όρους. Όσον αφορά τις εναλλακτικές είναι και το ηλεκτρονικό βραχιόλι το οποίο δεν έχει εφαρμοσθεί πρακτικά. Το έχουμε ακούσει αλλά δεν υπάρχει ακόμα κάποιο νομοθετικό πλαίσιο» (Ζ).

Στο ερώτημα εάν η Αγροτική Φυλακή θεωρείται ένας τρόπος εναλλακτικός από τον εγκλεισμό των ατόμων στα σωφρονιστικά καταστήματα δύο από τους συνεντευξιζόμενους σύμφωνα με την προσωπική τους εμπειρία φαίνεται να θεωρούν ότι τα Αγροτικά Καταστήματα μπορούν να θεωρηθούν ως εναλλακτικές ποινές

«Οι εναλλακτικές μορφές ποινής απ' όσο γνωρίζω είναι η κοινωνικής εργασίας, η υφ' όρον απόλυση, η αναστολή υπό επιτήρηση και θα μπορούσε να οριστεί ως εναλλακτικός τρόπος φυλάκισης η αγροτική φυλακή» (Η).

« Δεν ξέρω να σας αναφέρω για άλλες εναλλακτικές ποινές ωστόσο θεωρώ ότι η Αγροτική Φυλακή μπορεί να χαρακτηριστεί ως μία διαφορετική ποινή από ότι η συνηθισμένη πλέον Κλειστή Κράτηση» (Ι).

Ωστόσο δύο από τους συνεντευξιζόμενους υποστηρίζουν βασιζόμενοι στην επαγγελματική τους εμπειρία ότι η επανορθωτική δικαιοσύνη είναι μία από τις εναλλακτικές ποινές η οποία πρέπει να αρχίσει να εφαρμόζεται.

«Υπάρχει βέβαια και η επανορθωτική δικαιοσύνη στους ανηλίκους η οποία προβλέπεται και δεν εφαρμόζεται» (Δ).

«Σημαντική εναλλακτική ποινή, η οποία μπορεί να χαρακτηριστεί αρκετά βοηθητική σε διάφορες περιπτώσεις θεωρείται και ο θεσμός της επανορθωτικής δικαιοσύνης κάτι το οποίο δεν έχει εφαρμοστεί πρακτικά στην Ελλάδα» (Θ).

Τα αδικήματα στα οποία μπορούν να εφαρμοσθούν οι εναλλακτικές ποινές.

Τα αδικήματα στα οποία μπορούν να εφαρμοσθούν οι εναλλακτικές μορφές είναι κυρίως ήπιων μορφών αδικημάτων. Εξαιρούνται τα κακούργηματα. Συνήθως τα άτομα τα οποία κάνουν Κοινωνική εργασία προέρχονται από ποινές οι οποίες έχουν να κάνουν με χρέη ή πλαστογραφία και δεν μπορούν να καλύψουν το ποσό το οποίο ζητείται από το δικαστήριο. Επομένως η χρηματική ποινή είναι αυτή η οποία μετατρέπεται σε Κοινωνική Εργασία.

«Οι εναλλακτικές μορφές ποινής εφαρμόζονται σε ποινές όπως κλοπή, αποπλάνηση ανηλίκου, οπλοκατοχή, ληστεία, πρόκληση σωματικής βλάβης, τροχαίο σε καθεστώς μέθης και παραμέληση του θύματος, χρήση και εμπόριο ουσιών» (Ε).

«Οι εναλλακτικές μορφές ποινής εφαρμόζονται σε οικονομικά αδικήματα, για ακάλυπτες επιταγές, χρέη, παραβάσεις του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας και πλαστογραφίες» (Θ).

«Οι εναλλακτικές μορφές ποινής εφαρμόζονται σε ποινές πλημμεληματικού χαρακτήρα» (Α).

«Η ποινή φυλάκισης πρέπει να είναι μέχρι 5 έτη» (Η).

«Όσον αφορά την Κοινωνική Εργασία είναι όλα τα πλημμελήματα. Ουσιαστικά είναι οι ποινές που μετατρέπονται σε χρηματικές. Τα περισσότερα επομένως έχουν να κάνουν με οικονομικές οφειλές» (Ζ).

Δύο από τους συνεντευξιαζόμενους μας παρέθεσαν την απάντηση ότι τα εναλλακτικά μέτρα εφαρμόζονται και σε μορφές κακουργημάτων. Αυτό όμως ισχύει μόνο στην υφ'όρον απόλυση που τις περισσότερες φορές το άτομο έχει ποινή κάθειρξης.

«Οι εναλλακτικές μορφές ποινής εφαρμόζονται σε ποινές πλημμεληματικού χαρακτήρα. Στην κοινωνική εξαιρούνται τα αδικήματα εμπορίας ναρκωτικών. Επίσης, εφαρμόζονται σε πλαστογραφίες και σε κακουργήματα» (Δ).

«Στην υφ'όρον απόλυση υπάρχουν και ποινές κακουργηματικού χαρακτήρα αδικήματα» (Ζ).

Η χρονική διάρκεια των εναλλακτικών ποινών.

Η διάρκεια των εναλλακτικών ποινών φυλάκισης έχει να κάνει ανάλογα με το αδίκημα το οποίο διέπραξε το άτομο και ανάλογα με την εναλλακτική ποινή. Παρακάτω παρουσιάζονται οι τέσσερις απαντήσεις τις οποίες τις έδωσαν η συνεντευξιαζόμενοι μας. Όπως διαπιστώνεται και από τις απαντήσεις μόνο τρεις συνεντευξιαζόμενοι γνώριζαν την ύπαρξη του Ν.3904/2010 στον οποίο αναγράφονται λεπτομερώς τα χρονικά περιθώρια των ποινών μη στερητικών κατά της ελευθερίας.

«Στην κοινωνική εργασία 1 μέρα φυλάκισης ισοδυναμεί με μία μέρα κοινωνικού έργου και ένας μήνας με 20 μέρες πραγματικής εργασίας Το

δικαστήριο ορίζει ότι για ένα έτος το σύνολο των ωρών κοινωφελούς είναι από 100 έως 2400 ώρες, για δύο έτη από 341 έως 480 και για τρία έτη από 481 έως 720 ώρες. Στο νόμο 3904/2010 αναφέρεται διάρκεια » (Γ).

«Την υφ' όρον απόλυση την δικαιούνται κατάδικοι που εκτίουν ποινή κατά της ελευθερίας ακόμη και εάν η καταδίκη της δεν έχει καταστεί αμετάκλητη αφού εκτίσουν για φυλάκιση τα 2/5 της ποινής, για πρόσκαιρη κάθειρξη τα 3/5 της ποινής, για ισόβια κάθειρξη 20 χρόνια και αν ο κατάδικος έχει υπερβεί το 70ό έτος της ηλικίας του, το όριο των 3/5 περιορίζεται σε 2/5 και για τα ισόβια στα 16 έτη. Η αναστολή υπό επιτήρηση κυμαίνεται από 3 έως 5 έτη. Επίσης μπορείτε να συμβουλευτείτε κι το νόμο 3904/2010» (Δ).

«Η διάρκεια τους όσον αφορά τους όρους είναι συνήθως 3 έτη και σε ορισμένες περιπτώσεις ο νόμος επιτρέπει και 5 έτη. Η διάρκεια όσον αφορά την Κοινωφελή Εργασία...εεε... υπάρχει ένας νόμος ο 3904/2010. Η διάρκεια της παροχής της Κοινωφελούς Εργασίας την ορίζει το δικαστήριο για παράδειγμα η απόφαση είναι ότι ο Χ έχει για τα δύο χρόνια ποινή που είχε, πρέπει να εκτίσει 200 ώρες σε διάστημα 2 ετών. Αυτό το διάστημα το ορίζει το δικαστήριο, βάση του νόμου όπου λέει ένα *minimum* και ένα *maximum* χρονικού διαστήματος. Η διάρκεια λοιπόν αφορά μόνο το δικαστήριο» (Ζ).

Δύο από τους συνεντευξιαζόμενους απάντησαν γενικά στο ερώτημα, ενώ οι υπόλοιποι ανέφεραν ότι δεν γνωρίζουν περαιτέρω πράγματα όσον αφορά τη διάρκεια των ποινών.

«Εξαρτάται από το αδίκημα» (Α).

«Έως 5 έτη» (Ε).

Το προφίλ των ατόμων οι οποίοι επιλέγουν την έκτιση των εναλλακτικών μέτρων.

Αναφορικά με το φύλο η πλειοψηφία δείχνει ότι οι άνδρες είναι αυτοί οι οποίοι προβαίνουν σε εναλλακτικές ποινές. Η ηλικιακή κατηγορία των ατόμων κυμαίνεται σε όλο το φάσμα των ηλικιών. Επίσης όσον αφορά την εθνικότητα οι περισσότεροι είναι Ελληνικής κυρίως καταγωγής. Υπάρχουν κάποιοι Αλβανικής καταγωγής και αθίγγανοι. Παρακάτω παρατίθενται οι απαντήσεις των συνεντευξιαζόμενων.

«Κατά κύριο λόγο, στα οικονομικά εγκλήματα είναι οι άντρες. Ωστόσο, έρχονται και άνθρωποι που βρίσκονται κοντά στη σύνταξη... Επίσης, έρχονται νέοι που είναι χρήστες... Έλληνες πρωτίστως σε ποσοστό 80%, κάποιοι αθίγγανοι και κάποιοι Αλβανικής καταγωγής» (Δ).

«Το μεγαλύτερο ποσοστό των παραβατών είναι άντρες ελληνικής κυρίως καταγωγής, αλλά και κάποιοι αλλοδαποί» (Θ).

«Καλύπτει όλο το φάσμα των προφίλ των ανθρώπων και οι ηλικίες κυμαίνονται από 30 έως 70ετών... Κυρίως είναι ελληνικής, ρουμάνικης και αλβανικής καταγωγής» (Α).

«Τώρα εμπειρικά θα σας πω ότι οι περισσότεροι είναι άνδρες... Όσον αφορά την εθνικότητα θέλω να σταθώ, έχουμε αρκετές περιπτώσεις μεταναστών και αλλοδαπών οι οποίοι δεν έχουν νόμιμα χαρτιά» (Ζ).

«Έλληνες πρωτίστως και αλλοδαποί σε ποσοστό 5%, οι οποίοι υποεκπροσωπούνται » (Γ).

Σημαντική περίπτωση κρίνονται και τα άτομα άνω των 75 ετών καθώς υπάρχει ειδικά διαμορφωμένος Ν.3409/2010 άρθ. 5 Π.Κ. ο οποίος λειτουργεί ευεργετικά προς αυτά εξαιτίας της ηλικίας τους. Επισυνάπτεται η απάντηση ενός συνεντευξιαζόμενου σχετικά με αυτό.

«Έχουμε όλες τις υπηρεσίες ακόμα και έως 75 ετών γιατί μετά αλλάζει η νομοθεσία σε άτομα άνω των 75... Όπως θα έχετε δει και εσείς σε σχετικά άρθρα» (Ζ).

Αντίθετα από τους υπόλοιπους ένας συνεντευξιαζόμενος μας έδωσε ακριβή περιγραφή όσον αφορά την ηλικία των παραβατών στην περιοχή που βρίσκεται η Υ.Ε.Κ.Α.,

«Σύμφωνα με την μέχρι σήμερα εμπειρία της ΥΕΚΑ, το μεγαλύτερο ποσοστό των παραβατών που έκαναν χρήση των εναλλακτικών ποινών είναι άντρες, ηλικίας 30-55 ετών, ελληνικής και αλβανικής καταγωγής» (Β).

Σχετικά με την ερώτηση μας ως προς το γυναικείο φύλο μόνο τρεις από τους δέκα έκαναν λόγο για αυτό. Ένας από αυτούς ανέφερε μάλιστα ότι το 2015 εμφανίζεται μία αυξητική τάση στην κοινωφελή εργασία των παραβατικών γυναικών.

«Υπάρχουν και τα δύο φύλα, το ποσοστό των γυναικών κυμαίνεται στο 10%, ενώ υπάρχει αυξητική τάση στη γυναικεία κοινωφελή εργασία. Το 2015 υπήρξε αύξηση 15% από 12%...» (Γ).

«Οι γυναίκες είναι σε περιπτώσεις που εμπλέκονται έμμεσα είτε λόγω των οικογενειών τους είτε λόγω κάποιας επιχείρησης» (Δ).

«Υπάρχουν όμως και γυναίκες για κοινωφελή εργασία και με όρους. Δεν χαρακτηρίζονται ως αποκλεισμένες» (Ζ).

Το επίπεδο εκπαίδευσής των παραβατικών ατόμων και η επαγγελματική τους κατάσταση πριν εκτίσουν την εναλλακτική ποινή ποινή.

Οι περισσότεροι Κοινωνικοί Λειτουργοί υποστηρίζουν ότι το εκπαιδευτικό επίπεδο που χαρακτηρίζει τα άτομα αυτά είναι κυρίως μέσο. Επίσης αναφέρεται ότι υπάρχουν ακόμα και άτομα με ανώτατο εκπαιδευτικό επίπεδο. Παρά την εκπαίδευσή τους ωστόσο χαρακτηρίζονται ως λειτουργικά άτομα. Όσον αφορά την απασχόληση τους πριν την φυλακή αυτή ποικίλει, καθώς οι συνεντευξιαζόμενοι μας ανέφεραν ότι μπορεί να είναι μεγαλοεπιχειρηματίες, άτομα με δικές του μικρές επιχειρήσεις καθώς και άτομα είτε δημοσίου είτε ιδιωτικού τομέα.

«Συνήθως άνεργοι ή ελεύθεροι επαγγελματίες... Όσον αφορά το εκπαιδευτικό τους επίπεδο χαρακτηρίζεται μέσο. Επίσης υπάρχουν αρκετοί λειτουργικά αναλφάβητοι» (Γ).

«Οι περισσότεροι έχουν μεσαίες επιχειρήσεις και είναι απόφοιτοι δημοτικού και γυμνασίου» (Β).

«Τα επαγγέλματα ποικίλουν καθώς υπάρχουν και μικροεπιχειρηματίες αλλά και άτομα με μεγάλες επιχειρήσεις» (Θ).

«Το επίπεδο εκπαίδευσης συνήθως είναι το μέσο, δεν είναι το πανεπιστημιακό... Αν δεν ήταν χρήστες και ήταν άνεργοι είχαν μία επιχείρηση μικρή. Για τις αναστολές ήταν ελεύθεροι επαγγελματίες, δεν είναι τόσο του δημοσίου φορέα» (Δ).

«Το επίπεδο εκπαίδευσης ποικίλει. Δεν υπάρχουν απόλυτα περιθωριοποιημένοι... Συνήθως είναι άνεργοι, κάτοχοι μικρών επιχειρήσεων και ελεύθεροι επαγγελματίες» (Ε).

Αντίθετα από τους υπόλοιπους ένας μόνο συνεντευξιαζόμενος σύμφωνα με την εμπειρία του αναφέρει ότι ένας από τους λόγους όπου τα άτομα επιθυμούν κάποιο Αγροτικό Κατάστημα είναι διότι απασχολούνταν με αυτό πριν τη φυλάκισή τους.

«Το επίπεδο τους είναι κυρίως χαμηλό προς μέσο... Πολλοί από αυτούς έχουν ασχοληθεί με αγροτικές επιχειρήσεις και αυτός είναι ένας από τους λόγους που ζητούν να έλθουν στην Αγροτική Φυλακή» (Ι).

Σχετικά με το επίπεδο εκπαίδευσης των ατόμων τρεις συνεντευξιαζόμενοι απάντησαν ότι έχουν περιπτώσεις ανώτατης εκπαίδευσης. Επίσης ένας από αυτούς έκανε λόγο και για άτομα με μεταπτυχιακά.

«Έχουμε και περιπτώσεις ανώτατης εκπαίδευσης...» (Θ).

«Το επίπεδό τους μπορεί να είναι από δημοτικό μέχρι πανεπιστήμιο... Επίσης έχουμε εργάτες μέχρι και τραπεζικούς υπάλληλους» (Α).

«Το επίπεδο της εκπαίδευσης που έχουμε εμείς είναι όλη οι γκάμα. Από αναλόφητους μέχρι πυρηνικούς φυσικούς να το πω και έτσι με διδακτορικά» (Ζ).

Τα αδικήματα που έχουν τελέσει τα άτομα.

Σύμφωνα με την παρούσα μελέτη, τα αδικήματα τα οποία διέπραξαν τα άτομα είναι συνήθως χρέη και παραβάσεις του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας. Κυρίως αναφέρονται σε ποινές φυλάκισης και όχι κάθειρξης οι οποίες δεν ξεπερνούν τα 5-6 έτη. Ωστόσο μόνο ένας συνεντευξιαζόμενος κάνει λόγο και για ποινή κάθειρξης. Πιο συγκεκριμένα αναφέρει περιπτώσεις ανθρωποκτονίας καθώς και παιδεραστίας.

«Μπορεί να υπέπεσαν σε παραβατικότητα λόγω αποτυχημένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων, λόγω εφορίας ή Τ.Ε.ΒΕ. Επίσης, μπορεί ο λόγος να είναι κλοπές, σωματικές βλάβες, λόγω παράβασης του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας. Επίσης, να σας επισημάνω ότι για ποινές μικρότερης βαρύτητας, υπάρχει λιγότερη συνεργασία των παραβατών με την υπηρεσία μας» (Γ).

«Μπορεί να είναι παράβαση, χρέη στο δημόσιο, σωματική βλάβη, παράβαση του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας, ακόμα και κλοπή ή πλαστογραφία» (Ε).

«Συνήθως είναι οικονομικές οφειλές, κλοπές και ναρκωτικά» (Α).

«Ποικίλλουν τα εγκλήματα. Εξαιρούνται ωστόσο τα ειδικά εγκλήματα» (Θ).

Δύο από τους συνεντευξιαζόμενους μας κατηγοριοποίησαν τα εγκλήματα ο ένας με βάσει την εθνικότητα των ατόμων και ο άλλος με βάσει τις δύο πιο βασικές εναλλακτικές ποινές.

«Οι ελληνικής καταγωγής κατηγορήθηκαν κυρίως για οικονομικά αδικήματα (χρέη), ενώ οι αλβανικής κυρίως για μεταφορά λαθρομεταναστών» (Γ).

« Για Κοινωνική Εργασία όπως είπαμε έχουμε μόνο πλημμελήματα, ενώ με την υφ' όρον απόλυση βλέπουμε και κακουργήματα» (Ζ).

Παρακάτω παρατίθεται και η άποψη ενός συνεντευξιαζόμενου ο οποίος αναφέρει ότι έχουν χρησιμοποιηθεί ακόμα και σε βαριά μορφής αδικήματα όπως αυτό της παιδεραστίας και της ανθρωποκτονίας από αμέλεια.

«Μπορεί να είναι παράβαση, χρέη στο δημόσιο, πλαστογραφίες, εξαπάτηση και μεγαλύτερης βαρύτητας στις αναστολές έχουμε και αδικήματα λαθρομετανάστευσης. Για υφ' όρον απολύσεις έχουμε και ανθρωποκτονία από αμέλεια π.χ. με το αυτοκίνητο, ακόμα και παιδεραστία. Πρόσφατα μάλιστα βγήκε κάποιος έπειτα από χρόνια για παιδεραστία και πιο συγκεκριμένα για ασέλγεια, σε πολύ κακή κατάσταση, με ψυχιατρικά προβλήματα, είχε προκαλέσει στον εαυτό του σωματική βλάβη και τα περισσότερα χρόνια βρισκόταν στο κατάστημα κράτησης, σε ψυχιατρείο. Αυτός μεταφέρθηκε στο χωριό του. Επίσης στις αναστολές έχουμε ζυλοδαρμό ή σωματική βία αλλά και παράβαση για εμπόριο ναρκωτικών» (Δ).

Η λειτουργία και ο ρόλος των δομών εποπτείας και εφαρμογής εναλλακτικών ποινών κράτησης στην Ελλάδα.

Η πρακτική εφαρμογή των δομών αποτελεί ένα πολύπλοκο ζήτημα. Οι περισσότεροι από τους συνεντευξιαζόμενους απάντησαν ότι το κύριο μέλημα τους είναι η εποπτεία των ατόμων καθώς και η λήψη ιστορικού προς αυτά. Ακόμη υπάρχει και μία αντίφαση ως προς τον χαρακτήρα που πρέπει να κρατάνε οι δομές καθώς ναι μεν υπάρχει ένα περιβάλλον υποστηρικτικό και συμβουλευτικό, αλλά από την άλλη υπάρχει και ο έλεγχος ο οποίος έχει να κάνει με την τήρηση των όρων. Σε πρακτικό επίπεδο λοιπόν παρατηρείται, ότι οι δομές δεν λειτουργούν ακριβώς όπως ορίζει ο νόμος, ενώ ταυτόχρονα υπάρχει έλλειψη ως προς τη συγκεκριμενοποίηση των αρμοδιοτήτων.

«Ο ρόλος μας είναι η επικοινωνία με τον εκάστοτε φορέα, υπογράφεται η σύμβαση του παραβάτη, τηρείται κοινωνικό ιστορικό και σε περίπτωση εργασίας συνδιαμορφώνεται το πρόγραμμα με το Δήμο» (Γ).

«Οι ΥΕΚΑ έχουν σαν αρμοδιότητα την εποπτεία και την υποστήριξη. Ο ρόλος δηλαδή είναι διττός» (Ε).

«Στις Υ.Ε.Κ.Α.. ωστόσο ο ρόλος είναι συνήθως υποστηρικτικός, συμβουλευτικός και ελεγκτικός» (Α).

«Σύμφωνα με το νόμο που προβλέπει το προεδρικό διάταγμα και τους νόμους που άλλαξαν βάσει Ποινικού Κώδικα, ο ρόλος είναι η συνδρομή, η επίβλεψη και η επιτήρηση. Δηλαδή, ουσιαστικά επιβλέπουμε αν τηρούνται οι όροι, είτε της κοινωφελούς εργασίας, είτε της απόλυσης, είτε της αναστολής υπό επιτήρηση. Πιο συγκεκριμένα, επίβλεψη αν πηγαίνει στο τμήμα, αν υπογράφει, αν πηγαίνει για δουλειά κάθε μέρα. Αν υπάρχει όρος επιπλέον του βασικού, π.χ. να πηγαίνει σε κάποιο θεραπευτικό πρόγραμμα, όπως ήταν αυτό που αποφυλακίστηκε για παιδεραστία, πρέπει να ελέγξουμε αν και εκεί πηγαίνει. Στο παράδειγμα αυτό, ούτε πήγε στην αρμόδια εισαγγελία, ούτε πήγε στο πρόγραμμα, ούτε ήρθε για παρόν. Επίσης παρέμβει και τον όρο της κατοικίας, διότι βρισκόταν στον Πειραιά» (Δ).

Δύο από τους συνεντευξιαζόμενους περιγράφουν λεπτομερών τη δομή εποπτείας τους καθώς επισημαίνουν τον ρόλο τους βάση του Ν. 196/2006. Επίσης γίνεται αναφορά σε όλες τις ειδικότητες οι οποίες εργάζονται στους φορείς αλλά και ακόμα στις εναλλακτικές ποινές για τις οποίες είναι υπεύθυνες.

«Οι Υ.Ε.Κ.Α. έχουν σαν αποστολή τη συνδρομή κι επίβλεψη ατόμων τα οποία έχουν καταδικασθεί με αναστολή εκτέλεσης της ποινής τους υπό επιτήρηση ή των οποίων η ποινή έχει μετατραπεί σε υποχρέωση παροχής κοινωφελούς εργασίας ή έχουν απολυθεί υπό όρους και τη διενέργεια κοινωνικής έρευνας σε προσωρινά κρατούμενους ή σε άτομα στα οποία έχουν επιβληθεί περιοριστικοί όροι. Στις ΥΕΚΑ εργάζονται Κοινωνικοί Λειτουργοί, Ψυχολόγοι, Νομικοί, Κοινωνιολόγοι, ασκώντας όλοι τα ενιαία καθήκοντα του Επιμελητή Κοινωνικής Αρωγής» (Β).

«Ουσιαστικά ο δικός μας ο ρόλος, είναι πρωτότυπος. Όπως γνωρίζεται σε όλες τις άλλες κοινωνικές υπηρεσίες, οι άνθρωποι προσέρχονται με ένα αίτημα, μία βοήθεια, ένα θέμα υγείας, ένα αίτημα. Πηγαίνουν αυτοβούλως λοιπόν στις κοινωνικές

υπηρεσίες. Η διαφοροποίηση της δικής μας υπηρεσίας το κοινωνικό background δηλαδή, είναι ότι εδώ υπάρχει μία επιβολή ταυτόχρονα. Μέσα στον οργανισμό της λειτουργίας της υπηρεσίας μας, όπου είναι ο νόμος 196/2006 αναφέρει μέσα για το ρόλο μας. Τα δύο βασικά μας είναι η επιμέλεια και η συνδρομή, είναι οι δύο λέξεις κλειδιά καθώς η υπηρεσία μας πατά σε δύο βάρκες και υπάρχει και μία αντιφατικότητα σε αυτό που κάνουμε. Από την μία είναι και η εποπτεία, έχει ένα κομμάτι εκλεκτικό και από την άλλη είναι η συνδρομή. Πατάμε σε δύο διαφορετικές βάρκες και αυτό θεωρώ ότι είναι ένα κομβικό σημείο και μία ιδιαιτερότητα που έχει η υπηρεσία και πρέπει αυτό να το διαχειριστούμε γιατί οι άνθρωποι εδώ δεν έρχονται αυτοβούλως» (Ζ).

Η λειτουργία των Αγροτικών φυλακών τηρείται με βάση των εσωτερικό κανονισμών των καταστημάτων κράτησης καθώς ειδικός κανονισμός για τις Αγροτικές φυλακές δεν υπάρχει. Το οργανόγραμμα λοιπόν σχετικά με τις ώρες όπου οι κρατούμενοι θα προαυλίζονται, θα τρώνε κ.ά., είναι το ίδιο με αυτών των κλειστών τύπων. Επίσης αναφέρεται ότι οι κρατούμενοι διαμένουν μόνοι τους και είναι υπεύθυνοι αυτοί για τον δικό τους χώρο. Μέσα στην Αγροτική φυλακή τα άτομα έχουν τη δυνατότητα να εργάζονται είτε σε αγροτικές απασχολήσεις είτε να απασχολούνται σε άλλες εγκαταστάσεις τις φυλακής. Ένας από αυτούς ανέφερε ότι μέριμνά τους είναι να τους στηρίξουν ψυχολογικά. Παρακάτω παρατίθενται οι απόψεις των Κοινωνικών Λειτουργών με βάση την εμπειρία τους.

«Η ζωή και οι δραστηριότητες της φυλακής ρυθμίζονται από το σωφρονιστικό κώδικα και τον εσωτερικό κανονισμό των καταστημάτων κράτησης. Εσωτερικός κανονισμός για τα αγροτικά καταστήματα δεν υπάρχει, αλλά σε γενικές γραμμές τηρείται ό, τι ισχύει για τις κλειστές φυλακές...Στις 13:00 η φυλακή κλείνει για το μεσημέρι και οι κρατούμενοι μπαίνουν στα κελιά και τους θαλάμους τους. Ανοίγει πάλι στις 15:00 το χειμώνα και στις 16:00 το καλοκαίρι. Το απόγευμα ο χρόνος είναι γενικά ελεύθερος για τους κρατούμενους και η φυλακή κλείνει για βράδυ με τη δύση του ηλίου» (Ι).

«Οι κρατούμενοι μένουν σε σπίτια που συντηρούνται από τους ίδιους. Κάθε κρατούμενος έχει τον δικό του χώρο, όπου διαμένει και τον καθαρίζει. Οι κρατούμενοί μας απασχολούνται με την εκτροφή των ζώων και την καλλιέργεια της γης, εργάζονται στις εγκαταστάσεις αρτοποιείου και αποθηκών, σε καλλιέργειες και κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις» (Η).

«Η μέριμνά μας είναι να αναθέσουμε ένα αντικείμενο εργασίας ανάλογα με τις προϋποθέσεις κράτησης του κάθε κρατουμένου και προσπαθούμε να τους εμψυχήσουμε υπευθυνότητα και απόκτηση αυτοπεποίθησης, σεβασμού προς τον εαυτό τους και, κατ' επέκταση, σεβασμού προς τους άλλους συνανθρώπους τους. Οι κρατούμενοι στο κλειστό τμήμα της φυλακής εργάζονται στο μαγειρείο και στο αρτοποιείο της, καθώς και στην καθαριότητα των θαλάμων και των κοινόχρηστων χώρων της... Όσοι συγκεντρώνουν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για εργασία στον αγροτικό τομέα της φυλακής, απασχολούνται στα αγροκτήματα τις πρωινές ώρες σε μια ομάδα περίπου 10-15 ατόμων... Σε άπαντες τους εργαζόμενους κρατουμένους υπολογίζονται ευεργετικά ημέρες εργασίας, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις και τα προεδρικά διατάγματα, η τοποθέτηση σε εργασία αποφασίζεται από το Συμβούλιο Εργασίας Κρατουμένων» (Κ).

Σύμφωνα με την απάντηση ενός συνεντευξιαζόμενου ο ρόλος τους δεν προσεγγίζεται μόνο σε ένα γραφείο αλλά η εργασία τους γίνεται και έξω από αυτό, κάνοντας επισκέψεις στα σπίτια των ατόμων και στην εργασία τους.

«Υπάρχει ένα πλαίσιο το οποίο λειτουργεί με ένα τρόπο και εμείς είμαστε ένα κομμάτι του συστήματος. Στην κοινωφελή εργασία παραδείγματος χάρη είναι ως επί το πλείστον σε δήμους, οι επισκέψεις μας εκεί για να βλέπουμε τους ανθρώπους που κάνουν Κοινωφελή Εργασία. Έχει γίνει προηγουμένως... Τώρα σας τα είπα ανάποδα. Όταν βγει η δικαστική απόφαση καθορίζει τις ώρες και από κει και πέρα μας αναθέτει ο εισαγγελέας και ερχόμαστε σε επικοινωνία με το φορέα που έχει δεχτεί το άτομο και γίνεται ένα συμφωνητικό του ατόμου και του δήμου δηλαδή του φορέα. Πάμε στο ωράριο λοιπόν που γνωρίζουμε από πριν απροειδοποίητα και αυτό είναι το ελεγκτικό κομμάτι από την άλλη όμως είμαστε αυτοί που θα συνδράμουμε το άτομο, κάνουμε και street work γιατί οι περισσότεροι είναι σε πλατεία. Πάμε εκεί και συζητάμε μαζί του τα πάντα (θέμα υγείας, οικογενειακό). Όσον αφορά τους ανθρώπους που έχουν απολυθεί με όρους οι συναντήσεις γίνονται σε αυτό τον χώρο» (Ζ).

Οι αρμοδιότητες των Κοινωνικών Λειτουργών στις Υπηρεσίες Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής και στις Αγροτικές Φυλακές.

Ο Κοινωνικός Λειτουργός ως ένα από τα βασικά κομμάτια του παζλ των εναλλακτικών μορφών ποινής στην Ελλάδα, είτε εργάζεται σε υπηρεσία επιμελητών, είτε σε φυλακή διεκπεραιώνει πολλά από τα θέματα τα οποία χρειάζονται ώστε να γίνει όσο των δυνατών καλύτερα η διαμεσολάβηση των ατόμων με την κοινωνία.

Αρχικά λοιπόν, ο Κ.Λ είναι αυτός ο οποίος θα προβεί σε ενέργειες οι οποίες θα ξεκινήσουν την διαδικασία της εναλλακτικής ποινής. Όσον αφορά την Κοινωφελή Εργασία αυτός είναι που θα πρέπει να ελέγχει το άτομο στο χώρο εργασίας του, να του υπενθυμίζει συνεχώς τους όρους καθώς επίσης και το πρόγραμμα το οποίο πρέπει να τηρεί. Είναι αυτός ο οποίος εποπτεύει το άτομο και ταυτόχρονα τον υποστηρίζει ώστε να του δώσει την ώθηση να βγει έξω στην κοινωνία και να επανενταχθεί ομαλά.

«Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού είναι εκτός, από την εποπτεία και την υποστήριξη, η προτροπή όταν έρχεται η εντολή, σε περίπτωση για παράδειγμα που δεν εμφανίζονται λόγω βιοποριστικών λόγων» (Ε).

«Συνήθως είναι η συνεργασία με δήμους και άλλους φορείς, η λήψη ιστορικού, η αναφορά ολοκλήρωσης της έκτισης ή τυχόν προβλημάτων, ο έλεγχος τήρησης των όρων, οι παραπομπές σε φορείς για τη ψυχολογική υποστήριξη του ατόμου όπου κρίνεται απαραίτητο» (Α).

Παρακάτω παρατίθεται η λεπτομερώς απάντηση ενός συνεντευξιαζόμενου ο οποίος αναφέρει της αρμοδιότητες των Κ.Λ στην Κοινωφελή Εργασία αλλά και στην απόλυση υπό όρους.

«Στην Κοινωφελή Εργασία είναι η συνεργασία με δήμους και άλλους φορείς για την παροχή της κοινωφελούς εργασίας, η προώθηση του θεσμού σε δικηγόρους, δικαστικές και εισαγγελικές αρχές, οι συναντήσεις με τον εξυπηρετούμενο για τη λήψη κοινωνικού ιστορικού, οι επικοινωνίες για τη σύναψη συμφωνητικού του παρέχοντα και του φορέα, ο έλεγχος - εποπτεία για την τήρηση των όρων της κοινωφελούς εργασίας (παρουσιολόγια- επικοινωνία με τους επόπτες- κατά τόπους έλεγχοι). Επίσης είναι οι συναντήσεις συμβουλευτικής στήριξης, η σύνταξη εκθέσεων για την πορεία της έκτισης της ποινής και η αναφορά ολοκλήρωσης του μέτρου ή αναφορά προβλημάτων κατά την έκτιση. Στην υφ' όρων απόλυση και αναστολή υπό επιτήρηση είναι η λήψη κοινωνικού ιστορικού, οι συναντήσεις συμβουλευτικής στήριξης, οι συναντήσεις με άτομα του περιβάλλοντος του ατόμου (εάν κρίνεται απαραίτητο), ο έλεγχος τήρησης των όρων, οι παραπομπές και συνεργασία με φορείς για την ψυχοκοινωνική στήριξη του ατόμου και η σύνταξη εκθέσεων προς τα αρμόδια δικαστήρια. Τέλος, στην κοινωνική έρευνα είναι η λήψη κοινωνικού ιστορικού, οι κατ' οίκον συναντήσεις, η επικοινωνία και συναντήσεις με άτομα και φορείς για τη διερεύνηση των συνθηκών διαβίωσης, των διαπροσωπικών σχέσεων, της επαγγελματικής και εκπαιδευτικής κατάστασης και η

σύνταξη κοινωνικής έρευνας. Οι ΕΚΑ πληροφορούν, συμβουλεύουν, καθοδηγούν, στηρίζουν ή και παραπέμπουν τα άτομα, έτσι ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής τους. Εργάζονται προς την κατεύθυνση της μη υποτροπής/πρόληψης του εγκλήματος, τόσο κατά τη διάρκεια της επιμέλειας, όσο και μελλοντικά» (Β).

«Οι αρμοδιότητες είναι η λήψη ιστορικού, είμαστε σε επικοινωνία τόσο με το Δήμο όσο και την εισαγγελία κατά την πορεία της διαδικασίας, ενημερώνουμε εγγράφως όταν παραβιάζονται οι όροι ώστε να αποφασίσει ο εισαγγελέας τι θα κάνει, ερχόμαστε σε επαφή με την οικογένεια, όταν χρειάζεται, περισσότερο με αυτόν που τελεί χρέη κοινωφελούς εργασίας. Στο τέλος της διαδικασίας ειδοποιούμε το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση ότι ολοκληρώθηκε η διαδικασία έκτισης της εναλλακτικής ποινής. Επιπρόσθετα, τηρούμε φάκελο και τίθεται κάθε περίπτωση σε αρχείο, σε ξεχωριστό φάκελο, τηρούμε τα παρουσιολόγια και ειδικά για την κοινωφελή εργασία και για τις υφ' όρον απολύσεις ή τις αναστολές ζητάμε από την αστυνομική διεύθυνση να μας αποστέλλουν το παρόν που δίνεται» (Δ).

«Επιπλέον αρμοδιότητες είναι η μελέτη και η επικέντρωση των αναγκών, των χαρακτηριστικών και της παραβατικότητας του κατηγορούμενου, καθώς και των λόγων που οδήγησαν σε αυτή. Στην περίπτωση ενός χρήστη χρειάζεται υποστήριξη για απεξάρτηση και αγωγή για την υγεία του, στην περίπτωση ενός αναλφάβητου, χρειάζεται παραπομπή σε κάποιο σχολείο δεύτερης ευκαιρίας. Φυσικά υπάρχει και η επαφή με το οικογενειακό περιβάλλον σε ορισμένες περιπτώσεις, καθώς μάλιστα επικρατεί μια «μεσογειακή κατάσταση», έρχονται δηλαδή μαζικά, οικογενειακώς αλλά και με την υποστήριξη του φιλικού περιβάλλοντος. Αρμοδιότητά μας εξίσου είναι να λειτουργούμε στα επίπεδα της άρσης του αποκλεισμού, δηλαδή να διευκολύνουμε στην πρόσβαση της ελευθερίας, όπως για παράδειγμα στην έκδοση κάρτας ανεργίας ή των πολύτεκνων. Η αναφορά στον εισαγγελέα είναι μία άλλη αρμοδιότητα για την εκτέλεση των ποινών, οι αιφνίδιες εποπτείες αν ασκούν τα καθήκοντά τους οι παραβάτες, αν υπάρχει τρόπος διευκόλυνσης κάποιου προβλήματος, επικοινωνία με του δήμους μη τυχόν υπάρχει κάποια ασυνέπεια και αυτομάτως αναφορά στον εισαγγελέα» (Γ).

«Όσον αφορά τις αρμοδιότητες, εμείς είμαστε εδώ ώστε να συνδράμουμε τους ανθρώπους αυτούς. Επίσης συνδράμουμε και τους δήμους γιατί συμβαίνουν διάφορα στους δήμους, και από τους ανθρώπους που παράγουν Κοινωφελή Εργασία και... Θέλω να πω ότι κάνουμε δουλειά και από τις δύο μεριές όπου εμείς παρεμβαίνουμε. Επίσης

συνεργαζόμαστε απόλυτα με τα παραβατικά άτομα. Υπάρχουν παρουσιολόγια που συμπληρώνουν και εμείς τα εποπτεύουμε. Ο ρόλος κυρίως είναι η εποπτεία του ατόμου» (Ζ).

Σημαντικό κομμάτι της έρευνας ήταν και οι απαντήσεις των Κ.Λ των Αγροτικών Καταστημάτων καθώς μόνο τρεις από αυτούς μίλησαν για προσπάθεια επανένταξης των κρατουμένων καθώς επίσης και συνεχούς ενημέρωσης όσον αφορά τα δικαιώματα τους και τις δομές που μπορούν να απευθυνθούν. Επίσης έχουν ως αρμοδιότητα την διεκπεραίωση διαφόρων προγραμμάτων εντός του καταστήματος και την διευκόλυνση των ατόμων όταν εκείνα δεν έχουν οικονομικούς πόρους και είδη πρώτης ανάγκης. Ακόμα μία αρμοδιότητα είναι η επικοινωνία με το οικογενειακό περιβάλλον η οποία κρίνεται αναγκαία καθώς το άτομο σύντομα θα είναι έξω στην κοινωνία.

«Ο Κοινωνικός Λειτουργός επιβλέπει και επιτηρεί τη συμπεριφορά του παραβάτη εντός του Καταστήματος. Λειτουργεί περισσότερο σαν πρόσωπο αναφοράς» (Θ).

«Ο ρόλος των κοινωνικών λειτουργών στις αγροτικές φυλακές είναι κάπως διαφορετικός απ' αυτόν στις κλειστές, καθώς οι κρατούμενοι συνήθως βρίσκονται προς το τέλος της ποινής τους. Και οι ίδιοι και οι οικογένειές τους έχουν αντιμετωπίσει ή όχι τον εγκλεισμό στη φυλακή και αρχίζουν να προετοιμάζονται για την επάνοδό τους σε συνθήκες ελευθερίας. Εμείς λοιπόν εστιάζουμε κυρίως στο να τους προετοιμάζουμε για την επιστροφή τους αυτή, να τους ενημερώνουμε για τις δομές και τα προγράμματα που υπάρχουν για να τους ενισχύσουν στον τόπο κατοικίας τους, να συζητάμε τόσο με τους ίδιους όσο και με τις οικογένειές τους την επιστροφή τους, τα επαγγελματικά τους σχέδια κλπ. Πέρα απ' αυτό εισηγούμαστε για διάφορα θέματα για τους κρατούμενους (για τις άδειες, για την αποφυλάκιση, για τα δικαστήριά τους), φροντίζουμε για είδη πρώτης ανάγκης και την ενίσχυση του φιλόπτωχου ταμείου μας, και προσπαθούμε να γίνονται προγράμματα μέσα στη φυλακή. Στο κατάστημά μας υπάρχει πρόγραμμα συμβουλευτικής του ΚΕ.Θ.Ε.Α. και έχουμε σταθερή συνεργασία με το γραφείο παιδείας του δήμου Χανίων ούτως ώστε να γίνονται εκπαιδευτικά προγράμματα στη φυλακή. Τα προγράμματα που συνήθως γίνονται είναι εκμάθηση ελληνικής γλώσσας, εκπαίδευση στη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών, κάποια ξένη γλώσσα, δημιουργώ τη δική μου

επιχείρηση και παλαιότερα είχαμε προγράμματα μαγειρικής, αγιογραφίας, κεραμικών» (I).

«Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού σε ένα Αγροτικό Κατάστημα Κράτησης είναι εσωτερικός. Είναι δηλαδή υποστηρικτικός, ελέγχει τυχόν ανάγκες που μπορεί να έχουν οι κρατούμενοι, αν οι συνθήκες είναι «ανθρώπινες» και φυσικά αν υπάρχουν αιτήματα για τη βελτίωση της καθημερινότητάς τους εδώ. Εάν υπάρχει κλίση σε κάποιο συγκεκριμένο είδος εργασίας, φροντίζουμε να επωφεληθεί ο κρατούμενος, ώστε να είναι και πιο παραγωγικός. Έπειτα, επεμβαίνουμε για την ομαλή επανένταξή του στην κοινωνία» (H).

«Εμείς φροντίζουμε για την ομαλή ένταξή τους στην κοινωνία, τόσο στην κοινωνική όσο και στην επαγγελματική ζωή. Ερχόμαστε σε επαφή με το οικογενειακό περιβάλλον για επιπλέον ενημέρωση και επίσης κατά την παραμονή του κρατούμενου στη φυλακή μας, επεμβαίνουμε σε τυχόν αιτήματα, τα οποία μπορούν να αναφέρονται ακόμα και στην απόκτηση ειδών πρώτης ανάγκης ή στην ένταξη σε κάποιο δημιουργικό πρόγραμμα του Καταστήματος» (K).

Η διαφορά των Αγροτικών Καταστημάτων από τα Κλειστά Καταστήματα Κράτησης.

Η διαφορά των Αγροτικών Καταστημάτων από των Κλειστών έχει να κάνει κυρίως με την ιδρυματοποίηση που υπάρχει έντονα στα δεύτερα. Επίσης οι κρατούμενοι στις Αγροτικές φυλακές λειτουργούν με μία μορφή ημι-ελευθερίας καθώς την ώρα όπου η φυλακή είναι ανοιχτή μπορούν να πηγαίνουν σε οποιοδήποτε μέρος επιθυμούν χωρίς να περνάνε μέσα από κιγκλίδες. Μία ακόμη βασική διαφορά είναι ότι τα άτομα τα οποία δουλεύουν πληρώνονται ώστε να μπορούν να καλύψουν κάποιες βασικές τους ανάγκες. Το πιο σημαντικό όμως το οποίο τονίζεται από δύο συνεντευξιαζόμενους είναι ότι επειδή τα άτομα αυτά εκτίουν το τέλος της ποινής τους τα Αγροτικά καταστήματα τους προετοιμάζουν με μία σειρά από μέτρα ώστε να επανενταχθούν στην κοινωνία.

Μόνο τρεις από του δέκα συνεντευξιαζόμενους γνώριζαν να απαντήσουν στο συγκεκριμένο ερώτημα και οι απαντήσεις του επισυνάπτονται παρακάτω:

«Στα Κλειστά Καταστήματα Κράτησης είναι πολύ έντονος ο εγκλεισμός» (A).

«Η διαφορά της αγροτικής φυλακής από τη δικαστική ή την κλειστή είναι ότι οι κρατούμενοι μετάγονται σε αυτή εφόσον έχουν συμπληρώσει κάποιο μέρος της ποινής τους και εφόσον δεν είναι υπόδικοι. Οι κρατούμενοι δηλαδή έρχονται στα αγροτικά καταστήματα προς το τέλος της ποινής τους. Στο αγροτικό κατάστημα υπάρχει η δυνατότητα να εργαστεί ο κρατούμενος και οι ημέρες εργασίας του αφαιρούνται από τις ημέρες ποινής τους... από την εργασία του λαμβάνει μια ελάχιστη χρηματική αμοιβή, 1,68 € την ημέρα, με την οποία όμως μπορεί να καλύψει κάποιες ανάγκες του... Αν κάποιος κρατούμενος έχει μεγαλύτερη ποινή για να έρθει στην αγροτική φυλακή πρέπει να έχει λάβει κάποιες άδειες. Η πιο βασική διαφορά με τις κλειστές φυλακές κατά τη γνώμη μου είναι η ελευθερία που υπάρχει στο να κινούνται οι κρατούμενοι στο χώρο: εδώ δεν υπάρχουν ακτίνες, κιγκλίδες κ.λ.π. Οι κρατούμενοι μένουν στα κελιά ή τους θαλάμους αλλά όσο είναι ανοικτή η φυλακή μπορούν να κινούνται μέσα στη φυλακή σε όποιο χώρο επιθυμούν και κάποιοι, ανάλογα με την εργασία τους, μπαινοβγαίνουν στη φυλακή καθημερινά χωρίς επίβλεψη ή και μένουν σε εξωτερικές μονάδες της φυλακής μόνοι τους» (I).

«Συγκεκριμένα, τα αγροτικά καταστήματα κράτησης είναι ενσωματωμένα στο κοινωνικό σώμα και οργανώνουν μεθοδευμένες και παραγωγικές απαντήσεις για κάθε είδος εγκληματικού φαινομένου μέσω της αποδυνάμωσής του. Οι κρατούμενοι, διανύοντας το τελευταίο στάδιο έκτισης της ποινής τους, διαπιστώνουν ότι η πολιτεία δεν είναι μόνο τιμωρός για τις έκνομες ενέργειές τους αλλά και «άνθρωπος», αφού δεν τους κλείνει πια στο σκοτεινό και ανήλιο κελί αλλά τους αφήνει να ζουν μέσα στη φύση σε ημιελεύθερο καθεστώς, προετοιμάζοντάς τους και με σειρά άλλων ευεργετικών μέτρων (άδειες, ευεργετικά υπολογιζόμενες ημέρες εργασίας κ.λπ.) για την κοινωνική τους επανένταξη. Και είναι γνωστό ότι διαμένει μεγάλος αριθμός κρατουμένων εκτός της φυλακής χωρίς ουσιαστική επίβλεψη, οι αποδράσεις των κρατουμένων της κατηγορίας αυτής είναι ελάχιστες, ενώ η ψυχική τους υγεία είναι αρίστη» (K).

Ο Κοινωνικός Λειτουργός χαρακτηρίζεται ως διαμεσολαβητής των διαδικασιών και επόπτης όταν λήξει η ποινή των ατόμων.

Η διαμεσολάβηση του Κοινωνικού Λειτουργού με τις υπόλοιπες υπηρεσίες για την διεκπεραίωση των διαδικαστικών της εφαρμογής της εναλλακτικής ποινής είναι αρκετά σημαντική καθώς έτσι διαμορφώνεται η σωστή βάση για την καλύτερη αποτελεσματικότητα της επιμέρους ποινής. Σύμφωνα με την παρούσα έρευνα οι

δομές εποπτείας δεν κρατούν καμία επικοινωνία όταν λήξει η ποινή του ατόμου. Επίσης οι περισσότερες απαντήσεις αναφέρουν ότι την πρώτη ενέργεια την κάνει το δικαστήριο και οι επαγγελματίες περιμένουν να κληθούν ώστε να ενεργήσουν για τις περαιτέρω διαδικασίες. Ο Κοινωνικός Λειτουργός αναφέρεται ως σημείο αναφοράς καθώς από αυτόν περνούν τα πάντα.

«Ο Κοινωνικός Λειτουργός επιβλέπει και επιτηρεί τη συμπεριφορά του παραβάτη εντός του Καταστήματος. Λειτουργεί περισσότερο σαν πρόσωπο αναφοράς, μεσολαβεί μακροπρόθεσμα και όχι τη στιγμή που λαμβάνεται η απόφαση... Μετά τη λήξη της ποινής δεν έχουμε επαφή με τον φυλακισθέντα, ο ρόλος μας περιορίζεται εντός του Καταστήματος» (Θ).

«Αρχικά, μόλις παρθεί η απόφαση την αναλαμβάνουμε εμείς ώστε να εφαρμοστεί. Με τον τρόπο αυτό μεσολαβεί, και στο αρχικό στάδιο και κατά τη διάρκεια. Σε περίπτωση δηλαδή που δεν εμφανιστεί, ειδοποιούμε τον εισαγγελέα... Μετά τη λήξη της ποινής δεν υπάρχει επιπλέον επαφή με τον παραβάτη» (Ε).

«Φυσικά. Ο Κοινωνικός Λειτουργός μεσολαβεί πάντα στις απαραίτητες διαδικασίες για την έκτιση της εναλλακτικής ποινής φυλάκισης... Δεν υπάρχει καμία επίβλεψη μετά» (Α).

«Η δουλειά του Επιμελητή Κοινωνικής Αρωγής (ΕΚΑ) ξεκινάει μετά την κοινοποίηση της δικαστικής απόφασης στην υπηρεσία και λήγει με την ολοκλήρωση της ποινής» (Β).

«Αρχικά, μόλις παρθεί η απόφαση την αναλαμβάνουμε εμείς ώστε να εφαρμοστεί. Με τον τρόπο αυτό μεσολαβεί, και στο αρχικό στάδιο και κατά τη διάρκεια. Για παράδειγμα, αν κάποιος πρέπει να πάει στη Δήμο να αρχίσει κοινωφελή εργασία και δεν πάει, τον ειδοποιούμε εμείς για την υποχρέωση που έχει. Εμείς του λέμε τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του. Ακόμα και σε περίπτωση που ο παραβάτης θέλει να πάρει άδεια, ο Δήμος απευθύνεται σε εμάς και εμείς μιλάμε με τον εισαγγελέα για το αίτημα...Μετά τη λήξη δεν έχουμε άλλη επαφή με τον παραβάτη, εκτός αν έχει εκκρεμότητες ή αν επιστρέψει με κάποια άλλη κατηγορία. Έχουμε και περιπτώσεις τσιγγάνων οι οποίοι εναλλάσσονται σαν πρόσωπα. Ωστόσο, δεν υπάρχει επίβλεψη μετά» (Δ).

«Εμείς επεμβαίνουμε στην εφαρμογή της απόφασης. Οι παραβάτες έρχονται οι ίδιοι σε επαφή είτε οι δικηγόροι τους και συνεπώς οφείλουμε να επικοινωνούμε με το τμήμα, να διοργανώνουμε τις συνεδρίες, να καλύπτουμε τις ανάγκες τους όσον αφορά την εμφάνιση στο τμήμα και στην ψυχολογική παρακολούθηση, να παρατηρούμε αν τηρείται η απαγόρευση εξόδου από τη χώρα και να ελέγχουμε τα αιτήματα τροποποίησης των όρων λόγω επαγγελματικής ζωής. Συνεπώς, οι ποινές τροποποιούνται ή αίρονται. Οι περισσότεροι φέρουν εις πέρας τις υποχρεώσεις αλλά φυσικά δεν υπάρχει σύστημα καταγραφής της συμπεριφοράς...Όχι, συνήθως δεν τηρούμε επαφή με τους παραβάτες» (Γ).

« Δεν υπάρχει καμία επίβλεψη μετά τη λήξη της ποινής. Όσον αφορά τη διαμεσολάβηση την πρώτη ενέργεια την κάνει το δικαστήριο» (Ζ).

Οι απόψεις για τη μη διεκπεραίωση των υπολοίπων εναλλακτικών ποινών (ημι-ελεύθερη διαβίωση, τμηματική έκτιση ποινής) στον Ποινικό Κώδικα.

Όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι έκανα λόγο για έλλειψη οικονομικών πόρων και δομών. Οι εναλλακτικές ποινές κοστίζουν λιγότερο από ότι κοστίζει ο εγκλεισμός μέσα σε ένα σωφρονιστικό κατάστημα. Ωστόσο παρά την μη παραδοχή και την μη γνωστοποίηση του θέματος στην Ελλάδα κρατιούνται πίσω. Επίσης ένας ακόμα λόγος είναι η μη καλή τεχνολογική κατάσταση για ποινές όπως η ημι-ελεύθερη διαβίωση καθώς είναι αρκετά δύσκολο να ελέγχεται το άτομο τις ώρες εκτός του καταστήματος.

«Υπάρχει πρόβλημα στο να ελέγχεται τεχνολογικά η κατάσταση. Επίσης υπάρχει πρόβλημα διαδικαστικό στις δικαστικές αρχές, δεν υπάρχει κατάλληλος σύνδεσμος για να εφαρμοστεί, όπως για παράδειγμα η ημιελεύθερη διαβίωση. Στις δομές που φιλοξενούνται χρήστες επίσης, υπάρχει πρόβλημα στο να τους εντάξει η κοινότητα. Ένα άλλο παράδειγμα είναι ο παραβάτης που πάσχει από ψυχιατρική νόσο, αν ήξερε το δικαστήριο δηλαδή ότι στην Αμαλιάδα που μένει δεν υπάρχει ανάλογο πρόγραμμα για να παρακολουθείται, δεν θα έβγαζε την απόφαση αυτή. Θα μπορούσε να έρθει αλλά δεν το προτιμά λόγω απόστασης. Σε περιπτώσεις επίσης που δεν υπάρχει οικογενειακό περιβάλλον, θα μπορούσαν να αναστείλουν την ποινή ή να κάνουν υφ'όρον απόλυση. Αυτό είναι στο σκεπτικό του νομοθέτη και του συμβουλίου που αποφασίζει και έχει βάση» (Δ).

«Αυτό συμβαίνει διότι οι υπηρεσίες που εφαρμόζουν τις εναλλακτικές ποινές δεν επαρκούν και δεν υπάρχει οικονομικό υπόβαθρο» (Ε).

«Δεν επαρκούν οι οικονομικοί πόροι για τη βελτίωση ορισμένων δομών και για την ενδότερη επικοινωνία, η οποία θα έπρεπε να γίνεται ηλεκτρονικά και όχι μέσω χρονοβόρων διαδικασιών» (Α).

«Οι εναλλακτικές ποινές δεν προωθήθηκαν από τις αρμόδιες αρχές, δεν έχει απαγκιστρωθεί η ελληνική κοινωνία από τη νοοτροπία του σωφρονισμού μόνο μέσω εγκλεισμού και οι υπηρεσίες που εφαρμόζουν τις εναλλακτικές ποινές δεν επαρκούν» (Β).

«Εφόσον υπάρξει χρηματική υποστήριξη, η Ελλάδα θα υπερτερεί σε κάποια θέματα σε σχέση με το εξωτερικό, συνεπώς οι εναλλακτικές ποινές κράτησης θα έχουν μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα» (Γ).

«Αρχικά δεν υπάρχουν οικονομικοί πόροι για να υλοποιηθούν τα προγράμματα. Επίσης υπάρχει και έλλειψη στις δομές, καθώς για να λειτουργεί ο νόμος της ημι-ελεύθερης διαβίωσης θα πρέπει να δημιουργηθούν νέες εγκαταστάσεις ικανές να στελεχώσουν το θεσμό. Ακόμα να τονίσω ότι υπάρχει επιφύλαξη καθώς δεν είναι αρκετά νομικά διαδεδομένο. Βέβαια ευθύνη έχουμε και εμείς οι οποίοι δεν προσπαθούμε στη καλύτερευση των νόμων όπως και στη υλοποίησή τους» (Ζ).

Σημαντική είναι και η απάντηση ενός συνεντευξιαζόμενου από Αγροτικό Κατάστημα καθώς παρουσιάζει ως παράδειγμα το πόσο τα άτομα προτιμούν τις Αγροτικές Φυλακές από την Κοινωφελή καθώς από τις πρώτες μπορούν να αποφυλακισθούν πολύ γρηγορότερα από ότι με την χρονοβόρα διαδικασία που έχει η Κοινωφελής Εργασία.

«Σε εμάς κάποιοι κρατούμενοι ενώ έχουν ήδη κρατηθεί στην κλειστή φυλακή και έχουν μεταχθεί στην αγροτική, κάνουν αίτηση για μετατροπή της ποινής τους σε κοινωφελή εργασία, αλλά στη συνέχεια δεν προχωρούν επειδή από την αγροτική φυλακή αποφυλακίζονται πολύ γρήγορα ενώ με την κοινωφελή εργασία απασχολούνται πολύ καιρό. Φαντάσου ότι κάποιοι κρατούμενοι αποφυλακίζονται με το ένα δέκατο της ποινής τους και απ' αυτό αφαιρούνται και τα ημερομίσθια που έχουν πραγματοποιήσει! Για να το κάνω πιο παραστατικό, ένας κρατούμενος που έχει ποινή 10 χρόνια μπορεί να αποφυλακιστεί σε ένα έτος. Αν δουλεύει με ευεργετικό υπολογισμό ημερών εργασίας

σε ένα μέτριο μεροκάματο (30 ημερομίσθια) αποφυλακίζεται στους έξι μήνες, αν δε εργάζεται με 60 ημερομίσθια το μήνα ακόμη νωρίτερα» (I).

Εναλλακτικές ποινές του εξωτερικού.

Οι συνεντευξιαζόμενοι δεν γνώριζαν αρκετά πράγματα πάνω στο θέμα των εναλλακτικών ποινών καθώς στην ερώτηση μας για κάποια παραδείγματα του εξωτερικού κανείς δεν γνώριζε να μας απαντήσει. Όλοι όσοι απάντησαν συμφώνησαν ότι οι εναλλακτικές ποινές εφαρμόζονται πολύ καλύτερα το εξωτερικό.

«Οι εναλλακτικές ποινές υπερτερούν σε σχέση με το εξωτερικό, διότι στην Ελλάδα υπάρχει ελευθερία» (Θ).

«Οι εναλλακτικές ποινές όπως στην Ελλάδα έτσι και στο εξωτερικό φέρονται εις πέρας» (Ε).

«Δε γνωρίζω καθόλου τις συνθήκες στο εξωτερικό. Φαντάζομαι ότι εφόσον υπάρχουν οικονομικοί πόροι, τα πράγματα λειτουργούν καλύτερα» (Α).

«Οι εναλλακτικές ποινές σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες εφαρμόζονται με επιτυχία εδώ και πολλά χρόνια» (Β).

«Σε σύγκριση με το εξωτερικό, ο λόγος που άργησαν να εφαρμοστούν οι ποινές εναλλακτικής κράτησης είναι θέμα δικαιοπρακτικό, δηλαδή της σχετικής διοίκησης, του Υπουργείου» (Δ).

«Η κάθε χώρα κάνει ο δικό της έχει το δικό της νομοθετικό πλαίσιο. Παραδείγματος χάρη όλες οι δομές της Αμερικής έχουν να κάνουν με τη μορφή του ελέγχου» (Ζ).

Ένας από τους συνεντευξιαζόμενους ανέφερε ότι όπως και στην Ελλάδα έτσι και στο εξωτερικό υπάρχει υποστελέχωση αυτών των υπηρεσιών.

«Δεν υπάρχει ιδιαίτερη υποστελέχωση υπηρεσιών στο εξωτερικό όπως στην Ελλάδα» (Γ).

Προτάσεις για τη βελτίωση του των εναλλακτικών ποινών.

Στην παρούσα έρευνα οι απαντήσεις σχετικά με τη βελτίωση του θεσμού των εναλλακτικών ποινών διαφέρουν μεταξύ τους καθώς ο κάθε επαγγελματίας έχει διαφορετική εμπειρία πάνω στο θέμα. Σε αυτό που συμφωνούν οι περισσότεροι έχει να κάνει με τους οικονομικούς πόρους οι οποίοι είναι μηδαμινοί, καθώς και επίσης με

τις εγκαταστάσεις οι οποίες πρέπει να είναι ειδικά διαμορφωμένες για τις εναλλακτικές μορφές. Ακόμα και όμως η αναφορά των Κοινωνικών Λειτουργών και συγκεκριμένα στους Υ.Ε.Κ.Α. κάθε περιοχής που υπάρχει στον Ποινικό Κώδικα θεωρείται «λάθος» καθώς δεν γίνεται ξεκάθαρο οι ακριβείς αρμοδιότητες που πρέπει να γίνουν στις εναλλακτικές ποινές. Επίσης γίνεται λόγος και για τις χρονοβόρες διαδικασίες τους καθώς όλα γίνονται είτε γραπτώς είτε μέσω τηλεφώνου πράγμα που αποβαίνει χρονοβόρο. Παρακάτω παρατίθενται οι απόψεις των συνεντευξιαζόμενων λεπτομερώς.

«Πρακτικά, δεν υπάρχει χρηματική υποστήριξη για τις δομές αυτές, θέματα επιμόρφωσης, κατάρτισης και φυσικά δεν υπάρχει εποπτεία. Τέλος, δεν υπάρχουν προσωπικές συνεισφορές, δεν υπάρχουν οικήματα όπως για παράδειγμα στην Αγγλία» (Γ).

«Οι προτάσεις μου από τη δική μου πλέον εμπειρία είναι η διττή αναφορά της υπηρεσίας μας και του ρόλου μας στον Ποινικό Κώδικα. Πιο συγκεκριμένα, αρχικά η υπηρεσία μας είχε διττό ρόλο για την κοινωφελή εργασία. Ο δικαστής που θα έκανε αναστολή εκτέλεσης, δεν υπήρχε ρητή αναφορά στο ρόλο της υπηρεσίας μας, ενώ τώρα τη προβλέπει ρητά το άρθρο 100. Στις υφ' όρον απολύσεις δεν υπάρχει διττή αναφορά στην υπηρεσία μας, συνεπώς μια επόμενη μετατροπή του Ποινικού Κώδικα θα μπορούσε να είναι εξίσου η ρητή αναφορά στην υπηρεσία, έτσι ώστε αυτός που έχει την ποινή να δεσμεύεται. Υπάρχει συνεχής επίβλεψη από την επιμελητή Κοινωνικής Αρωγής. Τα υπόλοιπα είναι θέματα δομών, ειδικά για τους χρήστες. Μια άλλη πρόταση, ειδικά για την κοινωφελή εργασία, είναι να μπαίνει η υπηρεσία μας στη διαδικασία λίγο πριν την έκδοση της απόφασης. Κάποιες φορές συμβαίνει τα πρόσωπα που αποφασίζουν, στην επαρχία για παράδειγμα, να γνωρίζονται ή ακόμα να έχουν σχέση εξάρτησης με τον κατηγορούμενο. Δεν ελέγχεται συνεπώς αν μπορεί πραγματικά να εργάζεται στην κοινωφελή εργασία, στην περίπτωση των χρηστών πρωτίστως. Και φυσικά πρέπει να ελέγχουμε και εμείς αν υπάρχει καλό οικογενειακό περιβάλλον, διότι δεν ελέγχεται από τον δικαστή στις προσωρινές κρατήσεις» (Δ).

«Αρχικά, θα έπρεπε να γίνει στήριξη των εναλλακτικών ποινών από τις αρχές, μελέτη της ευρωπαϊκής εμπειρίας με προσαρμογή στην ελληνική πραγματικότητα. Επίσης μία άλλη πρόταση είναι η στήριξη και ενδυνάμωση των υπηρεσιών που τις εφαρμόζουν, με στελέχωση κι εκπαίδευση. Χρειάζεται να υπάρχει πίστη, στήριξη και

προώθηση των εναλλακτικών ποινών από τους ίδιους τους επαγγελματίες που τις εφαρμόζουν και οπωσδήποτε να γίνει διεύρυνση των αρμοδιοτήτων των συγκεκριμένων κλάδων, με σκοπό την ενεργότερη ανάμιξή τους στο χώρο της απονομής δικαιοσύνης, καθώς μπορούν να συμβάλουν ενεργά σε αλλαγές τόσο θεωρητικές όσο και πρακτικές» (B).

«Χρειάζεται επισήμανση του ρόλου των υπηρεσιών που εφαρμόζουν τις εναλλακτικές ποινές κράτησης από τις αρμόδιες αρχές, στελέχωση και φυσικά οικονομική υποστήριξη» (A).

«Οι συνθήκες απαιτούν μεγαλύτερη οικονομική υποστήριξη όσον αφορά τις εξωτερικές δομές και τα προγράμματα παρακολούθησης σε ορισμένες περιπτώσεις» (Θ).

«Αρχικά, καλό θα ήταν να υπάρχει η ηλεκτρονική δικτύωση στον υπολογιστή με άλλες υπηρεσίες, για παράδειγμα παρουσίαση σε αστυνομικό τμήμα ή στον OKANA, διότι αυτή τη στιγμή γίνεται εγγράφως η ενημέρωση και τηλεφωνικά με το αρμόδιο αστυνομικό τμήμα, διαδικασία που μπορεί να αποβεί χρονοβόρα. Τέλος, θα μπορούσαν να δημιουργηθούν προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης, όπως για παράδειγμα στους άνεργους και τους άπορους» (E).

Δεν θα μπορούσε να παραληφθεί η άποψη ενός συνεντευξιζόμενου ο οποίος θέτει το πρόβλημα της συγχώνευσης των υπηρεσιών ανηλίκων με αυτών των ενηλίκων. Θέτοντας έτσι την πρόταση να υπάρχουν σε κάθε πρωτοδικείο και οι δύο υπηρεσίες καθώς αυτό θα βοηθήσει στην επίλυση των υποθέσεων καθώς θα υπάρχει περισσότερος χρόνος μελέτης για την κάθε περίπτωση.

«Το μέγιστο πρόβλημα μας είναι η συγχώνευση που έχει γίνει στα πρωτοδικεία. Αρχικά λοιπόν θα πρέπει να διαχωριστεί ο τομέας των ανηλίκων με εκείνων των ενηλίκων παραβατικών ατόμων. Το θέμα είναι η ενίσχυση του τώρα. Να βελτιωθούν οι υποδομές καθώς και να τροποποιηθούν οι νόμοι. Πρέπει να αρχίζουμε να εφαρμόζουμε όλες τις εναλλακτικές καθώς το κόστος σε σύγκριση με την κλειστή φυλακή είναι πολύ μικρότερο. Υπάρχουν δυνατότητες ώστε να βελτιωθεί ο θεσμός των εναλλακτικών ποινών» (Z).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

8.1 Συμπεράσματα

Τα τελευταία χρόνια γίνονται ολοένα και περισσότερες αναφορές στο θεσμό των εναλλακτικών ποινών κράτησης. Ωστόσο, στη χώρα μας δεν έχουν διενεργηθεί έρευνες σχετικά με το συγκεκριμένο θεσμό και την πρακτική εφαρμογή του σε συνάρτηση με τα δικαιώματα και τις ανάγκες των αδικοπραγούντων. Από την παρούσα μελέτη, θεωρήθηκε ότι θα είναι δυνατό να εξαχθούν σημαντικές πληροφορίες σχετικά με την αναγκαιότητα ύπαρξης του θεσμού και τη σημαντικότητα της συμμετοχής των Κοινωνικών Λειτουργών σε αυτό.

Μελετώντας τη θεώρηση σχετικά με τη συσχέτιση της πρακτικής εφαρμογής του θεσμού των εναλλακτικών μορφών κράτησης με το ρόλο του Κοινωνικού Λειτουργού, όπως αυτή παρατίθεται στην παρούσα έρευνα, είναι εύλογο να αναρωτηθεί κανείς αν όντως ο θεσμός αυτός με την έμπρακτη λειτουργία του οδηγεί στην προάσπιση των δικαιωμάτων των αδικοπραγούντων. Ασφαλή και πλήρη συμπεράσματα δεν μπορούν να εξαχθούν, μπορεί όμως να προσδιοριστεί ως ένα βαθμό η ουσιαστική εφαρμογή του νομικού πλαισίου, μέσα από τις απόψεις, τη στάση και ο ρόλο των Κοινωνικών Λειτουργών.

Όσο υπάρχουν εγκληματικές πράξεις και εγκληματικές συμπεριφορές με διαφορετική διακύμανση βαρύτητας, από τα ελάσσονα αδικήματα στα πιο σοβαρά, θα πρέπει η πολιτεία και τα Δικαστήρια να έχουν ανάλογη αντισταθμική απάντηση με πληθώρα ειδών ποινικής αντιμετώπισης. Έπειτα, ο κάθε καταδικασθέντας χρήζει διαφορετικής αντιμετώπισης και διερεύνησης της κάλυψης των αναγκών του και των υποχρεώσεών του, με σκοπό τη λειτουργικότητα και την αποτελεσματικότητα της εκάστοτε διακηρυγμένης ποινής.

Σήμερα, η συνηθέστερη ποινή που επιβάλλει το δικαστήριο είναι η στερητική της ελευθερίας (βραχύχρονη ή μακρόχρονη), ενώ η επιδίωξη του ποινικού συστήματος είναι ο σωφρονισμός και η επιβολή μακρόχρονης ποινής ως το καταλληλότερο μέσο. Συνέπεια αυτού, είναι η κοινωνική απομόνωση του κρατούμενου, δεδομένου ότι τον αποκόπτει από τους δεσμούς του (οικογενειακούς, φιλικούς, επαγγελματικούς), η αποστέρηση του δικαιώματος στην ελεύθερη

αυτοδιάθεση (έλλειψη πρωτοβουλίας, επιβολή συγκεκριμένου τρόπου ζωής) και ο εγκλωβισμός στον ιδιωτικό βίο, που καταλήγει σε μορφή απομόνωσης.

Ο σκοπός των εναλλακτικών ποινών έγκειται κυρίως στην επανένταξη των αδικοπραγούντων στην κοινωνία με τη χρήση ειδικών προγραμμάτων και την αποφυγή της εγκληματικής αντιμετώπισης που λαμβάνουν εντός των κλειστών καταστημάτων, στην προστασία της κοινότητας μέσω της δικής τους εμπλοκής στη διαδικασία εκτέλεσης της εναλλακτικής ποινής, στην ανάλογη προστασία των δικαιωμάτων των παραβατών σε σχέση με το αδίκημα που τελέστηκε και στην αποσυμφόρηση των φυλακών που καταλήγει σε λανθασμένες συνθήκες για τους αδικοπραγούντες.

Στην Απόφαση (70) 1 του Συμβουλίου της Ευρώπης «Η πρακτική οργάνωση των μέτρων για την επίβλεψη και την κατοπινή μέριμνα των εγκληματιών που καταδικάστηκαν υπό όρους ή απολύθηκαν υπό όρους» ορίζεται ότι ο επιτηρητής λειτουργός θα πρέπει να διατηρεί μία σχέση βοηθού του επιτηρουμένου στα προσωπικά προβλήματα του τελευταίου (άρθ. 3). Στην Αναφορά που συνοδεύει την παραπάνω Απόφαση η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα Προβλήματα της Εγκληματικότητας αναγνωρίζει επίσης ότι οι όροι που είτε από τον απολυόμενο και κατατάσσει πρώτες από άποψη σπουδαιότητας τις υποχρεώσεις προνοιακού χαρακτήρα. Κατά την ίδια Επιτροπή οι ανάγκες της μεταχείρισης δεν θα πρέπει να δικαιολογηθούν μία εκτεταμένη επέμβαση στην προσβολή για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Σε οποιοδήποτε Σωφρονιστικό Κατάστημα είτε είναι κλειστό, είτε αγροτικό, αλλά και σε οποιαδήποτε μορφή εναλλακτικής ποινής κράτησης, πρέπει να υπάρχει ένα πρόσωπο αναφοράς το οποίο λειτουργεί ως ενδιάμεσος κρίκος μεταξύ των καταδικασθέντων και των Επιτροπών επιβληθεισών ποινών. Το πρόσωπο αυτό μπορεί εξίσου να αποτελέσει συνδετικό κρίκο μεταξύ του φυλακισθέντα και των συγγενικών προσώπων. Συνεπώς, ο Κοινωνικός Λειτουργός είναι υπεύθυνος για τη διεξαγωγή προγραμμάτων που αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των καταδικασθέντων, της υπευθυνότητας ως προς τις αρμόδιες αρχές αλλά και την ισοστάθμιση των δικαιωμάτων τους.

Σχετικά με την αρχή του θεσμού των αγροτικών φυλακών κράτησης, στηρίζεται στο να γίνουν οι κρατούμενοι όσο το δυνατόν πιο υπεύθυνα άτομα, καθώς

και στην ομαλή επανένταξή τους στην κοινωνία, νιώθοντας την προσφορά τους σε αυτήν. Δίνεται έμφαση στην προσωπική ευθύνη του κάθε ατόμου που μεταάγεται στο κατάστημα για εργασία, ενώ παράλληλα το προσωπικό του καταστήματος προσπαθεί να μεταδώσει στους τροφίμους τον σεβασμό στο συνάνθρωπο και στο περιβάλλον.

Όσον αφορά τις Υ.Ε.Κ.Α., οι αρμοδιότητες ενός Επιμελητή Κοινωνικής Αρωγής εξειδικεύονται στη σωστή αντιμετώπιση της εκάστοτε ποινής του παραβάτη και ακολούθως στη διαχείριση της κάθε περίπτωσης. Είναι υπεύθυνοι επίσης να συντάσσουν κοινωνική έκθεση για τον καθένα ξεχωριστά, να ελέγχουν αν τηρεί τους όρους που έχει θέσει το Δικαστήριο και να διεξάγουν κοινωνική έρευνα σε προσωρινά κρατούμενους ή σε άτομα στα οποία έχουν επιβληθεί περιοριστικοί όροι.

Ωστόσο, ο περιορισμένος αριθμός των υπηρεσιών αυτών δεν ευνοεί το θεσμό των εναλλακτικών μορφών ποινών, ενώ μάλιστα υπάρχουν αντιξοότητες ως προς τη χρηματική υποστήριξη των δομών αυτών, σε σύγκριση για παράδειγμα με το εξωτερικό όπου γίνονται προσωπικές συνεισφορές, οικήματα που στεγάζονται οι καταδικασθέντες. Δεν υπάρχει επίσης συντονισμένο διαδικτυακό σύστημα, όπου θα γίνεται ταχύτερη αναφορά ως προς την παρουσία και την τήρηση των όρων από τους καταδικασθέντες, αλλά και την πιο άμεση κάλυψη των αναγκών τους.

Στον Ποινικό Κώδικα, δεν υπάρχει η διττή αναφορά της υπηρεσίας των Υ.Ε.Κ.Α. και του ρόλου των Κοινωνικών Λειτουργών. Αναφέρεται στο άρθρο 100 ο ρόλος της υπηρεσίας, αλλά στις υφ' όρον απολύσεις δεν επισημαίνεται η «δέσμευση» των καταδικασθέντων ως προς τον ελεγκτικό ρόλο των Κοινωνικών Λειτουργών, με αποτέλεσμα να υπάρχει άγνοια και μη τήρηση των περιοριστικών μέτρων που τίθενται από το αρμόδιο Δικαστήριο.

8.2 Προτάσεις

Η παρούσα έρευνα επιδίωξε να αναδείξει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, τη χρησιμότητα αλλά και την πρακτική εφαρμογή του θεσμού των εναλλακτικών ποινών κράτησης στη χώρα μας, μέσα από την οπτική των Κοινωνικών Λειτουργών που απασχολούνται σε δομές εφαρμογής των ποινών αυτών. Ωστόσο, υπάρχουν δυνατότητες διερεύνησης του θέματος από έρευνες που δύναται να πραγματοποιηθούν μελλοντικά. Ολοκληρώνοντας, και με όσα αναδείχθηκαν ερευνητικά, αξίζει να επισημανθεί ότι ο θεσμός των εναλλακτικών ποινών κράτησης

δε λειτουργεί όπως ορίζει ο νόμος. Επιπλέον, όσον αφορά τους επαγγελματίες στις δομές αυτές, υπάρχουν θέματα επιμόρφωσης, κατάρτισης και έλλειψης εποπτείας.

Δυστυχώς όμως, όπως κατέδειξαν τα πορίσματα της παρούσας ερευνητικής μελέτης, στο θεσμό των εναλλακτικών ποινών εντοπίζονται αρκετά νομικά κενά τα οποία δημιουργούν δυσκολίες στην πρακτική εφαρμογή του. Παράλληλα παρατηρείται ελλιπής ενημέρωση των εμπλεκόμενων προσώπων, φορέων και επαγγελματιών καθώς και ανεπαρκής έλεγχος και εποπτεία της ορθής λειτουργίας του θεσμού. Επίσης αξιοσημείωτο είναι να αναφερθεί η διαφορετική διαμόρφωση των ερωτημάτων μας σχετικά με τις δομές εποπτείας, των Αγροτικών Καταστημάτων και των Υπηρεσιών Κοινωνικής Αρωγής.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών, υπάρχουν πιθανές προτάσεις που προκύπτουν από την έρευνα αυτή για την αναδιάρθρωση και την ορθότερη εφαρμογή των επιβληθεισών ποινών. Αποτέλεσμα των προτάσεων αυτών μπορεί να είναι η ταχύτερη αναμόρφωση των καταδικασθέντων, ο ενστερνισμός του συναισθήματος της πειθαρχίας και της αυτοσυγκράτησης, αλλά και η καλύτερη λειτουργία των αρμόδιων δομών.

Μία πρώτη πιθανή πρόταση αποτελεί η στήριξη, χρηματική πρωτίστως, από τις αρμόδιες αρχές. Αυτό συνεπάγεται είτε την παροχή οικισμών για τους παραβάτες χαμηλότερης οικονομικής τάξεως, οι οποίοι δεν μπορούν να παρευρίσκονται σε κάθε πιθανό έλεγχο των ελεγκτικών αρχών ή στα ειδικά προγράμματα που καλούνται να παρακολουθήσουν. Αυτά μπορεί να είναι είτε ψυχιατρική παρακολούθηση, είτε προγράμματα απεξάρτησης για τους χρήστες παράνομων ουσιών, είτε προγράμματα που έχουν δημιουργηθεί ανάλογα την περίπτωση και τις ανάγκες των αδικοπράγόντων, όπως για παράδειγμα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας για τους αναλφάβητους παραβάτες.

Είναι απαραίτητη επίσης η μελέτη αντίστοιχων ευρωπαϊκών προγραμμάτων για το θεσμό των εναλλακτικών ποινών κράτησης, των δομών που τις εφαρμόζουν και την αποτελεσματικότητά τους και η προσαρμογή στην ελληνική πραγματικότητα. Υπάρχουν τρόποι εκσυγχρονισμού του θεσμού, καθώς παρατηρείται μία παραμέληση από τις Ανώτατες Αρχές. Με τον τρόπο αυτό πιθανόν να αποφθεχθούν άσκοπες δαπάνες που γίνονται στο τωρινό ελληνικό καθεστώς. Επιφέρει δηλαδή ο τρόπος

αυτός καλύτερες συνθήκες τόσο για τους καταδικασθέντες, όσο και για το κράτος το ίδιο, τα οποίο ήδη υποφέρει αρκετά οικονομικά.

Ακολουθως, πρέπει να υπάρξει ενδυνάμωση των υπηρεσιών που εφαρμόζουν τις εναλλακτικές ποινές κράτησης, με στελέχωση, τοποθέτηση καταρτισμένων επαγγελματιών και σωστή εκπαίδευση αυτών, έτσι ώστε οι ίδιοι οι επαγγελματίες να έχουν πίστη και να προωθούν το θεσμό αυτό. Να στηρίζουν τη λειτουργικότητά του και να στοχεύουν στην ταχύτερη αποτελεσματικότητά του, αλλά και στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των παραβατών υπό τον θεσμό αυτό.

Κρίνεται απαραίτητη η διερεύνηση των αρμοδιοτήτων των συγκεκριμένων κλάδων, με σκοπό την ενεργότερη ανάμιξή τους στον τομέα απονομής της δικαιοσύνης, καθώς μπορούν να συμβάλουν ενεργά σε αλλαγές, τόσο θεωρητικές όσο και πρακτικές. Να μην φαίνεται συνεπώς η συμβολή τους μόνο κατά την εφαρμογή του θεσμού των εναλλακτικών ποινών, αλλά και κατά τη διάρκεια λήψης της εκάστοτε επιβληθείσας ποινής, ώστε να λαμβάνονται όλες οι παράμετροι υπόψιν, αλλά και οι δυνατότητες του κάθε καταδικασθέντα.

Εν κατακλείδι οι εναλλακτικές μορφές ποινής δίνουν τη δυνατότητα εξέλιξης στο πεδίο του σωφρονισμού. Η απαξίωση τους καθώς και η ελλιπής γνώσεις αυτών συμβάλλουν στην αυξανόμενη συνέχεια άνομων ατόμων, μη ικανών να αντιληφθούν το λάθος του. Επομένως προβαίνουν συνεχώς σε ίδιες ή παρόμοιες πράξεις. Θα πρέπει λοιπόν να δοθεί περισσότερη σημασία σε αυτές καθώς και στα προγράμματα τα οποία φανερώνεται η αποτελεσματικότητά τους σε μεγάλο βαθμό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

Αναγνωστάκη, Μ. (2015). *Η λειτουργία και το έργο των Υπηρεσιών Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής. Πορίσματα έρευνας*. Ανακτήθηκε 24-5-2016 από <http://crime-in-crisis.com/%CE%B7-%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF-%CE%AD%CF%81%CE%B3%CE%BF-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CF%85%CF%80%CE%B7%CF%81%CE%B5%CF%83%CE%B9%CF%8E%CE%BD/>

Αρτινοπούλου, Β. (2010). *Επανορθωτική Δικαιοσύνη*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Γιοβάνογλου, Σ. (2006). *Θεσμικά πλαίσια της κοινωνικής επανένταξης των αποφυλακισμένων*, Σάκκουλα Α.Ε.

Δουδλωνη, Α. & Γερασόπουλος, (χ.η.). Β. *Το μέτρο της ηλεκτρονικής επιτήρησης (tagging) σε Εσθονία και Ελλάδα*. Ανακτήθηκε 1-6-2016 από http://www.epimelitesanilikon.gr/pdf/tagging.doc_.pdf

Ενημερωτικό Σημείωμα για το νέο Σωφρονιστικό Κώδικα. Ανακτήθηκε 15-05-2016 από <http://www.ministryofjustice.gr/site/el/%CE%95%CE%9D%CE%97%CE%9C%CE%95%CE%A1%CE%A9%CE%A3%CE%97/%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%8E%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/tabid/220/itemid/2029/amid/569/default.aspx>

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (2004). *Πράσινο Βιβλίο σχετικά με την προσέγγιση, την αμοιβαία αναγνώριση και την εκτέλεση ποινικών κυρώσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Ανακτήθηκε 26-4-2016 από [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com\(2004\)0334_/com_com\(2004\)0334_el.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com(2004)0334_/com_com(2004)0334_el.pdf)

Εφημερίς της Κυβερνήσεως (1989). Άρθρ. 62 του Ν. 1851, Κεφάλαιο 8,.

Εφημερίς της Κυβερνήσεως (2008). άρθ. 17 του Ν. 3727/2008. Α' 257.

Εφημερίς της Κυβερνήσεως (2013). Ν.4205/2013, Α'242.

Ζαραφονίτου, Χ. (2011). *Από την ανταποδοτική στην αποκαταστατική δικαιοσύνη: τιμωρητικότητα ή άμβλυνση των συγκρούσεων. Η Εγκληματολογία απέναντι στις σύγχρονες προκλήσεις. Επετειακό Συνέδριο για τα 30 χρόνια της Ελληνικής Εγκληματολογίας*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Ιωσηφίδης, Θ. (2008). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.

Καλλινικάκη, Θ. (1998). *Εισαγωγή στη θεωρία και την πρακτική της κοινωνικής εργασίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Καλλινικάκη, Θ. (2010). *Ποιοτικές μέθοδοι στην έρευνα της κοινωνικής εργασίας*. Αθήνα: Τόπος

Κατσίρας, Λ. (2008). *Ο ρόλος της εκπαίδευσης και της συμβουλευτικής παρέμβασης*. Ιδιωτική Έκδοση.

Κονιδάρη, Α. (2015). *Αποκαταστατική δικαιοσύνη και έγκλημα στην Ελλάδα: οι στάσεις των Ελλήνων δικαστικών λειτουργών*. Διδακτορική Διατριβή: Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών Επιστημών.

Κουράκης, Ν. (2009). *Μεταξύ παρελθόντος και μέλλοντος*. Αθήνα: Σάκκουλα Α.Ε.

Μαματόπουλος, Ι. (2012). *Θεωρητικές προσεγγίσεις του εγκλήματος – Η μεταχείριση του εγκληματία. Η φυλακή ως θεσμός σωφρονισμού και καταστολής*.

Μασούρη, Γ. (2006). *Η εισαγωγή και εξέλιξη της απόλυσης υπό όρους ενηλίκων στην Ελλάδα ως ιδιότυπης χάριτος*. Αθήνα: Σάκκουλας Αντ. Ν.

Mason, J. (2003). *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Μαυρής, Μ. (2007). *Υπηρεσία Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής-ένας θεσμός υπό δοκιμασία*.

Μπουρίκος, Δ. & Σταθόπουλος, Π. (1999). *Βιβλιογραφικός οδηγός κοινωνικής εργασίας και κοινωνικής πρόνοιας*. Αθήνα: Έλλην.

Ξηρογιάννη, Α. (2016). *Η Πρακτική Εφαρμογή της Αποκαταστατικής Δικαιοσύνης στο πεδίο των ενδοοικογενειακών συγκρούσεων: συνεδρίες οικογενειακών ομάδων: ο παράδειγμα του Καναδά και της Νέας Ζηλανδίας – Προβληματική και Αντίλογος-Ποια η στάση της ελληνικής κοινωνίας και των Ελλήνων Δικαστικών Λειτουργών απέναντι στην πρακτική εφαρμογή των αρχών της Αποκαταστατικής Δικαιοσύνης*.

Ανακτήθηκε

23-4-2016

από

<http://eedd.gr/%CE%B7%CF%80%CF%81%CE%B1%CE%BA%CF%84%E%B>

[%CE%BA%CE%AE%CE%B5%CF%86%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%BF%
%E%B3%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%82%CE%B1%CF%80%CE%BF%
CE%E%B1%CF%84%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9/](#)

Παπαδάκης, Ε. (χ.η.). *Ημιελεύθερη διαβίωση*. Νομικά Επιλεκτικά.

Παπαθεοδώρος, Θ. (1998). *Η ηλεκτρονική επιτήρηση ως εναλλακτικό μέτρο έκτισης των στερητικών της ελευθερίας ποινών. Το παράδειγμα του γαλλικού Νόμου 97 1159* (σσ. 68-78). *Ποινική Δικαιοσύνη*.

Πιτσελά, Α. (2006). *Η κοινωνική αρωγή στο πεδίο της ποινικής δικαιοσύνης* (σ.σ. 168-176). *Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας*.

Ποινικός Κώδικας (2013), *Μετατροπή των περιοριστικών της ελευθερίας ποινών*, άρθ. 82 παρ. 8.

Ποινικός Κώδικας (2013). *Κατάδικοι που δικαιούνται να απολυθούν*, άρθ. 105, παρ.6.

Ποινικός Κώδικας (2013). *Κατάδικοι που δικαιούνται να απολυθούν*, άρθ. 105, παρ.3.

Ποινικός Κώδικας, (2013). *Προϋποθέσεις για τη χορήγηση της απόλυσης*, άρθ. 106, παρ.2.

Ποινικός Κώδικας (2010). άρθ 100.

Ποινικός Κώδικας, Ν.1499/1950.

Σορβατζιώτη, Δ. (2016). *Η εξάρτηση από τα τυχερά παιχνίδια ως κίνητρο εγκληματικότητας- Νομικές εξαρτήσεις και παράνομες συμπεριφορές, Εξαρτήσεις: Μεταξύ ποινικής καταστολής και θεραπείας*. Νομική Σχολή ΑΠΘ.

Σπυρόπουλος, Φ. (2008). *Εκδίκαση εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας* (σ.σ.147-154). Αθήνα: Α.Ν. Σάκκουλα.

Σταθόπουλος, Π. (1999). *Βιβλιογραφικός οδηγός κοινωνικής εργασίας και κοινωνικής πρόνοιας* (σ.σ 208-214). Αθήνα: Έλλην.

Στεφάνου, Κ. (2006). *Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο* (σ.σ. 73-79). Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Συκιάτου, Α. (2011). Ιστολόγιο Εγκληματολογικών Επιστημών. Ανακτήθηκε 15-5-2016 από [HTTP://SYKIOU.BLOGSPOT.GR/](http://SYKIOU.BLOGSPOT.GR/)

Σχίζας, Π., Γ. (2013). *Αγροτικές Φυλακές. Διδακτορική Διατριβή. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Τμήμα Κοινωνιολογίας. Τομέας Εγκληματολογίας.*

Σωματείο Ειδικών Φρουρών της Ελληνικής Αστυνομίας (2013). *Δημόσια Διαβούλευση για το Προεδρικό Διάταγμα για τη λειτουργία του θεσμού της ηλεκτρονικής επιτήρησης υπόδικων, κατάδικων και κρατούμενων σε άδεια και την πιλοτική εφαρμογή του.* Ανακτήθηκε 15-5-2016 από <http://www.sefeaa.gr/hlektroniko-braxioli-gia kratoymenoys-fwto.html>.

Το Βήμα. (2013). *Το προσχέδιο νόμου για το ηλεκτρονικό βραχιόλι σε κρατούμενους.* Ανακτήθηκε 4-4-2016 από <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=505901>

Τουργέλης, Π. (χ.η.). *Ο κατ' οίκον περιορισμός και η ηλεκτρονική επιτήρηση.* Ανακτήθηκε 20-4-2016 από <https://curia.gr/o-kat-oikon-periorismos-kai-i-ilektroniki-epitirisi/>.

Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. (2012). *Ενημερωτικό Σημείωμα για το νέο Σωφρονιστικό Κώδικα.* Ανακτήθηκε 15-5-2016 από <http://www.ministryofjustice.gr/site/el/%CE%95%CE%9D%CE%97%CE%9C%>

<http://www.kritiki.gr/ce%95%ce%A1%ce%A9%ce%A3%ce%97/%ce%91%ce%BD%ce%B1%ce%BA%ce%BF%ce%B9%ce%BD%ce%8E%ce%83%ce%B5%ce%B9%ce%82/tabid/220/itemid/2029/amid/569/default.aspx>

Τσιώλης, Γ. (2014). *Μέθοδοι και τεχνικές ανάλυσης στη ποιοτική κοινωνική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική.

Φαρσεδάκης, Ι. (1990). *Η εγκληματολογική σκέψη. Απ' την αρχαιότητα ως τις μέρες μας (σ.σ.209-214)*. Τ.Α'. Αθήνα: Νομική βιβλιοθήκη.

Χαΐδου, Α. (2002). *Το σωφρονιστικό σύστημα: ζητήματα θεωρίας και πρακτικής*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

Bazemore, G. & Walgrave, L. (1999). *Reflections of the Future of Restorative Justice for Juveniles. Repairing the harm of youth crime*. Criminal Justice Press. N.Y: Monsey.

Bentham, J. & Beccaria, C. Garofalo, R & Ferri, E. (1981). *The Historical Development of Criminology*. Arizona State College at Tempe.

Cohen, L. & Manion, L. & Morrison, K. (2001). *Research Methods in Education* (p.p.39-44) London: Routledge Falmer.

Gavrielides, T. (2007). *Restorative Justice Theory and Practice. Kindle Edition: Addressing the Discrepancy*.

Gavrielides, T. & Artinopoulou, V (2013). *Reconstructing Restorative Justice Philosophy*. UK: Ashgate publishing.

Marshall, T. (1996). *Seeking the Whole Justice. Repairing the Damage: Restorative Justice in action*. London: ISTD.

Roche, D. (2001). *The Evolving Definition of Restorative Justice. Contemporary Justice Review.*

Weitekamp, E.G.K. (2003). *The History of Restorative Justice.* N.Y: Criminal Justice Press.

Zehr, J & Smith, B (2004). *Critical Issues in Restorative Justice.* New York and Cullompton, Devon. K: Criminal Justice Press and Willan.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Φορείς Οι Οποίοι Συμμετέχουν Στην Εφαρμογή Του Θεσμού Της Κοινοφελούς Εργασίας

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ	
Περιφερειακή Ενότητα Δράμας	Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Έβρου	∅ Διάφοροι Τομείς ∅ Τομείς καθαριότητας και πρασίνου
Περιφερειακή Ενότητα Θάσου	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης	∅ Διάφοροι Τομείς ∅ Υπηρεσίες καθαριότητας και συντήρησης κτιρίων

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	
Περιφερειακή Ενότητα Ημαθίας	∅ Υπηρεσίες Καθαριότητας ∅ Διάφοροι Τομείς ∅ Τεχνική υπηρεσία, υπηρεσία περιβάλλοντος
Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης	∅ Διάφοροι Τομείς ∅ Τομείς καθαριότητας και περιβάλλοντος ∅ Τομείς καθαριότητας και πρασίνου

Περιφερειακή Ενότητα Κιλκίς	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Πιερίας	∅ Υπηρεσίες καθαριότητας, φύλαξης δημοτικού πάρκου ∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας	∅ Διάφοροι Τομείς ∅ Υπηρεσίες καθαριότητας και πρασίνου
Περιφερειακή Ενότητα Σερρών	∅ Διάφοροι Τομείς ∅ Τομείς καθαριότητας και τεχνικών έργων
Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής	∅ Διάφοροι Τομείς ∅ Τομέας καθαριότητας

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Περιφερειακή Ενότητα Γρεβενών	∅ Διάφοροι Τομείς ∅ Τομείς καθαριότητας και κήπων
Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης	∅ Διάφοροι Τομείς ∅ Υπηρεσίες πρασίνου, καθαριότητας
Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας	∅ Διάφοροι Τομείς

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

Περιφερειακή Ενότητα Άρτας	∅ Τομείς καθαριότητας, κήπων και γενικών καθηκόντων ∅ Διάφοροι Τομείς
----------------------------	---

Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας	∅ Τομείς καθαριότητας, πρασίνου και αυτεπιστασίας
Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας	∅ Διάφοροι Τομείς

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	
Περιφερειακή Ενότητα Καρδίτσας	∅ Τομείς καθαριότητας και πρασίνου ∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Λάρισας	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Μαγνησίας	∅ Υπηρεσίες καθαριότητας και κήπων ∅ Υπηρεσίες καθαριότητας
Περιφερειακή Ενότητα Σποράδων	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Τρικάλων	∅ Διάφοροι Τομείς ∅ Τομείς καθαριότητας και πρασίνου

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	
Περιφερειακή Ενότητα Ζακύνθου	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Κερκύρας	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Ιθάκης	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Λευκάδας	∅ Υπηρεσίες καθαριότητας, κήπων και πρασίνου
Περιφερειακή Ενότητα Κεφαλληνίας	∅ Διάφοροι Τομείς

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	
Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Διάφοροι Τομείς ∅ Υπηρεσίες καθαριότητας
Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Διάφοροι Τομείς ∅ Υπηρεσίες καθαριότητας
Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Διάφοροι Τομείς

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	
Περιφερειακή Ενότητα Βοιωτίας	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Υπηρεσίες καθαριότητας, κήπων και δενδροστοιχιών ∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Ευβοίας	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Ευρυτανίας	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Φθιώτιδας	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Φωκίδας	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Διάφοροι Τομείς

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	
Περιφερειακή Ενότητα Κεντρικού Τομέα Αθηνών	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Διάφοροι Τομείς, ∅ Υπηρεσίες καθαριότητας, πρασίνου και Κέντρο Φροντίδας Οικογενείας του Δήμου
Περιφερειακή Ενότητα Βορείου Τομέα Αθηνών	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Διάφοροι Τομείς ∅ Φύλακες κτιρίων και υπάλληλοι καθαριότητας κτιρίων ∅ Διευθύνσεις Περιβάλλοντος και Τεχνικών Υπηρεσιών

Περιφερειακή Ενότητα Νοτίου Τομέα Αθηνών	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Διάφοροι Τομείς ∅ Υπηρεσίες καθαριότητας και πρασίνου
Περιφερειακή Ενότητα Δυτικού Τομέα Αθηνών	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Διάφοροι Τομείς ∅ Υπηρεσία καθαριότητας, πρασίνου και εργασίες τεχνικών υπηρεσιών
Περιφερειακή Ενότητα Πειραιώς	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Τμήματα καθαριότητας και πρασίνου ∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Νήσων	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Υπηρεσίες καθαριότητας και πρασίνου ∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Ανατολικής Αττικής	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Διάφοροι Τομείς ∅ Υπηρεσίες καθαριότητας και πρασίνου
Περιφερειακή Ενότητα Δυτικής Αττικής	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Υπηρεσίες καθαριότητας, πρασίνου και άλλων ∅ Τομείς καθαριότητας, κήπων και γενικών καθηκόντων

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Περιφερειακή Ενότητα Αργολίδας	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Αρκαδίας	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Διάφοροι Τομείς ∅ Υπηρεσίες καθαριότητας, ανακύκλωσης, πρασίνου
Περιφερειακή Ενότητα Κορινθίας	<ul style="list-style-type: none"> ∅ Διάφοροι Τομείς

Περιφερειακή Ενότητα Λακωνίας	∅ Διάφοροι Τομείς ∅ Υπηρεσίες πρασίνου, καθαριότητας και διοικητές υπηρεσίες
Περιφερειακή Ενότητα Μεσσηνίας	∅ Διάφοροι Τομείς ∅ Υπηρεσίες καθαριότητας, πρασίνου και διοικητικές υπηρεσίες

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Περιφερειακή Ενότητα Λέσβου	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Λήμνου	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Σάμου	∅ Διάφοροι Τομείς

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Περιφερειακή Ενότητα Άνδρου	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Θήρας	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Καλύμνου	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Κω	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Μυκόνου	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Νάξου	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Πάρου	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Ρόδου	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Σύρου	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Τήνου	∅ Διάφοροι Τομείς

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ	
Περιφερειακή Ενότητα Ηρακλείου	∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Λασιθίου	∅ Διάφοροι Τομείς ∅ Τομείς πρασίνου, καθαριότητας, τεχνικών έργων
Περιφερειακή Ενότητα Ρεθύμνου	∅ Τομέας καθαριότητας ∅ Διάφοροι Τομείς
Περιφερειακή Ενότητα Χανίων	∅ Υπηρεσίες καθαριότητας ∅ Υπηρεσίες οδοποιίας, καθαριότητας, άρδευσης, πρασίνου ∅ Διάφοροι Τομείς

ΑΛΛΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	
ΦΟΡΕΑΣ	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς	∅ Δραστηριότητες Τμήματος Κοινωνικής Συμμετοχής
Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης	∅ Βοηθητικές εργασίες
Ε.Π.Α.Ψ.Υ. Οικοτροφείο Λαμίας «ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ»	∅ Τομείς καθαριότητας, χειροτεχνίας και τεχνικών έργων
Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός α) Κοινωνικός Ξενώνας Αστέγων β) Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων γ) Πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι» Εξαρχείων, Κυψέλης, Πατησίων	∅ Διάφοροι Τομείς
Ένωση Ελλήνων Χημικών	∅ Εργασίες γραφείου και καθαριότητας

Εταιρεία Κοινωνικής Υποστήριξης Ανηλίκων και Εφήβων Μέλος Ο.Ε.Μ.Κ.Ο.Ε	∅ Διάφοροι Τομείς
Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Περισσού	∅ Διάφοροι τομείς βοηθητικών εργασιών
Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Βόλου, Στέγη Φιλοξενίας Ανηλίκων	∅ Διάφοροι Τομείς
Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Ηρακλείου Κρήτης, Στέγη Φιλοξενίας Ανηλίκων	∅ Διάφοροι τομείς βοηθητικών εργασιών
Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Κοζάνης, Στέγη Φιλοξενίας Ανηλίκων	∅ Διάφοροι Τομείς
Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Πειραιά, Στέγη Ανηλίκων «Ο ΚΑΛΟΣ ΠΟΙΜΕΝΑΣ»	∅ Διάφοροι τομείς βοηθητικών εργασιών
Ίδρυμα Κωνσταντίνου και Ταρσής Μιμηκοπούλου, Ν.Π.Ι.Δ.	∅ Τομείς καθαριότητας, διαλογής ρούχων, οικοδομικών, μηχανολογικών και υδραυλικών εργασιών, μηχανοργάνωσης και γραμματειακής υποστήριξης
Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών	∅ Τομείς καθαριότητας και προπαρασκευής συσσιτίου
Κοινωφελής Επιχείρηση Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης Δημοτικό Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης Δήμου Βόλου (Κ.Ε.Κ.Π.Α.-Δ.Ι.Ε.Κ.)	∅ Διάφοροι Τομείς
Κέντρο Κοινωνικής Πολιτικής και Προαγωγής Υγείας Δήμου Καισαριανής «ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΜΑΝΩΛΙΔΗΣ»	∅ Διάφοροι Τομείς

Κέντρο Βρεφών «ΜΗΤΕΡΑ»»	∅	Διάφοροι Τομείς
Κέντρο Ζωής	∅	Διάφοροι Τομείς
ΚΛΙΜΑΚΑ	∅	Θέσεις οδηγών, συνοδών Α.Μ.Ε.Α., φροντιστών, κ.λπ.
Κοινωνικός Ξενώνας «ΚΑΡΕΑ»	∅	Διάφοροι Τομείς
Μονάδα Φροντίδας Ηλικιωμένων Κωνσταντοπούλειος Οίκος Ευγηρίας και Χρονίων Παθήσεων «Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ»	∅	Διάφοροι Τομείς
Ν.Π.Δ.Δ. «Δημοτικός Οργανισμός Εκπαίδευσης, Παιδιού, Αθλητισμού και Πολιτισμού-ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Δήμου Βόλου»	∅	Διάφοροι Τομείς
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ	∅	Διάφοροι Τομείς
ΡΕΤΟ ΕΛΛΑΣ-ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΠΙΔΑΣ (μη κερδοσκοπικό σωματείο)	∅	Διάφοροι Τομείς
Σύλλογος Ατόμων με κινητικά προβλήματα και φίλων «ΠΕΡΠΑΤΩ»	∅	Διάφοροι Τομείς
Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων Ατόμων με Αναπηρία Ν. Φθιώτιδας	∅	Διάφοροι Τομείς
Σύλλογος Συμπαράστασης Κρατουμένων «Ο ΟΝΗΣΙΜΟΣ»	∅	Διοικητικές υπηρεσίες και υπηρεσίες καθαριότητας
Σύνδεσμος Διαχείρισης Απορριμμάτων	∅	Διοικητική, Τεχνική και Πληροφορική Υπηρεσία
Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών Πανεπιστημίου Αιγαίου	∅	Διάφοροι Τομείς
Υπηρεσίες αρμοδιότητας Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	∅	Διάφοροι Τομείς

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Θεραπευτήριο Χρονίων Παθήσεων Τρικάλων	∅	Διάφοροι Τομείς
Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ΚΕ.ΠΕ.Π. Καρδίτσας	∅	Διάφοροι Τομείς
Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Θεραπευτήριο Χρονίων Παθήσεων Λάρισας «Ο ΑΡΙΣΤΕΥΣ»	∅	Διάφοροι Τομείς
Υπουργείο Δικαιοσύνης, Εφετείο Θράκης	∅	Διάφοροι Τομείς
Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, Κ.Ε.ΠΕ.Π. Λεχαιών Ηλείας	∅	Διάφοροι Τομείς
Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, Κέντρο Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου	∅	Διάφοροι Τομείς
Υπουργείο Υγείας, 6η Υγειονομική Περιφέρεια, Κέντρο Υγείας Λυγουριού και Κρανιδίου	∅	Διάφοροι Τομείς
Υπουργείο Υγείας, 1η Υγειονομική Περιφέρεια ΑΤΤΙΚΗΣ Γ.Ο.Ν.Κ. "ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ»	∅	Διάφοροι Τομείς
Υπουργείο Υγείας, 5η Υγειονομική Περιφέρεια Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας, Κέντρο Υγείας Στυλίδας	∅	Τομείς καθαριότητας, πρασίνου και τεχνικών έργων
Υπουργείο Υγείας, 6η Υγειονομική Περιφέρεια Πελοποννήσου-Ιονίων Νήσων-Ηπείρου και Δυτικής Ελλάδας, Γενικό Νοσοκομείο Κεφαλληνίας	∅	Διάφοροι Τομείς

<p>Υπουργείο Υγείας, 6η Υγειονομική Περιφέρεια Πελοποννήσου-Ιονίων Νήσων-Ηπείρου και Δυτικής Ελλάδας-Κέντρα Υγείας Ιθάκης και Σάμης</p>	<p>∅ Διάφοροι Τομείς</p>
<p>Υπουργείο Υγείας, Διοίκηση 6ης Υγειονομικής Περιφέρειας Πελοποννήσου-Ιονίων Νήσων-Ηπείρου και Δυτικής Ελλάδας</p>	<p>∅ Διάφοροι Τομείς</p>

Συνεντεύξεις

Ερωτώμενος Α

Ερώτηση:- Αρχικά, ποιες είναι οι εναλλακτικές μορφές ποιηής;

Απάντηση: - Οι εναλλακτικές μορφές ποιηής είναι η κοινωφελής εργασία, η επιμέλεια και η αναστολή υπό επιτήρηση.

Ερώτηση:- Ποιες εφαρμόζονται στην Ελλάδα;

Απάντηση: - Στην Ελλάδα εφαρμόζονται η κοινωφελής εργασία, η επιμέλεια και η αναστολή υπό επιτήρηση..

Ερώτηση:- Σε ποια αδικήματα μπορούν να εφαρμοστούν;

Απάντηση: - Ανάλογα με το αδίκημα. Οι εναλλακτικές μορφές ποιηής εφαρμόζονται σε ποινές πλημμεληματικού χαρακτήρα.

Ερώτηση:- Ποια η διάρκειά τους;

Απάντηση: - Εξαρτάται από το αδίκημα..

Ερώτηση:- Ποιο είναι το προφίλ των παραβατών οι οποίοι επιθυμούν να προβούν σε ποινή μη στέρησης της ελευθερίας;

- Ποιο είναι το φύλο τους και σε τι ηλικιακή κατηγορία βρίσκονται;

Απάντηση: - Καλύπτει όλο το φάσμα των προφίλ των ανθρώπων και οι ηλικίες κυμαίνονται από 30 έως 70ετών.

Ερώτηση:- Ποιο είναι το επίπεδο εκπαίδευσής τους;

Απάντηση: - Το επίπεδό τους μπορεί να είναι από δημοτικό μέχρι πανεπιστήμιο.

Ερώτηση: - Τι επάγγελμα έκαναν πριν μπουν στη φυλακή;

Απάντηση: - Μπορούσαν να είναι από εργάτες μέχρι τραπεζικοί υπάλληλοι.

Ερώτηση: - Ποια είναι η εθνικότητα των παραβατών;

Απάντηση: - Κυρίως είναι ελληνικής, ρουμάνικης και αλβανικής καταγωγής.

Ερώτηση: - Τι αδικήματα τέλεσαν τα πρόσωπα που εκτίουν κάποια εναλλακτική ποινή;

Απάντηση: - Μπορεί να είναι οικονομικές οφειλές, κλοπές και ναρκωτικά.

Ερώτηση: - Πως λειτουργούν τα Αγροτικά Καταστήματα;

Απάντηση: - Είναι ανοικτές φυλακές με την έννοια ότι οι κρατούμενοι βγαίνουν και εκτός φυλακών σε παροχή εργασίας και παραγωγή προϊόντων. Η μία μέρα προσμετράται για τρεις.

Ερώτηση:- Ποια η διαφορά τους από τα Κλειστά Καταστήματα Κράτησης;

Απάντηση: - Στα Κλειστά Καταστήματα Κράτησης είναι πολύ έντονος ο εγκλεισμός.

Ερώτηση:- Ποιος είναι ο ρόλος των Κοινωνικών Λειτουργών στις αγροτικές φυλακές;

Απάντηση: - Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού στις αγροτικές φυλακές είναι κυρίως συμβουλευτικός και υποστηρικτικός.

Ερώτηση: - Ποιος ο ρόλος των Υ.Ε.Κ.Α. όσον αφορά τις ποινές μη στερητικές της ελευθερίας;

Απάντηση: - Στις Υ.Ε.Κ.Α. ωστόσο ο ρόλος είναι συνήθως υποστηρικτικός, συμβουλευτικός και ελεγκτικός.

Ερώτηση: - Ποιες είναι οι αρμοδιότητες των Κοινωνικών Λειτουργών;

Απάντηση: - Συνήθως είναι η συνεργασία με δήμους και άλλους φορείς, η λήψη ιστορικού, η αναφορά ολοκλήρωσης της έκτισης ή τυχόν προβλημάτων, ο έλεγχος τήρησης των όρων, οι παραπομπές σε φορείς για τη ψυχολογική υποστήριξη του ατόμου όπου κρίνεται απαραίτητο.

Ερώτηση: - Ο Κ.Λ. μεσολαβεί πάντα στις διαδικασίες που χρειάζονται για να εφαρμοστεί κάποια εναλλακτική ποινή φυλάκισης;

Απάντηση: - Φυσικά. Ο Κοινωνικός Λειτουργός μεσολαβεί πάντα στις απαραίτητες διαδικασίες για την έκτιση της εναλλακτικής ποινής φυλάκισης.

Ερώτηση:- Υπάρχει επίβλεψη από τους Κοινωνικούς Λειτουργούς ακόμα και μετά τη λήξη της ποινής των παραβατών;

Απάντηση: - Όχι, καθόλου.

Ερώτηση:- Τι προοπτικές έχουν οι εναλλακτικές μορφές φυλάκισης στην Ελλάδα;

- Γιατί θεωρείτε ότι μερικές από τις μη στερητικές ποινές της ελευθερίας δεν διεκπεραιώνονται στην Ελλάδα, παρόλο που υπάρχουν στο Π.Κ;

Απάντηση: - Δεν επαρκούν οι οικονομικοί πόροι για τη βελτίωση ορισμένων δομών και για την ενδότερη επικοινωνία, η οποία θα έπρεπε να γίνεται ηλεκτρονικά και όχι μέσω χρονοβόρων διαδικασιών.

Ερώτηση:- Τι συμβαίνει στο εξωτερικό;

Απάντηση: - Δε γνωρίζω καθόλου τις συνθήκες στο εξωτερικό. Φαντάζομαι ότι εφόσον υπάρχουν οικονομικοί πόροι, τα πράγματα λειτουργούν καλύτερα.

Ερώτηση: - Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη βελτίωση του θέματος;

Απάντηση: - Χρειάζεται επισήμανση του ρόλου των υπηρεσιών που εφαρμόζουν τις εναλλακτικές ποινές κράτησης από τις αρμόδιες αρχές, στελέχωση και φυσικά οικονομική υποστήριξη.

ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΣ Β

Ερώτηση:- Αρχικά, ποιες είναι οι εναλλακτικές μορφές ποινής;

Απάντηση:- Οι εναλλακτικές μορφές ποινής είναι η κοινωφελής εργασία, η αναστολή υπό επιτήρηση, η υφ' όρον απόλυση και το «βραχιολάκι».

Ερώτηση:- Ποιες εφαρμόζονται στην Ελλάδα;

Απάντηση:- Στην Ελλάδα εφαρμόζονται η κοινωφελής εργασία, η υφ' όρον απόλυση, η αναστολή υπό επιτήρηση και επίσης υφίσταται το «βραχιολάκι», αλλά εφαρμόζεται πιλοτικά.

Ερώτηση:- Σε ποια αδικήματα μπορούν να εφαρμοστούν;

Απάντηση:- Οι εναλλακτικές μορφές ποινής εφαρμόζονται σε ποινές πλημμεληματικού χαρακτήρα, σε αδικήματα εμπορίας ναρκωτικών, σε πλαστογραφίες και σε κακουργήματα ανάλογα την περίπτωση.

Ερώτηση:- Ποια η διάρκειά τους;

Απάντηση:- Η κοινωφελής εργασία διακρίνεται σε ώρες οι οποίες ξεκινούν από 100, δηλαδή έναν μήνα, έως 1000 ώρες, δηλαδή ένα χρόνο. Την υφ' όρον απόλυση την δικαιούνται κατάδικοι που εκτίουν ποινή κατά της ελευθερίας ακόμη και εάν η καταδίκη της δεν έχει καταστεί αμετάκλητη αφού εκτίσουν για φυλάκιση τα 2/5 της ποινής, για πρόσκαιρη κάθειρξη τα 3/5 της ποινής, για ισόβια κάθειρξη 20 χρόνια και αν ο κατάδικος έχει υπερβεί το 70ό έτος της ηλικίας του, το όριο των 3/5 περιορίζεται σε 2/5 και για τα ισόβια στα 16 έτη. Η αναστολή υπό επιτήρηση είναι συνήθως από 3 έως 5 έτη.

Ερώτηση:- Ποιο είναι το προφίλ των παραβατών οι οποίοι επιθυμούν να προβούν σε ποινή μη στέρησης της ελευθερίας;

- Ποιο είναι το φύλο τους και σε τι ηλικιακή κατηγορία βρίσκονται;

Απάντηση:- Σύμφωνα με την μέχρι σήμερα εμπειρία της ΥΕΚΑ, το μεγαλύτερο ποσοστό των παραβατών που έκαναν χρήση των εναλλακτικών ποινών είναι άντρες, ηλικίας 30-55 ετών, απόφοιτοι δημοτικού/γυμνασίου, ελληνικής και αλβανικής καταγωγής. Οι ελληνικής καταγωγής κατηγορήθηκαν κυρίως για οικονομικά αδικήματα (χρέη), ενώ οι αλβανικής κυρίως για μεταφορά λαθρομεταναστών.

Ερώτηση:- Ποιο είναι το επίπεδο εκπαίδευσής τους;

Απάντηση: - Όπως είπα, είναι απόφοιτοι δημοτικού και γυμνασίου.

Ερώτηση:- Τι επάγγελμα έκαναν πριν μπουν στη φυλακή;

Απάντηση: - Συνήθως είναι ελεύθεροι επαγγελματίες με μεσαίες επιχειρήσεις,

Ερώτηση:- Ποια είναι η εθνικότητα των παραβατών;

Απάντηση: - Έλληνες πρωτίστως σε ποσοστό 80%, κάποιοι αθίγγανοι και κάποιοι Αλβανικής καταγωγής.

Ερώτηση:- Τι αδικήματα τέλεσαν τα πρόσωπα που εκτίουν κάποια εναλλακτική ποινή;

Απάντηση: - Μπορεί να είναι παράβαση, χρέη στο δημόσιο, σωματική βλάβη, παράβαση του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας, ακόμα και κλοπή ή πλαστογραφία.

Ερώτηση:- Ποιος ο ρόλος των Υ.Ε.Κ.Α. όσον αφορά τις ποινές μη στερητικές της ελευθερίας;

Απάντηση: - Οι ΥΕΚΑ έχουν σαν αποστολή τη συνδρομή κι επίβλεψη ατόμων τα οποία έχουν καταδικασθεί με αναστολή εκτέλεσης της ποινής τους υπό επιτήρηση ή των οποίων η ποινή έχει μετατραπεί σε υποχρέωση παροχής κοινωφελούς εργασίας ή έχουν απολυθεί υπό όρους και τη διενέργεια κοινωνικής έρευνας σε προσωρινά κρατούμενους ή σε άτομα στα οποία έχουν επιβληθεί περιοριστικοί όροι. Στις ΥΕΚΑ εργάζονται Κοινωνικοί Λειτουργοί, Ψυχολόγοι, Νομικοί, Κοινωνιολόγοι, ασκώντας όλοι τα ενιαία καθήκοντα του Επιμελητή Κοινωνικής Αρωγής.

Ερώτηση:- Ποιες είναι οι αρμοδιότητες των Κοινωνικών Λειτουργών;

Απάντηση: - Στην Κοινωφελή Εργασία είναι η συνεργασία με δήμους και άλλους φορείς για την παροχή της κοινωφελούς εργασίας, η προώθηση του θεσμού σε δικηγόρους, δικαστικές και εισαγγελικές αρχές, οι συναντήσεις με τον εξυπηρετούμενο για τη λήψη κοινωνικού ιστορικού, οι επικοινωνίες για τη σύναψη συμφωνητικού του παρέχοντα και του φορέα, ο έλεγχος - εποπτεία για την τήρηση των όρων της κοινωφελούς εργασίας (παρουσιολόγια- επικοινωνία με τους επόπτες-κατά τόπους έλεγχοι). Επίσης είναι οι συναντήσεις συμβουλευτικής στήριξης, η σύνταξη εκθέσεων για την πορεία της έκτισης της ποινής και η αναφορά ολοκλήρωσης του μέτρου ή αναφορά προβλημάτων κατά την έκτιση. Στην υφ' όρον απόλυση και αναστολή υπό επιτήρηση είναι η λήψη κοινωνικού ιστορικού, οι

συναντήσεις συμβουλευτικής στήριξης, οι συναντήσεις με άτομα του περιβάλλοντος του ατόμου (εάν κρίνεται απαραίτητο), ο έλεγχος τήρησης των όρων, οι παραπομπές και συνεργασία με φορείς για την ψυχοκοινωνική στήριξη του ατόμου και η σύνταξη εκθέσεων προς τα αρμόδια δικαστήρια. Τέλος, στην κοινωνική έρευνα είναι η λήψη κοινωνικού ιστορικού, οι κατ' οίκον συναντήσεις, η επικοινωνία και συναντήσεις με άτομα και φορείς για τη διερεύνηση των συνθηκών διαβίωσης, των διαπροσωπικών σχέσεων, της επαγγελματικής και εκπαιδευτικής κατάστασης και η σύνταξη κοινωνικής έρευνας. Η δουλειά του Επιμελητή Κοινωνικής Αρωγής (ΕΚΑ) ξεκινάει μετά την κοινοποίηση της δικαστικής απόφασης στην υπηρεσία και λήγει με την ολοκλήρωση της ποινής. Οι ΕΚΑ πληροφορούν, συμβουλεύουν, καθοδηγούν, στηρίζουν ή και παραπέμπουν τα άτομα, έτσι ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής τους. Εργάζονται προς την κατεύθυνση της μη υποτροπής/πρόληψης του εγκλήματος, τόσο κατά τη διάρκεια της επιμέλειας, όσο και μελλοντικά.

Ερώτηση:- Ο Κ.Λ. μεσολαβεί πάντα στις διαδικασίες που χρειάζονται για να εφαρμοστεί κάποια εναλλακτική ποινή φυλάκισης;

Απάντηση: - Αρχικά, μόλις παρθεί η απόφαση την αναλαμβάνουμε εμείς ώστε να εφαρμοστεί. Με τον τρόπο αυτό μεσολαβεί, και στο αρχικό στάδιο και κατά τη διάρκεια. Για παράδειγμα, αν κάποιος πρέπει να πάει στη Δήμο να αρχίσει κοινωφελή εργασία και δεν πάει, τον ειδοποιούμε εμείς για την υποχρέωση που έχει. Εμείς του λέμε τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του. Ακόμα και σε περίπτωση που ο παραβάτης θέλει να πάρει άδεια, ο Δήμος απευθύνεται σε εμάς και εμείς μιλάμε με τον εισαγγελέα για το αίτημα.

Ερώτηση:- Υπάρχει επίβλεψη από τους Κοινωνικούς Λειτουργούς ακόμα και μετά τη λήξη της ποινής των παραβατών;

Απάντηση: - Μετά τη λήξη της ποινής δεν υπάρχει επιπλέον επαφή με τον παραβάτη.

Ερώτηση:- Τι προοπτικές έχουν οι εναλλακτικές μορφές φυλάκισης στην Ελλάδα;

- Γιατί θεωρείτε ότι μερικές από τις μη στερητικές ποινές της ελευθερίας δεν διεκπεραιώνονται στην Ελλάδα, παρόλο που υπάρχουν στο Π.Κ;

Απάντηση: - Οι εναλλακτικές ποινές δεν προωθήθηκαν από τις αρμόδιες αρχές, δεν έχει απαγκιστρωθεί η ελληνική κοινωνία από τη νοοτροπία του σφροονισμού μόνο

μέσω εγκλεισμού και οι υπηρεσίες που εφαρμόζουν τις εναλλακτικές ποινές δεν επαρκούν.

Ερώτηση:- Τι συμβαίνει στο εξωτερικό;

Απάντηση: - Οι εναλλακτικές ποινές σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες εφαρμόζονται με επιτυχία εδώ και πολλά χρόνια.

Ερώτηση:- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη βελτίωση του θέματος;

Απάντηση: - Αρχικά, θα έπρεπε να γίνει στήριξη των εναλλακτικών ποινών από τις αρχές, μελέτη της ευρωπαϊκής εμπειρίας με προσαρμογή στην ελληνική πραγματικότητα. Επίσης μία άλλη πρόταση είναι η στήριξη και ενδυνάμωση των υπηρεσιών που τις εφαρμόζουν, με στελέχωση κι εκπαίδευση. Χρειάζεται να υπάρχει πίστη, στήριξη και προώθηση των εναλλακτικών ποινών από τους ίδιους τους επαγγελματίες που τις εφαρμόζουν και οπωσδήποτε να γίνει διεύρυνση των αρμοδιοτήτων των συγκεκριμένων κλάδων, με σκοπό την ενεργότερη ανάμιξή τους στο χώρο της απονομής δικαιοσύνης, καθώς μπορούν να συμβάλουν ενεργά σε αλλαγές τόσο θεωρητικές όσο και πρακτικές.

ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΣ Γ

Ερώτηση: - Καλημέρα, είχαμε μιλήσει και τηλεφωνικώς για την πτυχιακή που πραγματοποιούμε το διάστημα αυτό με θέμα «Οι εναλλακτικές μορφές κράτησης και ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού».

Απάντηση:- Καλημέρα, καθίστε για να ξεκινήσουμε τη συνέντευξη.

Ερώτηση:- Η πρώτη ερώτηση είναι ποιες είναι οι εναλλακτικές μορφές ποινής;

Απάντηση:- Οι εναλλακτικές μορφές ποινής είναι η κοινωφελής εργασία, η αναστολή υπό επιτήρηση, η υφ' όρον απόλυση και το «βραχιολάκι», στο οποίο έχει γίνει μόνο πιλοτική εφαρμογή πέρυσι στη Θεσσαλονίκη. Μάλιστα, 7 άτομα έχουν επιλέξει το «βραχιολάκι» από τα 47 σε διάφορες απολύσεις. Επίσης υφίσταται και η κοινωνική έρευνα, η αντικατάσταση δηλαδή της ποινής κράτησης υπό περιοριστικούς όρους. Υπάρχει βέβαια και η επανορθωτική δικαιοσύνη στους ανηλίκους η οποία προβλέπεται και δεν εφαρμόζεται.

Ερώτηση:- Ποιες εφαρμόζονται στην Ελλάδα;

Απάντηση:- Στην Ελλάδα εφαρμόζονται η κοινωφελής εργασία, η υφ' όρον απόλυση, η αναστολή υπό επιτήρηση και το «βραχιολάκι» που όπως σας είπα εφαρμόζεται πιλοτικά. Η κοινωφελής εργασία δεν είναι προσωποποιημένη, γίνεται απέναντι στο Δήμο και όχι στον παθόντα. Όσον αφορά την Κοινωφελή, η υπηρεσία άρχισε να λειτουργεί το 2006 όπως και για την υφ' όρον απόλυση, ενώ η αναστολή υπό επιτήρηση άρχισε να λειτουργεί του 2010. Γενικότερα, αυξήθηκαν οι δήμοι στον Πειραιά για την Κοινωφελή και δημιουργήθηκαν διευθύνσεις καθαριότητας και πρασίνου. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης εκδίδει τον πίνακα με τα προγράμματα. Στην αναστολή υπό επιτήρηση υπάρχουν και όροι του δικαστηρίου για θεραπευτικά προγράμματα, ψυχιατρική παρακολούθηση, περιορισμό μεταφοράς, απόσταση από τον παθόντα καθώς και ατομικές αλλά και ομαδικές συνεδρίες.

Ερώτηση:- Σε ποια αδικήματα μπορούν να εφαρμοστούν;

Απάντηση:- Οι εναλλακτικές μορφές ποινής εφαρμόζονται σε ποινές πλημμεληματικού χαρακτήρα. Στην κοινωφελή εξαιρούνται τα αδικήματα εμπορίας ναρκωτικών. Επίσης, εφαρμόζονται σε πλαστογραφίες και σε κακουργήματα.

Ερώτηση:- Ποια η διάρκειά τους;

Απάντηση:- Στην κοινωφελή εργασία 1 μέρα φυλάκισης ισοδυναμεί με μία μέρα κοινωφελούς εργασίας και ένας μήνας με 20 μέρες πραγματικής εργασίας. Το δικαστήριο ορίζει ότι για ένα έτος το σύνολο των ωρών κοινωφελούς είναι από 100 έως 2400 ώρες, για δύο έτη από 341 έως 480 και για τρία έτη από 481 έως 720 ώρες. Την υφ' όρον απόλυση την δικαιούνται κατάδικοι που εκτίουν ποινή κατά της ελευθερίας ακόμη και εάν η καταδίκη της δεν έχει καταστεί αμετάκλητη αφού εκτίσουν για φυλάκιση τα 2/5 της ποινής, για πρόσκαιρη κάθειρξη τα 3/5 της ποινής, για ισόβια κάθειρξη 20 χρόνια και αν ο κατάδικος έχει υπερβεί το 70ό έτος της ηλικίας του, το όριο των 3/5 περιορίζεται σε 2/5 και για τα ισόβια στα 16 έτη. Η αναστολή υπό επιτήρηση κυμαίνεται από 3 έως 5 έτη.

Ερώτηση: - Ποιο είναι το προφίλ των παραβατών οι οποίοι επιθυμούν να προβούν σε ποινή μη στέρησης της ελευθερίας;

Φοιτήτριες: - Ποιο είναι το φύλο τους και σε τι ηλικιακή κατηγορία βρίσκονται;

Απάντηση:- Υπάρχουν και τα δύο φύλα, το ποσοστό των γυναικών κυμαίνεται στο 10%, ενώ υπάρχει αυξητική τάση στη γυναικεία κοινωφελή εργασία. Το 2015 υπήρξε αύξηση 15% από 12%.

Ερώτηση: - Ποιο είναι το επίπεδο εκπαίδευσής τους;

Απάντηση:- Το επίπεδό τους είναι η μέση εκπαίδευση, υπάρχουν και οι λειτουργικά αναλφάβητοι.

Ερώτηση:- Τι επάγγελμα έκαναν πριν μπουν στη φυλακή;

Απάντηση:- Συνήθως άνεργοι ή ελεύθεροι επαγγελματίες.

Ερώτηση:- Ποια είναι η εθνικότητα των παραβατών;

Απάντηση:- Έλληνες πρωτίστως και αλλοδαποί σε ποσοστό 5% στον Πειραιά, οι οποίοι υποεκπροσωπούνται.

Ερώτηση: - Τι αδικήματα τέλεσαν τα πρόσωπα που εκτίουν κάποια εναλλακτική ποινή;

Απάντηση:- Μπορεί να υπέπεσαν σε παραβατικότητα λόγω αποτυχημένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων, λόγω εφορίας ή Τ.Ε.Δ.Ε. Επίσης, μπορεί ο λόγος να είναι κλοπές, σωματικές βλάβες, λόγω παράβασης του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας. Επίσης, να σας επισημάνω ότι για ποινές μικρότερης βαρύτητας, υπάρχει λιγότερη συνεργασία των παραβατών με την υπηρεσία μας.

Ερώτηση:- Ποιος ο ρόλος των Υ.Ε.Κ.Α. όσον αφορά τις ποινές μη στερητικές της ελευθερίας;

Απάντηση: - Ο ρόλος μας είναι η επικοινωνία με τον εκάστοτε φορέα, υπογράφεται η σύμβαση του παραβάτη, τηρείται κοινωνικό ιστορικό και σε περίπτωση εργασίας συνδιαμορφώνεται το πρόγραμμα με το Δήμο.

Ερώτηση:- Ποιες είναι οι αρμοδιότητες των Κοινωνικών Λειτουργών;

Απάντηση: - Επιπλέον αρμοδιότητες είναι η μελέτη και η επικέντρωση των αναγκών, των χαρακτηριστικών και της παραβατικότητας του κατηγορούμενου, καθώς και των λόγων που οδήγησαν σε αυτή. Στην περίπτωση ενός χρήστη χρειάζεται υποστήριξη για απεξάρτηση και αγωγή για την υγεία του, στην περίπτωση ενός αναλφάβητου, χρειάζεται παραπομπή σε κάποιο σχολείο δεύτερης ευκαιρίας. Φυσικά υπάρχει και η επαφή με το οικογενειακό περιβάλλον σε ορισμένες περιπτώσεις, καθώς μάλιστα επικρατεί μια «μεσογειακή κατάσταση», έρχονται δηλαδή μαζικά, οικογενειακώς αλλά και με την υποστήριξη του φιλικού περιβάλλοντος. Αρμοδιότητά μας εξίσου είναι να λειτουργούμε στα επίπεδα της άρσης του αποκλεισμού, δηλαδή να διευκολύνουμε στην πρόσβαση της ελευθερίας, όπως για παράδειγμα στην έκδοση κάρτας ανεργίας ή των πολύτεκνων. Η αναφορά στον εισαγγελέα είναι μία άλλη αρμοδιότητα για την εκτέλεση των ποινών, οι αιφνίδιες εποπτείες αν ασκούν τα καθήκοντά τους οι παραβάτες, αν υπάρχει τρόπος διευκόλυνσης κάποιου προβλήματος, επικοινωνία με του δήμους μη τυχόν υπάρχει κάποια ασυνέπεια και αυτομάτως αναφορά στον εισαγγελέα.

Ερώτηση:- Ο Κ.Λ. μεσολαβεί πάντα στις διαδικασίες που χρειάζονται για να εφαρμοστεί κάποια εναλλακτική ποινή φυλάκισης;

Απάντηση: - Εμείς επεμβαίνουμε στην εφαρμογή της απόφασης. Οι παραβάτες έρχονται οι ίδιοι σε επαφή είτε οι δικηγόροι τους και συνεπώς οφείλουμε να επικοινωνούμε με το τμήμα, να διοργανώνουμε τις συνεδρίες, να καλύπτουμε τις ανάγκες τους όσον αφορά την εμφάνιση στο τμήμα και στην ψυχολογική παρακολούθηση, να παρατηρούμε αν τηρείται η απαγόρευση εξόδου από τη χώρα και να ελέγχουμε τα αιτήματα τροποποίησης των όρων λόγω επαγγελματικής ζωής. Συνεπώς, οι ποινές τροποποιούνται ή αίρονται. Οι περισσότεροι φέρουν εις πέρας τις υποχρεώσεις αλλά φυσικά δεν υπάρχει σύστημα καταγραφής της συμπεριφοράς.

Ερώτηση:- Υπάρχει επίβλεψη από τους Κοινωνικούς Λειτουργούς ακόμα και μετά τη λήξη της ποινής των παραβατών;

Απάντηση:- Όχι, συνήθως δεν τηρούμε επαφή με τους παραβάτες.

Ερώτηση: - Τι προοπτικές έχουν οι εναλλακτικές μορφές φυλάκισης στην Ελλάδα;

- Γιατί θεωρείτε ότι μερικές από τις μη στερητικές ποινές της ελευθερίας δεν διεκπεραιώνονται στην Ελλάδα, παρόλο που υπάρχουν στο Π.Κ;

Απάντηση: - Εφόσον υπάρξει χρηματική υποστήριξη, η Ελλάδα υπερτερεί σε κάποια θέματα σε σχέση με το εξωτερικό, συνεπώς οι εναλλακτικές ποινές κράτησης θα έχουν μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

Ερώτηση: - Τι συμβαίνει στο εξωτερικό;

Απάντηση: - Δεν υπάρχει ιδιαίτερη υποστελέγχιση υπηρεσιών στο εξωτερικό όπως στην Ελλάδα.

Ερώτηση: - Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη βελτίωση του θέματος;

Απάντηση:- Πρακτικά, δεν υπάρχει χρηματική υποστήριξη για τις δομές αυτές, θέματα επιμόρφωσης, κατάρτισης και φυσικά δεν υπάρχει εποπτεία. Τέλος, δεν υπάρχουν προσωπικές συνεισφορές, δεν υπάρχουν οικήματα όπως για παράδειγμα στην Αγγλία.

ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΣ Δ

Ερώτηση:- Ποιες είναι οι εναλλακτικές μορφές ποινής;

Απάντηση:- Οι εναλλακτικές μορφές ποινής είναι η κοινωφελής εργασία, η αναστολή υπό επιτήρηση, η υφ' όρον απόλυση και το «βραχιολάκι», δηλαδή η ηλεκτρονική επιτήρηση.

Ερώτηση:- Ποιες εφαρμόζονται στην Ελλάδα;

Απάντηση:- Στην Ελλάδα εφαρμόζονται η κοινωφελής εργασία, η υφ' όρον απόλυση, η αναστολή υπό επιτήρηση και επίσης υφίσταται το «βραχιολάκι», αλλά εφαρμόζεται πιλοτικά.

Ερώτηση:- Σε ποια αδικήματα μπορούν να εφαρμοστούν;

Απάντηση:- Οι εναλλακτικές μορφές ποινής εφαρμόζονται σε ποινές πλημμεληματικού χαρακτήρα, σε αδικήματα εμπορίας ναρκωτικών, σε πλαστογραφίες και σε κακουργήματα ανάλογα την περίπτωση.

Ερώτηση:- Ποια η διάρκειά τους;

Απάντηση:- Η κοινωφελής εργασία διακρίνεται σε ώρες οι οποίες ξεκινούν από 100, δηλαδή έναν μήνα, έως 1000 ώρες, δηλαδή ένα χρόνο. Την υφ' όρον απόλυση την δικαιούνται κατάδικοι που εκτίουν ποινή κατά της ελευθερίας ακόμη και εάν η καταδίκη της δεν έχει καταστεί αμετάκλητη αφού εκτίσουν για φυλάκιση τα 2/5 της ποινής, για πρόσκαιρη κάθειρξη τα 3/5 της ποινής, για ισόβια κάθειρξη 20 χρόνια και αν ο κατάδικος έχει υπερβεί το 70ό έτος της ηλικίας του, το όριο των 3/5 περιορίζεται σε 2/5 και για τα ισόβια στα 16 έτη. Η αναστολή υπό επιτήρηση είναι συνήθως από 3 έως 5 έτη.

Ερώτηση:- Ποιο είναι το προφίλ των παραβατών οι οποίοι επιθυμούν να προβούν σε ποινή μη στέρησης της ελευθερίας;

Φοιτήτριες:- Ποιο είναι το φύλο τους και σε τι ηλικιακή κατηγορία βρίσκονται;

Απάντηση:- Κατά κύριο λόγο, στα οικονομικά εγκλήματα είναι οι άντρες. Οι γυναίκες είναι σε περιπτώσεις που εμπλέκονται έμμεσα είτε λόγω των οικογενειών τους είτε λόγω κάποιας επιχείρησης. Ωστόσο, έρχονται και άνθρωποι που βρίσκονται κοντά στη σύνταξη, άνθρωποι που μπορεί να έχουν χρέη όπως παραδείγματος χάρι

στο Τ.Ε.Β.Ε. (Οργανισμός Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών). Επίσης, έρχονται νέοι που είναι χρήστες.

Ερώτηση: - Ποιο είναι το επίπεδο εκπαίδευσής τους;

Απάντηση:- Το επίπεδο εκπαίδευσης συνήθως είναι το μέσο, δεν είναι το πανεπιστημιακό.

Ερώτηση: - Τι επάγγελμα έκαναν πριν μπουν στη φυλακή;

Απάντηση: - Αν δεν ήταν χρήστες και ήταν άνεργοι είχαν μία επιχείρηση μικρή. Για τις αναστολές ήταν ελεύθεροι επαγγελματίες, δεν είναι τόσο του δημοσίου φορέα.

Ερώτηση: - Ποια είναι η εθνικότητα των παραβατών;

Απάντηση: - Έλληνες πρωτίστως σε ποσοστό 80%, κάποιοι αθίγγανοι και κάποιοι Αλβανικής καταγωγής.

Ερώτηση: - Τι αδικήματα τέλεσαν τα πρόσωπα που εκτίουν κάποια εναλλακτική ποινή;

Απάντηση: - Μπορεί να είναι παράβαση, χρέη στο δημόσιο, πλαστογραφίες, εξαπάτηση και μεγαλύτερης βαρύτητας στις αναστολές έχουμε και αδικήματα λαθρομετανάστευσης. Για υφ' όρον απολύσεις έχουμε και ανθρωποκτονία από αμέλεια π.χ. με το αυτοκίνητο, ακόμα και παιδεραστία. Πρόσφατα μάλιστα βγήκε κάποιος έπειτα από χρόνια για παιδεραστία και πιο συγκεκριμένα για ασέλγεια, σε πολύ κακή κατάσταση, με ψυχιατρικά προβλήματα, είχε προκαλέσει στον εαυτό του σωματική βλάβη και τα περισσότερα χρόνια βρισκόταν στο κατάστημα κράτησης, σε ψυχιατρείο. Αυτός μεταφέρθηκε στο χωριό του. Επίσης στις αναστολές έχουμε ξυλοδαρμό ή σωματική βία αλλά και παράβαση για εμπόριο ναρκωτικών.

Ερώτηση: - Ποιος ο ρόλος των Υ.Ε.Κ.Α. όσον αφορά τις ποινές μη στερητικές της ελευθερίας;

Απάντηση:- Σύμφωνα με το νόμο που προβλέπει το προεδρικό διάταγμα και τους νόμους που άλλαξαν βάσει Ποινικού Κώδικα, ο ρόλος είναι η συνδρομή, η επίβλεψη και η επιτήρηση. Δηλαδή, ουσιαστικά επιβλέπουμε αν τηρούνται οι όροι, είτε της κοινωφελούς εργασίας, είτε της απόλυσης, είτε της αναστολής υπό επιτήρηση. Πιο συγκεκριμένα, επίβλεψη αν πηγαίνει στο τμήμα, αν υπογράφει, αν πηγαίνει για δουλειά κάθε μέρα. Αν υπάρχει όρος επιπλέον του βασικού, π.χ. να πηγαίνει σε

κάποιο θεραπευτικό πρόγραμμα, όπως ήταν αυτό που αποφυλακίστηκε για παιδερασία, πρέπει να ελέγξουμε αν και εκεί πηγαίνει. Στο παράδειγμα αυτό, ούτε πήγε στην αρμόδια εισαγγελία, ούτε πήγε στο πρόγραμμα, ούτε ήρθε για παρόν. Επίσης παρέβη και τον όρο της κατοικίας, διότι βρισκόταν στον Πειραιά.

Ερώτηση:- Ποιες είναι οι αρμοδιότητες των Κοινωνικών Λειτουργών;

Απάντηση: - Άλλε αρμοδιότητες είναι η λήψη ιστορικού, είμαστε σε επικοινωνία τόσο με το Δήμο όσο και την εισαγγελία κατά την πορεία της διαδικασίας, ενημερώνουμε εγγράφως όταν παραβιάζονται οι όροι ώστε να αποφασίσει ο εισαγγελέας τι θα κάνει, ερχόμαστε σε επαφή με την οικογένεια, όταν χρειάζεται, περισσότερο με αυτόν που τελεί χρέη κοινωφελούς εργασίας. Στο τέλος της διαδικασίας ειδοποιούμε το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση ότι ολοκληρώθηκε η διαδικασία έκτισης της εναλλακτικής ποινής. Επιπρόσθετα, τηρούμε φάκελο και τίθεται κάθε περίπτωση σε αρχείο, σε ξεχωριστό φάκελο, τηρούμε τα παρουσιολόγια και ειδικά για την κοινωφελή εργασία και για τις υφ' όρον απολύσεις ή τις αναστολές ζητάμε από την αστυνομική διεύθυνση να μας αποστέλλουν το παρόν που δίνεται.

Ερώτηση:- Ο Κ.Λ. μεσολαβεί πάντα στις διαδικασίες που χρειάζονται για να εφαρμοστεί κάποια εναλλακτική ποινή φυλάκισης;

Απάντηση: - Αρχικά, μόλις παρθεί η απόφαση την αναλαμβάνουμε εμείς ώστε να εφαρμοστεί. Με τον τρόπο αυτό μεσολαβεί, και στο αρχικό στάδιο και κατά τη διάρκεια. Για παράδειγμα, αν κάποιος πρέπει να πάει στη Δήμο να αρχίσει κοινωφελή εργασία και δεν πάει, τον ειδοποιούμε εμείς για την υποχρέωση που έχει. Εμείς του λέμε τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του. Ακόμα και σε περίπτωση που ο παραβάτης θέλει να πάρει άδεια, ο Δήμος απευθύνεται σε εμάς και εμείς μιλάμε με τον εισαγγελέα για το αίτημα.

Ερώτηση:- Υπάρχει επίβλεψη από τους Κοινωνικούς Λειτουργούς ακόμα και μετά τη λήξη της ποινής των παραβατών;

Απάντηση: - Μετά τη λήξη δεν έχουμε άλλη επαφή με τον παραβάτη, εκτός αν έχει εκκρεμότητες ή αν επιστρέψει με κάποια άλλη κατηγορία. Έχουμε και περιπτώσεις τσιγγάνων οι οποίοι εναλλάσσονται σαν πρόσωπα. Ωστόσο, δεν υπάρχει επίβλεψη μετά.

Ερώτηση:- Τι προοπτικές έχουν οι εναλλακτικές μορφές φυλάκισης στην Ελλάδα;

- Γιατί θεωρείτε ότι μερικές από τις μη στερητικές ποινές της ελευθερίας δεν διεκπεραιώνονται στην Ελλάδα, παρόλο που υπάρχουν στο Π.Κ;

Απάντηση: - Υπάρχει πρόβλημα στο να ελέγχεται τεχνολογικά η κατάσταση. Επίσης υπάρχει πρόβλημα διαδικαστικό στις δικαστικές αρχές, δεν υπάρχει κατάλληλος σύνδεσμος για να εφαρμοστεί, όπως για παράδειγμα η ημιελεύθερη διαβίωση. Στις δομές που φιλοξενούνται χρήστες επίσης, υπάρχει πρόβλημα στο να τους εντάξει η κοινότητα. Ένα άλλο παράδειγμα είναι ο παραβάτης που πάσχει από ψυχιατρική νόσο, αν ήξερε το δικαστήριο δηλαδή ότι στην Αμαλιάδα που μένει δεν υπάρχει ανάλογο πρόγραμμα για να παρακολουθείται, δεν θα έβγαζε την απόφαση αυτή. Θα μπορούσε να έρθει στην Πάτρα αλλά δεν το προτιμά λόγω απόστασης. Σε περιπτώσεις επίσης που δεν υπάρχει οικογενειακό περιβάλλον, θα μπορούσαν να αναστείλουν την ποινή ή να κάνουν υφ' όρον απόλυση. Αυτό είναι στο σκεπτικό του νομοθέτη και του συμβουλίου που αποφασίζει και έχει βάση.

Ερώτηση:- Τι συμβαίνει στο εξωτερικό;

Απάντηση: - Σε σύγκριση με το εξωτερικό, ο λόγος που άργησαν να εφαρμοστούν οι ποινές εναλλακτικής κράτησης είναι θέμα δικαιοπρακτικό, δηλαδή της σχετικής διοίκησης, του Υπουργείου.

Ερώτηση:- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη βελτίωση του θέματος;

Απάντηση:- Θα το διατυπώσω έτσι, οι προτάσεις μου από τη δική μου πλέον εμπειρία είναι η διττή αναφορά της υπηρεσίας μας και του ρόλου μας στον Ποινικό Κώδικα. Πιο συγκεκριμένα, αρχικά η υπηρεσία μας είχε διττό ρόλο για την κοινωφελή εργασία. Ο δικαστής που θα έκανε αναστολή εκτέλεσης, δεν υπήρχε ρητή αναφορά στο ρόλο της υπηρεσίας μας, ενώ τώρα τη προβλέπει ρητά το άρθρο 100. Στις υφ' όρον απολύσεις δεν υπάρχει διττή αναφορά στην υπηρεσία μας, συνεπώς μια επόμενη μετατροπή του Ποινικού Κώδικα θα μπορούσε να είναι εξίσου η ρητή αναφορά στην υπηρεσία, έτσι ώστε αυτός που έχει την ποινή να δεσμεύεται. Υπάρχει συνεχής επίβλεψη από την επιμελητή Κοινωνικής Αρωγής. Τα υπόλοιπα είναι θέματα δομών, ειδικά για τους χρήστες. Μια άλλη πρόταση, ειδικά για την κοινωφελή εργασία, είναι να μπαίνει η υπηρεσία μας σε διαδικασία λίγο πριν την έκδοση της απόφασης. Κάποιες φορές συμβαίνει τα πρόσωπα που αποφασίζουν, στην επαρχία για παράδειγμα, να γνωρίζονται ή ακόμα να έχουν σχέση εξάρτησης με τον κατηγορούμενο. Δεν ελέγχεται συνεπώς αν μπορεί πραγματικά να εργάζεται στην

κοινοφελή εργασία, στην περίπτωση των χρηστών πρωτίστως. Και φυσικά πρέπει να ελέγχουμε και εμείς αν υπάρχει καλό οικογενειακό περιβάλλον, διότι δεν ελέγχεται από τον δικαστή στις προσωρινές κρατήσεις.

ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΣ Ε

Ερώτηση: - Ποιες είναι οι εναλλακτικές μορφές ποινής;

Απάντηση: - Οι εναλλακτικές μορφές ποινής είναι η κοινωφελής εργασία, η αναστολή υπό επιτήρηση, η υφ' όρον απόλυση και το «βραχιολάκι».

Ερώτηση: - Ποιες εφαρμόζονται στην Ελλάδα;

Απάντηση: - Στην Ελλάδα εφαρμόζονται η κοινωφελής εργασία, η υφ' όρον απόλυση, η αναστολή υπό επιτήρηση και επίσης υφίσταται το «βραχιολάκι», αλλά εφαρμόζεται πιλοτικά και κυρίως σε περιπτώσεις που υπάρχουν λόγοι υγείας.

Φοιτήτριες: - Σε ποια αδικήματα μπορούν να εφαρμοστούν;

Ερώτηση: - Οι εναλλακτικές μορφές ποινής εφαρμόζονται σε ποινές όπως κλοπή, αποπλάνηση ανηλικού, οπλοκατοχή, ληστεία, πρόκληση σωματικής βλάβης, τροχαίο σε καθεστώς μέθης και παραμέληση του θύματος, χρήση και εμπόριο ουσιών.

Φοιτήτριες: - Ποια η διάρκειά τους;

Απάντηση: - 3 έως 5 έτη.

Ερώτηση: - Ποιο είναι το προφίλ των παραβατών οι οποίοι επιθυμούν να προβούν σε ποινή μη στέρησης της ελευθερίας;

Ερώτηση: - Ποιο είναι το φύλο τους και σε τι ηλικιακή κατηγορία βρίσκονται;

Απάντηση: - Το ποσοστό των παραβατών που έκαναν χρήση των εναλλακτικών ποινών είναι κυρίως άντρες, ηλικίας 30-55 ετών ελληνικής κυρίως καταγωγής.

Ερώτηση: - Ποιο είναι το επίπεδο εκπαίδευσής τους;

Απάντηση: - Το επίπεδο εκπαίδευσης ποικίλει. Δεν υπάρχουν απόλυτα περιθωριοποιημένοι.

Ερώτηση: - Τι επάγγελμα έκαναν πριν μπουν στη φυλακή;

Απάντηση: - Συνήθως είναι άνεργοι, κάτοχοι μικρών επιχειρήσεων και ελεύθεροι επαγγελματίες.

Ερώτηση: - Ποια είναι η εθνικότητα των παραβατών;

Απάντηση: - Έλληνες πρωτίστως.

Ερώτηση: - Τι αδικήματα τέλεσαν τα πρόσωπα που εκτίουν κάποια εναλλακτική ποινή;

Απάντηση: - Μπορεί να είναι παράβαση, χρέη στο δημόσιο, σωματική βλάβη, παράβαση του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας, ακόμα και κλοπή ή πλαστογραφία.

Ερώτηση: - Ποιος ο ρόλος των Υ.Ε.Κ.Α. όσον αφορά τις ποινές μη στερητικές της ελευθερίας;

Απάντηση: - Οι ΥΕΚΑ έχουν σαν αρμοδιότητα την εποπτεία, την υποστήριξη και την υποστήριξη. Ο ρόλος δηλαδή είναι διττός.

Ερώτηση: - Ποιες είναι οι αρμοδιότητες των Κοινωνικών Λειτουργών;

Απάντηση: - Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού είναι εκτός, από την εποπτεία και την υποστήριξη, η προτροπή όταν έρχεται η εντολή, σε περίπτωση για παράδειγμα που δεν εμφανίζονται λόγω βιοποριστικών λόγων.

Ερώτηση: - Ο Κ.Λ. μεσολαβεί πάντα στις διαδικασίες που χρειάζονται για να εφαρμοστεί κάποια εναλλακτική ποινή φυλάκισης;

Απάντηση: - Αρχικά, μόλις παρθεί η απόφαση την αναλαμβάνουμε εμείς ώστε να εφαρμοστεί. Με τον τρόπο αυτό μεσολαβεί, και στο αρχικό στάδιο και κατά τη διάρκεια. Σε περίπτωση δηλαδή που δεν εμφανιστεί, ειδοποιούμε τον εισαγγελέα.

Ερώτηση: - Υπάρχει επίβλεψη από τους Κοινωνικούς Λειτουργούς ακόμα και μετά τη λήξη της ποινής των παραβατών;

Απάντηση: - Μετά τη λήξη της ποινής δεν υπάρχει επιπλέον επαφή με τον παραβάτη.

Ερώτηση:- Τι προοπτικές έχουν οι εναλλακτικές μορφές φυλάκισης στην Ελλάδα;

- Γιατί θεωρείτε ότι μερικές από τις μη στερητικές ποινές της ελευθερίας δεν διεκπεραιώνονται στην Ελλάδα, παρόλο που υπάρχουν στο Π.Κ;

Απάντηση: - Αυτό συμβαίνει διότι οι υπηρεσίες που εφαρμόζουν τις εναλλακτικές ποινές δεν επαρκούν και δεν υπάρχει οικονομικό υπόβαθρο.

Ερώτηση:- Τι συμβαίνει στο εξωτερικό;

Απάντηση: - Οι εναλλακτικές ποινές όπως στην Ελλάδα έτσι και στο εξωτερικό φέρονται εις πέρας.

Ερώτηση:- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη βελτίωση του θέματος;

Απάντηση: - Αρχικά, καλό θα ήταν να υπάρχει η ηλεκτρονική δικτύωση στον υπολογιστή με άλλες υπηρεσίες, για παράδειγμα παρουσίαση σε αστυνομικό τμήμα ή στον OKANA, διότι αυτή τη στιγμή γίνεται εγγράφως η ενημέρωση και τηλεφωνικώς με το αρμόδιο αστυνομικό τμήμα, διαδικασία που μπορεί να αποβεί χρονοβόρα.

Τέλος, θα μπορούσαν να δημιουργηθούν προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης, όπως για παράδειγμα στους άνεργους και τους άπορους.

ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΣ Ζ

Ερώτηση:- Ποιες είναι οι εναλλακτικές μορφές ποινής;

Απάντηση:- Όπως θα έχετε δει μέχρι τώρα στην Ελλάδα είναι η Κοινοφελής εργασία και η αναστολή με όρους. Όσον αφορά τις εναλλακτικές είναι και το ηλεκτρονικό βραχιόλι το οποίο δεν έχει εφαρμοσθεί πρακτικά. Το έχουμε ακούσει αλλά δεν υπάρχει ακόμα κάποιο νομοθετικό πλαίσιο

Ερώτηση:- Σε ποια αδικήματα μπορούν να εφαρμοστούν;

Απάντηση:- Όσον αφορά την Κοινοφελή Εργασία είναι όλα τα πλημμελήματα. Ουσιαστικά είναι οι ποινές που μετατρέπονται σε χρηματικές. Τα περισσότερα επομένως έχουν να κάνουν με οικονομικές οφειλές. Στην υφ' όρον απόλυση υπάρχουν και ποινές κακουργηματικού χαρακτήρα αδικήματα.

Ερώτηση:- Ποια η διάρκειά τους;

Απάντηση:- Η διάρκεια τους όσον αφορά τους όρους είναι συνήθως 3 έτη και σε ορισμένες περιπτώσεις ο νόμος επιτρέπει και 5 έτη. Η διάρκεια όσον αφορά την Κοινοφελή Εργασία...εε... υπάρχει ένας νόμος ο 3904/2010. Η διάρκεια της παροχής της Κοινοφελούς Εργασίας την ορίζει το δικαστήριο για παράδειγμα η απόφαση είναι ότι ο Χ έχει για τα δύο χρόνια ποινή που είχε, πρέπει να εκτίσει 200 ώρες σε διάστημα 2 ετών. Αυτό το διάστημα το ορίζει το δικαστήριο, βάση του νόμου όπου λέει ένα minimum και ένα maximum χρονικού διαστήματος. Η διάρκεια λοιπόν αφορά μόνο το δικαστήριο

Ερώτηση:- Ποιο είναι το προφίλ των παραβατών οι οποίοι επιθυμούν να προβούν σε ποινή μη στέρησης της ελευθερίας;

Απάντηση:- Τώρα εμπειρικά θα σας πω ότι οι περισσότεροι είναι άνδρες... Όσον αφορά την εθνικότητα θέλω να σταθώ, έχουμε αρκετές περιπτώσεις μεταναστών και αλλοδαπών οι οποίοι δεν έχουν νόμιμα χαρτιά. Έχουμε όλες τις υπηρεσίες ακόμα και έως 75 ετών γιατί μετά αλλάζει η νομοθεσία σε άτομα άνω των 75... Όπως θα έχετε δει και εσείς σε σχετικά άρθρα

Ερώτηση:- Ποιο είναι το επίπεδο εκπαίδευσής τους;

Απάντηση:- Το επίπεδο της εκπαίδευσης που έχουμε εμείς είναι όλη οι γκάμα. Από αναλφάβητους μέχρι πυρηνικούς φυσικούς να το πω και έτσι με διδακτορικά.

Ερώτηση:- Τι αδικήματα τέλεσαν τα πρόσωπα που εκτίουν κάποια εναλλακτική ποινή;

Απάντηση:- Για Κοινωφελή Εργασία όπως είπαμε έχουμε μόνο πλημμελήματα, ενώ με την υφ' όρον απόλυση βλέπουμε και κακουργήματα.

Ερώτηση: - Ποιος ο ρόλος των Υ.Ε.Κ.Α. όσον αφορά τις ποινές μη στερητικές της ελευθερίας;

Απάντηση:- Ουσιαστικά ο δικός μας ο ρόλος, είναι πρωτότυπος. Όπως γνωρίζεται σε όλες τις άλλες κοινωνικές υπηρεσίες, οι άνθρωποι προσέρχονται με ένα αίτημα, μία βοήθεια, ένα θέμα υγείας, ένα αίτημα. Πηγαίνουν αυτοβούλως λοιπόν στις κοινωνικές υπηρεσίες. Η διαφοροποίηση της δικής μας υπηρεσίας το κοινωνικό background δηλαδή, είναι ότι εδώ υπάρχει μία επιβολή ταυτόχρονα. Μέσα στον οργανισμό της λειτουργίας της υπηρεσίας μας, όπου είναι ο νόμος 196/2006 αναφέρει μέσα για το ρόλο μας. Τα δύο βασικά μας είναι η επιμέλεια και η συνδρομή, είναι οι δύο λέξεις κλειδιά καθώς η υπηρεσία μας πατά σε δύο βάρκες και υπάρχει και μία αντιφατικότητα σε αυτό που κάνουμε. Από την μία είναι και η εποπτεία, έχει ένα κομμάτι εκλεκτικό και από την άλλη είναι η συνδρομή. Πατάμε σε δύο διαφορετικές βάρκες και αυτό θεωρώ ότι είναι ένα κομβικό σημείο και μία ιδιαιτερότητα που έχει η υπηρεσία και πρέπει αυτό να το διαχειριστούμε γιατί οι άνθρωποι εδώ δεν έρχονται αυτοβούλως.

Ερώτηση:- Ποιες είναι οι αρμοδιότητες των Κοινωνικών Λειτουργών;

Απάντηση: - Όσον αφορά τις αρμοδιότητες, εμείς είμαστε εδώ ώστε να συνδράμουμε τους ανθρώπους αυτούς. Επίσης συνδράμουμε και τους δήμους γιατί συμβαίνουν διάφορα στους δήμους, και από τους ανθρώπους που παράγουν Κοινωφελή Εργασία και... Θέλω να πω ότι κάνουμε δουλειά και από τις δύο μεριές όπου εμείς παρεμβαίνουμε. Επίσης συνεργαζόμαστε απόλυτα με τα παραβατικά άτομα. Υπάρχουν παρουσιολόγια που συμπληρώνουν και εμείς τα εποπτεύουμε. Ο ρόλος κυρίως είναι η εποπτεία του ατόμου.

Ερώτηση:- Ο Κ.Λ. μεσολαβεί πάντα στις διαδικασίες που χρειάζονται για να εφαρμοστεί κάποια εναλλακτική ποινή φυλάκισης;

Απάντηση:- Όσον αφορά τη διαμεσολάβηση την πρώτη ενέργεια την κάνει το δικαστήριο.

Ερώτηση:- Υπάρχει επίβλεψη από τους Κοινωνικούς Λειτουργούς ακόμα και μετά τη λήξη της ποινής των παραβατών;

Απάντηση:- Δεν υπάρχει καμία επίβλεψη μετά τη λήξη της ποινής.

Ερώτηση:- Τι συμβαίνει στο εξωτερικό;

Απάντηση:- Η κάθε χώρα κάνει ο δικό της έχει το δικό της νομοθετικό πλαίσιο. Παραδείγματος χάρη όλες οι δομές της Αμερικής έχουν να κάνουν με τη μορφή του ελέγχου.

Ερώτηση:- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη βελτίωση του θέματος;

Απάντηση:- Το μέγιστο πρόβλημα μας είναι η συγχώνευση που έχει γίνει στα πρωτοδικεία. Αρχικά λοιπόν θα πρέπει να διαχωριστεί ο τομές των ανηλίκων με εκείνων των ενηλίκων παραβατικών ατόμων. Το θέμα είναι η ενίσχυση του τώρα. Να βελτιωθούν οι υποδομές καθώς και να τροποποιηθούν οι νόμοι. Πρέπει να αρχίζουμε να εφαρμόζουμε όλες τις εναλλακτικές καθώς το κόστος σε σύγκριση με την κλειστή φυλακή είναι πολύ μικρότερο. Υπάρχουν δυνατότητες ώστε να βελτιωθεί ο «θεσμός των εναλλακτικών ποινών».

ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΣ Η

Ερώτηση:- Γενικότερα ποιες είναι οι εναλλακτικές μορφές ποιηής;

Απάντηση:- Οι εναλλακτικές μορφές ποιηής απ' όσο γνωρίζω είναι η κοινωφελής εργασία, η υφ' όρον απόλυση, η αναστολή υπό επιτήρηση και θα μπορούσε να οριστεί ως εναλλακτικός τρόπος φυλάκισης η αγροτική φυλακή.

Ερώτηση:- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των αγροτικών φυλακών;

Απάντηση:- Οι αγροτικές φυλακές διαφέρουν από τις συμβατικές, κύριο στοιχείο τους αποτελεί η φύση και το αίσθημα της ελευθερίας και της ανθρωπιάς, ενώ θεωρώ ότι το ζητούμενο, σε τέτοιου τύπου φυλακές, δεν είναι ο εγκλεισμός και η τιμωρία αλλά ο σωφρονισμός και η επανένταξη. Προσφέρουν απασχόληση, εργασιοθεραπεία, επαγγελματικό προσανατολισμό, ενώ παρατηρείται ότι οι αποδράσεις περιορίζονται.

Η αναβάθμιση των Αγροτικών Φυλακών μπορεί να βοηθήσει στο σωφρονισμό των κρατούμενων, να βοηθήσει οικονομικά τον κρατικό προϋπολογισμό, από τα στιγμή που οι κρατούμενοι κρίνονται αυτάρκεις διατροφικά και μειώνονται τα λειτουργικά τους έξοδα. Επιπλέον, οι κρατούμενοί μας εκπαιδεύονται, παράγουν και επεξεργάζονται τα προϊόντα, προσφέρουν δηλαδή με τον τρόπο αυτό, συνεργάζονται, κοινωνικοποιούνται, θέτουν στόχους και βγαίνουν από τη φυλακή έχοντας αποκτήσει εφόδια για την μετέπειτα ζωή τους.

Ερώτηση:- Πως λειτουργούν τα Αγροτικά Καταστήματα;

Απάντηση:- Οι κρατούμενοι μένουν σε σπίτια που συντηρούνται από τους ίδιους. Κάθε κρατούμενος έχει τον δικό του χώρο, όπου διαμένει και τον καθαρίζει. Οι κρατούμενοί μας απασχολούνται με την εκτροφή των ζώων και την καλλιέργεια της γης, εργάζονται στις εγκαταστάσεις αρτοποιείου και αποθηκών, σε καλλιέργειες και κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις.

Ερώτηση:- Ποιος είναι ο ρόλος των Κοινωνικών Λειτουργών στις αγροτικές φυλακές;

Απάντηση:- Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού σε ένα Αγροτικό Κατάστημα Κράτησης είναι εσωτερικός. Είναι δηλαδή υποστηρικτικός, ελέγχει τυχόν ανάγκες που μπορεί να έχουν οι κρατούμενοι, αν οι συνθήκες είναι «ανθρώπινες» και φυσικά

αν υπάρχουν αιτήματα για τη βελτίωση της καθημερινότητάς τους εδώ. Εάν υπάρχει κλίση σε κάποιο συγκεκριμένο είδος εργασίας, φροντίζουμε να επωφεληθεί ο κρατούμενος, ώστε να είναι και πιο παραγωγικός. Έπειτα, επεμβαίνουμε για την ομαλή επανένταξή του στην κοινωνία.

Ερωτώμενος Θ

Ερώτηση: - ποιες είναι οι εναλλακτικές μορφές ποινής;

Απάντηση: - Οι εναλλακτικές μορφές ποινής είναι η κοινωνική εργασία, η αναστολή υπό επιτήρηση, η υφ' όρον απόλυση και το «βραχιολάκι», το οποίο εφαρμόζεται πιλοτικά και κυρίως σε περιπτώσεις που υπάρχουν λόγοι υγείας. Επίσης προβλέπεται από το νόμο και τα κέντρα ημί-ελεύθερης διαβίωσης ωστόσο δεν έχουν εφαρμοστεί έως σήμερα

Ερώτηση: - Ποιες εφαρμόζονται στην Ελλάδα;

Απάντηση: - Στην Ελλάδα εφαρμόζονται η κοινωνική εργασία, η υφ' όρον απόλυση, η αναστολή υπό επιτήρηση και το «βραχιολάκι» με τις ιδιαιτερότητες που σας προανέφερα.

Ερώτηση: - Σε ποια αδικήματα μπορούν να εφαρμοστούν;

Απάντηση: - Οι εναλλακτικές μορφές ποινής εφαρμόζονται σε οικονομικά αδικήματα, για ακάλυπτες επιταγές, χρέη, παραβάσεις του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας και πλαστογραφίες.

Ερώτηση: - Ποιο είναι το προφίλ των παραβατών οι οποίοι επιθυμούν να προβούν σε ποινή μη στέρησης της ελευθερίας;

- Ποιο είναι το φύλο τους και σε τι ηλικιακή κατηγορία βρίσκονται;

Απάντηση: - Το μεγαλύτερο ποσοστό των παραβατών είναι άντρες ελληνικής κυρίως καταγωγής, αλλά και κάποιοι αλλοδαποί.

Ερώτηση: - Ποιο είναι το επίπεδο εκπαίδευσής τους;

Απάντηση: - Το μέσο επίπεδο εκπαίδευσης αλλά έχουμε και περιπτώσεις ανώτατης εκπαίδευσης.

Ερώτηση: - Τι επάγγελμα έκαναν πριν μπουν στη φυλακή;

Απάντηση: - Από μικρότερες επιχειρήσεις μέχρι μεγαλοεπιχειρηματίες. Ποικίλει.

Ερώτηση: - Ποια είναι η εθνικότητα των παραβατών;

Απάντηση: - Έλληνες κυρίως και κάποιοι Αλβανικής καταγωγής.

Ερώτηση: - Ο Κ.Α. μεσολαβεί πάντα στις διαδικασίες που χρειάζονται για να εφαρμοστεί κάποια εναλλακτική ποινή φυλάκισης;

Απάντηση: - Ο Κοινωνικός Λειτουργός επιβλέπει και επιτηρεί τη συμπεριφορά του παραβάτη εντός του Κλειστού Καταστήματος. Λειτουργεί περισσότερο σαν πρόσωπο αναφοράς, μεσολαβεί μακροπρόθεσμα και όχι τη στιγμή που λαμβάνεται η απόφαση.

Ερώτηση: - Υπάρχει επίβλεψη από τους Κοινωνικούς Λειτουργούς ακόμα και μετά τη λήξη της ποινής των παραβατών;

Απάντηση: - Μετά τη λήξη της ποινής δεν έχουμε επαφή με τον φυλακισθέντα, ο ρόλος μας περιορίζεται εντός του Καταστήματος.

Ερώτηση: - Τι προοπτικές έχουν οι εναλλακτικές μορφές φυλάκισης στην Ελλάδα;

- Γιατί θεωρείτε ότι μερικές από τις μη στερητικές ποινές της ελευθερίας δεν διεκπεραιώνονται στην Ελλάδα, παρόλο που υπάρχουν στο Π.Κ;

Απάντηση: - Οι εναλλακτικές ποινές υπερτερούν σε σχέση με το εξωτερικό, διότι στην Ελλάδα υπάρχει ελευθερία.

Ερώτηση: - Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη βελτίωση του θέματος;

Απάντηση: - Οι συνθήκες απαιτούν μεγαλύτερη οικονομική υποστήριξη όσον αφορά τις εξωτερικές δομές και τα προγράμματα παρακολούθησης σε ορισμένες περιπτώσεις.

ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΣ Ι

Ερώτηση:- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των αγροτικών φυλακών;

Απάντηση: - Ο εσωτερικός χώρος της φυλακής είναι περίπου 150 στρέμματα, ενώ η συνολική της έκταση, τα χωράφια δηλαδή που καλλιεργούνται και οι εξωτερικές της μονάδες όπου βρίσκονται το μαντρί και το πτηνοτροφείο είναι περίπου 600 στρέμματα. Η φυλακή μοιάζει κατά κάποιο τρόπο, με φυλακή του «παλαιού καθεστώτος»: στον εξωτερικό χώρο στο πλάι της φυλακής υπάρχουν σπίτια, στα οποία μένουν κάποιο υπάλληλοι με τις οικογένειές τους και στη βόρεια πλευρά της φυλακής υπάρχει οικία για το διευθυντή και το γεωπόνο. Στο εσωτερικό τμήμα της φυλακής, εκτός απ' τα γραφεία και τους κοιτώνες όπου κοιμούνται οι κρατούμενοι, υπάρχουν φούρνος, ζαχαροπλαστείο, μαγειρείο, συνεργείο, πλυντήριο, βιβλιοθήκη, καφενείο για τους κρατούμενους και καφενείο για τους υπαλλήλους, αποθήκη, καντίνα και φυσικά μία εκκλησία, του Αγίου Ελευθερίου. Στον προαύλιο χώρο της φυλακής υπάρχουν γήπεδο ποδοσφαίρου, μπάσκετ, βόλεϊ και τένις. Επίσης υπάρχει μία αίθουσα εκδηλώσεων και μια αίθουσα που χρησιμοποιείται για τα εκπαιδευτικά προγράμματα που γίνονται για τους κρατούμενους.

Η αγροτική φυλακή έχει κάποια χαρακτηριστικά φυλακής «παλαιού καθεστώτος»: βρίσκεται μέσα σε κατοικημένη περιοχή, οι κρατούμενοι βγαίνουν έξω από το χώρο της φυλακής και εργάζονται στα χωράφια, υπάρχουν δύο εξωτερικές μονάδες, όπου μένουν κρατούμενοι εκτός φυλακής με μειωμένη επιτήρηση, το μαντρί και το πτηνοτροφείο, κάποιοι υπάλληλοι και ο διευθυντής μένουν σε κτήρια που ανήκουν στη φυλακή και βρίσκονται δίπλα σε αυτήν.

Επίσης, οι αγροτικές φυλακές είναι κατά τη γνώμη μου κάπως παραμελημένες, ιδιαίτερα αν σκεφτεί κανείς το πόσο καλά θα μπορούσαν να λειτουργούν και το τι θα μπορούσαν να προσφέρουν. Αυτό νομίζω ότι συμβαίνει επειδή μέχρι σήμερα ό,τι αλλαγή έχει γίνει στο σωφρονιστικό σύστημα είναι προς την κατεύθυνση της αποσυμφόρησης των φυλακών και όχι προς την κατεύθυνση της βελτίωσης του ρόλου και της λειτουργίας τους. Έτσι για μεγάλες περιόδους βρισκόμαστε χωρίς να έχουμε αρκετό αριθμό κρατουμένων ώστε να καλύπτονται οι θέσεις εργασίας και να λειτουργεί ομαλά η φυλακή: για παράδειγμα στο μαντρί κ' το πτηνοτροφείο υπάρχουν κάποια ζώα, τα οποία χρειάζονται φροντίδα. Υπάρχουν

περίοδοι που δεν έχουμε αρκετούς κρατούμενους για να τα φροντίζουν. Ή ακόμη στο ζαχαροπλαστείο παράγουμε προϊόντα που τα διαθέτουμε στο νοσοκομείο και στους παιδικούς σταθμούς της πόλης και πάλι πολύ συχνά βρισκόμαστε χωρίς άτομα να εργαστούν στις θέσεις αυτές.

Οι αγροτικές φυλακές είναι πολυδάπανες και συνήθως «μπαίνουν μέσα» από την άποψη εσόδων – εξόδων (χρειάζονται πολλά χρήματα για επισκευές εργαλείων και μηχανημάτων, για ζωοτροφές, κτηνιατρικά φάρμακα κ.λ.π.). Ωστόσο θεωρώ ότι αν το κράτος ασχολούνταν πιο σοβαρά με τις αγροτικές φυλακές αυτό θα μπορούσε να αλλάξει.

Ερώτηση:- Πως λειτουργούν τα Αγροτικά Καταστήματα;

Απάντηση: - Η ζωή και οι δραστηριότητες της φυλακής ρυθμίζονται από το σωφρονιστικό κώδικα και τον εσωτερικό κανονισμό των καταστημάτων κράτησης. Εσωτερικός κανονισμός για τα αγροτικά καταστήματα δεν υπάρχει, αλλά σε γενικές γραμμές τηρείται ό, τι ισχύει για τις κλειστές φυλακές. Σε γενικές γραμμές οι κρατούμενοι ξυπνάνε στις 7:00, τρώνε πρωινό και μέχρι τις 12:00 είναι ο χρόνος που έχουν για εργασία ή για εκπαιδευτικά προγράμματα, άθληση κ.λ.π. Στις 12:30 μοιράζεται το φαγητό (οι κρατούμενοι τρώνε στα κελιά τους. Παλαιότερα υπήρχε μία τραπεζαρία όπου τρώγανε όλοι μαζί, αλλά πάνω από είκοσι χρόνια δεν λειτουργεί, καθώς εκεί δινόταν αφορμή για φασαρίες). Στις 13:00 η φυλακή κλείνει για το μεσημέρι και οι κρατούμενοι μπαίνουν στα κελιά και τους θαλάμους τους. Ανοίγει πάλι στις 15:00 το χειμώνα και στις 16:00 το καλοκαίρι. Το απόγευμα ο χρόνος είναι γενικά ελεύθερος για τους κρατούμενους και η φυλακή κλείνει για βράδυ με τη δύση του ηλίου. Οι κρατούμενοι κλείνονται στα κελιά τους το βράδυ στις 22:00, παρόλο που βρίσκονται μέσα στη φυλακή νωρίτερα.

Ερώτηση:- Ποια η διαφορά τους από τα Κλειστά Καταστήματα Κράτησης;

Απάντηση: - Η διαφορά της αγροτικής φυλακής από τη δικαστική ή την κλειστή είναι ότι οι κρατούμενοι μετάγονται σε αυτή εφόσον έχουν συμπληρώσει κάποιο μέρος της ποινής τους και εφόσον δεν είναι υπόδικοι. Οι κρατούμενοι δηλαδή έρχονται στα αγροτικά καταστήματα προς το τέλος της ποινής τους. Στο αγροτικό κατάστημα υπάρχει η δυνατότητα να εργαστεί ο κρατούμενος και οι ημέρες εργασίας του αφαιρούνται από τις ημέρες ποινής τους: σε κάποιες θέσεις οι κρατούμενοι

λαμβάνουν 60 ημερομίσθια το μήνα, σε κάποιες 30 και σε άλλες 23. Η εργασία λοιπόν δεν είναι υποχρεωτική, αλλά είναι προς το συμφέρον του κρατούμενου να εργάζεται, επειδή μειώνεται η ποινή του. Εξάλλου από την εργασία του λαμβάνει μια ελάχιστη χρηματική αμοιβή, 1,68 € την ημέρα, με την οποία όμως μπορεί να καλύψει κάποιες ανάγκες του. Αν κάποιος κρατούμενος έχει μεγαλύτερη ποινή για να έρθει στην αγροτική φυλακή πρέπει να έχει λάβει κάποιες άδειες.

Η πιο βασική διαφορά με τις κλειστές φυλακές κατά τη γνώμη μου είναι η ελευθερία που υπάρχει στο να κινούνται οι κρατούμενοι στο χώρο: εδώ δεν υπάρχουν ακτίνες, κιγκλίδες κ.λ.π. Οι κρατούμενοι μένουν στα κελιά ή τους θαλάμους αλλά όσο είναι ανοικτή η φυλακή μπορούν να κινούνται μέσα στη φυλακή σε όποιο χώρο επιθυμούν και κάποιιοι, ανάλογα με την εργασία τους, μπαينوβγαίνουν στη φυλακή καθημερινά χωρίς επίβλεψη ή και μένουν σε εξωτερικές μονάδες της φυλακής μόνοι τους, υπάρχει ένας φύλακας για τα δύο συγκροτήματα (μαντρί – πτηνοτροφείο) ο οποίος πηγαиноέρχεται, δεν μένει σταθερά εκεί.

Ερώτηση:- Ποιος είναι ο ρόλος των Κοινωνικών Λειτουργών στις αγροτικές φυλακές;

Απάντηση: - Ο ρόλος των κοινωνικών λειτουργών στις αγροτικές φυλακές είναι κάπως διαφορετικός απ' αυτόν στις κλειστές, καθώς οι κρατούμενοι συνήθως βρίσκονται προς το τέλος της ποινής τους. Και οι ίδιοι και οι οικογένειές τους έχουν αντιμετωπίσει ή όχι τον εγκλεισμό στη φυλακή και αρχίζουν να προετοιμάζονται για την επάνοδό τους σε συνθήκες ελευθερίας. Εμείς λοιπόν εστιάζουμε κυρίως στο να τους προετοιμάζουμε για την επιστροφή τους αυτή, να τους ενημερώνουμε για τις δομές και τα προγράμματα που υπάρχουν για να τους ενισχύσουν στον τόπο κατοικίας τους, να συζητάμε τόσο με τους ίδιους όσο και με τις οικογένειές τους την επιστροφή τους, τα επαγγελματικά τους σχέδια κλπ.

Πέρα απ' αυτό εισηγούμαστε για διάφορα θέματα για τους κρατούμενους (για τις άδειες, για την αποφυλάκιση, για τα δικαστήριά τους), φροντίζουμε για είδη πρώτης ανάγκης και την ενίσχυση του φιλόπτωχου ταμείου μας, και προσπαθούμε να γίνονται προγράμματα μέσα στη φυλακή. Στο κατάστημά μας υπάρχει πρόγραμμα συμβουλευτικής του ΚΕ.Θ.Ε.Α. και έχουμε σταθερή συνεργασία με το γραφείο παιδείας του δήμου Χανίων ούτως ώστε να γίνονται εκπαιδευτικά προγράμματα στη φυλακή. Τα προγράμματα που συνήθως γίνονται είναι εκμάθηση ελληνικής γλώσσας,

εκπαίδευση στη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών, κάποια ξένη γλώσσα, δημιουργώ τη δική μου επιχείρηση και παλαιότερα είχαμε προγράμματα μαγειρικής, αγιογραφίας, κεραμικών.

Απάντηση: - Στα υπόλοιπα ερωτήματα δεν ξέρω να σου απαντήσω παρά μόνο σε αυτό: «γιατί θεωρείτε ότι μερικές από τις μη στερητικές ποινές κατά τις ελευθερίας δεν διεκπεραιώνονται στην Ελλάδα παρόλο που υπάρχουν στον Π.Κ.». Σε εμάς κάποιοι κρατούμενοι ενώ έχουν ήδη κρατηθεί στην κλειστή φυλακή και έχουν μεταχθεί στην αγροτική, κάνουν αίτηση για μετατροπή της ποινής τους σε κοινωφελή εργασία, αλλά στη συνέχεια δεν προχωρούν επειδή από την αγροτική φυλακή αποφυλακίζονται πολύ γρήγορα ενώ με την κοινωφελή εργασία απασχολούνται πολύ καιρό. Φαντάσου ότι κάποιοι κρατούμενοι αποφυλακίζονται με το ένα δέκατο της ποινής τους και απ' αυτό αφαιρούνται και τα ημερομίσθια που έχουν πραγματοποιήσει! Για να το κάνω πιο παραστατικό, ένας κρατούμενος που έχει ποινή 10 χρόνια μπορεί να αποφυλακιστεί σε ένα έτος. Αν δουλεύει με ευεργετικό υπολογισμό ημερών εργασίας σε ένα μέτριο μεροκάματο (30 ημερομίσθια) αποφυλακίζεται στους έξι μήνες, αν δε εργάζεται με 60 ημερομίσθια το μήνα ακόμη νωρίτερα.

ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΣ Κ

Ερώτηση:- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των αγροτικών φυλακών;

Απάντηση: - Οι αγροτικές φυλακές έδειξαν διαχρονικά ότι οι ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης των κρατουμένων μειώνουν τα ποσοστά υποτροπής μετά την αποφυλάκιση και αυξάνουν τα ποσοστά της ομαλής επανένταξης στην κοινωνία.

Ερώτηση:- Πως λειτουργούν τα Αγροτικά Καταστήματα;

Απάντηση: - Η μέριμνά μας είναι να αναθέσουμε ένα αντικείμενο εργασίας ανάλογα με τις προϋποθέσεις κράτησης του κάθε κρατουμένου και προσπαθούμε να τους εμφυσήσουμε υπευθυνότητα και απόκτηση αυτοπεποίθησης, σεβασμού προς τον εαυτό τους και, κατ' επέκταση, σεβασμού προς τους άλλους συνανθρώπους τους. Οι κρατούμενοι στο κλειστό τμήμα της φυλακής εργάζονται στο μαγειρείο και στο αρτοποιείο της, καθώς και στην καθαριότητα των θαλάμων και των κοινόχρηστων χώρων της.

Όσοι συγκεντρώνουν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για εργασία στον αγροτικό τομέα της φυλακής, απασχολούνται στα αγροκτήματα τις πρωινές ώρες σε μια ομάδα περίπου 10-15 ατόμων συνοδεύει ενός φύλακα και ενός γεωργοτεχνίτη φυτικής παραγωγής και επιστρέφουν στο κεντρικό τμήμα του καταστήματος. Συνήθως καλλιεργούν κηπευτικά και συμμετέχουν στο μάζεμα των εσπεριδοειδών και των ελαιών, πάντα με την επίβλεψη των υπαλλήλων.

Ορισμένοι κρατούμενοι απασχολούνται στο τεχνικό τμήμα: στο ηλεκτρολογείο, ως υδραυλικοί, στο ξυλουργείο, αφού πρώτα μας αποδείξουν ότι έχουν τεχνικές γνώσεις. Οι εργασίες τους είναι αναγκαίες για την καθημερινή λειτουργία των εγκαταστάσεων, την επισκευή και τη συντήρηση των κτιρίων.

Οι κρατούμενοι που λαμβάνουν τακτικές άδειες διαμένουν στις αγροκτηνοτροφικές εγκαταστάσεις. Διαμένουν σε παραδοσιακά σπιτάκια που συντηρούνται από τους ίδιους με τη βοήθεια της υπηρεσίας. Κάθε κρατούμενος έχει τον δικό του χώρο, όπου διαμένει και τον καθαρίζει. Κατά τη διάρκεια της ημέρας οι περισσότεροι κρατούμενοι απασχολούνται σε διάφορες εργασίες, όπως είναι η εκτροφή των ζώων και η καλλιέργεια της γης.

Οι κρατούμενοι που απασχολούνται στα πρόβατα, στα αρνιά και στα βοοειδή επιτελούν εργασίες όπως είναι η σίτιση και το βούρτσισμα των ζώων, η συγκέντρωση και η ανακύκλωση του φυτικού και ζωικού λιπάσματος, η κουρά των προβάτων, η επισκευή των φρακτών, η συντήρηση του αχυρώνα και η εποπτεία των ακαλλιέργητων βοσκοτόπων, ενώ συμμετέχουν στη διαδικασία του τοκετού οποιαδήποτε ώρα. Παράλληλα, εκτρέφονται όρνιθες ελευθέρως βοσκής που παράγουν αυγά για τη σίτιση των κρατουμένων, καθώς και η ποικιλία ενός ορισμένου είδους κουνελιών η οποία είναι γνωστή πανελλαδικώς και αυξάνει τον ζήλο των κρατουμένων να ασχοληθούν μετά την αποφυλάκισή τους με τη συγκεκριμένη αυτή εκτροφή. Σε άπαντες τους εργαζόμενους κρατουμένους υπολογίζονται ευεργετικά ημέρες εργασίας, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις και τα προεδρικά διατάγματα, η τοποθέτηση σε εργασία αποφασίζεται από το Συμβούλιο Εργασίας Κρατουμένων.

Ερώτηση: - Ποια η διαφορά τους από τα Κλειστά Καταστήματα Κράτησης;

Απάντηση: - Συγκεκριμένα, τα αγροτικά καταστήματα κράτησης είναι ενσωματωμένα στο κοινωνικό σώμα και οργανώνουν μεθοδευμένες και παραγωγικές απαντήσεις για κάθε είδος εγκληματικού φαινομένου μέσω της αποδυνάμωσής του. Οι κρατούμενοι, διανύοντας το τελευταίο στάδιο έκτισης της ποινής τους, διαπιστώνουν ότι η πολιτεία δεν είναι μόνο τιμωρός για τις έκνομες ενέργειές τους αλλά και «άνθρωπος», αφού δεν τους κλείνει πια στο σκοτεινό και ανήλιο κελί αλλά τους αφήνει να ζουν μέσα στη φύση σε ημιελεύθερο καθεστώς, προετοιμάζοντάς τους και με σειρά άλλων ευεργετικών μέτρων (άδειες, ευεργετικά υπολογιζόμενες ημέρες εργασίας κ.λπ.) για την κοινωνική τους επανένταξη. Και είναι γνωστό ότι διαμένει μεγάλος αριθμός κρατουμένων εκτός της φυλακής χωρίς ουσιαστική επίβλεψη, οι αποδράσεις των κρατουμένων της κατηγορίας αυτής είναι ελάχιστες, ενώ η ψυχική τους υγεία είναι άριστη.

Ερώτηση: - Ποιος είναι ο ρόλος των Κοινωνικών Λειτουργών στις αγροτικές φυλακές;

Απάντηση: - Εμείς φροντίζουμε για την ομαλή ένταξή τους στην κοινωνία, τόσο στην κοινωνική όσο και στην επαγγελματική ζωή. Ερχόμαστε σε επαφή με το οικογενειακό περιβάλλον για επιπλέον ενημέρωση και επίσης κατά την παραμονή του κρατούμενου στη φυλακή μας, επεμβαίνουμε σε τυχόν αιτήματα, τα οποία μπορούν

να αναφέρονται ακόμα και στην απόκτηση ειδών πρώτης ανάγκης ή στην ένταξη σε κάποιο δημιουργικό πρόγραμμα του Καταστήματος.